

КОМИСИЯ
ЗА РЕГУЛИРАНЕ
НА СЪОБЩЕНИЯТА

ПРОЕКТ!

Определяне, анализ и оценка

на

пазара на линии под наем на дребно,
пазара на терминиращи сегменти на
линии под наем на едро и пазара на
магистрални сегменти на линии под
наем на едро

ПРИЛОЖЕНИЕ КЪМ РЕШЕНИЕ №...../.....2012 г.

Резюме

Правна рамка

Съгласно действащата нормативна уредба националният регулаторен орган в лицето на Комисията за регулиране на съобщенията (КРС) е длъжен периодично да анализира доколко е ефективна конкуренцията на пазарите на електронни съобщения, с което да осигури подходяща регулация в условията на променяща се пазарна среда.

Предмет на настоящия проект на анализ са пазари на линии под наем, на които се предоставят обществени електронни съобщителни услуги чрез определени технологии и инфраструктура. Определянето на пазарите и оценката на нивото на конкуренция е извършена на база данни за минал период от три години (2008 – 2010 г.).

По реда на чл. 36 и съгласно чл. 42 и чл. 151 от Закона за електронните съобщения (ЗЕС) (чл. 6 и 7 от Директива 2002/21/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 7 март 2002 г. за обща регулаторна рамка за електронни съобщителни мрежи и услуги и принципите на конкурентното право), съобщение за изготвения проект на решение на КРС следва да бъде публикувано за обществено обсъждане, след провеждане на което проектът на решение и мотивите към него следва да бъдат изпратени за становище до Комисията за защита на конкуренцията (КЗК), до Европейската комисия (ЕК), до Органа на европейските регулатори в областта на електронните съобщения (ОЕРЕС) и до другите национални регулаторни органи на държавите - членки на Европейския съюз (ЕС).

Определяне на пазарите

В настоящия документ, КРС определя пазар на линии под наем на дребно, който обхваща линиите, предоставени на крайни потребители и два пазара на линии под наем на едро (т.е. линии, които се наемат от предприятия, предоставящи електронни съобщителни услуги) – пазар на терминиращи сегменти на линии под наем на едро и пазар на магистрални сегменти на линии под наем на едро, както следва:

- пазарът на линии под наем на дребно включва всички линии, независимо от технологията (традиционна или алтернативна) и скоростта. Разгледаният продуктов пазар е с географски обхват територията на Република България;
- пазарът на терминиращи сегменти на линии под наем на едро включва всички линии, независимо от използваната технология, при които: (1) една от крайните точки е разположена в рамките на някой от 27-те административни областни центрове, а другата точка е разположена в населено място, което се намира в рамките на административната област, обслужвана от този център; (2) и двете крайни точки са разположени в рамките на областен център или друго населено място (селищни линии под наем); (3) и двете крайни точки са разположени в населени места (различни от областния център), намиращи се в една и съща административна област.

Продуктовият пазар се състои от два подпазара, както следва:

- подпазар на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s, независимо от използваната технология;
- подпазар на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости над 8 Mbit/s, независимо от използваната технология.

Географският обхват на двата подпазара е територията на Република България.

- пазарът на магистрални сегменти на линии под наем на едро включва всички линии под наем на едро, чиито две крайни точки са разположени в два различни областни центъра, независимо от скоростта и използваната технология. Разглежданият продуктов пазар е с географски обхват територията на Република България.

Прилагане на теста на трите критерия

Спазвайки нормативните изисквания, съгласно които се определя дали определените пазари подлежат на характерната за сектора *ex ante* регулация КРС прилага теста на трите критерия на определените пазари на линии под наем.

- След извършен анализ, на база на трите критерия на **пазара на линии под наем на дребно**, КРС достигна до заключението, че пазарът на линии под наем на дребно *не подлежи на ex ante регулиране*, тъй като не изпълнява кумулативно трите критерия.
- След прилагане на теста на трите критерия по отношение на определените два подпазара на терминиращи сегменти на линии под наем на едро, КРС достигна до следните заключения:
 - по отношение на **подпазара на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s**, отчитайки специфичните национални условия, свързани с предоставянето на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s, КРС стигна до заключението, че разглежданият пазар удовлетворява кумулативно трите критерия и следователно подлежи на *ex ante* регулиране;
 - по отношение на **подпазара на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости над 8 Mbit/s**, КРС стигна до заключението, че разглеждания пазар не подлежи на *ex ante* регулиране, тъй като не изпълнява кумулативно трите критерия за определяне на съответен пазар, подлежащ на *ex ante* регулиране.
- След прилагане на теста на трите критерия по отношение на **пазара на магистрални сегменти на линии под наем на едро**, КРС достигна до заключението, че разглеждания пазар не подлежи на *ex ante* регулиране, тъй като не изпълнява кумулативно трите критерия за определяне на съответен пазар, подлежащ на *ex ante* регулиране.

Анализ и оценка на подпазара на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s

В резултат на извършения пазарен анализ в т. 5 от Раздел VI на документа, имащ за цел да оцени наличието на предпоставки, възпрепятстващи ефективната конкуренция на разглеждания подпазар на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s, КРС достигна до заключението, че следва да определи „Българска телекомуникационна компания” АД за предприятие със значително въздействие върху съответния подпазар.

Заключението е направено на база анализа на следните критерии:

1. Пазарен дял;
2. Наличие на бариери за навлизане и разширяване на пазара:
 - Контрол върху инфраструктура, която не може лесно да бъде дублирана;
 - Разходи, необходими за навлизане в сектора, които не могат да бъдат възстановени при неговото напускане;
 - Икономии от мащаба и обхвата;
 - Наличие на вертикална интеграция;
3. Недостатъчна или слаба покупателна способност;
4. Липса на потенциална конкуренция.

Определяне на специфични задължения

В съответствие със заключенията от анализа на подпазара на терминаращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s, въз основа на установените конкурентни проблеми и спазвайки принципите на обективност, прозрачност, пропорционалност и равнопоставеност, КРС налага на предприятието със значително въздействие върху пазара следните специфични задължения:

- Задължение за достъп;
- Задължение за равнопоставеност;
- Задължение за прозрачност;
- Ценови ограничения.

Отмяна на наложени специфични задължения

- Действащите задължения на подпазара на терминаращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s, които не са изрично продължени или изменени в т. 5 от Раздел VIII от настоящия документ, се отменят;
- Въз основа на приложения тест на трите критерия, комисията установи, че:
 - пазарът на линии под наем на дребно не подлежи на *ex-ante* регулиране, тъй като не изпълнява кумулативно трите критерия за определяне на съответен пазар, подлежащ на *ex-ante* регулиране
 - подпазарът на терминаращи сегменти на линии под наем на едро със скорости над 8 Mbit/s не подлежи на *ex-ante* регулиране, тъй като не изпълнява кумулативно трите критерия за определяне на съответен пазар, подлежащ на *ex-ante* регулиране;
 - пазарът на магистрални сегменти на линии под наем на едро не подлежи на *ex-ante* регулиране, тъй като не изпълнява кумулативно трите критерия за определяне на съответен пазар, подлежащ на *ex-ante* регулиране,

поради което комисията отменя действащите задължения на „Българска телекомуникационна компания” АД на тези пазари.

Окончателно решение

КРС приема своето окончателно решение по определянето, анализа и оценката на подпазара на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s след отразяване на становищата, постъпили от заинтересованите страни по време на общественото обсъждане, както и от КЗК, ЕК, ОЕРЕС и другите национални регулаторни органи на държавите-членки на ЕС.

Съдържание

I. Въведение	10
1. Правна рамка	10
1.1. Европейска регулаторна рамка	10
1.2. Национално законодателство	11
2. Ред, условия и процедура за определяне, анализ и оценка на пазарите на електронни съобщителни мрежи и/или услуги относно наличието на ефективна конкуренция.....	11
2.1. Определяне на пазарите.....	12
2.2. Анализ и оценка на съответния пазар.....	13
3. Определяне на предприятие със значително въздействие върху пазара и налагане на специфични задължения	13
4. Обхват на документа	14
II. Обществено обсъждане и консултации с Европейската комисия и с Органа на европейските регулатори в областта на електронните съобщения. Сътрудничество с Комисията за защита на конкуренцията.....	15
III. Линии под наем. Характеристики на пазара на линии под наем в България.....	16
1. Функционални характеристики на линиите под наем. Технически спецификации.....	16
2. Предприятия, предоставящи услугата „линии под наем”.....	22
3. Национална инфраструктура.....	23
3.1. Мрежа на историческото предприятие.....	24
3.2. Алтернативни мрежи.....	25
4. Състояние на пазарите на линии под наем в периода 2008 - 2010 г.....	28
4.1. Предоставяне на линии под наем на дребно.....	30
4.2. Предоставяне на линии под наем на едро.....	32
IV. Пазар на линии под наем на дребно.....	35
1. Въведение.....	35
2. Определяне на продуктовия обхват на пазара на линии под наем на дребно.....	35
2.1. Взаимозаменяемост при търсенето и предлагането.....	36
2.1.1. Взаимозаменяемост между традиционни и алтернативни линии	36

под наем.....	
2.1.2. Взаимозаменяемост между линиите под наем с различни скорости.....	42
2.2. Заключение относно продуктивния обхват на пазара на линии под наем на дребно.....	48
3. Определяне на географския обхват на пазара на линии под наем на дребно.....	48
4. Заключение.....	48
5. Прилагане на теста на трите критерия	49
5.1. Наличие на високи и непреходни бариери за навлизане на пазара.....	49
5.2. Липса на възможност за стимулиране и развитие на конкуренцията	52
5.3. Недостатъчна ефективност на конкурентното право	58
5.4. Заключение	59
V. Пазари на линии под наем на едро. Граници между пазарите на терминиращи и магистрални сегменти на линии под наем на едро.....	60
VI. Пазар на терминиращи сегменти на линии под наем на едро.....	66
1. Определяне на продуктивния обхват на пазара на терминиращи сегменти на линии под наем на едро.....	66
1.1. Взаимозаменяемост при търсенето и предлагането.....	66
1.1.1. Взаимозаменяемост между традиционни и алтернативни линии под наем.....	66
1.1.2. Взаимозаменяемост между линиите под наем с различни скорости.....	69
1.2. Заключение относно продуктивния обхват на пазара на терминиращи сегменти на линии под наем на едро.....	73
2. Определяне на географския обхват на пазара на терминиращи сегменти на линии под наем на едро	74
3. Заключение	75
4. Прилагане на теста на трите критерия.....	75
4.1. По отношение на подпазара на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s.....	75
4.1.1. Наличие на високи и непреходни бариери за навлизане на пазара.	76
4.1.2. Липса на възможност за стимулиране и развитие на конкуренцията.....	78

4.1.3. Недостатъчна ефективност на конкурентното право.....	81
4.1.4. Заключение	82
4.2. По отношение на подпазара на терминиращи сегменти на линии под наем със скорости над 8 Mbit/s.....	83
4.2.1. Наличие на високи и непреходни бариери за навлизане на пазара.	83
4.2.2. Липса на възможност за стимулиране и развитие на конкуренцията.....	86
4.2.3. Недостатъчна ефективност на конкурентното право.....	88
4.2.4. Заключение.....	89
5. Анализ на подпазара на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s.....	90
5.1. Въведение.....	90
5.2. Критерии, използвани при анализа на ефективността на конкуренцията на разглеждания подпазар.....	90
5.2.1. Пазарен дял.....	91
5.2.2. Наличие на бариери за навлизане и разширяване на пазара.....	93
5.2.3. Недостатъчна или слаба покупателна способност.....	100
5.2.4. Липса на потенциална конкуренция.....	102
5.3. Определяне на предприятие/предприятия със значително въздействие върху подпазара на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s.....	104
VII. Пазар на магистрални сегменти на линии под наем на едро.....	106
1. Определяне на продуктивния обхват на пазара на магистрални сегменти на линии под наем на едро.....	106
1.1. Взаимозаменяемост при търсенето и предлагането.....	106
1.1.1. Взаимозаменяемост между традиционни и алтернативни линии под наем.....	107
1.1.2. Взаимозаменяемост между линиите с различни скорости.....	109
1.2. Заключение относно продуктивния обхват на пазара на магистрални сегменти на линии под наем на едро	111
2. Определяне на географския обхват на пазара на магистрални сегменти на линии под наем на едро	111
3. Заключение.....	112

4. Прилагане на теста на трите критерия	112
4.1. Наличие на високи и непреходни бариери за навлизане на пазара.....	113
4.2. Липса на възможност за стимулиране и развитие на конкуренцията.....	118
4.3. Недостатъчна ефективност на конкурентното право	123
4.4. Заключение	124
VIII. Определяне на специфични задължения на пазара на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s...	125
1. Изводи относно необходимостта от регулаторна намеса.....	125
1.1. Относно пазара на линии под наем на дребно.....	125
1.2. Относно пазара на магистрални сегменти на линии под наем на едро....	125
1.3. Относно пазара на терминиращи сегменти на линии под наем на едро...	125
2. Цели и принципи при избора на специфични задължения.....	126
3. Текущи задължения.....	127
4. Конкурентни проблеми.....	128
5. Избор на специфични задължения.....	134
5.1. Взаимосвързаност между специфичните задължения.....	135
5.2. Налагане на конкретни специфични задължения.....	135
5.2.1. Задължение за достъп до необходими мрежови елементи и съоръжения с оглед ползване на услугата „терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s”.....	135
5.2.2. Задължение за прозрачност.....	140
5.2.3. Задължение за равнопоставеност.....	144
5.2.4. Ценови ограничения.....	145
6. Очаквано въздействие от предложените специфични задължения.....	153

I. Въведение

1. Правна рамка

1.1. Европейска регулаторна рамка

Определянето, анализът и оценката на пазарите на електронни съобщителни мрежи и/или услуги, които държавите-членки на ЕС прилагат, са инструмент, чрез който се доразвива започналата през 1998 г. политика за либерализация на пазарите на електронни съобщения. Еднозначното провеждане на тази политика в целия ЕС е гарантирано от достиженията на правото на ЕС (*acquis communautaire*) чрез създаването на основен пакет от директиви в областта на електронните съобщения, наречен „Европейска регулаторна рамка за електронни съобщителни мрежи и услуги” (Регулаторната рамка), въз основа на която всички държави-членки на ЕС са длъжни да провеждат националната си политика в сектора.

Регулаторната рамка дава приоритет на ролята на *ex-ante* регулирането на сектора с цел осигуряването на условия за развитие на конкуренцията и на прилагане на принципите на конкурентното право при определяне, анализ и оценка на пазарите на електронни съобщителни мрежи и/или услуги. Процесът на въвеждане на хармонизиран подход в регулацията на електронния съобщителен сектор изисква от държавите-членки на ЕС да съобразят регулаторните си актове с конкурентното право на ЕС, отчитайки конвергенцията на мрежите и услугите. Като резултат от развитието на технологиите и конвергенцията на мрежи и услуги, секторното законодателство на ЕС е актуализирано чрез създаването на качествено нова Европейска правна и регулаторна рамка, която обхваща всички електронни мрежи и услуги.

Основата на Регулаторната рамка се състои от пакет от пет директиви: Директива 2002/21/ЕО (Рамкова директива), Директива 2002/19/ЕО (Директива за достъпа), Директива 2002/20/ЕО (Директива за разрешение), Директива 2002/22/ЕО (Директива за универсалната услуга) и Директива 2002/58/ЕО (Директива за правото на неприкосновеност на личния живот и електронни комуникации), изменени и допълнени с Директива 2009/136/ЕО и Директива 2009/140/ЕО. Този основен пакет от директиви се допълва от следните актове, свързани с прилагането им: Препоръка на Комисията 2007/879/ЕО от 17 декември 2007 г. за съответните продуктови пазари в сектора на електронните съобщения, подлежащи на *ex-ante* регулиране (Препоръката за съответните пазари от 2007 г.) и Разяснителна бележка към същата препоръка (Разяснителна бележка) и Насоки на Комисията за извършване на пазарни анализи и определяне на предприятия със значително въздействие на пазарите на електронни съобщителни мрежи и/или услуги (2002/С 165/03), (Насоки за извършване на пазарни анализи).

Препоръката за съответните пазари определя, в съответствие с Приложение I на Рамковата директива, пазарите в рамките на сектора, характеристиките на които могат да бъдат такива, че да оправдават налагането на регулаторни задължения. Посоченият акт отменя Препоръка на Комисията за съответните продуктови пазари в сектора на електронните съобщения, подлежащи на *ex-ante* регулиране (ОВ, L114, 08.05.2003 г.). Прилагането на единна регулаторна политика от държавите-членки по отношение на избора на специфични задължения постигна положителен ефект върху развитието на конкуренцията. В резултат на това с новата Препоръка се редуцира списъкът от пазари, за които ЕК счита, че има основания да бъдат предмет на *ex-ante* регулиране. От друга страна разпоредбата на чл. 15, параграф 3 на Рамковата директива дава право на националните регулаторни органи (НРО) да определят пазари, различни от посочените в Препоръката за съответните пазари в случаите, когато това е оправдано от гледна

точка на националните особености на сектора и при спазване разпоредбите на чл. 6 и чл. 7 от същата директива. Разяснителната бележка съдържа мотивите на ЕК, които са довели до приемането на Препоръка за съответните пазари от 2007 г. Насоките за извършване на пазарни анализи определят принципите, върху които НРО трябва да се базират при определяне и анализиране на пазарите на електронни съобщителни мрежи и/или услуги относно наличието на ефективна конкуренция и определяне на предприятия със значително въздействие на тях. В т. 12 от Насоките за извършване на пазарни анализи ЕК посочва, че публикувайки тези насоки, тя има за цел също така да разясни на заинтересованите лица и предприятия, които извършват дейност в сектора на електронните съобщения, как НРО следва да извършват своята оценка за значително въздействие върху пазара, съгласно Рамковата директива, с цел постигане на максимална прозрачност и правна сигурност при прилагане на специалните нормативни актове в сектора.

1.2. Национално законодателство

Регулаторната рамка е въведена в българското законодателство със Закона за електронните съобщения (ЗЕС), (обн. ДВ, бр. 41 от 22.05.2007 г.). Измененията в Регулаторната рамка от 2009 г. са имплементирани в националното законодателство със Закона за изменение и допълнение на ЗЕС (Обн. ДВ бр. 105 от 2011 г., в сила от 29.12.2011 г.).

За определяне, анализ и оценка на пазарите на електронни съобщителни мрежи и/или услуги на национално ниво се прилагат разпоредбите на ЗЕС и на Методиката за условията и реда за определяне, анализ и оценка на съответните пазари и критериите за определяне на предприятия със значително въздействие върху пазара (Методиката), приета с ПМС № 40 от 28 февруари 2008 г. (обн. ДВ, бр. 27 от 11.03.2008 г.).

Съгласно чл. 151, ал. 1 от ЗЕС и в съответствие с правилата на Глава девета от ЗЕС, КРС периодично определя съответните пазари на обществени електронни съобщителни мрежи и/или услуги, подлежащи на ex-ante регулиране, проучва, анализира и оценява нивото на конкуренция на съответните пазари и при установяване липсата на ефективна конкуренция определя предприятия със значително въздействие върху съответния пазар, както и налага, продължава, променя или отменя специфични задължения на предприятията със значително въздействие върху пазара.

КРС осъществява своите правомощия в съответствие с общите принципи на конкурентното право и специфичните национални условия, като условията и редът за събиране на необходимата информация за определяне, проучване и анализ на съответните пазари на електронни съобщителни мрежи и/или услуги, за извършване на анализ и оценка на пазарите на електронни съобщителни мрежи и/или услуги, критериите за дефиниране на съответни пазари, за оценка за наличието на ефективна конкуренция и за определяне на предприятия със самостоятелно или съвместно значително въздействие върху съответните пазари са регламентирани в ЗЕС и Методиката.

2. Ред, условия и процедура за определяне, анализ и оценка на пазарите на електронни съобщителни мрежи и/или услуги относно наличието на ефективна конкуренция

Определянето, анализът и оценката на пазарите на електронни съобщителни мрежи и/или услуги, подлежащи на ex-ante регулиране, се извършва съобразно чл. 15 и

чл. 16 от Рамковата директива. Съгласно тези разпоредби НРО са задължени да отчитат в максимална степен Препоръката за съответните пазари и Насоките за извършване на пазарни анализи като оценката относно наличието на ефективна конкуренция на съответния пазар се определя от НРО въз основа на изготвен анализ на съответния пазар.

КРС определя, анализира и оценява съответните пазари на електронни съобщителни мрежи и/или услуги, подлежащи на ex-ante регулиране съгласно Глава девета на ЗЕС и Методиката. Съгласно чл. 152, ал. 1 от ЗЕС КРС определя съответните пазари в съответствие с изискванията на правото на ЕС и националните условия.

Съгласно чл. 6, ал. 2 от Методиката в процеса на определяне, анализ и оценка на съответните пазари КРС следва да се съобрази с актуалните към момента Насоки за извършване на пазарни анализи.

2.1. Определяне на пазарите

Съответните пазари на обществени електронни съобщителни мрежи и/или услуги, за които се оценява ефективността на конкуренцията, са пазари на едро или на дребно, като съответният пазар има продуктово и географско измерение (чл. 152, ал. 2 от ЗЕС във връзка с чл. 8 от Методиката). Разделянето на пазарите на едро и дребно е в съответствие с Препоръката за съответните пазари. По отношение на продуктовото измерение на съответния пазар ЕК посочва в Насоките за извършване на пазарни анализи, че съответният пазар на продукти или услуги включва всички онези продукти или услуги, които са взаимозаменяеми или замествими в достатъчна степен не само поради техните обективни характеристики, благодарение на които са особено подходящи за задоволяване на постоянните нужди на потребителите поради техните цени или предназначение, но и поради условията на конкуренция и/или структурата на търсенето и предлагането на въпросния пазар. Продуктите или услугите, които са взаимозаменяеми в ниска степен или относително, не спадат към един и същ пазар. Следователно, НРО следва да започнат определянето на съответния пазар на продукти или услуги с групиране на продуктите или услугите, които потребителите използват за една и съща цел (крайна употреба).

В съответствие с европейското законодателство, Методиката регламентира, че съответният продуктов пазар включва всички обществени електронни съобщителни мрежи и/или услуги, за които е налице взаимозаменяемост при търсенето и взаимозаменяемост при предлагането (чл. 9 от Методиката).

След определяне на съответния продуктов пазар следва да се определи и неговото географско измерение. При определяне на географското измерение на посочените в Препоръката пазари на продукти и на услуги, НРО се ръководят от Насоките за извършване на пазарни анализи на ЕК. Географският пазар включва определена територия, в която се предлагат съответните взаимозаменяеми обществени електронни съобщителни мрежи и/или услуги и в която конкурентните условия са еднакви и се различават от тези в съседни географски райони (чл. 8, ал. 4 от Методиката).

Съответният географски пазар се определя при отчитане и на следните два критерия (чл. 14 от Методиката):

1. покритие по територия на обществените електронни съобщителни мрежи;

2. наличие на еднакви законови и регулаторни изисквания за предоставяне на електронни съобщителни мрежи и/или услуги.

Въз основа на тези два основни критерия географските пазари могат да бъдат определени като местни, регионални, национални или покриващи територията на две или повече страни (например общоевропейски пазари, пазари, съвпадащи с територията на Европейското икономическо пространство или глобални пазари).

В съответствие с чл. 152, ал. 5 от ЗЕС, при определяне на съответен пазар, различен от приложимия акт на ЕК, в случая на Препоръката за съответните пазари от 2007 г., КРС се ръководи от принципите на конкурентното право, и изследва дали са изпълнени кумулативно трите критерия, както следва:

- наличие на високи и непреходни структурни, правни или регулаторни бариери за навлизане на пазара; и
- липса на възможност за стимулиране и развитие на конкуренцията на пазара за период до две години напред; и
- недостатъчна ефективност на конкурентното право за преодоляване на бариерите по т. 1 и осигуряване на условия за конкуренция на съответния пазар.

По силата на чл. 152, ал. 6 от ЗЕС, КРС може да не извърши анализ на съответния пазар, когато установи, че поне един от посочените три критерия не е изпълнен.

2.2. Анализ и оценка на съответния пазар

Целта на анализа и оценката на съответния пазар е КРС да установи наличието или липсата на ефективна конкуренция, т.е. да установи дали има предприятия със значително въздействие върху съответния пазар (чл. 154, ал. 2 от ЗЕС). Предприятие със значително въздействие върху пазара е предприятие, което самостоятелно или съвместно с други се ползва от позиция, равностойна на господстваща, т.е. позиция на икономическа сила, позволяваща му да следва поведение до съществена степен независимо от конкуренти, потребители и крайни потребители (§1, т. 51 от Допълнителните разпоредби на ЗЕС, чл. 14, параграф 2 от Рамковата директива).

3. Определяне на предприятие със значително въздействие върху пазара и налагане на специфични задължения

Наличието на предприятие със значително въздействие върху пазара се установява въз основа на редица критерии. Преценката се основава на перспективен анализ на пазара (ex-ante), като се вземат предвид съществуващите пазарни условия. Като отправна точка на анализа и показател за пазарна мощ често се използват пазарните дялове, но този критерий не е определящ. В т. 78 от Насоките за извършване на пазарни анализи ЕК подчертава, че съществуването на господстващо положение на пазара не може да бъде констатирано само въз основа на наличието на големи пазарни дялове и поради тази причина НРО следва да извършват подробен и цялостен анализ на икономическите характеристики на съответния пазар, преди да се произнесат за наличието на предприятия със значително въздействие върху даден пазар. В този смисъл, ЕК отбелязва, че НРО могат да измерят възможността на едно предприятие да следва поведение до голяма степен независимо от своите конкуренти, клиенти и

потребители, като за целта използват набор от критерии, посочени в т. 78 от Насоките за извършване на пазарни анализи. В Методиката е посочено, че изборът на критерии зависи от особеностите на съответния пазар, а тежестта на всеки от тях в общата оценка на пазара зависи от особеностите на разглеждания пазар. Наличието на значително пазарно въздействие се установява на базата на съвкупност от използваните критерии, които, взети самостоятелно, могат да не бъдат определящи. Във връзка с посоченото, при определяне на дадено предприятие като предприятие със самостоятелно значително въздействие върху пазара КРС взема предвид неговия пазарен дял на съответния пазар и всички или някои от критериите, посочени в чл. 35 от Методиката. При определяне на дадени предприятия като предприятия със съвместно значително въздействие върху пазара КРС взема предвид всички или някои от критериите по чл. 36 от Методиката.

Съгласно чл. 16, параграф 4 от Рамковата директива, в случай, че дадено предприятие бъде определено като предприятие със значително въздействие върху пазара, НРО следва да наложи обосновани и пропорционални регулаторни задължения на предприятието, определено като притежаващо значително въздействие върху съответен пазар.

Съгласно чл. 30, т. 4 и чл. 150, ал. 1 от ЗЕС, КРС е компетентният орган, който може да налага специфични задължения в случаите, когато след извършен анализ на съответен пазар е установена необходимостта от налагането на такива.

В случаите, когато въз основа на анализ на съответния пазар се установи, че е налице ефективна конкуренция, КРС не налага специфични задължения на предприятията, предоставящи обществени електронни съобщителни мрежи и/или услуги на съответния пазар, а ако такива са били наложени на предходен етап, КРС ги отменя (чл. 155, ал. 1 и ал. 2 от ЗЕС). В случаите, в които въз основа на анализ на съответния пазар се установи, че не е налице ефективна конкуренция, КРС определя предприятие или предприятия със значително въздействие върху пазара и налага на предприятието/предприятията специфични задължения. В случай, че са били наложени специфични задължения на предприятието или предприятията със значително въздействие върху пазара, КРС може да продължи действието им или да ги измени (чл. 156, ал. 1 и ал. 2 от ЗЕС).

4. Обхват на документа

Документът разглежда състоянието на българските пазари на:

- линии под наем на дребно;
- терминиращи сегменти на линии под наем на едро; и
- магистрални сегменти на линии под наем на едро.

На база анализ на минал период от три години (2008-2010 г.) е извършена оценка на нивото на конкуренцията на пазарите и е направена прогноза за бъдещото им развитие за периода до следващия пазарен анализ.

**II. Обществено обсъждане и консултации с Европейската комисия и с
Органа на европейските регулатори в областта на електронните
съобщения. Сътрудничество с Комисията за защита на конкуренцията**

III. Линии под наем. Характеристики на пазара на линии под наем в България

1. Функционални характеристики на линиите под наем. Технически спецификации

С оглед определяне на съответните пазари на линии под наем, КРС е предприела изследване на функционалните характеристики, които потребителите очакват да получат при закупуване на тази услуга. За тази цел, комисията е взела предвид определението по §1, т. 30 (отм.) на Допълнителните разпоредби (ДР) на ЗЕС, съгласно което: „*Линии под наем са електронни съобщителни съоръжения, чрез които се осигурява прозрачен преносен капацитет между крайни точки на електронната съобщителна мрежа без комутация по заявка - комутационни функции, които потребителят може да контролира като част от предоставянето на линиите под наем.*”. Това определение съответства и на дефиницията¹ по чл. 2(2) от Директива на Съвета 92/44/ЕИО относно прилагането на доставка на отворени мрежи за линиите под наем².

В Препоръката за съответните пазари от 2003 г. са идентифицирани три пазара на линии под наем – пазари на терминиращи и магистрални сегменти на линии под наем на едро и пазар на линии под наем на дребно от минималния пакет. Вследствие на нотифицираните проекти на регулаторни решения от първия кръг на пазарните анализи и представената с тях информация за развитието на съответните пазари, ЕК е стигнала до извода, че пазарът на магистрални сегменти на линии под наем на едро и пазарът на линии под наем на дребно от минималния пакет не отговарят на трите критерия за определяне на съответен пазар, подлежащ на *ex ante* регулиране.

В Анекса към Препоръката за съответните пазари от 2007 г., пазарът на „*терминиращи сегменти на линии под наем на едро, независимо от използваната технология за предоставяне на **нает** или **резервиран капацитет***” е дефиниран като **пазар 6**. В същата Препоръка не са включени пазарът на магистрални сегменти на линии по наем на едро и пазарът на линии под наем на дребно от минималния пакет.

Независимо от факта, че линиите под наем се разглеждат като продукти и услуги, предоставяни на различни пазари на едно и на дребно, КРС счита, че посочената по-горе дефиниция е относима към функционалните характеристики на всички линии под наем. Уточняването на тези функционални характеристики е предпоставка за изследване на взаимозаменяемостта при търсенето и предлагането на съответните пазари на линии под наем на дребно и на едро, изложена по-нататък в настоящия документ.

Предвид изложеното, КРС счита, че при разглеждане на обхвата на изследваните пазари на линии под наем на едро и на дребно следва да се имат предвид всички продукти и/или услуги, които отговарят кумулативно на следните характеристики, разглеждани от потребителска гледна точка:

- осигуряват връзка „точка – точка” между две крайни точки в мрежата, посочени от потребителя;

¹ ‘Leased lines’ shall mean the telecommunications facilities which provide for transparent transmission capacity between network termination points and which do not include on-demand switching (switching functions which the user can control as part of the leased line provision)

² Council Directive 92/44/EEC of 5 June 1992 on the application of open network provision to leased lines, OJ L 165 от 19.06.1992 г., стр. 27

- предоставят нает/резервиран, симетричен и прозрачен капацитет

КРС счита, че осигуряването на „нает/резервиран капацитет” е свързано с възможността потребителят да го използва самостоятелно и непрекъснато, т.е. този капацитет е заделен единствено за негови нужди. Такъв капацитет може да бъде осигурен както физически - при използване на линейните съоръжения в мрежата (като нает капацитет, т.е. резервирана свързаност), така и логически (виртуално) – при използване на функции за мултиплексиране, комутация и управление на мрежата (като резервиран капацитет).

Предоставянето на нает или резервиран капацитет е свързано и с осигуряване на потребителите на възможност за реализиране на двупосочен симетричен пренос на трафик (глас, данни, видео) с определена скорост. Симетричността на връзката „точка – точка” се определя от възможността да се поддържа еднаква скорост на преноса в двете посоки.

Прозрачността на предоставения капацитет има отношение към получаването на информацията в единия край на връзката във вида, в който тя е изпратена от другия край, без значителни загуби (например, на сигнали или на пакети) или влошаване на нейното качество (например, интерференции или закъснения). По отношение на тази характеристика на услугата „линии под наем” отделните потребители имат различни изисквания от гледна точка на вида на информацията (глас, видео, данни), която възнамеряват да пренасят. В този смисъл, осигуряването на прозрачност може да се реализира чрез специфични мрежови параметри, приоритизиране на трафика и други технически решения, които се предлагат от всички технологии, използвани за организиране на линии под наем (SDH, ATM, IP и др.).

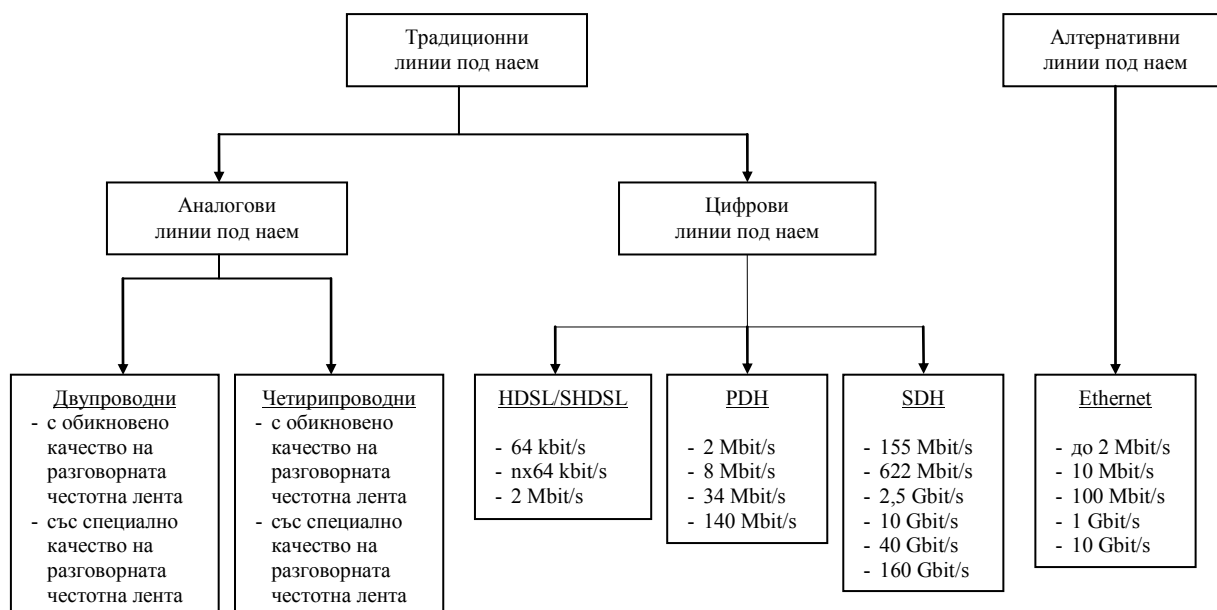
Капацитетът се използва без комутация по заявка, т.е. не са налице комутационни функции, които потребителят може да управлява като част от получаването на услугата „линии под наем”

КРС счита, че отчитайки тази характеристика от обхвата на линиите под наем следва да се изключат услуги, които предоставят на потребителя възможност да променя по своя инициатива и самостоятелно определените крайни точки. Например, извън обхвата на дефиницията за линии под наем са решения, при които потребителят може да изпрати информация към друга дестинация, освен определената с двете крайни точки на линия под наем. Предвид това, в обхвата на пазарите на дребно и на едро на линии под наем не се включват решения, които са част от обществена комутируема услуга, без оглед на вида на използваната комутация (комутация на канали, комутация на пакети или комутация на клетки), и при които потребителят може да променя свободно дестинацията на пренасяната информация (глас, данни, видео) при всяка комуникационна сесия или сам да въвежда настройки, които да променят дестинацията на трафика. При непредоставяне на функцията „комутация по заявка” услугата фактически се ограничава до предоставяне на определен капацитет между две точки.

В заключение, от гледна точка на принципа на технологична неутралност, включително по отношение на преносната среда, КРС счита, че всички технологии, които осигуряват посочените по-горе функционални, респективно – продуктови, характеристики на „линии под наем”, следва да бъдат разгледани при определянето на пазарите на линии под наем на дребно и на едро.

Предвид посоченото, КРС е направила в настоящия анализ преглед на използваните технологии, чрез които могат да бъдат предоставяни „линии под наем” с описаните по-горе функционални характеристики. На фигура 1 е представен преглед на

предоставяните в България линии под наем от гледна точка на използваните за предоставянето им технологии.

Фигура 1

Традиционните линии под наем са базирани на преносните технологии с комутация на канали. Същите функционират във физическия слой на модела OSI. Традиционните линии под наем се разделят на аналогови и цифрови.

Аналоговите линии под наем, предоставяни в честотна лента от 300 Hz до 3400 Hz (гласова честотна лента), се организират обикновено в крайните участъци на мрежата от помещение на краен потребител до главен разпределител (MDF) на предприятието, което ги предоставя, докато в магистралната част на мрежата се използват цифрови технологии за пренос (HDSL, PDH или SDH), базирани на комутация на канали. В зависимост от вида на интерфейса в крайната точка на мрежата, аналоговите линии под наем се разделят на двупроводни и четирипроводни линии под наем, използващи усукана метална двойка. Техническите характеристики на аналоговите линии под наем, включително на аналоговите линии с обикновено качество и със специално качество на разговорната честотна лента, са описани в следните стандарти на ETSI: ETSI EN 300 448, ETSI EN 300 449, ETSI EN 300 451 и ETSI EN 300 452. Относителните към крайните устройства стандарти са ETSI EN 300 450 (за двупроводни аналогови линии) и ETSI EN 300 453 (за четирипроводни аналогови линии). Аналоговите линии с обикновено качество се използват предимно за пренос на глас, докато линиите със специално качество се използват предимно за пренос на данни.

При изграждането на цифрови линии под наем се използват различни технологии за пренос, базирани на комутация на канали. За цифрови линии под наем със скорости до 2 Mbit/s в крайните участъци на мрежата, изградени чрез усукана метална двойка, се използва и SHDSL технология за пренос. В зависимост от скоростите, те се разделят на: цифрова линия под наем със скорост 64 Kbit/s (ETSI EN 300 288, ETSI EN 300 289), цифрова линия под наем със скорост $n \times 64$ Kbit/s (ETSI EN 300 766), неструктурирана цифрова линия под наем със скорост 2 Mbit/s (ETSI EN

300 418, ETSI EN 300 247) и структурирана цифрова линия под наем със скорост 2 Mbit/s (ETSI EN 300 418, ETSI EN 300 419). Относителните към крайните устройства стандарти са съответно ETSI EN 300 290 (за 64 Kbit/s цифрови линии), ETSI EN 300 248 (за неструктурирани 2 Mbit/s линии) и ETSI EN 300 420 (за структурирани 2 Mbit/s линии). В магистралната част на мрежата обикновено се използва PDH/SDH технология за пренос.

При изграждането на линии под наем със скорости над 2 Mbit/s се използват и други технологии, като плезиохронната цифрова йерархия (PDH) и синхронната цифрова йерархия (SDH). PDH е цифрова технология за пренос, която е базирана на мултиплексирането на потоци от данни с различни скорости, в резултат на което могат да се осъществяват връзки със скорости от 2 Mbit/s, 8 Mbit/s, 34 Mbit/s и 140 Mbit/s. Тази технология се използва за пренос посредством оптично влакно или радиочестотни системи. Техническите характеристики на цифровите линии със скорост 34 Mbit/s са описани в следните стандарти на ETSI: ETSI EN 300 686, ETSI EN 300 687, а за линии със скорост 140 Mbit/s – ETSI EN 300 686 и ETSI EN 300 688. Изискванията към интерфейсите на крайните устройства са стандартизирани в ETSI EN 300 689 (за 34 Mbit/s линии) и ETSI EN 300 690 (за 140 Mbit/s линии). SDH е цифрова технология за пренос на множество цифрови потоци от данни посредством оптично влакно. Същата е разработена с цел изместването на съществуващите PDH системи за пренос. SDH използва стандартизирани протоколи за мултиплексиране на потоци от данни и основната разлика в сравнение с PDH е това, че скоростите на потоците от данни са напълно синхронизирани в цялата мрежа, което намалява значително размера на буферирането в мрежата. STM-1 е базовата рамка в SDH мрежата, която отговаря на пренос със скорост 155 Mbit/s. Техническите характеристики на SDH линиите под наем със скорост 155 Mbit/s са описани в следните стандарти на ETSI: ETSI EN 301 164 и ETSI EN 301 165. Следващите SDH нива отговарят на по-високи скорости на пренос, както следва: STM-4 – на 622 Mbit/s, STM-16 – на 2,5 Gbit/s, STM-64 – на 10 Gbit/s, STM-256 – на 40 Gbit/s и STM-1024 – на 160 Gbit/s.

Част от разгледаните по-горе традиционни линии под наем са включени в минималния пакет от линии под наем. В приложение II към Директива 92/44/ЕИО в съответствие с нейното изменение с Решение 98/80/ЕО³ на ЕК, е определен минималният пакет от линии под наем с хармонизирани технически характеристики. С Директива 97/51/ЕО, в Анекс III към Директива 92/44/ЕИО са определени линии под наем, чието предоставяне следва да бъде насърчавано и които са базирани на използването на PDH (34 Mbit/s и 140 Mbit/s структурирани и неструктурирани линии под наем) и SDH (със скорост 155 Mbit/s) технологии. Директива 92/44/ЕИО бе отменена с Рамковата директива, считано от 25 юли 2003 г. Решение 2003/548/ЕО на ЕК от 24 юли 2003 г. относно минималния пакет от линии под наем с хармонизирани характеристики и свързаните с тях стандарти⁴, представлява продължение на правната основа за минималния пакет от линии под наем, за целите на прилагането на съответните разпоредби на Рамковата директива и Директивата за универсалната услуга. Минималният пакет, определен в цитираното Решение, е същият както в Директива 92/44/ЕИО и включва следните линии под наем: двупроводни и четирипроводни аналогови линии под наем, цифрови линии под наем със скорост 64 Kbit/s, и структурирани и неструктурирани цифрови линии под наем със скорост 2

³ ОВ L 14 от 20.01.1998 г., стр. 27

⁴ 2003/548/ЕО: Commission Decision of 24 July 2003 on the minimum set of leased lines with harmonised characteristics and associated standards referred to in Article 18 of the Universal Service Directive, ОВ L 186 от 25.07.2003 г., стр. 43

Mbit/s. В българското законодателство, условията и редът за предоставяне на линиите под наем от минималния пакет са уредени в наредбата⁵ по чл. 140, ал. 1 от Закона за далекосъобщенията (ЗД, отм.). В приложение към цитираната наредба са посочени типовете линии, влизащи в обхвата на минималния пакет и техническите им характеристики, както следва:

Аналогови линии под наем		Цифрови линии под наем	
Тип линия	Технически характеристики	Тип линия	Технически характеристики
Двупроводна аналогова линия под наем с обикновено качество	БДС EN 300 448	Цифрова линия под наем 64 Kbit/s	БДС EN 300 288 БДС EN 300 289
Четирипроводна аналогова линия под наем с обикновено качество	БДС EN 300 451	Цифрова неструктурирана линия под наем 2048 Kbit/s	БДС EN 300 418 БДС EN 300 247
Двупроводна аналогова линия под наем със специално качество	БДС EN 300 449	Цифрова структурирана линия под наем 2 048 Kbit/s	БДС EN 300 418 БДС EN 300 419
Четирипроводна аналогова линия под наем със специално качество	БДС EN 300 452		

Таблица 1

С Решение 2008/60/ЕО⁶ на ЕК, списъкът с линии под наем от минималния пакет е отменен. ЕК обосновава тази отмяна с факта, че аналоговите линии под наем вече са технически неподходящи, а пазарното търсене е насочено към линии под наем със скорости над 2 Mbit/s, предвид широко разпространената миграция към нови мрежови архитектури. Както е изтъкнато, това Решение на ЕК е основано на чл. 18(3) от Директивата за универсалната услуга и е подкрепено от становищата на заинтересованите лица в хода на проведеното обществено допитване.

Описаните по-горе традиционни линии под наем функционират във физическия слой на модела OSI и техническите характеристики на същите по отношение на качество на предоставяне на услугите зависят от характеристиките на медийната среда, както и на използваните съоръжения в мрежата за пренос на предприятието.

Алтернативните линии под наем, предоставящи резервиран капацитет в съответствие с дефиницията по § 1, т. 30 от ДР на ЗЕС, функционират в по-високите слоеве на модела OSI. Физическият слой обхваща медийната среда и мрежовите съединители, докато управлението и маршрутизацията в мрежата се осъществяват в комуникационния или мрежови слой в зависимост от вида на електронните съобщителни услуги. На физическо ниво, Ethernet технологията осигурява архитектура от вида „точка – много точки” и в тази връзка е необходимо използването на съответни протоколи от по-високите слоеве на модела OSI с цел осигуряването на свързаност от вида „точка-точка”. Вследствие на използването на протоколи в комуникационния слой (например, Ethernet VLAN) за организирането на виртуални канали за връзка от вида

⁵ Наредба за условията и реда за предоставяне на услугата „линии под наем” (приета с ПМС № 21 от 29.01.2004 г., обн., ДВ, бр. 10 от 06.02.2004 г.)

⁶ 2008/60/ЕО: Решение на Комисията от 21 декември 2007 година за изменение на Решение 2003/548/ЕО по отношение на премахването на специфични видове линии под наем от минималния пакет от линии под наем, ОВ L 15 от 18.01.2008 г., стр. 32

„точка-точка”, от гледна точка на клиента услугата „Ethernet линия под наем” осигурява посочените по-горе функционални характеристики на услугата „линии под наем”. Както е видно от Фигура 1 алтернативните линии под наем могат да гарантират по-високи скорости. Основна част от Ethernet линиите под наем се предлагат със скорости от 10 Mbit/s, 100 Mbit/s, 1 Gbit/s и 10 Gbit/s, в съответствие с фамилията стандарти IEEE 802.3, дефиниращи физическия слой и подслоя за контрол на достъпа до преносната среда (Media Access Control, MAC) на комуникационния слой на LAN и MAN мрежи, чиито архитектура, взаимодействие, включително с WAN мрежи и цялостно мрежово управление съответстват на фамилията стандарти IEEE 802.1. Физическият слой на Ethernet е дефиниран в стандартите на физическата среда – метални чифтове, коаксиални и оптични кабели, сред които най-популярни са, например, 10BASE-T, 100BASE-T, 1000BASE-T и 10GBASE-T (за усукана метална двойка), 100BASE-FX, 1000BASE-SX, 1000BASE-LX, 10GBASE-LX4 и др. (за влакнесто-оптични кабели). В България, малка част от линиите под наем с Ethernet интерфейси се изграждат посредством използването на усукана метална двойка и SHDSL/HDSL технология в крайните сегменти на мрежата (от MAN порт до помещение на краен потребител), като се осигуряват скорости до 2 Mbit/s.

Услугите, функциониращи в мрежовия слой на модела OSI, включително услугите за пренос на данни, предоставяни чрез IP VPN решения, включват интелигентна маршрутизация на пакетите в мрежата. Тези решения предлагат по-голяма гъвкавост за потребителите, тъй като не е необходимо те да дефинират предварително свързаност от вида „точка-точка”, а могат самостоятелно да конфигурират връзките между отделните крайни точки при промяна на техните потребности. По тази причина, КРС счита, че IP VPN решенията не отговарят на функционалните характеристики на линии под наем, тъй като фактически предоставят възможности за комутация по заявка на потребителя.

Взаимозаменяемостта от гледна точка на търсенето и предлагането на традиционните и алтернативните технически и технологични решения за изграждане на линии под наем и осигуряване на резервиран капацитет са разгледани по-подробно на систематичното им място в настоящия документ.

Съгласно Разяснителната бележка, придружаваща Препоръката за съответните пазари от 2007 г., линиите под наем или резервираният капацитет могат да бъдат използвани както от крайни потребители, така и от предприятия, предоставящи електронни съобщителни услуги.

Крайни потребители на линии под наем или на резервиран капацитет са предимно търговски субекти (предприятия, финансови и банкови институции и др.), административни и правителствени органи и други учреждения, които не предоставят обществени електронни съобщителни услуги, а ги използват за собствени нужди - за изграждане на мрежи или свързване на отделни офиси. Тези линии под наем или резервиран капацитет се разглеждат като включени в обхвата на пазара на линии под наем на дребно.

Линии под наем могат да се използват и от предприятия, предоставящи електронни съобщителни услуги, с оглед доизграждане или повишаване на капацитета на техните мрежи или предоставяне на услуги на крайни потребители, включително, но не само, предоставяне на линии под наем на дребно. В този случай линиите под наем и резервираният капацитет се предоставят и ползват като продукти или услуги на едро. Както бе посочено по-горе, в Препоръка за съответните пазари от 2003 г. са идентифицирани два пазара на едро на линии под наем: пазар на магистрални сегменти на линии под наем на едро и пазар на терминиращи сегменти на линии под наем на

едро. При определянето на границата между двата пазара на линии под наем на едро, изложено в Раздел V, „Пазари на линии под наем на едро. Граници между пазарите на терминиращи и магистрални сегменти на линии под наем на едро” от настоящия документ, КРС е взела предвид Разяснителната бележка към Препоръката за съответните пазари от 2007 г. (стр. 38), където е посочено, че *„Какво съставлява терминиращ сегмент ще зависи от мрежовата топология, която е характерна за отделните държави-членки, и то ще бъде определено от съответния национален регулаторен орган.”*

2. Предприятия, предоставящи услугата „линии под наем”

Съгласно Закона за далекосъобщенията (ЗД, отм.) дейността по предоставянето на услугата „линии под наем” се осъществява при режим на индивидуално лицензиране. С влизането в сила на ЗЕС, дейността по осъществяване на обществени електронни съобщения чрез електронна съобщителна мрежа за предоставяне на услугата „линии под наем” преминава на уведомителен режим. Съответно, от средата на 2007 г. предприятие, възнамеряващо да предлага услугата „линии под наем”, следва да подаде в КРС уведомление по чл. 66, ал. 1 от ЗЕС, като при осъществяване на тази дейност е длъжно да спазва Общите изисквания при осъществяване на обществени електронни съобщения и съответните разпоредби на закона.

В резултат на облекчения режим, към края на 2010 г., броят на предприятията, които са уведомили комисията, че възнамеряват да предоставят услугата „линии под наем” достига 45, като по-малко от половината от тях (18 предприятия) реално са осъществявали тази дейност. Като цяло, за разглеждания период броят на предприятията, които декларират намеренията си да осъществяват обществени електронни съобщения чрез предоставяне на линии под наем, се е увеличил, както и броят на предприятията, които реално предоставят услугата.

Предприятията, реално предоставяли линии под наем на едро и на дребно в периода 2008 – 2010 г., са представени в следната таблица.

Предприятия, осъществявали дейност по предоставяне на услугата "линии под наем" в периода 2008 - 2010 г.

Наименование на предприятието	2008 г.		2009 г.		2010 г.	
	на едро	на дребно	на едро	на дребно	на едро	на дребно
Брой активни предприятия:	14	6	15	10	16	11
"БЪЛГАРСКА ТЕЛЕКОМУНИКАЦИОННА КОМПАНИЯ" АД	✓	✓	✓	✓	✓	✓
"БЛИЗУ МЕДИА ЕНД БРОУДБЕНД" ЕАД*	✓	–	✓	✓	✓	✓
"БУЛГАРТЕЛ" ЕАД	✓	–	✓	–	✓	–
"ВАРНА ЛАН" ООД					✓	–
"ВЕСТИТЕЛ БГ" АД	✓	✓	✓	✓	✓	✓
"ГЛОБЪЛ КОМЮНИКЕЙШЪН НЕТ" АД	✓	–	✓	–	✓	✓
"ЕН БИ АЙ СИСТЕМИ" ООД			–	–	✓	–

"ПАНТЕЛ ИНТЕРНЕТШЪНЪЛ" ЕООД**	✓	–	✓	–	✓	–
"ИНТЕРБИЛД" ООД			–	✓	–	–
"ИНТЕРУУТ БЪЛГАРИЯ" ЕАД***	–	✓	–	–	–	–
"КОСМО БЪЛГАРИЯ МОБАЙЛ" ЕАД	✓	✓	✓	✓	–	✓
"МОБИЛТЕЛ" ЕАД	✓	–	✓	–	✓	✓
"НЕТГАРД" ООД			–	✓	–	–
"НЕТЕРА" ЕООД	✓	–	✓	✓	✓	✓
"НЕТСТАР ТЕЛЕКОМ" ООД	–	–	–	–	–	✓
"НЕТУОРКС - БЪЛГАРИЯ" ООД	✓	–	✓	–	✓	–
"НОВАТЕЛ" ЕООД	✓	–	✓	–	✓	–
"ПЛАДИ КОМПЮТЪРС" ООД	✓	✓	✓	✓	✓	✓
"РАКОМ" АД	✓	–	✓	–	✓	–
"СОФИЯ КОМЮНИКЕЙШЪНС" ЕАД	✓	✓	✓	✓	✓	✓
"СПЕКТЪР НЕТ" АД	–	–	✓	✓	✓	✓

* Считано от 26.11.2010 г. „ЕВРОКОМ КАБЕЛ МЕНИДЖМЪНТ БЪЛГАРИЯ” ЕООД е преобразувано чрез промяна на правната форма в „БЛИЗУ МЕДИА ЕНД БРОУДБЕНД” ЕАД

** На 29.12.2008 г. „ПАНТЕЛ БЪЛГАРИЯ” ЕАД се влива в „ИНВИТЕЛ ИНТЪРНЕТШЪНЪЛ БЪЛГАРИЯ” ЕООД, в следствие с писмо вх. № 12-01-1330/17.04.2011 г. последното уведоми КРС, че считано от 24.03.2011 г. се преименува в „ПАНТЕЛ ИНТЕРНЕТШЪНЪЛ” ЕООД

*** Считано от 07.05.2008 г. „ТЕЛЕКОМ ПАРТНЪРС НЕТУЪРК” ЕАД е преименувано на „ИНТЕРУУТ БЪЛГАРИЯ” ЕАД.

Източник: Данни, подадени в КРС

Таблица 2

Видно от таблицата, в периода 2008-2010 г. предприятията преобладаващо предоставят услугата „линии под наем” на едро, т. е. предоставят линии под наем на други предприятия, осъществяващи електронни съобщения. Към края на 2010 г. осемнадесет предприятия предоставят услугата „линии под наем”, единадесет от които предоставят услуги на дребно и шестнадесет – услуги на едро. През 2010 г. спрямо 2008 г. три предприятия започват реално да предоставят услуги на пазарите на едро, а едно предприятие е преустановило предоставянето на тази услуга.

Към края на разглеждания период предприятия, които предоставят услугата линии под наем както на дребно, така и на едро, са девет на брой.

3. Национална инфраструктура

В съответствие с чл. 6, ал. 1 от Методиката, при определяне на съответен пазар комисията взема предвид принципите на конкурентното право и отчита кумулативното изпълнение на посочените в Раздел I, т. 2.1. три критерия. Изследването на действието на първия критерий включва определяне дали са налични високи и непреходни структурни бариери, а на втория – дали структурата на пазара клони към постигане на ефективна конкуренция в обхванатия в анализа времеви хоризонт или не. Съгласно Съображение 6 от преамбюла на Препоръката за съответните пазари от 2007 г., един от основните показатели, които следва да бъдат отчетени при оценката на първите два критерия, е степента на развитие и покритието на съществуващите конкурентни

национални мрежи или инфраструктури. Изследването на степента на развитие и покритието на съществуващите национални мрежи би дало възможност за определяне на наличието или отсъствието на структурни бариери за навлизане на съответните пазари под формата на инфраструктура, която не може лесно да бъде дублирана, които са относими при оценката на първи и втори критерий.

Предвид изложеното, КРС счита, че в настоящия раздел следва да бъде представено описанието на мрежите на предприятията, предоставящи линии под наем и резервиран капацитет, както и на други конкурентни мрежи, чрез които не се предоставят линии под наем, така че да бъде оценена възможността за навлизане на потенциални конкуренти на съответните пазари на линии под наем на дребно и на едро. Предвид това, че се изследват два пазара на линии под наем на едро, КРС счита, че развитието на опорните мрежи и на мрежите за достъп на предприятията следва да бъде разглеждано независимо. С оглед определяне на характеристиките на топологиите на мрежите на национално ниво, КРС е на мнение, че отправен пункт при изследване състоянието на мрежите на предприятията следва да са националните точки на концентрация на трафични потоци. Този подход е съобразен с факта, че магистралните сегменти на линии под наем на едро обикновено се предоставят като резервиран капацитет в трасета в опорната мрежа на предприятието, докато терминиращите сегменти се асоциират по-скоро с осигуряване на достъп до крайни потребители чрез мрежи за достъп, където се пренася значително по-малък по обем трафик с висока степен на дезагрегиране. Предвид изложеното, изследването на развитието на националните мрежи е фокусирано върху разкриване на възловите точки на присъствие в отделните мрежи на предприятията, които са разположени на най-ниско ниво в тези мрежи, с оглед да бъде очертана обща картина на точките на концентрация на трафичните потоци на национално ниво.

3.1. Мрежа на историческото предприятие

Историческото предприятие „Българска телекомуникационна компания” АД (БТК) разполага с най-добре развита опорна мрежа и мрежа за достъп в страната от гледна точка на покритие по население и по територия. От 2007 г.⁷ в оптичната опорна мрежа на предприятието е въведена DWDM⁸ технология за уплътняване на трафика, като по този начин се осигурява възможност посредством една и съща медийна среда да се пренася едновременно SDH, Ethernet и IP трафик.

DWDM-базираните мрежи предлагат „уплътняване” на трафика в оптичните кабели чрез осигуряване на едновременно предаване на много сигнали през едно оптично влакно при използване на различни дължини на светлинните вълни, които формират отделни виртуални канали. Броят на тези канали зависи от интервалите между дължините на светлинните вълни, но обикновено се използват системи с 40 или 80-кратно „уплътняване”. Основно предимство на DWDM е, че технологията е независима по отношение на протоколи и скорост на предаване (bitrate), като осигурява пренос на SDH, Ethernet, ATM и IP трафик. По този начин, DWDM-базираните мрежи могат да предлагат различни видове пренос на различни скорости през едно оптично влакно, като предоставят възможност за гъвкаво и икономически ефективно предоставяне на услуги.

⁷ <http://www.cisco.com/web/BG/assets/docs/20070326.pdf>

⁸ Dense Wave Division Multiplexing – мултиплексиране по дължина на вълната с висока плътност

Към момента, БТК има точки на присъствие във всички областни центрове на страната (общо 27⁹, ако се приеме, че София е обслужващ център не само за София-град, но и за София-област), като в тези точки предлага взаимно свързване с мрежата му. Предприятието не предоставя възможност за организиране на точки на взаимно свързване извън гореспоменатите 27 областни центрове. Следователно, точките на присъствие в посочените областни центрове могат да се считат за точки на концентрация на трафика към опорната мрежа на предприятието.

По отношение на мрежата за достъп, в допълнение към все още използваната TDM мрежа, БТК изгражда активно MAN Ethernet/MPLS-базирани мрежи в болшинството населени места в страната. По този начин и при използване на архитектури FTTN/FTTC/FTTB, предприятието „скъсява” мрежата от метални чифтове, в съответствие с намеренията му за разгръщане на изцяло NGN/NGA мрежа, както и с оглед повишаване качеството на предоставяните услуги.

БТК предоставя алтернативни линии под наем, базирани на Ethernet протокол, чрез мрежата си с пакетна комутация, включително чрез изградените MAN мрежи. Такива мрежи са изградени в над 140 населени места¹⁰, като за услугата MAN City, например, се предлагат капацитет и скорости от 64 Kbit/s до 2 Mbit/s, 10/100 Mbit/s и 1 Gbit/s. Услугата MAN Intercity¹¹, като Ethernet-базирана връзка между помещения на крайни потребители в над 70 населени места на територията на страната, се предоставя само чрез оптична среда и осигурява високоскоростен капацитет за пренос (от 2 Mbit/s до 1 Gbit/s).

„Последната миля” в широко разгърнатата историческа TDM мрежа за достъп на БТК, както и в MAN мрежите, е почти изцяло базирана на традиционни телефонни кабели с усукана метална двойка. Когато последният участък на линията под наем (от точка на присъствие на БТК до помещение на крайния потребител) се изгражда върху усукани метални двойки, се използва SHDSL/HDSL технология с поддържани скорости до 8 Mbit/s за предоставяне както на традиционни линии под наем, така и на линии под наем с Ethernet интерфейс. Предвид този факт, предоставянето на линии под наем със скорост над 8 Mbit/s предполага подмяна на окабеляването в този последен участък.

3.2. Алтернативни мрежи

Предвид по-късното навлизане на пазара на алтернативните предприятия¹², за изгражданите от тях мрежи е характерно оптично окабеляване и използване на модерни технологии като DWDM, SDH, Ethernet и IP. Предприятията, упражняващи дейност на пазарите на линии под наем вече имат изградени високоскоростни оптични опорни мрежи, като по-голяма част от тях предоставят и други електронни съобщителни услуги. Както бе изтъкнато, отправна точка при разглеждане на териториалното покритие на националните опорни мрежи е изследването на наличието на точки на

⁹ Според класификацията на териториалните единици за статистически цели в Република България, 28-те административни области сформират районите от ниво NUTS 3. (http://www.nsi.bg/files/Classifics/nuts3_2011.pdf). За целите на анализа се разглеждат 27 административни центъра, тъй като гр. София е административен център за областите София и София (столица). Останалите административни центрове са както следва: Благоевград, Бургас, Варна, Велико Търново, Видин, Враца, Габрово, Добрич, Кърджали, Кюстендил, Ловеч, Монтана, Пазарджик, Перник, Плевен, Пловдив, Разград, Русе, Силистра, Сливен, Смолян, Стара Загора, Търговище, Хасково, Шумен и Ямбол

¹⁰ http://www.vivacom.bg/bg/business/prices_and_services/danni_i_internet/ip_vpn_virtualna_chastna_mrezha_

¹¹ http://www.vivacom.bg/bg/business/prices_and_services/danni_i_internet/man_intercity

¹² От началото на 2003 г., след отмяната на предоставеното със закон на БТК упражняване на държавния монопол върху предоставянето на телефонни услуги и линии под наем.

присъствие в 27-те административни областни центрове на страната, където е концентрирано над 50% от населението, както и значителна част от търговските дружества, които са основни потребители на услугата линии под наем. Тези центрове могат да се разглеждат като точки на концентрация на трафика в национален мащаб, предвид факта, че представляват национално ниво на реализиране на взаимно свързване между отделните мрежи.

Анализът на представената в КРС информация, както и на свободно достъпна публична и налична на интернет страниците на предприятията информация относно развитието на опорните им мрежи, сочи висока степен на конкурентен капацитет от гледна точка на мрежова инфраструктура. От седемнадесетте алтернативни предприятия, упражняващи дейност на пазарите на линии под наем през 2010 г., седем разполагат с изключително добре развити оптични опорни мрежи, с точки на присъствие във всички или в болшинството от 27-те областни административни центрове. Информация за конкурентното предлагане, от гледна точка на изградени точки на присъствие в 27-те областни центрове, е представена в Таблица 3 по-долу, като две от предприятията имат такива точки във всеки от тях.

Брой алтернативни предприятия, упражняващи дейност на пазарите на линии под наем, с точки на присъствие на опорните им мрежи в административните центрове на областите в Република България

Административен център	Брой предприятия	Административен център	Брой предприятия	Административен център	Брой предприятия
Благоевград	5	Кюстендил	5	Силистра	3
Бургас	7	Ловеч	4	Сливен	7
Варна	7	Монтана	6	Смолян	2
Велико Търново	6	Пазарджик	6	София	7
Видин	5	Перник	5	Стара Загора	7
Враца	5	Плевен	6	Търговище	4
Габрово	2	Пловдив	7	Хасково	6
Добрич	7	Разград	4	Шумен	6
Кърджали	5	Русе	5	Ямбол	5

***Източник:** Данни, подадени в КРС и публично достъпна информация, включително налична на страниците на предприятията в интернет*

Таблица 3

Видно от информацията, представена в Таблица 3, само в два от областните административни центрове на страната (гр. Смолян и гр. Габрово) има по 2 алтернативни предприятия с точки на присъствие на опорните им мрежи. Във всички останали областни административни центрове точки на присъствие имат повече от две конкурентни на БТК предприятия. Следва да бъде отбелязано, че в посочените 27 областни административни центрове е съсредоточено и търсенето и предлагането на линии под наем на едро. Доказателство за това е, че само 3,8% (82 линии) от всички предоставени линии под наем на едро от алтернативни предприятия през 2010 г. са такива, при които поне една от крайните точки е точка, различна от областен център.

Сред предприятията с най-добро национално покритие на опорните мрежи, които предоставят линии под наем, са „БЛИЗУ МЕДИА ЕНД БРОУДБЕНД“ ЕАД, „БУЛГАРТЕЛ“ ЕАД, „ВЕСТИТЕЛ БГ“ АД, „ГЛОБЪЛ КОМЮНИКЕЙШЪН НЕТ“ АД,

„КОСМО БЪЛГАРИЯ МОБАЙЛ” ЕАД, „МОБИЛТЕЛ” ЕАД, „НЕТЕРА” ЕООД и „НОВАТЕЛ” ЕООД (предприятията са представени по азбучен ред, а не по степен на развитие и покритие на мрежите им). Следва да се има предвид, че болшинството от предприятията, работещи на пазарите на линии под наем, са модернизирани опорните си оптични мрежи с DWDM уплътняване, като по този начин са увеличили многократно техния капацитет. Затворената кръгова структура на болшинството от оптичните опорни мрежи с национално покритие гарантира непрекъсваемост на услугите в случаи на прекъсване на оптичното влакно или отпадане на съоръженията в даден сегмент на мрежата.

В съответствие с налична в КРС информация, в България с изключително добре развити опорни оптични мрежи разполагат и алтернативни предприятия, които предоставят други електронни съобщителни услуги. Те също могат да навлязат на пазарите на линии под наем, предвид относително ниските разходи, свързани с предлагането на тези услуги, при наличие на вече изградена мрежова инфраструктура. Сред тези предприятия са, например, „ИНТЕРУУТ БЪЛГАРИЯ” ЕАД и „ЕВОЛИНК” АД, чиито мрежи имат точки на присъствие във всеки от 27-те областни центрове и които са международни доставчици на електронни съобщителни услуги (international carriers). С добре развити национални опорни мрежи разполагат също „НЕКСКОМ БЪЛГАРИЯ” ЕАД и „ИЗТОЧНА ТЕЛЕКОМУНИКАЦИОННА КОМПАНИЯ” АД.

Предвид изложеното, КРС счита, че съществува висока степен на припокриване на оптичните трасета между посочените областни административни центрове, където е съсредоточена голяма част от икономически активното население на страната, както и на търговските дружества, които са основни ползватели на линии под наем на дребно. От гледна точка и на значителния капацитет на тези трасета, може да се счита, че на пазара се наблюдава значително конкурентно предлагане на алтернативни инфраструктури в опорни високоскоростни мрежи.

Алтернативните предприятия, предоставящи линии под наем, разполагат с ограничен брой точки на присъствие в по-малките градове на страната, извън посочените по-горе областни административни центрове – в 47 от общо около 230 града в страната. Освен това, съгласно представена във въпросниците информация, алтернативните предприятия, работещи на пазарите на линии под наем, разполагат и с ограничен брой изградени метрополитен мрежи (MAN мрежи), като конкурентното наличие и покритието по население на такива мрежи в 27-те областни административни центрове, където са концентрирани бизнес потребителите на електронни съобщителни услуги, е представено в Таблица 4 по-долу:

MAN мрежи, изградени от предприятията, предоставящи линии под наем, в административните центрове на областите в Република България

Административен център	Брой мрежи	Максимално покритие по население	Административен център	Брой мрежи	Максимално покритие по население	Административен център	Брой мрежи	Максимално покритие по население
Благоевград	2	90%	Кюстендил			Силистра		
Бургас	3	90%	Ловеч	1	неизв.	Сливен	2	40%
Варна	5	90%	Монтана	1	40%	Смолян		
Велико Търново			Пазарджик			София	5	100%
Видин			Перник			Стара Загора	2	50%
Враца			Плевен	2	50%	Търговище	3	60%
Габрово			Пловдив	4	100%	Хасково	1	40%
Добрич	1	100%	Разград	3	100%	Шумен	2	100%
Кърджали	1	50%	Русе	4	100%	Ямбол		

Източник: Данни, подадени в КРС

Забележка: Представените в таблицата данни за максимално покритие по население съответстват на максималното покритие на MAN мрежа, представено като експертна оценка от съответното предприятие. При изградена повече от една MAN мрежа в даден областен административен център, общото им покритие може да е по-високо, поради изграждането им в различни квартали на този град.

Таблица 4

Видно от представената информация, конкурентно присъствие на LAN/MAN мрежи има в 17 от 27-те областни центрове, изградени от предприятия, предоставящи услуги на пазарите на линии под наем. „СПЕКТЪР НЕТ” ЕАД, което бе придобито от „МОБИЛТЕЛ” ЕАД в края на 2010 г., развива PON мрежи, освен в София, и в градовете Бургас, Варна и Пловдив, които са най-големите административни и бизнес центрове в страната. Част от алтернативните предприятия разполагат с MAN мрежи с локално присъствие. Сред тях са „ВАРНА ЛАН” ООД (гр. Варна), „ЕН БИ АЙ СИСТЕМИ” ООД (гр. Русе), „НЕТГАРД” ООД (гр. Пловдив), „ПЛАДИ КОМПЮТЪРС” ООД (гр. Ловеч) и „СОФИЯ КОМЮНИКЕЙШЪНС” ЕАД (гр. София). Алтернативното присъствие на LAN/MAN мрежи в по-малките градове и в селата е изключително ограничено – предприятията, работещи на пазарите на линии под наем, са посочили във въпросниците, че разполагат с изградени мрежи с различна степен на покритие в още 15 града и 15 села на територията на Република България.

Предвид изложеното, КРС счита, че конкурентното наличие на алтернативна мрежова инфраструктура от предприятия, предоставящи линии под наем, на територията на страната, извън 27-те областни административни центрове, е ограничено и се очаква това състояние да се запази и в последващия период, обхванат от анализа.

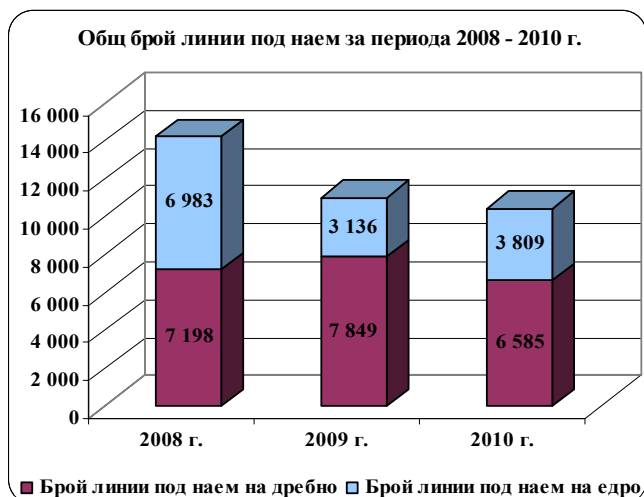
4. Състояние на пазарите на линии под наем в периода 2008 - 2010 г.

В периода 2008 - 2010 г. общият брой предоставени линии под наем намалява с 26,7%. Същевременно, общите приходи¹³, реализирани от предприятията от предоставянето на услугата „линии под наем”, намаляват с приблизително 8,9% през 2010 г. спрямо предходната година и с 49,9% спрямо 2008 г.

¹³ Общите приходи, реализирани от предоставянето на услугата ”линии под наем” включват приходите на предприятията от предоставяне на линии под наем на дребно и на едро.

През 2010 г. делът на сегмента линии под наем в общия обем на пазара на електронни съобщения в България се задържа на 1,6% (както и през 2009 г.), като следва тенденция на намаляване (2,8% през 2008 г.).

На фигури 2 и 3 е представено изменението на броя на линиите под наем, предоставени на дребно и на едро в периода 2008 - 2010 г., както и общото изменение на реализираните от тях приходи, включително съотношението на приходите от предоставянето на услугата на дребно и на едро.

Източник: Данни, подадени в КРС

Фигура 2

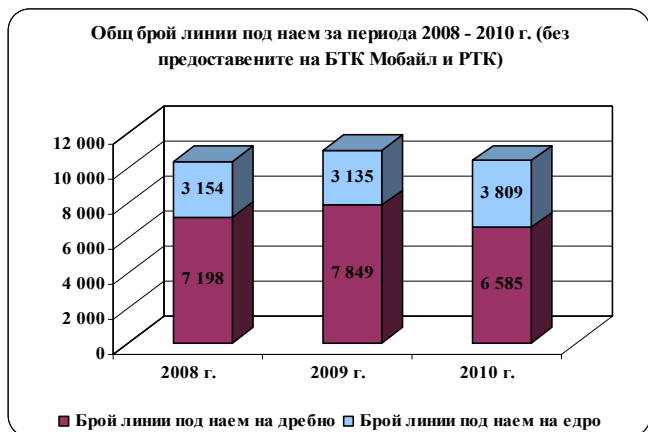

Фигура 3

Отчетеното за периода 2008-2010 г. намаление в общия обем приходи, реализирани от предоставяне на линии под наем, и изменението в съотношението между реализираните приходи от предоставянето на услугата на дребно и на едро, е породено от различни фактори. По отношение на предоставянето на линии под наем на едро следва да се отбележи, че отчетеното съществено намаление на общия брой на предоставените линии и приходите от тях през 2009 г. спрямо 2008 г. се дължи основно на вливането на „Радиотелекомуникационна компания“ ЕООД (РТК) в „БТК МОБАЙЛ“ ЕООД (БТК Мобайл) през 2008 г. и последващото вливане на БТК Мобайл в БТК през 2009 г.¹⁴, тъй като през 2007 г. и 2008 г. и двете предприятия (РТК и БТК Мобайл) наемат линии единствено от БТК. Това е и една от основните причини за намаляване на приходите от линии под наем на едро като цяло на този пазарен сегмент, чийто спад възлиза на 55,0% през периода 2008-2010 г. (докато през 2010 г. приходите се повишават със 7,4% спрямо 2009 г.).

На следващите фигури е представена информация за обема на предоставените линии под наем и реализираните приходи от тях за периода 2008-2010 г., като е изключен броя на линиите, наети от БТК Мобайл и РТК за този период, както и приходите, реализирани от тях.

¹⁴ На 20.08.2008 г. „РАДИОТЕЛЕКОМУНИКАЦИОННА КОМПАНИЯ“ ЕООД се влива в „БТК МОБАЙЛ“ ЕООД, а на 13.01.2009 г. „БТК МОБАЙЛ“ ЕООД се влива в „БЪЛГАРСКА ТЕЛЕКОМУНИКАЦИОННА КОМПАНИЯ“ АД, с което двете дружества престават да съществуват като юридически лица.

Източник: Данни, подадени в КРС

Фигура 4

Фигура 5

Видно от фигура 5 приходите от линии под наем на едро в изследвания период (2008 – 2010 г.) са намалели с 14,4%, докато броят на предоставените на едро линии за периода е нараснал с 20,8% (фиг. 4).

При линиите под наем на дребно се наблюдава устойчиво намаление в реализираните приходи от предоставяне на услугата, като общо за периода 2008 – 2010 г. отчетеният спад е 36,3%, въпреки че намалението в броя на линиите не е толкова значително – 8,5% за същия период.

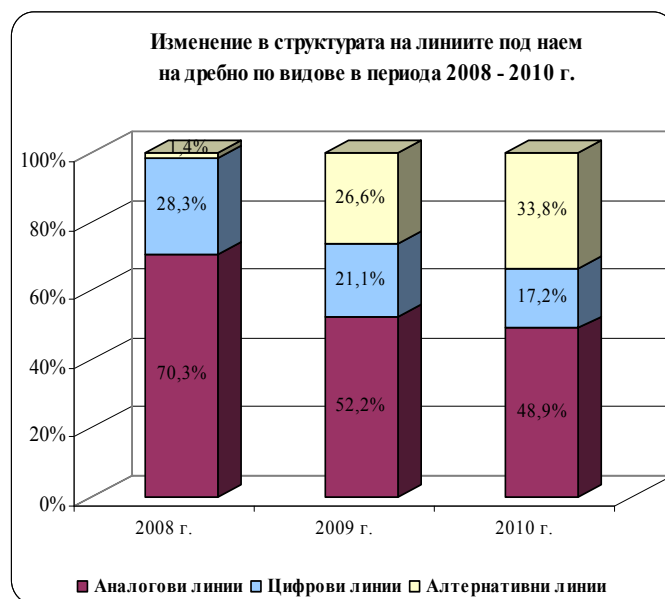
4.1. Предоставяне на линии под наем на дребно

Видно от информацията, представена на фигура 6, през разглеждания период се наблюдава устойчива тенденция на намаление на реализираните приходи от предоставяне на линии под наем на дребно, съответно с 9,5% през 2009 г. спрямо предходната година и с 29,6% през 2010 г. спрямо 2009 г., като за целия период приходите намаляват с 36,3%. За периода 2008-2010 г., броят на предоставените линии под наем намалява с 8,5%, като през 2010 г. спрямо 2009 г. спадът е с 16,1%.

Източник: Данни, подадени в КРС

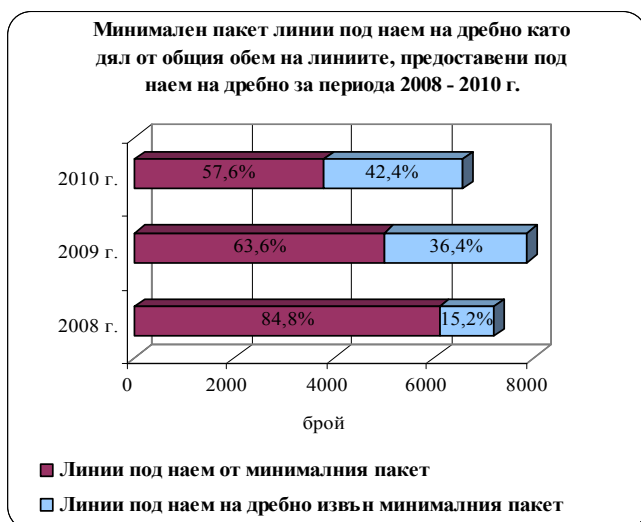
Фигура 6

Фигура 7

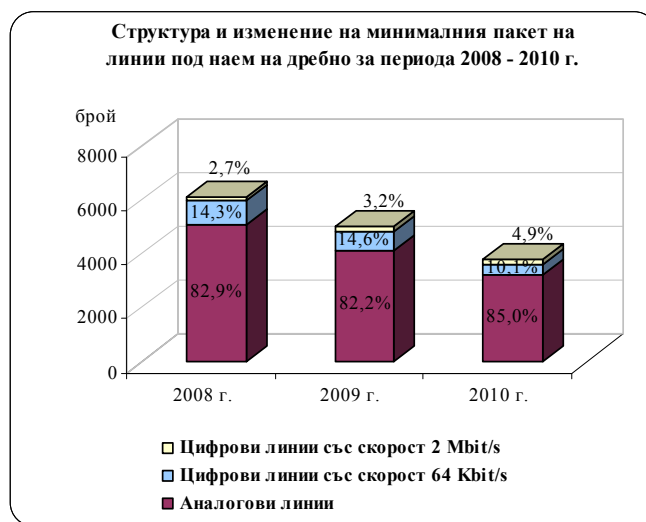
Съотношението на традиционните линии под наем на дребно и алтернативните такива се изменя съществено през разглеждания период. През 2010 г. дялът на алтернативните линии достига 33,8% от общия брой на предоставените линии под наем на дребно, което е съпроводено с намаление на дяловете на традиционните линии под наем на дребно, съответно до 48,9% за аналоговите и 17,2% за цифровите през 2010 г. спрямо 70,3% и 28,3% за същите видове през 2008 г.

В периода 2008 - 2010 г. дялът на предоставените линии под наем на дребно от минималния пакет намалява, като най-чувствително е това намаление през последната година от наблюдавания период. Данните от предприятията, предоставящи услугата „линии под наем на дребно“, сочат, че в рамките на 3-годишния период на анализа дялът на линиите под наем на дребно от минималния пакет в общия брой линии под наем на дребно, е спаднал с 27 процентни пункта до 57,6% през 2010 г. (фиг. 8). Причина за това е нарасналото търсене и предлагане на линии под наем с по-висока скорост и най-вече на алтернативните линии, които през 2010 г. съставляват 33,8% от общия обем линии под наем, предоставени на дребно (фиг. 7).

Източник: Данни, подадени в КРС

Фигура 8

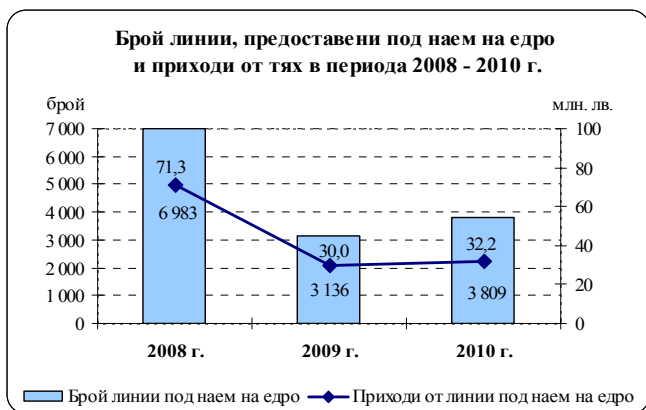
Фигура 9

Въпреки, че броят на предоставените линии под наем на дребно от минималния пакет намалява през разглеждания период, съответно с 24% през 2010 г. спрямо предходната година и с 37,9% спрямо началото на периода, съотношението между типовете линии под наем от минималния пакет не се изменя съществено (фиг. 9).

4.2. Предоставяне на линии под наем на едро

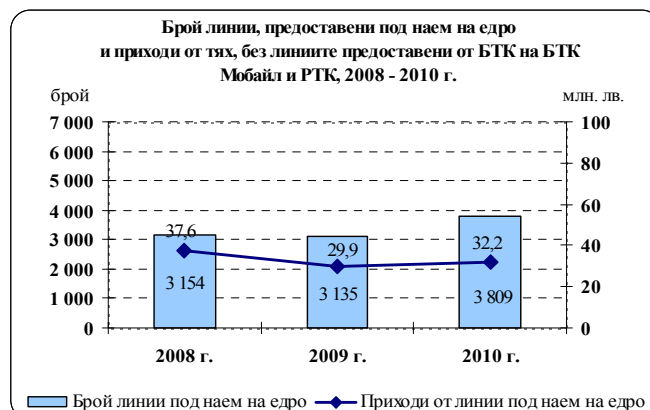
Както беше посочено по-горе, следва да се има предвид, че отчетеното значително намаление на общия брой линии, предоставени под наем на едро през 2009 г. в сравнение с предходната година, се дължи основно на структурното преобразуване на историческото предприятие. Две от предприятията (БТК Мобайл и РТК), които през 2008 г. наеят съществен брой национални линии под наем на едро, през 2009 г. вече са част от БТК.

На фигура 10 е представена информация за изменението на общия брой предоставени линии под наем на едро в България и приходите, реализирани от тях в периода 2008 - 2010 г. Като цяло, за разглеждания период общият брой линии под наем на едро намалява с 45,5% през 2010 г. в сравнение с 2008 г. Същевременно, за същия период, приходите, реализирани от предоставяне на услугата, бележат още по-значителен спад от близо 55%. Видно от данните обаче, броят на предоставените линии под наем на едро и реализираните от тях приходи през 2010 г. нарастват спрямо предходната година – с 21,5% като брой линии и със 7,4% на база приходи от тях.

Източник: Данни, подадени в КРС

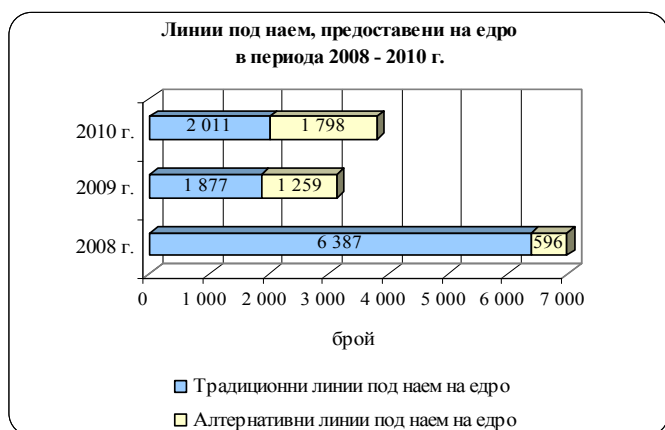
Фигура 10

Фигура 11

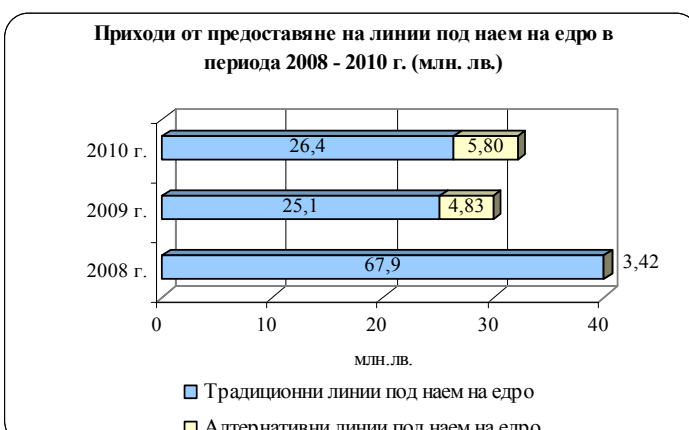
На фигура 11 е представено състоянието на пазара на линии под наем на едро, като са изключени линиите на едро, предоставени от БТК на БТК Мобайл и РТК през 2008 г. и 2009 г. Както беше отбелязано по-горе, в този случай се наблюдава нарастване на общия брой на отдадените линии под наем на едро (с 20,8% в периода 2008 – 2010 г.) и малко по-слабо намаление в реализираните от тях приходи – 14,5% за разглеждания период.

На фигури 12 и 13 е представена информация относно изменението на броя предоставени линии под наем на едро, в зависимост от вида им и съответно реализираните приходи от тях.

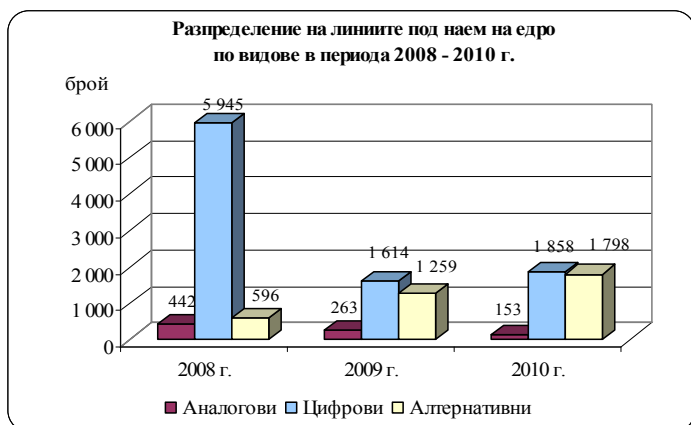
Източник: Данни, подадени в КРС

Фигура 12

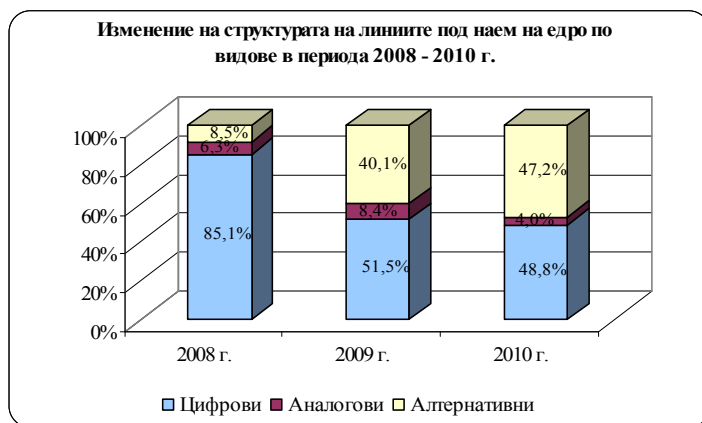
Фигура 13

Изменението на броя и вида на предоставените в периода 2008-2010 г. линии под наем на едро според вида им е представена по-долу.

Източник: Данни, подадени в КРС

Фигура 14

Фигура 15

Видно от представената информация, в разглеждания период най-общо се наблюдава намаление на аналоговите и цифровите линии под наем на едро и увеличение на наетите алтернативни линии, както като брой, така и като относителен дял в общия обем на линиите под наем на едро. В периода 2008 – 2010 г. броят на цифровите линии под наем на едро е намалял с 68,7% (9% без линиите, предоставени от БТК на БТК Мобайл и РТК), а при аналоговите се отчита спад от 65,4% (63,9% без линиите, предоставени от БТК на РТК).

Променя се и общата структура на предоставяните линии под наем на едро – дялът на цифровите линии спада от 85,1% на 48,8%, а този на аналоговите от 6,3 % на 4,0 %. Същевременно при алтернативните линии се наблюдава съществен ръст, както като брой линии, който е нараснал три пъти за тригодишния период, така и по отношение на дела, който те формират в структурата на линиите под наем на едро, а именно нарастване от 8,5% през 2008 г. на 47,2% от всички линии на едро през 2010 г.

IV. Пазар на линии под наем на дребно

1. Въведение

Съгласно § 7 от ПЗР на ЗЕС наложените по реда на отменения Закон за далекосъобщенията задължения на операторите със значително въздействие върху пазара, свързани с достъп и взаимно свързване, съвместно разполагане и съвместно ползване на помещения и съоръжения, специфичен достъп, достъп до абонатните линии, избор на оператор на преноса, предоставянето на линии под наем и на универсална далекосъобщителна услуга, се запазват до влизане в сила на решенията на комисията, с които се налагат специфични задължения на предприятия, определени за такива със значително въздействие върху съответния пазар по реда на този закон. При действието на вече отменения ЗД на БТК бяха наложени специфични задължения във връзка с линиите под наем на дребно, които подлежат на преразглеждане от КРС при условията на ЗЕС. С оглед на това, в следващата част КРС разглежда пазара на линии под наем на дребно за да оцени необходимостта да продължи или отмени специфичните задължения на предприятията, предоставящи на съответните пазари обществени електронни съобщителни мрежи и/или услуги за постигане целите на този закон.

Пазарът на линии под наем на дребно не е посочен в актуалната Препоръка за съответните пазари на ЕК, като съгласно чл. 152, ал. 6 от ЗЕС КРС може да не извършва анализ на този пазар, когато установи, че поне един от трите критерия по ал. 5 от същата разпоредба не е изпълнен.

2. Определяне на продуктовия обхват на пазара на линии под наем на дребно

Определянето на границите на пазара на линии под наем на дребно включва изследване на взаимозаменяемостта на търсенето и предлагането на достъп до мрежови съоръжения, такъв че да осигурява функционалните характеристики, от потребителска гледна точка, на линии под наем, изложени в т. 1. от Раздел III. При това, този достъп, респективно услугата „линии под наем”, следва да бъде предоставена на потребители, които не я използват за предоставяне на електронни съобщителни услуги по търговски начин, т.е. да бъде предоставена на крайни потребители на пазара на дребно. При доказване на достатъчна степен на взаимозаменяемост на търсенето и предлагането на посочените по-горе услуги, същите следва да бъдат включени в един и същ продуктов пазар. В случай, че условията на търсенето и предлагането за някои видове линии под наем се различават, независимо от отбелязаните еднакви функционални характеристики, те следва да се определят като намиращи се на различни пазари.

Търсенето на услугата „линия под наем” на пазара на дребно се дължи на нуждите на бизнеса и администрацията за обмен на голям обем информация (най-вече на глас и данни) между две собствени точки на присъствие.

Търсенето се превръща в потребление при изпълнение на следните три условия:

- Потребителят има икономически стимул за покупка на услугата „линия под наем” вместо трафични електронни съобщителни услуги, използвани с комутация по заявка, когато цената за трафичните услуги надвишава „фиксираната” цена на линията под наем: например, закупуването на линии под наем за обмен на гласов трафик между две фиксирани точки позволява на крайния потребител да реализира „фиксиращи

разходи” за електронни съобщителни услуги, които са по-ниски от разходите за ползване на комутируеми услуги между същите точки;

- Потребителят има желание да контролира или управлява отделна част на услугата (включително на част от маршрутизацията): например, покупката на услуга „линия под наем”, вместо услуги за пренос на данни (например IP VPN), които имат същото приложение, може да се аргументира с желанието за запазване на контрола върху част от услугата;

- Предпочитане на услугата „линия под наем” вместо разгръщане на собствена инфраструктура: някои от големите предприятия (включително транспортни и енергийни компании) могат да предпочетат, при наличие на достатъчно конкурентно предлагане на инфраструктурни и технологични решения на разумни цени, да изградят своите корпоративни мрежи при използване на линии под наем.

2.1. Взаимозаменяемост при търсенето и предлагането

Съгласно чл. 9 от Методиката съответният продуктов пазар включва всички обществени електронни съобщителни мрежи и/или услуги, за които е налице:

- взаимозаменяемост при търсенето;
- взаимозаменяемост при предлагането.

Взаимозаменяемост при търсенето е налице, когато при относително малко, но постоянно повишаване на цената на дадена електронна съобщителна мрежа и/или услуга потребителите са склонни да пренасочат търсенето си към други електронни съобщителни мрежи и/или услуги, които са в състояние да я заместят на базата на техните характеристики, предназначение и цени.¹⁵

Взаимозаменяемост при предлагането е налице, когато вследствие на малко, но постоянно повишаване на цената за предоставяне на електронната съобщителна мрежа и/или услуга предприятия, които не осъществяват електронни съобщения и не предоставят електронни съобщителни услуги на съответния пазар, са в състояние в краткосрочен план, до 1 (една) година, да навлязат на него без значителни допълнителни разходи за материални и нематериални дълготрайни активи, допълнителни инвестиции, стратегически решения и други¹⁶.

2.1.1. Взаимозаменяемост между традиционни и алтернативни линии под наем

Определянето на съответния продуктов пазар следва да се базира на текущото състояние на мрежите и на предлаганите услуги, както и на прогнози за развитието на пазара за периода до следващия пазарен анализ. Във връзка с посочените съображения и от гледна точка на технологичната неутралност, КРС разглежда включването на алтернативните линии под наем в продуктовия обхват на пазара на линии под наем на дребно.

¹⁵ Чл. 10, ал. 1 от Методиката

¹⁶ Чл. 11, ал. 1 от Методиката

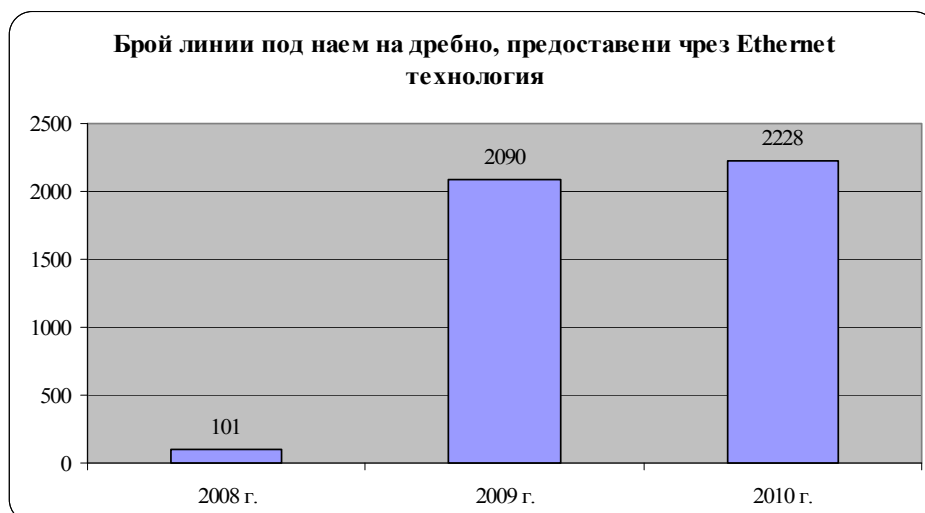
Взаимозаменяемост при търсенето

От гледна точка на характеристиките и предназначението на услугите

Широкото разпространение на Ethernet базирани мрежови устройства (мрежови карти, комутатори, маршрутизатори и др.), води до повишаване на търсенето на алтернативни линии под наем.

От друга страна крайните потребители на традиционни линии под наем при необходимост от добавянето на нови функционалности в мрежите си, включително на изграждането на нови корпоративни мрежи, базирани на Ethernet протокол, са склонни да заменят старите крайни устройства с нови. В тази връзка крайните потребители са склонни да заменят традиционните линии под наем с алтернативни (видно от данните, представени във фигура 7).

Тези тенденции се потвърждават от данните, събрани от КРС за периода 2008 - 2010 г. (фиг. 14). Към настоящия момент в България се предоставят алтернативни линии под наем, базирани на Ethernet протокол и притежаващи аналогични функционални характеристики на традиционните линии под наем.

Източник: Данни, подадени в КРС

Фигура 14

От фигурата по-горе е видно, че за периода 2008 – 2010 г. броят на алтернативните линии под наем нараства близо 22 пъти в абсолютно изражение, като достига 2228. Вследствие на това и фактът, че:

- общият брой на линиите под наем на пазара на дребно (независимо от технологията) намалява от 7198 през 2008 г. до 6585 (с 8,5%) през 2010 г.; и
- броят на традиционните линии под наем на дребно намалява с 38,6% за периода 2008 - 2010 г.,

може да се направи извод, че се наблюдава силно изразен процес на миграция от страна на потребителите на традиционни към алтернативни линии под наем на дребно.

Поради факта, че към настоящия момент на пазара на линии под наем се предлагат услуги за пренос, базирани на Ethernet протокол и видно от представената от

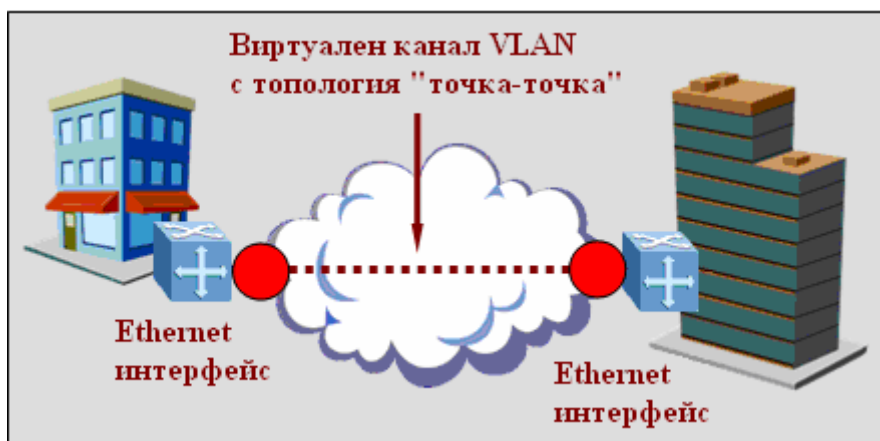
предприятията информация се отчита постепенна миграция от традиционни към алтернативни линии под наем, КРС счита за необходимо да изследва дали посочените две услуги формират един и същ пазар.

Основната разлика между традиционните и алтернативните линии под наем е по отношение на вида на използваната технология за пренос. Традиционните линии под наем се базират на технология за пренос с комутация на канали, при която се изгражда и осигурява канал за връзка между двете крайни точки в мрежата за цялото време на предоставяне на услугата. Алтернативните линии под наем се базират на технология за пренос с пакетна комутация, каквато се използва във всички компютърни мрежи (локални, градски и глобални мрежи), включително на мрежите, изградени на базата на Ethernet протокол. При преноса с пакетна комутация се използва споделена медийна среда, при която комуникацията се осъществява посредством изпращането на пакети с информация към съответните участници в мрежата. Тази технология е подходяща за изпълнението на свързаност от вида „точка-много точки” и, за да може да се гарантира качество на предоставяне на услугата (QoS), е необходимо да бъде осигурено изпълнението на изискванията по отношение на редица характеристики на услугата от гледна точка на осигуряването качество, включително на гарантирани скорости, закъснение, загуба на пакети и сигурност по отношение на пренасяната информация в мрежата.

Както бе отбелязано в т. 1 на Раздел III на настоящия документ, линиите под наем са електронни съобщителни съоръжения, чрез които се осигурява прозрачен преносен капацитет между крайни точки на електронната съобщителна мрежа без комутация по заявка, т. е. при услугата „линия под наем” се осъществява свързаност от вида „точка-точка” като крайният потребител няма достъп до управлението на комутацията в мрежата. От друга страна същинската Ethernet мрежа се базира на стандарт IEEE 802.3 и използва мрежови комутатори от втори слой на модела OSI. Това дава възможност за много просто и евтино проектиране на мрежата, както и за сравнително проста първоначална конфигурация. В края на 90-те години, вследствие на развитието на новите технологии по отношение на механизмите за изграждане на прозрачни тунели посредством използването на виртуални локални мрежи (VLAN), стана възможен преноса на трафик в Ethernet мрежите при свързаност от вида „точка-точка”, независимо от използването на споделена мрежова среда. Посредством използването на новите VLAN услуги стана възможно разделянето на трафика на различни потребители в мрежата. Стандарт IEEE 802.1q дефинира функционирането на виртуалните локални мрежи. КРС счита, че следва да разгледа изложените по-долу услуги, чието предоставяне към настоящия момент е възможно посредством използването на VLAN, с оглед да се установи кои от тях могат да се приемат за еквивалентни на функционалните характеристики на линиите под наем:

- **Свързаност от вида „точка-точка”**

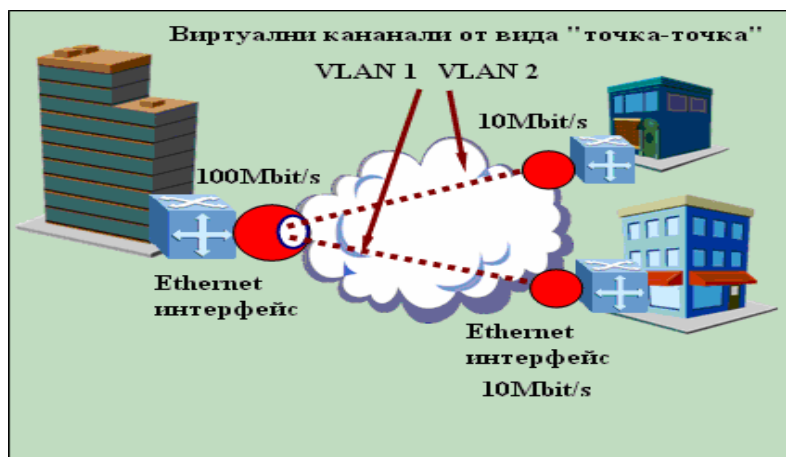
Осъществяването на свързаност от вида „точка-точка” посредством Ethernet мрежа за пренос попада в обхвата на дефиницията на линия под наем. При тези услуги посредством уникален VLAN-id се изгражда виртуален канал за връзка между две крайни точки в мрежата, като крайният потребител няма възможност да управлява комутацията. Посредством изграждането на виртуален канал в мрежата се осъществява надеждна защита на пренасяния трафик, като същият е видим единствено в точките на достъп на съответния потребител (фиг. 15).

Фигура 15

- **Свързаност от вида „точка-точка“ от една точка на достъп към многоточкова архитектура**

Някои крайни потребители изграждат множество връзки от вида „точка-точка“ от една точка на достъп към многоточкова архитектура с цел концентрирането на трафик в първата. За целта в първата точка на достъп се осигурява значително по-голям капацитет на връзката към Ethernet мрежата с цел осигуряването на трафика към останалите точки, към които се изграждат връзки от вида „точка-точка“. Сумарната скорост на последните не трябва да надвишава скоростта, която се осигурява в концентраторната точка на достъп. Този сценарий се разглежда като множество предоставени линии от вида „точка-точка“, за които се предоставят съответен брой VLAN-id (посредством всеки VLAN се осъществява една фиксирана връзка от вида „точка-точка“) и техническите характеристики на тези линии отговарят на функционалните характеристики на линии под наем (фиг. 16).

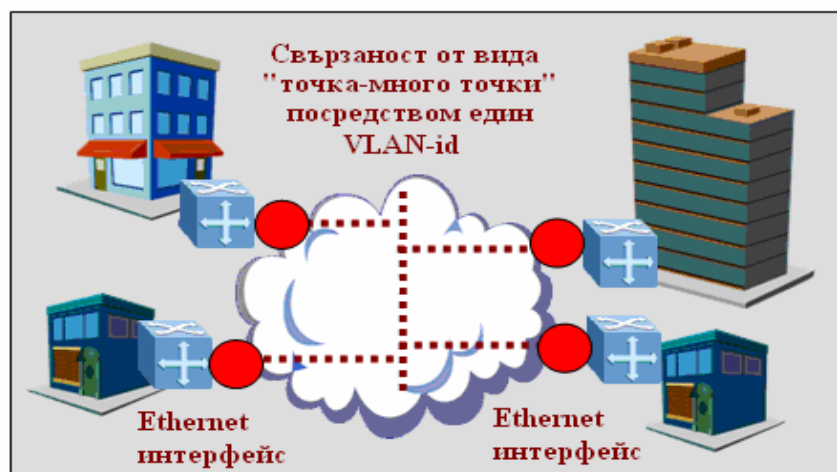

Фигура 16

- **Свързаност от вида „точка-много точки“**

Част от потребителите използват услуги от вида „точка-много точки“ с цел свързването на повече от два офиса в локална мрежа на територията на едно населено място или в национален план. При тези услуги се предоставя един уникален VLAN-id за множество крайни точки, така че крайния потребител има възможност да контролира

комутацията в мрежата. При този сценарий между всеки две точки може да се изгради връзка, т.е. свързаността е всеки с всеки, поради което този вид услуги не попадат в обхвата на дефиницията на линии под наем (фиг. 17).

Фигура 17

Предвид изложеното, може да бъде направен извод, че алтернативни линии под наем, осигуряващи свързаност от вида „точка – точка”, включително от една точка към друга в многоточкова архитектура, както е описано по-горе, отговарят на функционалните характеристики на линии под наем предвид това, че осигуряват резервиран, симетричен и прозрачен капацитет, без използване на комутационни функции, които крайният потребител може да управлява като част от услугата (без комутация по заявка).

От друга страна, развитието на технологиите през последните години подобри значително техническите възможности и качеството на услугите в Ethernet мрежите, които предоставят алтернативна функционалност на тази на традиционните линии под наем, както следва:

- Въвеждане на симетричен гарантиран капацитет (full duplex) и значително намаляване на закъснението и на загубата на пакети в мрежата.
- Значително увеличение на капацитета на Ethernet мрежите (въвеждането на Gigabit Ethernet), вследствие на което се увеличиха гарантираните скорости на линиите под наем.
- Въвеждането на механизми (стандарт IEEE 802.1p) за даване на приоритет на трафика доведе до по-добро управление на преноса в Ethernet мрежите и до ограничаване на закъснението на пакетите със съответен приоритет, като предоставянето на резервиран капацитет (алтернативни линии под наем) се доближи до качеството на традиционните линии под наем.

Предвид изложеното, може да бъде направен извод, че предоставянето на резервиран капацитет от вида „точка – точка” в Ethernet мрежите може да се счита за сравнимо с предоставянето на традиционни линии под наем както от гледна точка на постигане на функционалните характеристики на нает капацитет, така и от гледна точка на осигуреното качество. В тази връзка, КРС счита, че от потребителска гледна точка, предоставянето на резервиран капацитет, който осигурява функционалните характеристики на линия под наем в съответствие с изложеното в т. 1 на Раздел III,

представлява услуга, която се включва в обхвата на пазара на линии под наем на дребно.

От гледна точка на цените на услугите

При оценка на взаимозаменяемостта от страна на търсенето следва да се вземат под внимание не само функционалните характеристики на услугите, но и ценовите равнища, на които те се предлагат на крайни потребители.

В следващата таблица са представени средните месечни цени¹⁷ на дребно на традиционни и Ethernet линии под наем с различни скорости.

скорост на пренос	Ethernet линии под наем				традиционни линии под наем				
	2 Mbit/s	10 Mbit/s	100 Mbit/s	1000 Mbit/s	128 Kbit/s	512 Kbit/s	1024 Kbit/s	2 Mbit/s	34 Mbit/s
средна цена, на която се предлага услугата	123 лв.	200 лв.	250 лв.	513 лв.	242 лв.	486 лв.	568 лв.	579 лв.	2186 лв.

Таблица 5

От представената информация е видно, че средните цени, на които се предоставят алтернативни (Ethernet) линии под наем, със скорости от 10, 100 и 1000 Mbit/s, отговарят приблизително на цените, на които се предоставят на дребно традиционни линии със скорости до 2 Mbit/s. Може да се предположи, че при равни други условия, потенциален потребител на услугата линии под наем би се ориентирал към алтернативна (Ethernet) линия, която осигурява много по-висока скорост и е на цена, която съответства на ценовия диапазон на традиционните линии до 2 Mbit/s. Същото важи и за потребител на традиционна линия, който, при необходимост от добавяне на нови функционалности или увеличаване капацитета на линията, би бил склонен да я замени с алтернативна линия под наем.

Взаимозаменяемост при предлагането

Взаимозаменяемостта от гледна точка на предлагането зависи от разходите, които предприятието следва да направи при мигриране от традиционни линии под наем към алтернативни. В случай на изградена абонатна мрежа (усукана метална двойка или оптично влакно), предприятието има сравнително малки разходи при преминаване от традиционна към алтернативна линия под наем. Основните разходи на предприятието са за подмяна на крайните устройства.

Посочените две услуги се предоставят посредством използването на една и съща опорна мрежа. Към настоящия момент почти всички предприятия, участващи на пазара на линии под наем на дребно, притежават опорна мрежа, базирана на Ethernet протокол и същите не следва да правят допълнителни инвестиции в нея.

За предоставянето на линии под наем със скорост над 10 Mbit/s се използва оптично влакно и при промяна на услугите към Ethernet линия не е необходимо инсталирането на нова преносна среда. В този случай предприятието инвестира единствено в крайни устройства, като същите могат да се инсталират бързо и да се

¹⁷ Цената на линия под наем на дребно е изчислена като средноаритметична от цените на линиите със съответните скорости, които са предоставени от предприятията, предоставящи линии под наем на дребно, с въпросници за отчет на дейността през 2010 г.

използват многократно от други потребители, което значително намалява риска при инвестициите. От друга страна, инвестициите в крайни устройства са значително по-малки отколкото в мрежови съоръжения и преносна среда и същите не могат да бъдат бариера по отношение на предлагането на нови услуги на пазара на линии под наем на дребно.

Заклучение

От анализа на взаимозаменяемостта на традиционни и алтернативни линии под наем е видно, че същите не се различават съществено от гледна точка на предназначение и качество на услугата, както и от гледна точка на необходими инвестиции в мрежата на предприятието.

На тази база КРС счита, че съществува достатъчна степен на взаимозаменяемост между традиционните и алтернативни линии под наем. Отчетеният процес на мигриране от традиционните линии под наем към алтернативни също е предпоставка за включването им в един пазар.

2.1.2. Взаимозаменяемост между линиите под наем с различни скорости

Взаимозаменяемост при търсенето

От гледна точка на характеристиките и предназначението на услугите

Линиите под наем на дребно се предоставят с цел ползване от потребителите на резервиран капацитет с различно приложение. От гледна точка на функционалността, обикновено е възможно да се използват няколко линии под наем с по-ниска скорост като заместители на линиите под наем с по-висока скорост¹⁸. От своя страна, една линия с по-голям капацитет може да задоволи и потребности на потребители с по-ниски изисквания за скорост. Следователно, от функционална гледна точка, до определена степен, съществува взаимозаменяемост между линиите с различни скорости.

От гледна точка на цените на услугите

Съгласно Обяснителния меморандум (стр. 28)¹⁹ към Препоръката за съответните пазари от 2003 г., не се счита за необходимо да се определят отделни пазари, отнасящи се до различните категории линии под наем, включени в минималния пакет (в т.ч. аналогови, 64 Kbit/s и 2 Mbit/s), тъй като структурата на пазара, по всяка вероятност, е подобна във всяка подгрупа²⁰.

¹⁸ Наблюдават се и изключения в зависимост от приложението, за което крайният потребител ползва линията.

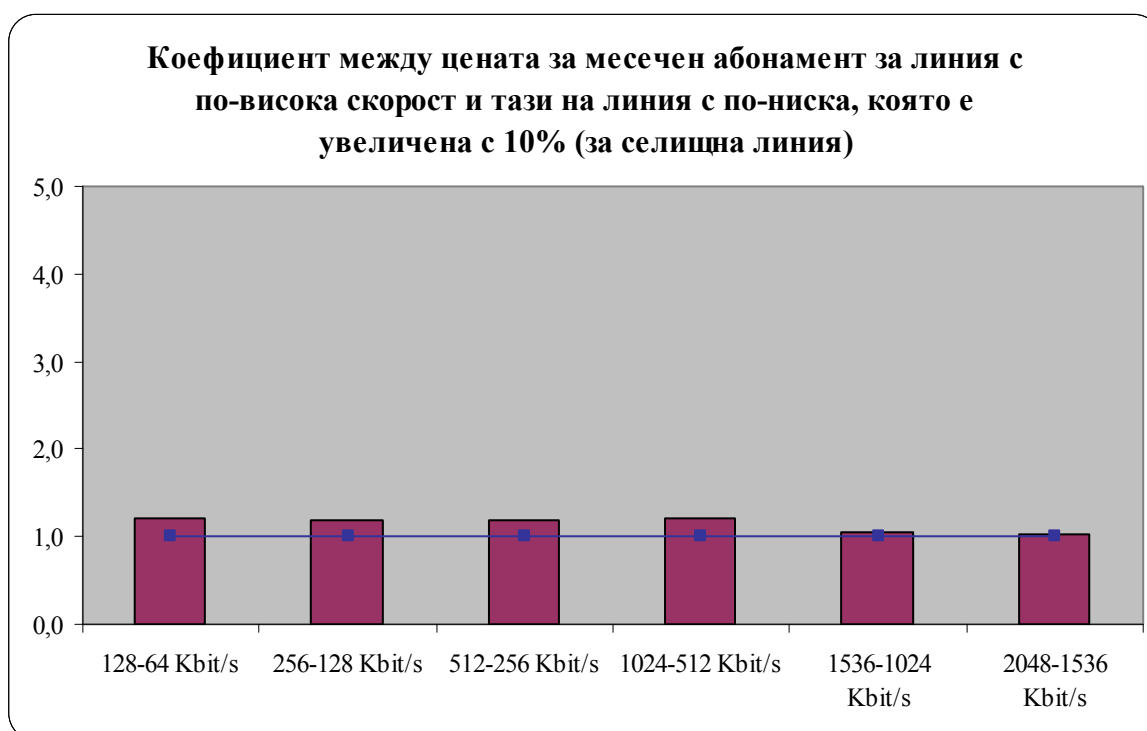
¹⁹ Explanatory Memorandum to Commission Recommendation of 11 February 2003 on relevant product and service markets within the electronic communications sector susceptible to ex ante regulation in accordance with Directive 2002/21/EC of the European Parliament and of the Council on a common regulatory framework for electronic communication networks and services (ОВ, L 114 от 08.05.2003, стр. 45)

²⁰ Recommendation of 11 February 2003 on relevant product and service markets within the electronic communications sector susceptible to ex ante regulation in accordance with Directive 2002/21/EC of the

КРС счита, че линиите под наем със скорост от 64 Kbit/s, nx64 Kbit/s и 2 Mbit/s принадлежат към един пазар. Заключение е направено на база изследвана верижна взаимозаменяемост на линиите между 64 Kbit/s и 2 Mbit/s след прилагане на т.нар „тест на хипотетичния монополист“²¹. Той дава информация за реакциите на потребителите и доставчиците на услугата от гледна точка на търсенето и предлагането, при малко (5 - 10%), но трайно нарастване на цените на услугата.

Поради факта, че потреблението на селищни линии под наем на дребно през 2010 г. съставлява 82% от общото потребление на линии под наем на дребно, КРС счита, че изследването на взаимозаменяемостта на селищни линии с различни скорости може да се приеме за представително за целия разглеждан пазар.

На следващата фигура е представена информация за разликата в цените²² на традиционни линии под наем на дребно със скорости между 64 Kbit/s и 2 Mbit/s включително.

Източник: Данни, подадени в КРС

Фигура 18

Изчислените коефициенти, представени на фигура 18, показват какво е отношението между цената на линия с по-висока скорост и тази на линия с по-ниска, при увеличение на последната с 10%. В случаите, когато коефициентът е около 1, може да се приеме, че разликата в цените е минимална и разглежданите услуги принадлежат към един пазар.

Както е видно от фигура 18, коефициентът е около 1, което означава, че при трайно увеличение на цената на линия с по-ниска скорост, крайните потребители биха

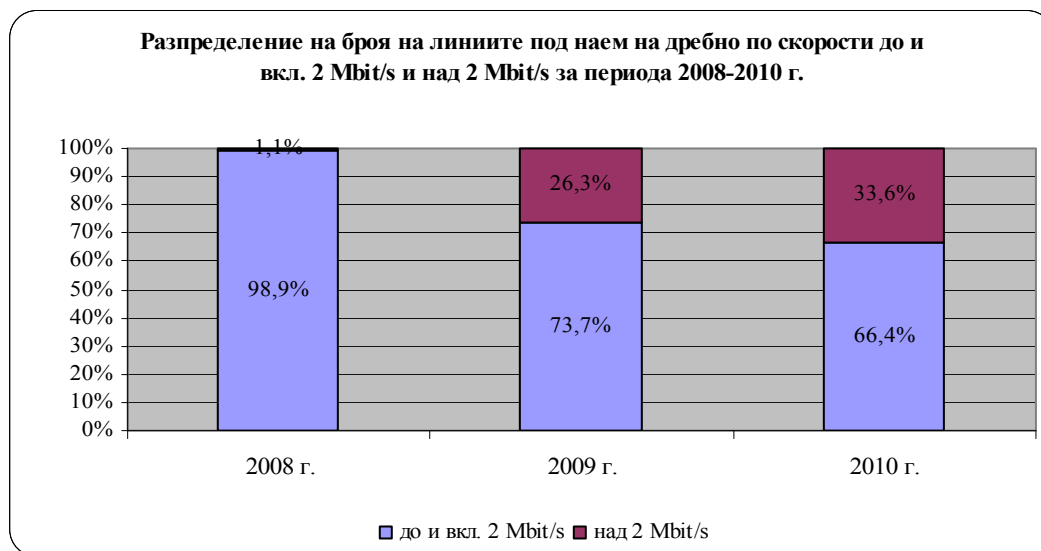
European Parliament and of the Council on a common regulatory framework for electronic communication networks and services, *Official Journal L 114*, 08/05/2003 P. 0045 - 0049

²¹ Small but Significant and Non-transitory Increase in Price (SSNIP)

²² Използваните в графиката цени до 2 Mbit/s са съгласно представената в КРС ценова листа на БТК (без ДДС).

се насочили към ползването на линията със следваща по-висока скорост. Следователно от изложеното дотук, може да се заключи, че е налице верижна взаимозаменяемост между линиите със скорости от 64 Kbit/s до 2 Mbit/s включително.

Като цяло обаче, необходимостта на бизнес потребителите от по-широка честотна лента, произтичаща от разширяването на дейността им и от появата на нови приложения, води до нарастване на търсенето на линии под наем със скорости, по-високи от 2 Mbit/s (фиг. 19).

Източник: Данни, подадени в КРС

Фигура 19

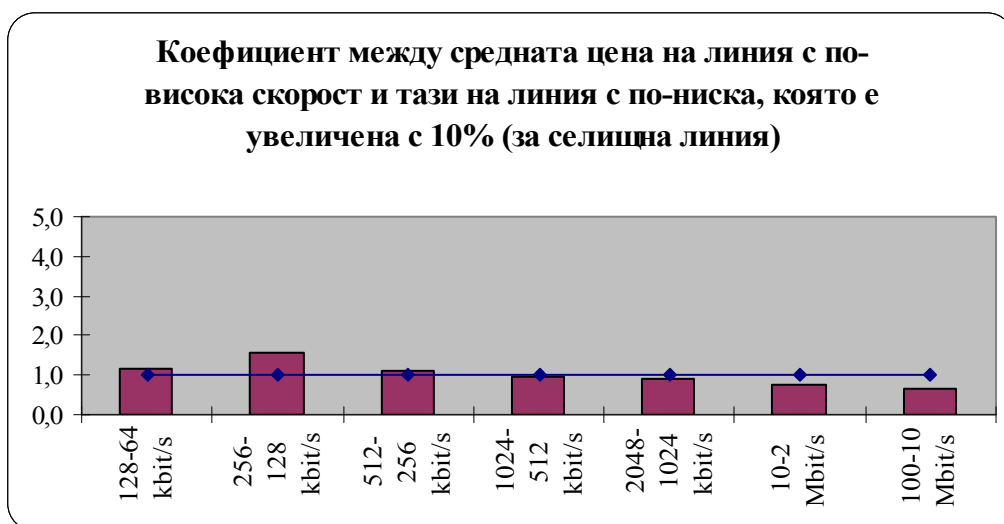
Видно от данните, представени на фигура 19, за разглеждания период относителният дял на линиите на дребно със скорости над 2 Mbit/s в общия обем на пазара нараства, като към края на 2010 г. достига близо 34%. В абсолютни стойности се наблюдава увеличение от 29 пъти на броя на линиите със скорости над 2 Mbit/s. Тази тенденция може да се приеме за индикатор за мигриране на потребителите от линии с по-ниски скорости към такива с по-високи.

Развитието на Ethernet технологиите за симетричен пренос с гарантирано качество през последните години е друга причина за растящото търсене на линии със скорости над 2 Mbit/s (напр. 10 и 100 Mbit/s), като ценовите им равнища са сравними с тези на традиционните линии до 2 Mbit/s.

В тази връзка, КРС изследва наличието на верижна взаимозаменяемост на линиите със скорости от 64 Kbit/s до 100 Mbit/s.

На следващата фигура (фиг. 20) е представена информация за разликата в средните цени²³ между нискоскоростни линии (до и включително 2 Mbit/s) и линии със скорост от 10 и 100 Mbit/s.

²³ Средните цени са изчислени на база представените в КРС ценови листи, актуални към 31.12.2010 г., на предприятията, предоставящи линии под наем на дребно, независимо от вида на линиите

Източник: Данни, подадени в КРС

Фигура 20

Както е видно от фигура 20, отношението между цените на линиите със скорости между 2 и 10 Mbit/s, е малко. Като се вземе предвид това, може да се предположи, че при трайно повишаване на цената на линиите от 2 Mbit/s, по-голямата част от настоящите и потенциални потребители на линии под наем на дребно биха предпочели да наемат линия със скорост от 10 Mbit/s. От тук може да се заключи, че линиите, със скорости по-големи от 2 Mbit/s, могат да се разглеждат като взаимозаменяеми на тези до и включително 2 Mbit/s.

Следва да се отбележи обаче, че цените на високоскоростните традиционни линии са многократно по-високи от цените на линиите от 2 Mbit/s. Въпреки това, ако се разгледат средните цени на линия с капацитет от 4x2 Mbit/s и линия от 34 Mbit/s, ценовата разлика между двете би била сравнително малка²⁴. В този случай при увеличение от 5-10% на цената на линия от 2 Mbit/s, потребител, ползващ няколко двумегабитни линии би предпочел да наеме такава от 34 Mbit/s, тъй като това би му дало възможност да се възползва от една линия с капацитет 16x2 Mbit/s на приблизително същата цена като 4 отделни линии със скорост от 2 Mbit/s. Това показва, въз основа на текущите условия на пазара на линии под наем в България, че е налице взаимозаменяемост при търсенето на линии с капацитет от 2 и 34 Mbit/s. В допълнение, може да се отбележи, че търсенето на високоскоростни традиционни линии под наем на пазара на дребно е силно ограничено, като през 2010 г. наетите линии със скорост 34 Mbit/s са били общо 15, а със скорост 155 Mbit/s - едва 2 броя.

На база на гореизложеното, КРС прави извод, че е налице взаимозаменяемост от гледна точка на търсенето на линии с всички скорости, независимо от използваната технология, поради тази причина тези линии принадлежат към един пазар.

Взаимозаменяемост при предлагането

При оценката на взаимозаменяемостта при предлагането между наетите линии с различни скорости се изследва дали предприятие, което не предоставя обществени

²⁴ Коефициентът между средните цени на линии със скорости от 4x2 Mbit/s и 34 Mbit/s е 1,2.

електронни съобщителни услуги на този пазар, би навлязло на него вследствие на малко, но трайно повишаване на цената (с от 5 до 10%) на услугата от страна на хипотетичния монополист.

Взаимозаменяемостта при предлагането на линии под наем до 2 Mbit/s се анализира от гледна точка на инвестициите, които предприятието следва да направи за предоставяне на съответната услуга или за предоставяне на услуги с по-висока скорост.

За предоставянето на аналогови и цифрови линии под наем със скорости до 2 Mbit/s се използват едни и същи мрежови ресурси на мрежата за достъп и на опорната мрежа на историческото предприятие. При аналоговите линии под наем се използва усукана метална двойка и на крайния потребител се предоставя аналогов интерфейс за връзка. При цифровите линии под наем със скорости до 2 Mbit/s се използват HDSL модеми. На крайния потребител се предоставят стандартизирани интерфейси за връзка (ITU-T X.21, V.35, Ethernet и др.).

При миграцията от аналогови към цифрови линии под наем единствената инвестиция на предприятието е по отношение на предоставеното оборудване при крайния потребител (съответен HDSL модем за връзка) с оглед изграждане на линията под наем и, в крайна сметка, разходите за оборудване от страна на предприятието представляват ограничен дял от общите разходи за изграждане на опорна мрежа и мрежа за достъп.

Миграцията към по-високи скорости при цифровите линии под наем до 2 Mbit/s не изисква смяна на модема, предоставен на крайния потребител.

От представената по-горе информация е видно, че различията в технологичните разходи за миграция към по-високи скорости при линиите под наем със скорости до 2 Mbit/s обикновено са малки, като същите включват разходите за инсталиране на крайни устройства, които са значително по-ниски от разходите по отношение на мрежата, включваща преносна среда, мрежови съоръжения и др. Посочената разлика в разходите на предприятието не е достатъчна, за да предизвика реално прекъсване на веригата на взаимозаменяемостта при предлагането, за осигуряването на което вече са направени инвестиции в инженерната инфраструктура.

За предоставянето на линии под наем със скорости до 2 Mbit/s в мрежата за достъп се използва усукана метална двойка и HDSL технология за пренос. Същите позволяват изграждането на линии за пренос със скорост не по-висока от 8 Mbit/s, като за целта се използват от една до 4 усукани метални двойки. За осъществяването на пренос със скорост, по-висока от 8 Mbit/s, се използват влакнесто-оптична мрежа за достъп и медийни конвертори. КРС счита, че цената на последните²⁵, която е от порядъка на около 250 евро, не може да се счита за ограничително условие за миграция към предоставяне на традиционни високоскоростни линии под наем (например, 34 Mbit/s, 140 Mbit/s, 155 Mbit/s) на дребно, при условие, че доставчикът на услугата разполага с влакнесто-оптична връзка до помещенията на крайния потребител.

Следва да се има предвид, че при преминаването от мрежа, изградена чрез усукани метални двойки, към влакнесто-оптична мрежа се генерират допълнителни разходи за строителство, които влияят на взаимозаменяемостта при предлагането. Строителните разходи се състоят в разполагането на нови влакнесто-оптични кабели и на съответно преносно оборудване в мрежата за достъп. Предвид, обаче, наложеното задължение на историческото предприятие БТК с Решение № 246 от 22.02.2011 г. на КРС за предоставяне на достъп до пасивна инфраструктура (канална мрежа), комисията

²⁵ <http://www.universalnetworks.co.uk/section.htm?section=Gigabit>

счита, че на алтернативните предприятия е осигурена възможност за изграждане на собствени влакнесто-оптични мрежи за достъп, като стават все по-малко зависими от мрежата на БТК при осигуряване на достъп до крайните потребители. С оглед гарантиране на този достъп, посоченото задължение се отнася както за случаите на изграждане на мрежа за достъп, така и за случаите на изграждане на магистрални участъци в мрежите на алтернативните предприятия, които са свързани с доизграждане на опорните им мрежи. В тази връзка, КРС счита, че на конкурентите на БТК на пазара на линии под наем на дребно са осигурени равнопоставени условия с тези на историческото предприятие по отношение изграждането на влакнесто-оптични мрежи за достъп, предвид достигнатата степен на развитие на мрежата на БТК в „последната миля” в съответствие с изложеното в т. 3.1. от Раздел III. КРС счита, освен това, че разходите за полагане на влакнесто-оптични кабели в каналната мрежа на БТК с оглед достигане до крайните потребители и предоставяне на линии под наем на дребно със скорости по-високи от 10 Mbit/s, не могат да бъдат считани за ограничаващо условие за прекъсване на веригата на взаимозаменяемост на предлагането.

Следователно, по отношение на предоставянето на услуги с различни скорости опорната мрежа на предприятията не търпи съществена промяна, като към настоящия момент предприятията имат изградени високоскоростни влакнесто-оптични опорни мрежи и същите се използват както за предоставянето на линии под наем с ниски скорости (до и включително 2 Mbit/s), така и за линии под наем със скорости над 2 Mbit/s.

За скорости, по-високи от 10 Mbit/s, не се наблюдава прекъсване на веригата на взаимозаменяемостта от гледна точка на предлагането. При преминаването към по-високи скорости единствените разходи за предприятието са по отношение на подмяната на преносното оборудване в мрежата за достъп, като всички предприятия, предоставящи линии под наем на дребно, включително историческото предприятие, са изправени пред аналогични разходи за изграждане на влакнесто-оптична инфраструктура в „последната миля”.

Предвид изложеното, КРС счита, че от гледна точка на предлагането, линиите под наем на дребно със скорости до и включително 10 Mbit/s и над 10 Mbit/s се намират на един пазар.

В резултат на това КРС счита, че е налице взаимозаменяемост при предлагането на линии под наем на дребно с различни скорости.

Заклучение

Представените данни от предприятията водят до заключението, че от гледна точка на търсенето линиите под наем със скорости до и включително 2 Mbit/s (включително на линиите под наем със скорости от $n \times 64$ Kbit/s) и над 2 Mbit/s са взаимозаменяеми.

От гледна точка на предлагането доставчик на линии под наем със скорости от 2 Mbit/s лесно може да започне да предлага линии под наем със скорости от $n \times 64$ Kbit/s и обратно. По отношение на линиите под наем със скорости между 2 Mbit/s и 10 Mbit/s, следва да се отбележи, че вследствие на използването на една и съща опорна мрежа за предоставянето на тези линии, както и на възможността за използването на терминиращи сегменти на линии под наем на едро от предприятия, разполагащи с влакнесто-оптична мрежа за достъп, един доставчик може лесно да започне да предлага линии под наем, при които се използва влакнесто-оптична среда за достъп.

Въз основа на гореизложеното, линиите под наем със скорост до и включително 2 Mbit/s и над 2 Mbit/s се считат за взаимозаменяеми и следва да бъдат включени в един и същ пазар.

2.2. Заключение относно продуктовия обхват на пазара на линиите под наем на дребно

Анализът на взаимозаменяемостта при търсенето и предлагането води до заключението, че в обхвата на пазара на линии под наем на дребно се включват всички линии под наем, предоставени на дребно, независимо от вида на технологията (традиционна или алтернативна) и скоростта.

3. Определяне на географския обхват на пазара на линии под наем на дребно

Съгласно Насоките за пазарните анализи и чл. 14, ал. 1 от Методиката, географският обхват на съответния пазар в сектора на електронните съобщения се определя въз основа на два критерия:

- покритие по територия на обществените електронни съобщителни мрежи;
- наличие на еднакви законови и регулаторни изисквания за предоставяне на електронни съобщителни мрежи и/или услуги.

Въз основа на тези два критерия географският пазар може да бъде определен като местен, регионален, национален или обхващащ територията на две или повече страни (например общоевропейски пазар, пазар, обхващащ територията на Европейското икономическо пространство, или глобален пазар).

Съгласно чл. 152, ал. 3 от ЗЕС, географският пазар включва определена територия, в която се предлагат съответните взаимозаменяеми обществени електронни съобщителни мрежи и/или услуги, и в която конкурентните условия са еднакви и се различават от тези в съседни райони.

Вземайки предвид разпоредбите на европейското и националното законодателство, КРС определя територията на Република България за географски обхват на пазара на линии под наем на дребно. Националният обхват на разглеждания пазар може да се обоснове с обстоятелството, че условията при предоставяне на услугата „линии под наем на дребно“ са хомогенни на територията на страната, търсенето на услугата не се различава значително в отделните региони и условията за конкуренция са сходни на територията на цялата страна.

4. Заключение

На база на представения по-горе анализ на взаимозаменяемостта на продуктите и услугите, и следвайки изложеното в Препоръката за съответните пазари от 2003 г., КРС приема, че пазарът на линии под наем на дребно включва всички линии, които се предоставят на дребно, независимо от технологията (традиционна или алтернативна) и скоростта.

Географският обхват на разглеждания пазар е национален (на територията на Република България).

5. Прилагане на теста на трите критерия

В съответствие с чл. 152, ал. 5 от ЗЕС, при определяне на съответен пазар, различен от приложимия акт на ЕК, в случая на Препоръката за съответните пазари от 2007 г., КРС се ръководи от принципите на конкурентното право, и изследва дали са изпълнени кумулативно трите критерия, както следва:

- наличие на високи и непреходни структурни, правни или регулаторни бариери за навлизане на пазара; и
- липса на възможност за стимулиране и развитие на конкуренцията на пазара за период до две години напред; и
- недостатъчна ефективност на конкурентното право за преодоляване на установените бариери и осигуряване на условия за конкуренция на съответния пазар.

Предвид изложеното, както и поради факта, че пазарът на линии под наем на дребно не е включен в Препоръката за съответните пазари от 2007 г., комисията следва да извърши анализ и оценка на кумулативното изпълнение на посочените три критерия.

По силата на чл. 152, ал. 6 от ЗЕС, КРС може да не извърши анализ на съответния пазар, когато установи, че поне един от посочените три критерия не е изпълнен.

5.1. Наличие на високи и непреходни бариери за навлизане на пазара

5.1.1. Структурни бариери

Структурни бариери за навлизане на пазара са тези, които се явяват като бариера в резултат от необходимите първоначални разходи или условията на търсенето и създават неравноправни условия между предприятие(я) със значително въздействие върху пазара и навлизащите предприятия на пазара, затрудняващи или пречатващи навлизането на пазара на последните²⁶.

Като основна бариера за навлизане на пазара на линии под наем на дребно може да се посочи *инфраструктурата, която не може лесно да бъде дублирана*. Предоставянето на линии под наем на дребно предполага контрол върху инфраструктура, осигуряваща достъп до крайните потребители. За предприятие, което има намерение да навлезе на този пазар, са налице две възможности - да изгради собствена мрежа, или да наеме капацитет, включително резервиран капацитет, във вече изградена мрежа от друго предприятие, предоставящо електронни съобщения.

В първия случай структурните бариери се изразяват в необходимостта от извършване на значителен по обем инвестиции от страна на предприятието в изграждане на собствена инфраструктура. Тази инфраструктура е необходима за предоставяне на линии под наем на дребно и се състои от следните елементи:

- Опорна мрежа (core network);
- Мрежа за достъп (access network).

Една значителна част от тези високи първоначални капиталови вложения са *разходи, които не могат да бъдат възстановени при евентуално напускане на пазара*.

²⁶ Чл. 7 от Методиката

Това могат да бъдат инвестиции във високо специализирано оборудване, сгради, разходи за набиране на квалифициран персонал и обучение, лицензионни такси, разходи за проучвания и развитие и т.н.²⁷ Тези разходи нарастват пропорционално с увеличаване на обхвата на мрежата от гледна точка на осигуряване на покритие по територия и население, както и на пропорционален преносен капацитет.

Наличието на невъзстановими разходи не означава автоматично, че са налице високи бариери за навлизане на пазара. Приема се, че винаги съществуват разходи, необходими за навлизане на голяма част от пазарите на електронни съобщителни мрежи и/или услуги, които не могат да бъдат възстановени. Историческото предприятие вече е направило подобни разходи, навлизайки на съответните пазари. Въпреки това, в доклада си относно бариерите за навлизане от 2005 г., Организацията за икономическо сътрудничество и развитие отбелязва, че при някои обстоятелства е много по-трудно за новонавлизащите в момента на пазара предприятия, отколкото е било за историческото предприятие при неговото навлизане, защото *„когато пазарът вече е зает от историческо предприятие, потенциалните предприятия може да се озоват пред установени продукти, както и пред търсене, което е недостатъчно, за да позволи ефективно действие на новите предприятия“*²⁸.

Видно, обаче, от предоставената информация относно състоянието на пазарите на линии под наем в периода, обхванат от настоящия анализ, през 2009 г. на пазара на линии под наем на дребно са навлезли 5 нови предприятия (таблица 2). Въпреки че дялът (на база приходи) на тези предприятия в общия обем на пазара не е висок (едва 6%), следва да се отбележи, че по брой предоставени линии под наем техният дял представлява 25% от общия обем на пазара на линии под наем на дребно. Важно е да се отбележи, също така, че докато броят на предоставените от историческото предприятие линии под наем на дребно намалява с 18,7% (в абсолютно изражение) през 2009 г. спрямо 2008 г., второто предприятие, като новонавлязло на този пазар през 2009 г. („СПЕКТЪР НЕТ“ АД), е постигнало 21,7% пазарен дял на база брой линии под наем на дребно.

През 2010 г. отново е налице навлизане на предприятия, които до тогава не са били участници на този продуктов пазар. Отново е отчетено намаление с 8 процентни пункта на пазарния дял на БТК през 2010 г. (на база брой линии), разгледан подробно в т. 5.2.1. от настоящия раздел спрямо 2009 г., докато дялът на второто най-голямо предприятие на този пазар - „СПЕКТЪР НЕТ“ АД достига 26,2%. Може да се заключи, че наблюдаваното устойчиво намаление на пазарния дял на историческото предприятие, за сметка на нарастване на дела на алтернативните предприятия предполага, че на пазара на линии под наем на дребно се развива устойчива конкуренция, като тази тенденция се очаква да се запази и в бъдещия период, обхванат от настоящия пазарен анализ. Като цяло за изследвания минал период (2008 – 2010 г.) се наблюдава увеличение от над 24 пъти на броя на предоставените от алтернативните предприятия линии под наем на дребно.

От предоставените данни е видно, че предприятията, предоставящи линии под наем на дребно, не са възпрепятствани от бариери, произтичащи от необходимост от изграждане на инфраструктура за предоставяне на услугата или че тези бариери, доколкото съществуват, са преодолими в краткосрочен план.

Във втория случай бариерите се изразяват в наличие на предприятие на разглеждания пазар (БТК), което притежава контрол върху инфраструктура (изградена

²⁷ Report 2005 Barriers to entry, OECD; <http://www.oecd.org/dataoecd/43/49/36344429.pdf>

²⁸ Report 2005 Barriers to entry, OECD; <http://www.oecd.org/dataoecd/43/49/36344429.pdf>

мрежа с национално покритие), която не може лесно да бъде дублирана и въз основа на която предприятието може да реализира икономии от мащаба и от обхвата. Делът на историческото предприятие на така дефинирания пазар на дребно, изразен като брой отдадени линии, въпреки значителното, от близо 40%, намаление (в абсолютно изражение), продължава да бъде над 60%. Заключение за наличие на контрол върху инфраструктура, която е трудна за дублиране, в частта ѝ за достъп до крайния абонат, вероятно би се запазило и в бъдеще, освен ако не възникнат значителни структурни промени на пазара, по-специално по отношение на мрежите и използваните технологии, напр. в резултат от широкото навлизане на алтернативни технологии, като Ethernet. Тази тенденция вече се наблюдава на българския пазар – видно от данните, представени в т. 4.1. от Раздел III, броят на Ethernet линиите под наем на дребно се увеличава 22 пъти за тригодишния период на анализа, като в края на 2010 г. те представляват близо 34% от общия брой предоставени линии под наем на дребно. КРС очаква тази тенденция да се запази и дори да се задълбочи в периода до следващия анализ.

Следва също да се има предвид, че в своя доклад за прилагането на теста на трите критерия²⁹, Групата на европейските регулатори (ГЕР) подчертава, че при прилагането на „modified Greenfield approach”, някои от бариерите на пазара на дребно могат да бъдат намалени чрез наличието на задължение за достъп на свързаните пазари на едро (което може да намали или елиминира бариери като контрол върху инфраструктура, която трудно може да бъде дублирана, технологични предимства или превъзходство и вертикална интеграция) или чрез наличието на задължение за разходоориентираност на свързаните пазари на едро.

В този контекст, ГЕР смята, че задълженията за достъп на пазарите на линии под наем на едро могат да намалят и дори елиминират следните бариери на свързания пазар на дребно:

- *инфраструктура, за която е трудно да бъде дублирана*: алтернативните предприятия могат да имат достъп и да използват мрежовите ресурси на историческото предприятие на разумна и равнопоставена база;
- *технологични предимства и превъзходство*: алтернативните предприятия имат достъп до технологиите, използвани от историческото предприятие и се конкурират, използвайки едни и същи технологични предимства;
- *вертикална интеграция*: предоставяните регулирани продукти на едро могат да осигурят възможност на алтернативните предприятия да развият собствената си мрежа, опирайки се на мрежата на историческото предприятие.

В допълнение на това, както се отбелязва в Разяснителната бележка към Препоръката за съответните пазари от 2007 г.³⁰, налагането на специфични задължения на историческото предприятие на пазара на терминиращи сегменти на линии под наем на едро (раздел VIII от настоящия анализ), ще доведат до допълнително отслабване на съществуващите бариери за навлизане на пазара на линии под наем на дребно, което ще създаде предпоставка за още по-ускорено развитие на пазарната конкуренция.

Тук следва да се отбележи, че наличието на Типовото предложение за линии под наем улеснява навлизането на нови участници на разглеждания пазар на линии под наем на дребно. Доказателство за това е наблюдаваното увеличение на броя линии под наем, предоставени на едро от историческото предприятие през 2010 г. спрямо 2009 г.,

²⁹ ERG Report on Guidance on the application of the three criteria test, June 2008

³⁰ Разяснителна бележка, стр. 39

както и увеличението в броя на предприятията, които са ползвали услугата „линии под наем на едро” от историческото предприятие (от (търговска тайна) през 2008 г. на (търговска тайна) през 2010 г.).

Представените факти водят до извода, че на пазара на линии под наем на дребно не са налице значителни и непреодолими структурни бариери, които да възпрепятстват навлизането на нови участници на този пазар.

5.1.2. Правни и регулаторни бариери

Правни или регулаторни бариери са бариери, които не се основават на икономическите условия, а са резултат от законодателни, административни или други държавни мерки, които в някаква степен ограничават достъпа до пазара на потенциалните конкуренти или тяхното бъдещо поведение³¹.

Съгласно ЗД (отм.) и подзаконовите нормативни актове по прилагането му, предоставянето на услугата „линии под наем” се извършваше въз основа на индивидуална лицензия, което представляваше правно-регулаторна бариера. С отмяната на лицензионния режим по отношение на този вид услуга с влизането в сила на ЗЕС, бариери за навлизане на пазара от подобно естество вече не са налице. Съгласно чл. 66, ал. 1 от ЗЕС, осъществяването на обществени електронни съобщения без използването на ограничен ресурс се осъществява след подаване на уведомление до КРС.

Следователно, на пазара на линии под наем на дребно не съществуват правни и регулаторни бариери за навлизане на нови предприятия.

В резултат от гореизложеното, КРС счита, че на този пазар в момента не са налице високи бариери както за навлизане, така и за разширяване, и не може да се установи тенденция за възникване на такива за бъдещия период, обхванат от анализа.

5.2. Липса на възможност за стимулиране и развитие на конкуренцията

Прилагането на този критерий е свързано с оценка на състоянието на конкуренцията на пазара. Разглежда се възможността на пазар, характеризиращ се със съществени структурни, правни и регулаторни бариери, да съществуват други структурни или пазарни особености, които да обосноват наличието на ефективна конкуренция. При отчитането на този критерий ЕК препоръчва разглеждането на няколко показателя, които описват динамиката на пазара, в т. ч. развитието на относителните дялове на предприятията, предоставящи услуги на този пазар, както и ценовите тенденции.

5.2.1. Пазарни дялове

Пазарните дялове и тяхната динамика могат да послужат като показател за тенденциите на пазара в определен времеви период. КРС разглежда относителните дялове на участниците на пазара на линии под наем на дребно, както на база приходи, така и на база брой предоставени под наем линии. Според Насоките за извършване на пазарни анализи по отношение на пазарните дялове на предприятията, предоставящи линии под наем, параметърът, който осигурява прозрачност и улеснява определянето на

³¹ Чл. 7 от Методиката

относителната пазарна мощ на предприятията, са приходите. Въпреки това на разглеждания пазар комисията счита, че пазарните дялове на предприятията, изчислени на база брой линии са по-обективен показател, поради следните обстоятелства:

- пазарът е определен в съответствие с принципа на технологична неутралност и включва всички линии, независимо от използваната технология;

- като цяло месечните цени за ползване на Ethernet линии под наем са значително по-ниски от цените на традиционните и в тази връзка стойността на показателя пазарен дял, изчислен на база приходи, логично би била по-висока от стойността на същия показател, изчислен на база брой линии за предприятията, които отдават под наем преобладаващо традиционни линии.

В следващата таблица са представени пазарните дялове на БТК и общите пазарни дялове на алтернативните предприятия, изчислени на база брой линии и приходи за периода 2008 - 2010 г. Следва да се отбележи, че освен историческото предприятие, през 2010 г. на пазара на дребно осъществяват дейност и 10 алтернативни предприятия, представени в т. 2 от Раздел III. Видно от таблица 2 броят на предприятията, предлагащи услуги на този пазар се увеличава за всяка изминала година в разглеждания период.

	2008 г.		2009 г.		2010 г.	
	БТК	алтернативни предприятия	БТК	алтернативни предприятия	БТК	алтернативни предприятия
Пазарен дял на база брой линии	98,7%	1,3%	73,6%	26,4%	65,6%	34,4%
Пазарен дял на база приходи	97,6%	2,4%	92,0%	8,0%	89,8%	10,2%

Източник: Данни, подадени в КРС

Таблица 6

От посочените данни се вижда, че за период от 3 години пазарният дял на историческото предприятие, изчислен на база брой линии, намалява с 33 процентни пункта до 65,6%, а на база приходи – с близо 8 до 89,8%. Значителният спад в пазарния дял на историческото предприятие на база брой линии в периода 2008 – 2010 г. е в резултат основно от наблюдаваната миграция на крайните потребители към алтернативни линии (Ethernet), които се предоставят предимно от конкурентните на БТК предприятия. По-слабото намаление на пазарния дял на БТК, изчислен на база приходи, се дължи на обстоятелството, че линиите, отдавани под наем на дребно от предприятието в разглеждания период, преобладаващо са традиционни.

Като се има предвид и тенденцията, която се наблюдава през последните години, свързана с преориентиране на потребителите от нискоскоростни към високоскоростни линии (над 2 Mbit/s) и фактът, че БТК предоставя 98,4% от линиите под наем на дребно със скорост до 2 Mbit/s, КРС прави заключение, че ще се запази настоящата тенденция към намаляване на дела на историческото предприятие на разглеждания пазар в периода до следващия пазарен анализ.

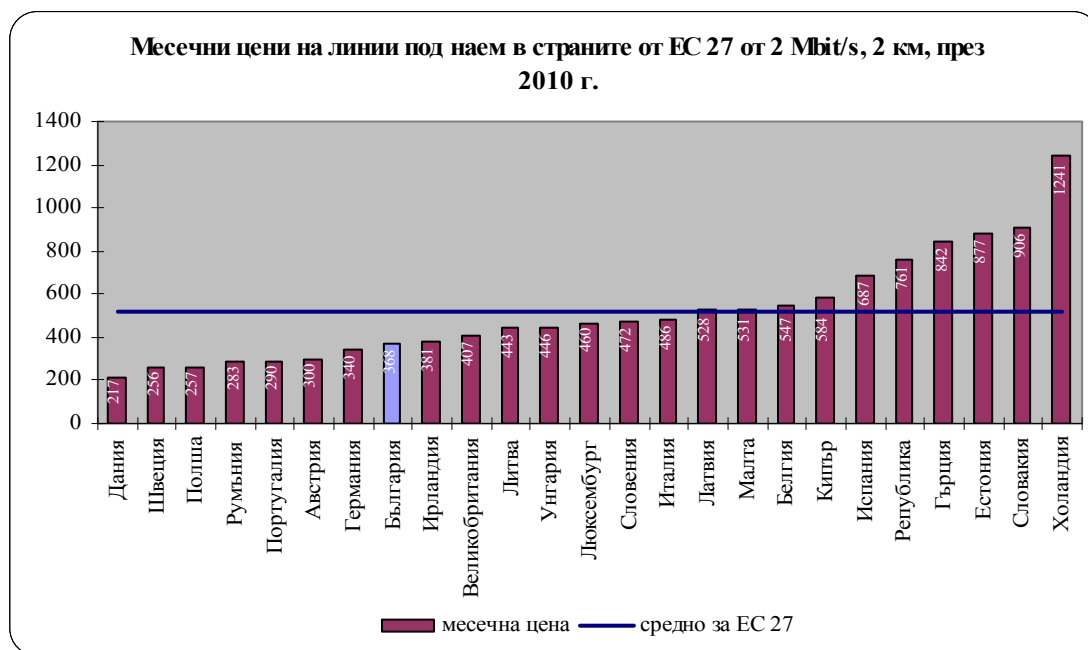
Следователно, въпреки все още високия относителен дял на историческото предприятие на пазара на линии под наем на дребно, на база на тенденцията по посока на неговото намаляване в периода 2008 – 2010 г. и имайки предвид миграцията към алтернативни линии с по-високи скорости, които се предлагат основно от алтернативните предприятия, КРС заключава, че пазарният дял на БТК на разглеждания пазар, в който се включват линии с всички скорости, ще продължи да намалява с ускорен темп през периода, обхванат от настоящия пазарен анализ.

5.2.2. Развитие на цените

На пазар с добре функционираща конкурентна среда, цените на услугите бързо се адаптират към различни промени в нивото на търсене и предлагане и нито един от участниците на пазара не е в позиция да оказва влияние върху тях. Ето защо честите ценови промени, като цяло, са индикатор за наличие на конкуренция на пазара. И обратно, ако се наблюдава застой в ценовите равнища, може да се направи заключение, че пазарът не е конкурентен.

В тази част от анализа КРС има за цел да определи какви са тенденциите в ценовите равнища при предоставяне на линии под наем на дребно, както от историческото предприятие, така и от алтернативните предприятия, в рамките на разглеждания период.

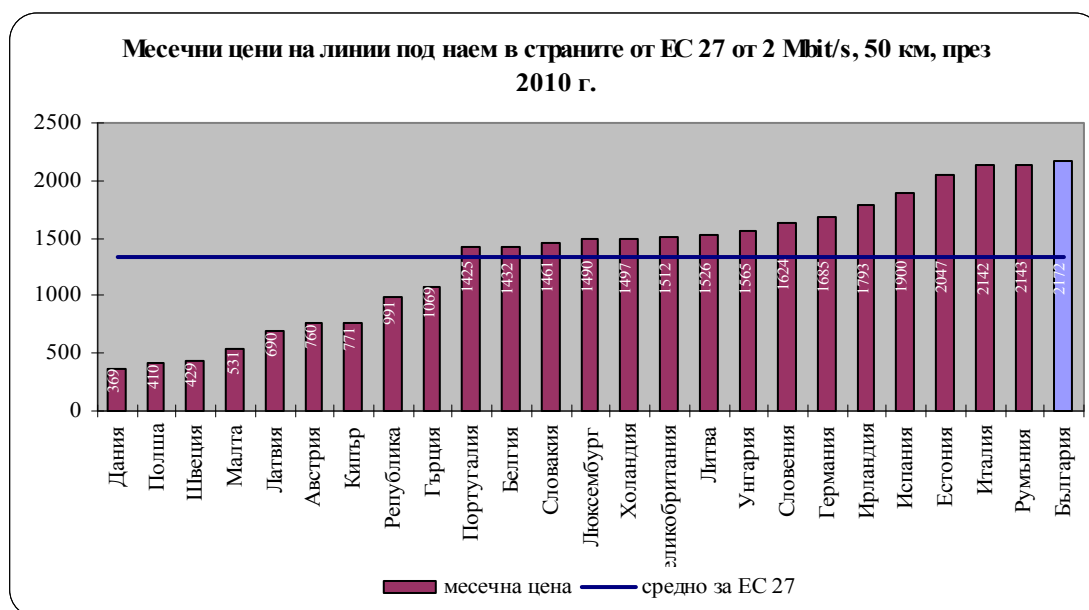
На следващите фигури е представено сравнение на цените (в евро) на линиите под наем от 2 Mbit/s с дължина, съответно 2 км, 50 км и 200 км на историческите предприятия в държавите-членки на ЕС, актуални за 2010 г., публикувани в доклад за развитието на цените, изготвен от *Teligen Ltd*³². Цените за България са съгласно Типовото предложение за линии под наем на БТК (в сила от 2004 г.) и не се променят в рамките на разглеждания тригодишен период.

Източник: Report on Telecoms Price Developments from 1998 to 2010, produced for European Commission Directorate General for Information Society

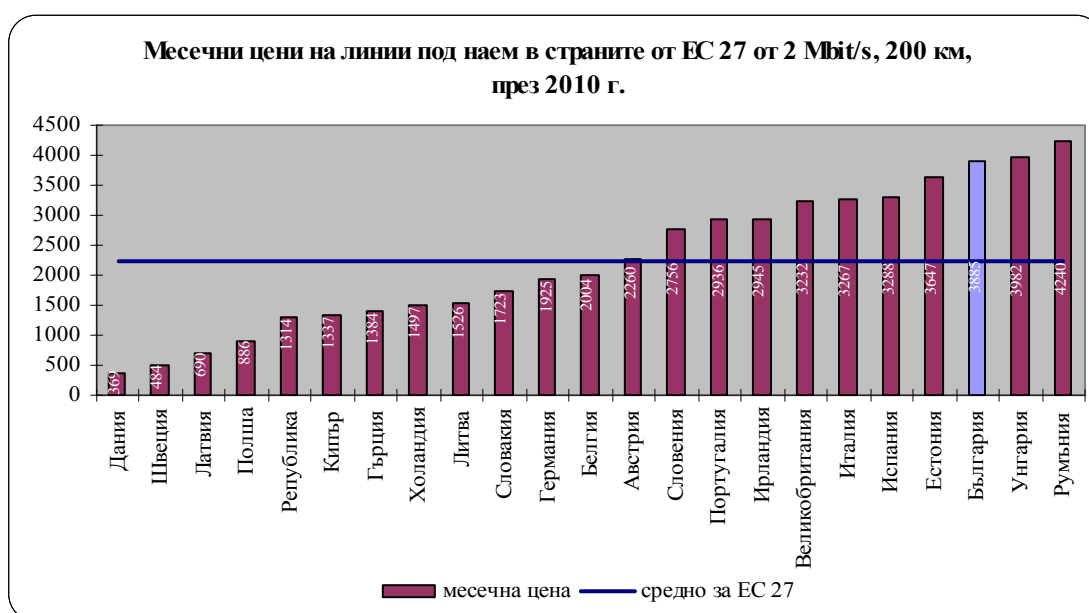
Фигура 21

³² Report on Telecoms Price Developments from 1998 to 2010, Teligen Ltd, 2010, http://ec.europa.eu/information_society/digital-agenda/scoreboard/docs/pillar/studies/voice_tariff_1998_2010.pdf

Източник: Report on Telecoms Price Developments from 1998 to 2010, Produced for European Commission Directorate General for Information Society

Фигура 22

Забележка: Национални линии под наем с дължина 200 км не се предоставят в Малта и Люксембург, поради което не са посочени цени.

Източник: Report on Telecoms Price Developments from 1998 to 2010, Produced for: European Commission Directorate General for Information Society

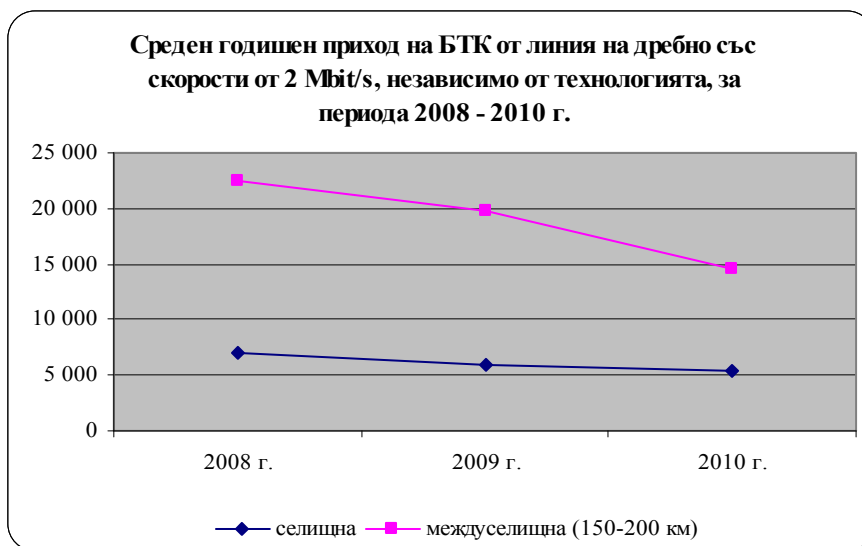
Фигура 23

Видно от представените данни по-горе, цените на БТК за линии под наем от 2 Mbit/s, 2 км, са доста по-ниски от средноевропейските, докато цените на линиите с по-голяма дължина (от 50 км и 200 км) са по-високи от средноевропейските и България се намира на едно от последните места.

От анализа на информацията, изискана от предприятията за целите на изготвянето на настоящия документ, е видно, че за изследвания период не е налице търсене от страна на потребителите на традиционни линии под наем от 2 Mbit/s от алтернативните предприятия. Посоченото се потвърждава от факта, че към 2010 г. само две алтернативни предприятия предоставят 2 Mbit/s традиционни линии под наем на дребно, които представляват около 10% от линиите от този тип. БТК е единственият доставчик на линии под наем, задължен да предоставя линии под наем от минималния пакет. Както беше отбелязано по-горе, наблюдава се процес на миграция от страна на потребителите от традиционни към алтернативни линии под наем на дребно, поради което участниците на пазара са се насочили към предлагане на алтернативни (Ethernet) линии със скорости над 10 Mbit/s, адаптирайки се към промените в търсенето и предлагането.

За целите на анализа, за да направи реална оценка на нивото на цените на предлаганите услуги в България, КРС взема предвид средния приход от линия (на годишна база) на БТК и на алтернативните предприятия³³. При предоставянето на линии под наем предприятията, включително БТК (в съответствие с одобреното Типовото предложение за линии под наем), формират различни по вид отстъпки, които се отразяват върху общото равнище на средния приход от линия. Средният приход е изчислен на база на годишния приход от предоставяне на линии под наем на дребно и броя на отдадените линии за всяка скорост, като не е отчетено влиянието, което периода на ползване на линиите оказва върху средния приход. Изходната информация е изискана от КРС от предприятията, отдавали линии под наем на дребно, с въпросник за отчет на дейността за съответната година.

На следващата фигура е представено развитието на средния годишен приход на БТК за 2 Mbit/s линии под наем на дребно (селищни и в зона от 150 до 200 км³⁴), за периода 2008 – 2010 г.

Източник: Данни, подадени в КРС

Фигура 24

³³ Следва да се отбележи, че за периода на анализа БТК е единственият доставчик на линии под наем на дребно (до и включително 2 Mbit/s) с цени, които са обект на регулация по отношение на традиционните линии. Останалите участници на пазара определят цените на услугата си свободно.

³⁴ Тази зона се използва за целите на анализа, поради липса на съпоставими данни за изследвания период.

Средният годишен приход на БТК от линия на дребно от 2 Mbit/s за период от три години назад намалява значително с 22% за селищна и с 35% за междуселищна линия в зона от 150 до 200 км. От една страна този спад се дължи на постигнатата технологична зрялост при предоставяне на услугата, от друга, както е посочено в т. 2.1. от настоящия раздел, на ясно изразения процес на миграция от страна на потребителите от традиционни към алтернативни линии под наем на дребно.

Следва да се отбележи, че като цяло и на пазара на линии под наем на дребно средният годишен приход от линия, определен при условията, посочени по-горе, общо за предприятията³⁵ на разглеждания пазар, намалява за периода на анализа (таблица 7).

Среден годишен приход на дребно за селищни и междуселищни линии под наем за периода 2008 – 2010 г.

година	Приход (в лв.) от линия със скорост 64 kbit/s		Приход (в лв.) от линия със скорост 2 Mbit/s		Приход (в лв.) от линия със скорост 34 Mbit/s		Приход (в лв.) от Ethernet 10 Mbit/s		Приход (в лв.) от Ethernet 100 Mbit/s	
	селищна	150-200 км	селищна	150-200 км	селищна	150-200 км	селищна	150-200 км	селищна	150-200 км
2008 г.	1966	6207	7322	36866	15677	/	3737	/	4732	/
2009 г.	1369	1914	6144	30400	41929	33187	904	8280	597	/
2010 г.	1907	1276	5604	19900	27908	22800	686	2544	478	7200

Източник: Данни, подадени в КРС

Таблица 7

В таблицата по-горе са представени средният годишен приход на дребно от селищни и междуселищни традиционни линии със скорост от 64 Kbit/s, 2 Mbit/s и 34 Mbit/s, както и от алтернативни линии със скорост от 10 и 100 Mbit/s. Наблюдава се спад в приходите от всички представени скорости на линии, с изключение на селищна от 34 Mbit/s, но тази нестабилност в ценовите равнища може да бъде пренебрегната, предвид факта, че линиите под наем със скорост от 34 Mbit/s, представляват едва 0,2% от общия брой предоставени линии под наем на дребно. КРС счита, че от икономическа гледна точка, логично обяснение за този спад в приходите от традиционните линии под наем до и от 2 Mbit/s, е промяната в потребителското търсене в посока към алтернативни (Ethernet) линии. От своя страна, наблюдаваният процес на намаляване на цените и на Ethernet линиите се дължи на участниците на пазара, които се конкурират помежду си, с цел привличане на по-голям брой потребители на предлаганите от тях услуги.

На база на гореизложеното КРС счита, че тенденцията на спад в приходите отразява тенденцията за спад на средните цени на традиционните и алтернативните линии под наем на дребно, която ще се запази и в бъдещия период, обхванат в настоящия анализ. Тази тенденция е ясен знак за развитие на пазара на линии под наем на дребно към постигане на устойчива конкуренция. В резултат на гореизложеното КРС приема, че разглежданият пазар не покрива на национално ниво и втория критерий, а именно липса на възможност за стимулиране и развитие на конкуренцията.

³⁵ Средният годишен приход от линия е изчислен на база представена в КРС информация за приходите по скорост на линия от БТК и алтернативните предприятия за разглеждания период.

5.3. Недостатъчна ефективност на конкурентното право

Общото заключение дали даден пазар подлежи на *ex ante* регулиране зависи и от оценката дали прилагането на правото в областта на конкуренцията е достатъчно за преодоляване на неефективната конкурентна среда. Както бе посочено по-горе, КРС приема, че към настоящия момент за изследвания пазар на линии под наем на дребно не съществуват трайни и непреодолими бариери за навлизане, както и че са налице обстоятелства, които спомагат за насърчаване на конкуренцията на пазара. В този смисъл, пазарът на линии под наем на дребно не удовлетворява първия и втория критерии за определянето му като съответен пазар, подлежащ на *ex ante* регулиране. Поради изискването за кумулативно изпълнение и на трите критерия, това обстоятелство е достатъчно за неговото изключване от съответните пазари. Въпреки това, КРС направи оценка и на третия критерий, т.е. доколко механизмите на конкурентното право са достатъчни с оглед справянето с евентуални проблеми, свързани с конкуренцията на пазара на линии под наем на дребно.

В Република България органът, овластен да прилага правото на защита на конкуренцията, е КЗК. Нейната дейност се основава преди всичко на *ex post* регулация. В този случай, регулаторни мерки се прилагат тогава, когато се установи, че от даден участник на пазара са извършени действия, довели до увреждане на конкуренцията. Това е и съществената разлика спрямо прилагането на *ex ante* регулиране, където налагането на определени мерки има за цел да предотврати нарушаването на условията за конкуренция в случаите, когато е установена пазарна структура, която създава предпоставки за такова нарушаване. В този случай, контролът се осъществява в перспектива, за разлика от типичния за дейността на конкурентното ведомство принцип на последващ контрол (с изключение на случаите на концентрации между предприятия).

Ex post регулацията представлява прилагане на последващ контрол и е свързана с предприемане на санкционни мерки за вече извършено нарушение. В практиката си по повод „третия критерий“ КРС трайно приема, че този принцип на регулиране не дава възможност за налагане на несанкционни мерки като например ценови ограничения на предприятията, чиято ценова политика може да доведе до нарушаване на условията на конкуренцията. КРС отчита и обстоятелството, че принципите за последваща регулация, т.е. след установяване на вече извършено нарушение, не включват възможността за периодично събиране на информация от предприятията, което ограничава възможността за анализ на тенденциите относно развитието на пазара в перспектива. По този начин би могло да съществува опасност от липса на възможност за предприемане на бързи и адекватни мерки с цел предотвратяване на злоупотреби с евентуално положение на дадено предприятие, при което то може да увреди конкуренцията със своето поведение.

Третият критерий относно това дали даден пазар подлежи на *ex ante* регулиране, обаче, следва да се разглежда не сам по себе си, а систематично заедно с другите два критерия и при отчитане специфичните особености на съответния пазар. Смисълът на изследването на този критерий е, че когато съществуват бариери за навлизане на пазара и не съществуват други средства за насърчаване на конкуренцията, трябва да се изследва дали евентуално възникнали конкурентни проблеми могат да бъдат разрешени *ex-post*, единствено с методите и средствата на конкурентното право. Съгласно т. 13 от преамбюла на Препоръката за съответните пазари от 2007 г. „Решението за определяне на даден пазар като подлежащ на *ex ante* регулиране следва да зависи и от оценката дали правото в областта на конкуренцията е достатъчно за справяне с пазарните сривове, настъпващи в резултат на удовлетворяването на първите два критерия”.

Също така, съгласно чл. 152, ал. 5, т. 3 от ЗЕС този критерий ще е изпълнен при „недостатъчна ефективност на конкурентното право за *преодоляване на бариерите по т. 1 и за възстановяване на конкуренцията на съответния пазар*”.

Отчитайки развитието на пазара на дребно в периода на анализа (намаляване на бариерите за навлизане и нарастване динамиката в конкуренцията, особено по отношение на високоскоростните линии) КРС счита, че БТК не би запазило позицията си на икономическа сила, позволяваща му да следва поведение до съществена степен независимо от конкуренти, потребители и крайни потребители.

В допълнение, следва да се отбележи, че, считано от одобряването на Типовото предложение за линии под наем до момента на изготвяне на анализа, КРС не се е намесвала на разглеждания пазар, включително поради липсата на спорове между предприятията и жалби от страна на заинтересовани страни.

Като взема предвид характеристиката и структурата на пазара на линии под наем на дребно, КРС не очаква действия, които биха причинили вреди в развитието на конкуренцията на изследвания пазар, още повече при наличие на регулация на свързан подпазар на едро.

В заключение КРС смята, че ex post регулацията би била достатъчна за разрешаване на евентуални проблеми, възникнали на разглеждания пазар за периода до следващия пазарен анализ.

5.4. Заключение

Съгласно т. 5 от Преамбюла на Препоръката за съответните пазари от 2007 г., чл. 152, ал. 5 от ЗЕС и чл. 6, ал. 1 от Методиката, анализът във връзка с прилагането на трите критерия при определянето на даден пазар за съответен следва да докаже, че всички те са изпълнени кумулативно.

КРС, следвайки т. 12 от преамбюла на Препоръката за съответните пазари от 2007 г., счита, че вторият критерий следва да се разглежда, в случаите когато са налице значителни бариери за навлизане. Следвайки текста на т. 13 от преамбюла, както и чл. 152, ал. 5, т. 3 от ЗЕС, КРС е на мнение, че третият критерий би бил от значение, ако са покрити първите два. Въпреки това, с оглед пълнота на анализа бяха разгледани поотделено и трите критерия и изводът е, че не е налице кумулативно покриване на всички тях.

С оглед изложеното дотук, КРС прави заключението, че пазарът на линии под наем на дребно в Република България не подлежи на ex ante регулиране, тъй като не изпълнява кумулативно трите критерия за определяне на съответен пазар, подлежащ на ex ante регулиране. Съгласно чл. 152, ал. 6 от ЗЕС, комисията може да не извършва анализ на съответен пазар, посочен в приложим акт на Европейския съюз, когато установи, че поне един от критериите по ал. 5 не е изпълнен.

С оглед на гореизложеното КРС счита, че не са налице основания за продължаване на действащите задължения, наложени на БТК и същите следва да бъдат отменени.

V. Пазари на линии под наем на едро. Граници между пазарите на терминиращи и магистрални сегменти на линии под наем на едро

„Линии под наем на едро” е услуга, при която предприятие, осъществяващо електронни съобщения, предоставя под наем линии на друго предприятие с цел изграждане или разширяване на електронната съобщителна мрежа или предоставяне на електронни съобщителни услуги на крайни потребители от последното. Услугата се ползва предимно от предприятия, които имат необходимост от разширяване на съществуващата инфраструктура. Например, в мобилните мрежи линии под наем могат да се ползват за свързване на базовите станции. Линии под наем на едро се ползват и за достигане до и предоставяне на услуги на крайни потребители - например, за предоставяне на достъп до интернет, пренос на различни видове трафик, предлагане на комплексни комуникационни решения на големи клиенти и др.

Съгласно чл. 4 от Методиката КРС определя съответните пазари съобразно списъка от пазари, посочени в актуалната към съответния момент Препоръка на ЕК, издадена на основание на чл. 15, параграф 1 от Директива 2002/21/ЕО (Рамковата директива). В списъка от пазари, обект на *ex ante* регулиране, определен в Анекса на действащата Препоръка за съответните пазари от 2007 г., е включен само пазарът на „терминиращи сегменти на линии под наем на едро, независимо от използваната технология за предоставяне на нает или резервиран капацитет” (пазар 6). По тази причина, КРС следва да разгледа и определи своята позиция по следните въпроси:

(1) дали терминиращите и магистралните сегменти на линии под наем на едро следва да се считат за съставляващи един и същ съответен пазар, и

(2) ако те не са на един пазар, къде следва да бъде поставена границата между двата пазара.

При разглеждане на въпроса дали терминиращите и магистрални сегменти на линии под наем на едро съставляват един и същ съответен пазар, КРС отчита, че в предходно действащата Препоръка за съответните пазари от 2003 г., терминиращите сегменти на линии под наем на едро и магистралните сегменти на линии под наем на едро формират различни продуктови пазари³⁶. Както е посочено в т. 3.1 от Обяснителния меморандум³⁷ към тази Препоръка, ЕК е определила пазарите, включени в списъка към нея, в съответствие с принципите на конкурентното право, формулирани в Известието на ЕК относно определянето на съответен пазар по смисъла на конкурентното право на Общността³⁸, както и в Насоките на Комисията относно анализа на пазарите³⁹. В съответствие с Разяснителната бележка към Препоръка за съответните пазари от 2007 г., пазарът на магистрални сегменти на линии под наем е оттеглен от списъка с пазари, подлежащи на *ex ante* регулиране, поради липсата на

³⁶ Те определят съответно пазари 13 и 14 в списъка с пазари, подлежащи на *ex ante* регулиране, включени в Анекса към Препоръка 2003/311/ЕК.

³⁷ EXPLANATORY MEMORANDUM to Commission Recommendation 2003/311/EC of 11 February 2003 on relevant product and service markets within the electronic communications sector susceptible to *ex ante* regulation in accordance with Directive 2002/21/EC of the European Parliament and of the Council on a common regulatory framework for electronic communication networks and services

³⁸ Commission Notice on the Definition of the Relevant Market for the Purposes of Community Competition Law, ОВ на ЕК, C372 от 9.12.1997 г., стр. 5

³⁹ Commission guidelines on market analysis and the assessment of significant market power under the Community regulatory framework for electronic communications networks and services, ОВ на ЕК, C165 от 11.07.2002 г., стр.6

европейско ниво на високи и непреходни бариери за навлизане на пазара, както и поради ясната тенденция към ефективна конкуренция, отбелязани при изследването на трите критерия⁴⁰. КРС счита, че извършеното от ЕК изследване на взаимозаменяемостите на търсенето и предлагането продължава да е валидно (т. 4.2.3 от Обяснителния меморандум към Препоръка за съответните пазари от 2003 г.), независимо от факта, че пазарът на магистрални сегменти на линии под наем на едро вече не удовлетворява на европейско ниво трите критерия за съответен пазар, обект на ex ante регулиране.

Предвид изложеното, КРС е на мнение, че магистралните сегменти и терминиращите сегменти на линии под наем на едро формират различни продуктови пазари.

По отношение на границите между двата пазара на линии под наем на едро, КРС счита, че следва да се съобрази с Разяснителната бележка към Препоръка за съответните пазари от 2007 г. (стр. 38), където е посочено, че *„съставните части на терминиращ сегмент ще зависят от мрежовата топология, която е характерна за отделните държави – членки, и те ще бъдат определени от съответния национален регулаторен орган.“*⁴¹

Следва да бъде изтъкнато, че на ниво пазар на линии под наем на дребно не може да бъде направено разграничение на линиите, основаващо се на топологията на мрежата или характеристики на услугата от гледна точка на мрежовите възли, през които преминава връзката, осигуряваща прозрачен, несподелен (резервиран), симетричен капацитет между два заявени от потребителя адреса на негови помещения, определящи крайните точки на линията, без комутация на трафика по заявка. Това е така, защото за крайният потребител не е от значение дали трафикът се агрегира и комутира през връзки с голям капацитет в опорната мрежа или не.

Когато, обаче, се разглежда търсенето и предлагането на линии под наем на едро, клиентът закупува такива линии предимно с две основни специфични предназначения – за доизграждане на опорната си мрежа или за осигуряване на допълнителен капацитет в нея, т.е. за вътрешни нужди, или за предоставяне на услуги на крайни потребители. В някои случаи, търсенето е свързано с постигане и на двете цели. Предвид изложеното, КРС счита, че магистралните и терминиращите сегменти на линии под наем на едро не са функционално заменяеми от гледна точка на търсенето, тъй като задоволяват относително различни специфични потребности. По тази причина, не би могло да се очаква, че предприятие, което ползва магистрален сегмент за доизграждане или разширяване на капацитета на опорната си мрежа ще премине, вместо това, към ползване на терминиращ сегмент, с който да достигне до краен потребител с оглед предоставяне на услуги, в случай на малко, но значимо и трайно повишение на цените на магистралния сегмент или обратно. Те могат да се разглеждат като допълващи се продукти, които се намират на различни, хоризонтално свързани пазари на едро.

От друга страна, КРС счита, че магистралните сегменти следва да се разглеждат като трасета в опорните мрежи на предприятията, предоставящи линии под наем на едро, които се характеризират със значително по-голям капацитет и концентрация на трафичните потоци, докато терминиращите сегменти се асоциират по-скоро с мрежата за достъп до крайните потребители. Следва да се има предвид, че в мрежите за достъп

⁴⁰ Разяснителна бележка, стр. 38

⁴¹ „What constitutes a terminating segment will depend on the network topology specific to particular Member States and will be decided upon by the relevant NRA.”

се пренася значително по-малък обем трафик, който в голяма степен е дезагрегиран и разпределен върху значително по-разгърната мрежа. КРС счита, че изграждането и използването на опорни мрежи и абонатни мрежи може да бъде разграничено от гледна точка на икономическите аспекти на предлагането. Изграждането на високоскоростни трасета в опорните мрежи, агрегиращи големи трафични потоци и предлагащи възможности за предоставяне на различни продукти и услуги, води до значително по-големи икономии от мащаба и от обхвата, отколкото могат да бъдат реализирани в мрежите за достъп. Освен това, трафичните потоци в опорните мрежи са канализирани (в съответствие с търсенето на продукти и услуги) в основните и най-натоварени маршрути, което позволява с относително по-малък обем инвестиции да се постигне значително покритие на територията на страната. Обратно, изграждането на мрежи за достъп изисква много по-голям обем инвестиции за разгръщането им до достигане на национално покритие или дори локално покритие, например в големите градове на страната. Предвид изложеното, КРС счита, че между магистралните и терминиращите сегменти не съществува взаимозаменяемост и от гледна точка на предлагането, тъй като не би могло да се очаква, че при малко, но трайно повишение на цените на магистралните сегменти на линии под наем, предприятие, което предоставя терминиращи сегменти ще премине към предоставяне на магистрални сегменти в кратък срок (до една година) и без необходимост от влагане на значителен обем инвестиции, или обратно.

Предвид изложеното, КРС счита, че при разглеждане на характеристиките на мрежовите топологии на участниците на пазара или на потенциални новонавлизащи предприятия⁴², с оглед определяне на границата между пазарите на магистрални сегменти на линии под наем на едро и на терминиращи сегменти на линии под наем на едро, комисията следва да се съобрази и със специфичните национални особености на търсенето и предлагането на тези услуги, за да бъде отчетено обективно състоянието на конкуренцията на двата пазара.

От гледна точка на предназначението на терминиращите сегменти на линии под наем на едро (те се търсят и използват предимно за достигане до крайните потребители с оглед предоставяне на услуги на дребно), може да се направи логичен извод, че разграничителната точка между двата пазара на едро следва да бъде поставена в най-близкото до крайните потребители мрежово комутационно съоръжение, чрез което може да се осигури резервиран прозрачен капацитет. Но, предвид различията в топологията и структурата на мрежите на предприятията – участници на пазарите на линии под наем, изложени в т. 3. на раздел III, трудно може да бъде определено такова мрежово съоръжение, което да бъде асоциирано на технологичен принцип с преминаването на терминиращите сегменти в магистрални сегменти, като същевременно се отчитат различията в тяхното търсене и предлагане. Освен това, доколкото единствено в абонатната мрежа на БТК все още съществува известна йерархична структура, такъв подход може да доведе до изкривяване на изследването на състоянието на конкуренцията на двата пазара на едро, тъй като обвързва тяхното дефиниране единствено с развитието на мрежата на историческото предприятие. Следва да бъде отчетено и обстоятелството, че мрежата на историческото предприятие се развива. По този начин, ако определянето на двата пазара на едро на линии под наем бъде обвързано с топологията на мрежата на БТК, а не с характеристиките на търсенето

⁴² В съответствие с чл. 11 от Методиката, за потенциални новонавлизащи предприятия на пазарите на магистрални сегменти на линии под наем на едро и на терминиращи сегменти на линии под наем на едро могат да се считат предприятия, предоставящи други електронни съобщителни мрежи и/или услуги, които – поради наличие на добре развити опорни мрежи и/или мрежи за достъп, могат да навлязат на тези пазари в бъдещ краткосрочен период до една година.

и предлагането, то няма да е приложимо и от гледна точка на бъдещото ѝ развитие. Подходът за определяне на границата между двата пазара на едро на линии под наем в най-близкото до крайните потребители мрежово комутационно съоръжение не отчита и факта, че в мрежите на останалите участници на пазара точките на агрегиране на трафика, определящи необходимостта от изграждане на високоскоростни трасета в опорната мрежа, са различни. Предвид изложеното, КРС счита, че определянето на границата между пазарите на магистрални сегменти и на терминаращи сегменти на линии под наем на едро не следва да отчита единствено топологията на мрежата на историческото предприятие БТК, а следва да предполага свързване на терминаращи с магистрални сегменти без оглед на това кое предприятие е доставчик на всеки от тях. Така най-обективно ще бъде отчетен преходът от едни към други икономически условия най-вече на предлагането, определени от необходимите инвестиции, присъщите разходи и възможностите за постигане на икономии от мащаба и от обхвата.

Предвид изложеното, КРС счита, че може да приеме подхода, приложен от регулаторните органи и на други държави – членки на ЕС (Италия, Ирландия, Обединеното Кралство, Холандия, Швеция), който се основава на определяне на национално значими пунктове (населени места), при отчитане на агрегиращите възли в мрежите на участниците на пазарите на линии под наем, като точки, определящи прехода към опорна мрежа и, както бе изтъкнато, към различни икономически условия на предлагането. Прилагането на този подход ще допринесе не само за обективно определяне на пазарите на терминаращи и на магистрални сегменти на линии под наем на едро, съобразено с различните условия на конкуренцията, но и до поставяне на по-ясна граница между тях, основана на лесно разбираем географски принцип.

КРС е на мнение, че прилагането на този „географски” подход е обвързано с отчитане на състоянието на взаимното свързване на индивидуалните национални мрежи и, предимно, с определяне на точките на взаимно свързване, в които се прехвърлят големи обеми от трафик. Тези точки ще са ясна индикация за границите на опорните мрежи на предприятията и, както бе изтъкнато, за наличието на агрегиращи трафика високоскоростни трасета, определящи различните условия на предлагане на магистрални сегменти на линии под наем.

Предвид изложеното, КРС е изследвала състоянието на взаимното свързване между индивидуалните национални мрежи на предприятията, което сочи, че към момента историческото предприятие БТК предоставя точки на взаимно свързване единствено в 27-те областни града⁴³, в които бяха разположени транзитните автоматични телефонни централи, преди тяхното заместване с медийни шлюзове, като гранични съоръжения в IP-базираната му опорна мрежа. Локални точки на взаимно свързване на по-долно йерархично ниво в традиционната TDM мрежа на БТК никога не са се предлагали, а и не са търсени от неговите конкуренти. От предоставената информация за развитие на мрежите на алтернативните предприятия (т. 3.2. от Раздел III) е видно, че към настоящия момент те нямат разположени съоръжения за осъществяване на взаимно свързване и, респективно, технологично осигурени точки на присъствие в по-малките населени места на страната, извън тези, в които БТК е локализираща медийните шлюзове, в които организира точки на взаимно свързване. Вследствие на използването на комутационни съоръжения с централизирано управление, точките на присъствие на предприятията с възможности за осъществяване на взаимно свързване са концентрирани също в посочените 27 областни градове. КРС

⁴³ Благоевград, Бургас, Варна, Велико Търново, Видин, Враца, Габрово, Добрич, Кърджали, Кюстендил, Ловеч, Монтана, Пазарджик, Перник, Плевен, Пловдив, Разград, Русе, Силистра, Сливен, Смолян, столицата София, Стара Загора, Търговище, Хасково, Шумен, Ямбол

отбелязва, че в тези градове е съсредоточено и предлагането на линии под наем на едро от алтернативните предприятия. Доказателство за това е, че от всички предоставени линии под наем от тези участници на пазара през 2010 г., само при 3,8% (82 линии) една от крайните точки е разположена в друго населено място, извън посочените 27 областни центрове. Видно е, че алтернативните предприятия са се насочили към предоставяне нает или резервиран капацитет по трасета, които агрегират трафика между големите областни градове, където обикновено са разположени възлите от мрежите им, представляващи границата за преход към мрежите за достъп, респективно изградените MAN мрежи. Тази констатация е в подкрепа на становището на КРС, че предлагането на терминиращи сегменти, за което е необходимо изграждане на разгърната мрежа за достъп до отделните крайни потребители, има различни икономически характеристики в сравнение с предлагането на магистрални сегменти на линии под наем на едро.

КРС счита, че магистралните сегменти на линии под наем на едро следва да бъдат ограничени между точки по трасета в опорните мрежи на участниците на пазара, свързващи 27-те областни центрове в страната⁴⁴. КРС предлага всички сегменти на линии под наем на едро, които са извън обхвата на пазара на магистралните сегменти и в мрежовата топология са разположени под нивото, определено от основните 27 точки на преход към магистрални сегменти в опорните мрежи на предприятията на национално ниво, да бъдат считани за терминиращи сегменти на линии под наем на едро. Така, терминиращите сегменти могат да се свързват към комутационни съоръжения, позволяващи на заинтересованите предприятия да осъществяват достъп до линии с магистрален капацитет, когато това е необходимо. КРС счита, че при използване на избрания подход, границата между пазарите на магистрални сегменти и на терминиращи сегменти на линии под наем на едро е определена на ясен географски принцип, който съответства на различните характеристики на търсенето и предлагането на двата пазара, както и на топологичната структура на опорните мрежи на участниците на тези пазари на национално ниво. Така определената граница е предпоставка и за обективна оценка на състоянието на конкуренцията на двата пазара на линии под наем на едро, като допълнително ще доведе до намаляване на разходите, свързани с изпълнение на регулаторните функции на КРС при констатирано значително въздействие на предприятие(я) на тези пазари.

Предвид изложеното, КРС определя границата между пазара на магистрални сегменти на линии под наем на едро и пазара на терминиращи сегменти на линии под наем на едро, както следва:

- Пазарът на магистрални сегменти на линии под наем на едро включва всички линии под наем на едро, независимо от използваната технология за предоставяне на нает или резервиран капацитет, чиито две крайни точки са разположени в рамките на два различни административни центъра на областите в страната, както следва: Благоевград, Бургас, Варна, Велико Търново, Видин, Враца, Габрово, Добрич, Кърджали, Кюстендил, Ловеч, Монтана, Пазарджик, Перник, Плевен, Пловдив, Разград, Русе, Силистра, Сливен, Смолян, София, Стара Загора, Търговище, Хасково, Шумен, Ямбол.
- Пазарът на терминиращи сегменти на линии под наем на едро включва всички останали линии под наем на едро, независимо от използваната технология за

⁴⁴ Следва да се има предвид, че София – област, като двадесет и осма административна структура, обикновено се обслужва от възли в опорните мрежи на предприятията, разположени в столицата – град София.

предоставяне на нает или резервиран капацитет, които не са магистрални сегменти.

Като пример на терминиращи сегменти на линии под наем на едро могат да бъдат посочени случаите, при които: (1) една от крайните точки е разположена в рамките на някой от посочените 27 административни областни центрове, а другата точка е разположена в населено място, което се намира в рамките на административната област, обслужвана от този център; (2) и двете крайни точки са разположени в рамките на областен център или друго населено място (селищни линии под наем); (3) и двете крайни точки са разположени в различни населени места, намиращи се в една и съща административна област.

За целите на определянето на границата между пазара на магистрални сегменти на линии под наем на едро и на пазара на терминиращи сегменти на линии под наем на едро, за административен център на област София-област следва да се счита град София.

Поради факта, че към момента на изготвяне на настоящия пазарен анализ, не е било налице разделяне на пазара на едро на терминиращи и на магистрални сегменти на линии под наем и услугата „линии под наем” е била предлагана и ползвана като едно цяло, както и предвид обстоятелството, че не са били налице задължения за предоставяне на сегменти на линии под наем, предприятията са представили в КРС обща информация за отдадените линии под наем на едро на предприятия, осъществяващи обществени електронни съобщения. С оглед обективно изследване на състоянието на пазарите на магистрални сегменти на линии под наем на едро и на терминиращи сегменти на линии под наем на едро, комисията е направила разпределение на броя на линиите и на друга относима информация, събрана с изрично изготвените въпросници за целите на пазарните анализи, в съответствие с границата между двата пазара на едро, така както е определена в настоящия раздел, а именно:

- селищни линии – информацията за селищните линии се разглежда при анализа на терминиращите сегменти на линии под наем на едро;
- междуселищни линии, намиращи се в една административна област – информацията за тези линии се разглежда при анализа на терминиращите сегменти на линии под наем на едро;
- междуселищни линии, намиращи се в различни административни области – информацията за тези линии се разглежда при анализа на терминиращите сегменти на линии под наем на едро и при анализа на магистрални сегменти на линии под наем на едро, тъй като се приема, че тези линии имат както терминиращи сегменти, така и магистрални сегменти на линии на линии под наем на едро.

С оглед улесняване на разделянето на информацията, относима към двата пазара на линии под наем на едро, предприятията са представили във въпросниците информация относно населените места, включително община и област, в които са разположени адресите на двете крайни точки на всяка линия под наем.

VI. Пазар на терминиращи сегменти на линии под наем на едро

1. Определяне на продуктивния обхват на пазара на терминиращи сегменти на линии под наем на едро

Съгласно определената в Раздел V граница между двата пазара на едро, терминиращи сегменти на линии под наем на едро са всички линии под наем, които не са магистрални сегменти на линии под наем на едро, като обхващат най-общо линиите, чиито две крайни точки се намират в населено(и) място/места в рамките на една и съща административна област. Предвид това, за терминиращи сегменти могат да се считат линии под наем, предоставяни на едро, които са:

- Селищни линии, при които и двете крайни точки, посочени от заявителя, са разположени в едно и също населено място;
- Междуселищни линии, при които едната от посочените от заявителя точки е разположена в някой от 27-те административни центрове на областите в Република България, като за административен център на София-област се счита град София, а другата точка – в друго населено място, което е разположено в областта, обслужвана от този административен център.
- Междуселищни линии, при които двете крайни точки, посочени от заявителя, са разположени в различни населени места, които се намират в рамките на една и съща административна област.

В Препоръката за съответните пазари от 2007 г., предоставянето на терминиращи сегменти не е ограничено по отношение на технологията. В Разяснителната бележка към Препоръката за съответните пазари от 2007 г. се споменава и възможността за сегментирането на пазара на едро на терминиращи сегменти на линии под наем. Във връзка с посоченото, в този раздел ще бъде анализирано наличието на взаимозаменяемост на търсенето и предлагането на терминиращи сегменти на линии под наем на едро от гледна точка на тяхната скорост и използваната технология за предоставяне на нает/резервиран, симетричен и прозрачен капацитет между две крайни точки в мрежата, посочени от потребителя, без комутационни функции, които последният може да управлява като част от получаването на услугата „линия под наем”.

1.1. Взаимозаменяемост при търсенето и предлагането

1.1.1. Взаимозаменяемост между традиционни и алтернативни линии под наем

Определянето на съответния продуктов пазар следва да се базира на текущото състояние на мрежите и на предлаганите услуги, както и на прогнози за развитието на пазара за следващ двугодишен период.

Анексът към Препоръката за съответните пазари от 2007 г. определя пазара на терминиращи сегменти на линии под наем на едро, независимо от вида на използваната

технология за предоставяне на нает или резервиран капацитет, като пазар подлежащ на ex ante регулиране (пазар 6).⁴⁵.

Във връзка с тази дефиниция, изискваща технологичната неутралност, КРС изследва наличието на взаимозаменяемост при търсенето и предлагането на алтернативните (Ethernet) линии под наем, с оглед тяхното включване или изключване от продуктовия обхват на терминиращи сегменти на линии под наем на едро.

Взаимозаменяемост при търсенето

От гледна точка на характеристиките и предназначението на услугите

В т. 2.1.1. от Раздел IV, бе разгледана взаимозаменяемостта между традиционните и алтернативните линии под наем на дребно. В нея бе констатирано, че предвид утвърждаването на Ethernet технологията на пазара, вече широко се предлагат Ethernet-базирани мрежови устройства (мрежови карти, комутатори, маршрутизатори и др.), при икономически изгодни условия, което води до повишаване на търсенето на алтернативни линии под наем. От друга страна крайните потребители на традиционни линии под наем на дребно са склонни да ги заменят с алтернативни при необходимост от модернизирани и добавяне на нова функционалност в мрежите им, включително и изграждането на нови корпоративни мрежи, базирани на Ethernet протокол.

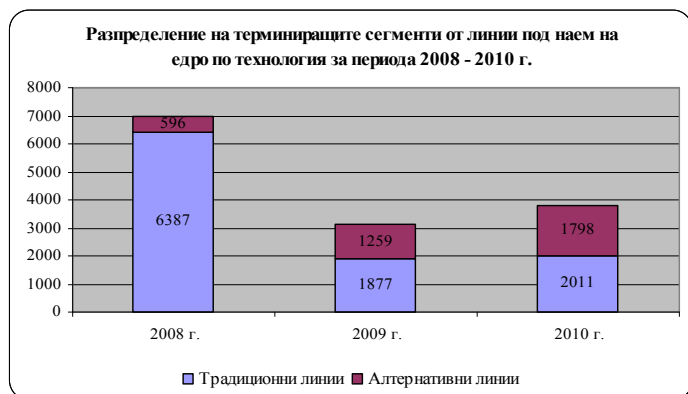
При определянето на пазара на линии под наем на дребно (Раздел IV) е отбелязано, че основната разлика между традиционните и алтернативните линии под наем е по отношение на вида на използваната технология за пренос. Традиционните линии под наем се базират на технология за пренос с комутация на канали, при която се изгражда и осигурява канал за връзка между двете крайни точки в мрежата за цялото време на предоставяне на услугата. Алтернативните линии под наем се базират на технология за пренос с пакетна комутация, каквато се използва в компютърните мрежи, включително на мрежите, изградени на базата на Ethernet протокол. В същия раздел на настоящия документ е обосновано наличието на технологични възможности в Ethernet мрежите да бъде реализирана връзка от вида „точка - точка”, като подробно са описани относимите към тази връзка случаи (фигура 15 и фигура 16), които могат да бъдат включени в обхвата на продуктовия пазар от гледна точка на функционалните характеристики на услугата „линии под наем”, изложени в т. 1 от Раздел III, както и предвид изискването за технологична неутралност.

Изложените, в т. 2.1.1. от Раздел IV, технологични съображения по отношение на взаимозаменяемостите при търсенето и предлагането на традиционни и алтернативни линии под наем на дребно са относими и към изследването на взаимозаменяемостите при търсенето и предлагането на традиционни и алтернативни терминиращи сегменти на линии под наем на дребно. Предвид това, КРС счита за валидно и направеното заключение, че от технологична гледна точка не съществуват пречки резервираният капацитет, предоставян чрез Ethernet технология, осигуряващ в достатъчна степен функционалните характеристики, качеството и предназначението на традиционните линии под наем да се приеме за взаимозаменяем с наетия капацитет на последните.

В допълнение, КРС изтъква, че както и на пазара на линии под наем на дребно, така и тук се наблюдава аналогична тенденция на преминаване на потребителите от традиционни към алтернативни линии под наем.

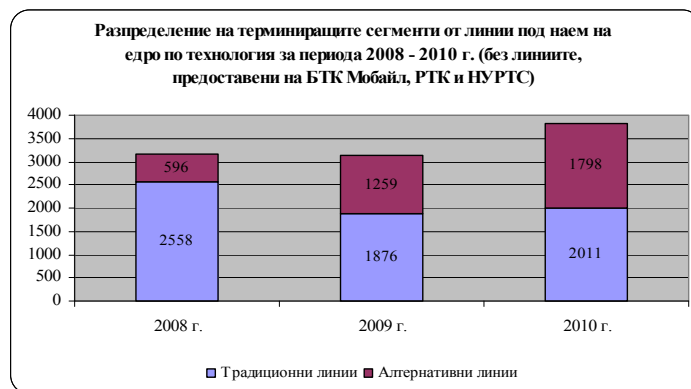
⁴⁵ Препоръка за съответните пазари от 2007 г. – Приложение, т. 6, на англ. “Wholesale terminating segments of leased lines, irrespective of the technology used to provide leased or dedicated capacity”

На фигура 25 е представено разпределението на терминиращите сегменти на линии под наем на едро от гледна точка на технологията, използвана за тяхното предоставяне. Към настоящия момент единствените алтернативни линии под наем, които се предоставят в България, са базирани на Ethernet протокол.

Източник: Данни, подадени в КРС

Фигура 25

Фигура 26

От представените на фигура 25 данни се вижда, че в периода 2008 - 2010 г. се наблюдава устойчива тенденция на ръст на потреблението на алтернативните линии под наем. Въпреки, че темпът на нарастване на годишна база се забавя през 2010 г. – 42,8% спрямо 2009 г., в сравнение с отбелязаният ръст от 111,2% през 2009 г. спрямо 2008 г., като цяло за разглеждания период (2008 – 2010 г.) той възлиза на 201,7%. От двете графики се вижда, че броят на традиционните линии под наем на едро спада с 68,5% (съответно 21,4% без линиите, предоставени от БТК на БТК Мобайл и РТК) за разглеждания период. На база на горепосоченото може да се направи заключение, че на пазара на терминиращи сегменти на линии под наем на едро се наблюдава в известна степен миграция от традиционни към алтернативни линии.

Основните причини за миграцията към алтернативни линии са аналогични на тези, описани в изследването на взаимозаменяемостите при търсенето и предлагането на пазара на линии под наем на дребно (т. 2.1.1. от Раздел III). Те са свързани с допълнителните функционалности, които Ethernet линиите предлагат в сравнение с традиционните линии под наем, с по-високите скорости, които осигуряват, както и с относително по-ниските им цени.

С оглед на бързото развитие на Ethernet технологията и нейното все по-широко навлизане на пазара, както и в резултат от нарастващите нужди на потребителите от по-високи скорости, КРС очаква както в краткосрочен, така и в дългосрочен план темпът на нарастване в потреблението на алтернативните линии да се запази, а миграцията от традиционни към алтернативни линии да продължи и дори да се засили.

Предвид изложеното, КРС потвърждава заключението си, че традиционните и алтернативните терминиращи сегменти на линии под наем на едро са взаимозаменяеми от технологична гледна точка с оглед постигането на достатъчно еквивалентно качество и функционалност. Предвид отбелязаната на пазара динамична тенденция на миграция към ползване на алтернативни Ethernet-базирани линии под наем, комисията стига до извода, че традиционните и алтернативните терминиращи сегменти на линии под наем на едро са взаимозаменяеми от

потребителска гледна точка и по отношение на икономическите параметри на тяхното предоставяне, т.е. по отношение на техните цени.

Взаимозаменяемост при предлагането

Взаимозаменяемостта от гледна точка на предлагането⁴⁶ се състои в готовността на предприятията да започнат да предоставят алтернативни линии под наем при малко, но постоянно повишаване на цената на същите в краткосрочен план и без значителни разходи за въвеждането им. Взаимозаменяемостта при предлагането е аналогична на тази на пазара на линии под наем на дребно. Инвестициите, които дадено предприятие следва да направи при мигриране към предоставяне на алтернативни линии под наем, при наличие на изградена абонатна мрежа (усукана метална двойка или оптично влакно), включват разходите за подмяна на оборудването (HDSL модеми), разположено в помещенията на потребителя и за конфигурирането му. Към настоящия момент, голяма част от HDSL модемите притежават както традиционни, така и алтернативни интерфейси, което улеснява предприятията при евентуална миграция. Следователно, основните разходи на предприятието се състоят в конфигуриране на посоченото оборудване и може да се счита, че същите не могат да бъдат бариера за предлагането на алтернативни услуги за предоставяне на резервиран капацитет на пазара на терминиращи сегменти на линии под наем на едро.

Заклучение

Традиционните и алтернативните терминиращи сегменти на линии под наем на едро (включващи Ethernet базираните услуги от вида „точка - точка” и тези от една точка до друга точка в многоточкова архитектура) са взаимозаменяеми при търсенето и предлагането и същите се включват в един и същ пазар на терминиращи сегменти на линии под наем на едро.

1.1.2. Взаимозаменяемост между линиите под наем с различни скорости

В т. 2.1.2 от Раздел IV бе разгледана взаимозаменяемостта между линиите под наем на дребно с различни скорости, включително на линии под наем от минималния пакет и други линии под наем със скорости до и над 2 Mbit/s, откъдето е видно, че линиите под наем с различни скорости са взаимозаменяеми от гледна точка на търсенето и предлагането и същите се включват в един и същ пазар на дребно.

В настоящата точка се изследва наличието на подобна взаимозаменяемост на пазара на терминиращи сегменти на линии под наем на едро.

Взаимозаменяемост при търсенето

За определянето на взаимозаменяемостта при търсенето на линиите под наем с различни скорости на съответния пазар се анализира наличието на верижна взаимозаменяемост между различните услуги. Съгласно чл. 16 от Методиката верижна взаимозаменяемост е налице между две мрежи и/или услуги, които не са директно взаимозаменяеми, когато всяка от тях е взаимозаменяема с трета мрежа и/или услуга.

⁴⁶ Чл. 11 от Методиката

КРС счита, че заключенията, изложени в пазара на линии под наем на дребно (в т. 2.1.2 от Раздел IV) по отношение на взаимозаменяемостта при търсенето на линии с различни скорости на пазара на линии под наем на дребно, са валидни и по отношение на взаимозаменяемостта при търсенето на терминаращите сегменти на линии под наем на едро с различни скорости.

Наличието на верижна взаимозаменяемост се потвърждава и от данните по-долу. В таблица 8 е представено разпределението на терминаращите сегменти на линии под наем според предлаганите скорости за периода 2008 - 2010 г. От представените данни е видно, че освен, че потребителите използват различни по скорост линии под наем, на пазара се наблюдава постепенна миграция към услуги с по-високи скорости. Линиите с ниски скорости (аналогови и цифрови от 64 Kbit/s) намаляват с 2,7 процентни пункта като дял от целия пазар през периода 2008 – 2010 г., а терминаращите сегменти на линии под наем на едро със скорости от 64 до 2 Mbit/s включително намаляват наполовина. За сметка на това делът на линиите от 2 Mbit/s до 34 Mbit/s включително нараства около 6 пъти, на линиите от 34 Mbit/s до 155 Mbit/s включително – над 4 пъти, а на линиите над 155 Mbit/s – около 6 пъти през същия период.

Разпределение на терминаращи сегменти на линии под наем на едро според скоростта на линиите, 2008 - 2010 г.

Година	до 64 kbit/s вкл.	> 64 kbit/s - до 2 Mbit/s вкл.	> 2 Mbit/s до 34 Mbit/s вкл.	> 34 Mbit/s до 155 Mbit/s вкл.	> 155 Mbit/s
2008 г.	9,3%	81,3%	5,6%	2,5%	1,4%
2009 г.	12,4%	47,4%	25,8%	8,5%	6,0%
2010 г.	6,6%	42,4%	32,3%	10,9%	7,8%

Източник: Данни, подадени в КРС

Таблица 8

Наблюдаваната тенденция на миграция от потребление на терминаращи сегменти на линии под наем на едро с по-ниски скорости към такива с по-високи скорости, която е налице и на пазара на линии под наем на дребно, е релевантен индикатор за наличието на ефективна взаимозаменяемост между линиите под наем с различни скорости от гледна точка на търсенето.

В заключение, анализът на взаимозаменяемостта при търсенето показва, че пазарът на терминаращи сегменти на линии под наем на едро не следва да бъде сегментиран според капацитета на линиите.

Взаимозаменяемост при предлагането

Взаимозаменяемостта при предлагането представлява готовността на дадено предприятие да започне да предоставя услуги с по-висока скорост при наличието на малко, но постоянно нарастване на цената на услугите в краткосрочен план и без значителни допълнителни разходи за въвеждането им. Както бе посочено в раздел V на настоящия документ, терминаращите сегменти на линии под наем на едро са

предназначени предимно за достигане до крайните потребители с оглед предоставяне на услуги на пазара на дребно. Предвид това, за да ги предоставя, дадено предприятие следва да разполага с добре развита мрежа за достъп, например, MAN мрежа в населеното място, където са разположени заявените крайни точки на линията (терминиращия сегмент). От тази гледна точка, за преминаване към предоставяне на терминиращи сегменти с по-висока скорост, предприятието следва да направи допълнителни разходи за развитие, доизграждане или модернизиране на съответната мрежа за достъп, както и за подмяна, ако е необходимо, на оборудването в помещенията на потребителите.

От гледна точка на предлагането съществуват ограничения по отношение на използваната технология за предоставяне на терминиращи сегменти на линии под наем на едро, които са относими към изградената инфраструктура. В случаите, в които терминиращите сегменти се предоставят посредством усукана метална двойка, би бил налице праг за постигане на гарантирана скорост на линията. Традиционните HDSL модеми, разположени в мрежата за достъп осигуряват пренос със скорост до 8 Mbit/s, докато за услуги със скорости по-високи от 10 Mbit/s се използва оптично влакно. Това не означава, че предприятията, предоставящи високоскоростни линии под наем чрез влакнесто-оптична мрежа за достъп, не могат да предоставят и линии с по-ниска скорост (например по-ниска от 2 Mbit/s). Но, предприятие, което възнамерява да започне да предоставя линии под наем със скорости, надвишаващи 8 Mbit/s, следва да осигури влакнесто-оптична връзка до помещенията на крайните потребители, ако тази връзка до този момент е била базирана на усукана метална двойка. КРС счита, че в този случай, инвестициите, които следва да бъдат вложени от страна на предприятието в мрежата за достъп с оглед предлагане на високоскоростни терминиращи сегменти на линии под наем, са значителни и трудно могат да бъдат покрити от малко, но значимо и трайно (5 – 10%) увеличение на приходите от предоставянето на тази услуга на едро. Предвид изложеното, комисията счита, че следва да разгледа възможността за съществуване на два подпазара на пазара на терминиращи сегменти на линии под наем на едро – със скорости до и включително 8 Mbit/s и над 8 Mbit/s, чрез изследване на взаимозаменяемостта при предлагане на такива сегменти, както и на структурата и тенденциите на развитие на тези два подпазара.

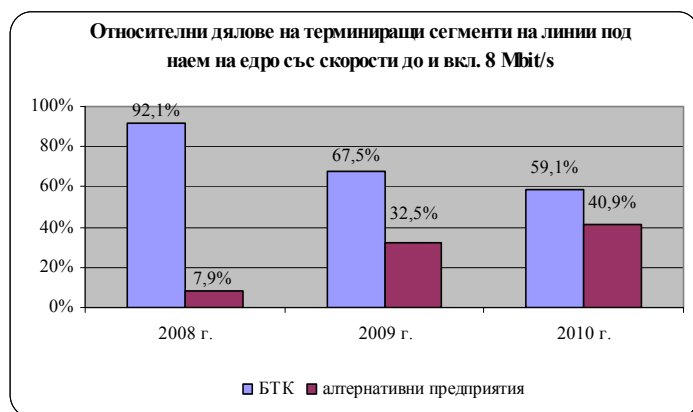
За мрежите на алтернативните предприятия е характерно оптично окабеляване и използване на технологии като DWDM, SDH, Ethernet и IP. Това се дължи на по-късното им навлизане на пазара и на развитието на IP базираните технологии за пренос през последните години. Тъй като по-голямата част от тези предприятия предоставят и други електронни съобщителни услуги, те вече имат изградени високоскоростни опорни оптични мрежи, чрез които се предоставят предимно линии със скорости по-високи от 8 Mbit/s.

От друга страна, както бе посочено в т. 3.1. от Раздел III, на настоящия анализ, БТК разполага с широко разгърната историческа TDM мрежа за достъп, която е в преход към мрежа от следващо поколение (NGA). Когато последният участък на линията под наем се изгражда върху усукани метални двойки, се използва SHDSL/HDSL технология с поддържани скорости до 8 Mbit/s за предоставяне както на традиционни, така и на Ethernet линии под наем. Предоставянето на линии под наем със скорост над 8 Mbit/s, обаче, предполага подмяна на окабеляването в този последен участък. Предвид това обстоятелство, за предоставяне на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости над 8 Mbit/s, БТК следва да вложи допълнителни инвестиции в изграждане на необходимите оптични връзки в мрежата за достъп, което е свързано с подмяна и на мрежови съоръжения. Това поставя историческото предприятие и алтернативните предприятия, които желаят да развият собствената

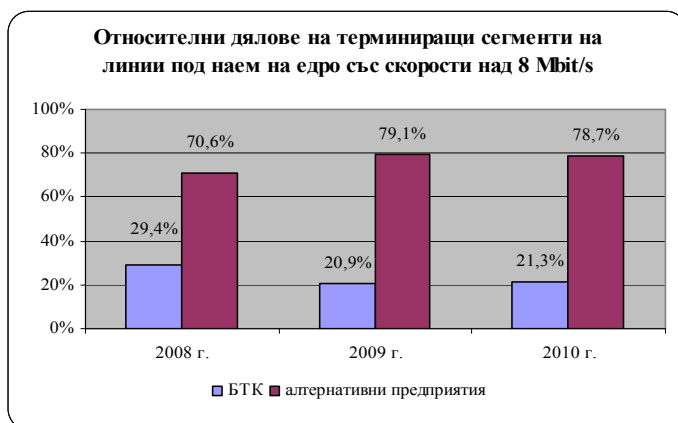
оптична абонатна мрежа и да осигурят достъп до краен потребител чрез нея, на една позиция от гледна точка на необходимите инвестиции в съответна мрежова инфраструктура и свързаният с тях риск, зависещ от характеристиките на пазара и, по-конкретно, от търсенето.

В тази връзка, КРС изследва наличието на различни конкурентни условия и динамика при предоставянето на терминиращи сегменти на линии под наем със скорости до и включително 8 Mbit/s и над 8 Mbit/s, като използва няколко показателя, в т.ч. пазарните дялове на историческото предприятие и алтернативните предприятия и предоставяните от тях услуги.

Пазарните дялове на предприятията са изчислени на база брой линии до и включително 8 Mbit/s и над 8 Mbit/s. За периода на анализа се наблюдава различна динамика в дяловете на историческото и алтернативните предприятия. Към края на 2010 г. БТК има 59,1% дял от предоставените терминиращи сегменти на линии под наем до и включително 8 Mbit/s. За разглеждания период делът на историческото предприятие е намалял с малко над 30 процентни пункта, за сметка на дела на алтернативните предприятия, но въпреки това остава значително висок (фиг. 27).

Фигура 27

Фигура 28

За същия период делът на историческото предприятие на терминиращите сегменти на линии под наем със скорости над 8 Mbit/s не се изменя съществено, като представлява съответно 29,4% през 2008 г., 20,9% през 2009 г и 21,3% през 2010 г. Данните за последните две години от периода сочат, че пазарният дял на БТК на линии над 8 Mbit/s остава относително стабилен (фиг. 28).

В допълнение, КРС изследва и степента на пазарна концентрация, като взема предвид индекса на Херфиндал – Хиршман (HHI). Получените стойности на индекса, изчислени на база брой линии до и включително 8 Mbit/s и над 8 Mbit/s, са съответно 4178 и 2286. Тази немалка разлика е индикатор за наличие на различни конкурентни условия при предлагането на терминиращи сегменти на линии под наем на едро в обособените групи по скорости.

През разглеждания период броят на линиите под наем на едро с по-високи скорости, значително увеличава дела си. Като цяло, относителният дял на терминиращите сегменти на линии под наем на едро със скорости над 8 Mbit/s, изчислен на база брой линии, бележи ръст от 35,4 процентни пункта за периода 2008 – 2010 г. Обратна е посоката на развитие при терминиращи сегменти на линии под наем

на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s. КРС очаква тези тенденции да се запазят и в периода до следващия анализ. Налице е и тенденция на нарастване на броя на алтернативните линии под наем (Ethernet), което води до повишаване на търсенето на линии с по-високи скорости. Линиите под наем на едро със скорости над 8 Mbit/s са предимно Ethernet, като през 2009 г. и 2010 г. те обхващат над 80% от терминиращите сегменти на линии под наем на едро със скорости над 8 Mbit/s. Обратно е разпределението на традиционните и алтернативните линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s, като традиционните обхващат над 82% през последната година на разглеждания период.

Предвид изложеното и поради обстоятелството, че цените на алтернативните (Ethernet) линии под наем, включително на терминиращите сегменти на едро, са значително по-ниски от гледна точка на постиганите скорости, КРС счита, че с оглед обективно отразяване на реалните различия в конкурентните условия пазарът на терминиращи сегменти на линии под наем на едро следва да бъде сегментиран на два подпазара, а именно пазар на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s и пазар на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости над 8 Mbit/s.

Специфичните условия на националния пазар на линии под наем на едро и обстоятелството, че в Разяснителната бележка към Препоръката за съответните пазари от 2007 г. изрично е посочено, че е възможно сегментиране на пазара на терминиращи сегменти на линии под наем на едро от гледна точка на скоростта на пренос, дават основание на КРС да определи два подпазара на терминиращи сегменти на линии под наем на едро, както е посочено по-горе. Определянето на тези два подпазара е вследствие установените от КРС различни конкурентни условия, структура и динамика на развитие на предлагането на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s и над 8 Mbit/s.

В заключение, анализът на взаимозаменяемостта при предлагането дава основание на КРС да определи два подпазара на терминиращи сегменти на линии под наем на едро, а именно: подпазар на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s и подпазар на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости над 8 Mbit/s.

Заключение

Независимо от факта, че е налице взаимозаменяемост при търсенето на терминиращи сегменти на линии под наем на едро с различна скорост, липсата на взаимозаменяемост при предлагането е основание за определяне на два подпазара: подпазар на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s и подпазар на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости над 8 Mbit/s.

1.2. Заключение относно продуктивния обхват на пазара на терминиращи сегменти на линии под наем на едро

КРС определя продуктивния обхват на пазара на терминиращи сегменти на линии под наем на едро, независимо от използваната технология за предоставяне на нает или резервиран капацитет, като включващ линии, които са:

- Селищни линии, при които и двете крайни точки, посочени от заявителя, са разположени в едно и също населено място;
- Междуселищни линии, при които едната от посочените от заявителя точки е разположена в някой от 27-те административни центрове на областите в Република България, като за административен център на София-област се счита град София, а другата точка – в друго населено място, което е разположено в областта, обслужвана от този административен център.
- Междуселищни линии, при които двете крайни точки, посочени от заявителя, са разположени в различни населени места, намиращи се в рамките на една и съща административна област.

Продуктивният пазар се състои от два подпазара, както следва:

- подпазар на терминиращи сегменти на линии под наем на едро, независимо от използваната технология за предоставяне на нает или резервиран капацитет, със скорости до и включително 8 Mbit/s;
- подпазар на терминиращи сегменти на линии под наем на едро, независимо от използваната технология за предоставяне на нает или резервиран капацитет, със скорости над 8 Mbit/s.

2. Определяне на географския обхват на пазара на терминиращи сегменти на линии под наем на едро

Съответният географски пазар представлява област, в която се намират доставчиците на съответния продукт и в която условията за конкуренция са достатъчно хомогенни и затова може да бъде отделена от съседни географски области, в които съществуват различни конкурентни условия⁴⁷.

Определянето на съответния географски пазар се извършва по следните критерии: покритие по територия на обществените електронни съобщителни мрежи и наличие на еднакви законови и регулаторни изисквания за предоставяне на електронни съобщителни мрежи и/или услуги⁴⁸.

КРС отчита обстоятелството, че в част от областните градове (София, Варна, Бургас, Пловдив), в резултат на концентрация на стопанска дейност, са налице по-благоприятни условия за навлизане на нови участници на пазара, както и за изграждане на по-широко разгърната мрежова инфраструктура за предоставяне на линии под наем. Важно е обаче да се прецени дали това е достатъчно условие тези населени места да бъдат определени като отделни географски пазари. В Насоките за извършване на пазарни анализи се отбелязва, че не е необходимо условията на конкуренция между доставчиците на услугата да бъдат напълно хомогенни, а е достатъчно те да бъдат „сходни” или „достатъчно хомогенни”⁴⁹.

Вземайки предвид разпоредбите на европейското и националното законодателство и отчитайки националните особености на разглеждания пазар КРС счита, че географския обхват на двата определени по-горе продуктови подпазара е национален. Основните аргументи за това са:

- националното покритие на мрежата на историческото предприятие;

⁴⁷ Чл. 56 от Насоките за извършване на пазарни анализи

⁴⁸ Чл. 14 (1) от Методиката

⁴⁹ Чл. 56 от Насоките за извършване на пазарни анализи

- съгласно информацията, предоставена от предприятията, услугите се предоставят при еднакви ценови и неценови условия на територията на цялата страна.

Вземайки предвид горепосочените съображения, КРС счита, че услугата е достатъчно хомогенна в национален мащаб, и следователно географският обхват на съответните два подпазара е територията на Република България.

3. Заключение

КРС определя два подпазара на терминиращи сегменти на линии под наем на едро, както следва:

- подпазар на терминиращи сегменти на линии под наем на едро, независимо от използваната технология за предоставяне на нает или резервиран капацитет, със скорости до и включително 8 Mbit/s;

- подпазар на терминиращи сегменти на линии под наем на едро, независимо от използваната технология за предоставяне на нает или резервиран капацитет, със скорости над 8 Mbit/s.

Географският обхват на двата подпазара е територията на Република България.

4. Прилагане на теста на трите критерия

4.1. По отношение на подпазара на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s

В Препоръката за съответните пазари от 2007 г. като пазар, подлежащ на *ex ante* регулиране, фигурира пазарът на терминиращи сегменти на линии под наем на едро, независимо от използваната технология за предоставяне на нает или резервиран капацитет⁵⁰.

Съгласно горепосочената Препоръка за съответните пазари от 2007 г. и Разяснителната бележка към нея не е необходимо регулаторните органи на държавите-членки да прилагат теста на трите критерия по отношение на пазарите, включени в нея, доколкото на европейско ниво вече е установено, че тези пазари покриват трите критерия. В съответствие с чл. 152, ал. 6 от ЗЕС, КРС може да не извършва анализ на съответен пазар, посочен в приложим акт на Европейския съюз, когато установи, че поне един от трите критерия не е изпълнен. Предвид обстоятелството, че на основата на изследване на взаимозаменяемостите при търсенето и предлагането, КРС е определила, че пазарът на терминиращи сегменти на линии под наем на едро следва да бъде разделен на два подпазара, комисията счита, че следва да приложи теста на трите критерия по отношение както на подпазара на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s, така и на подпазара на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости над 8 Mbit/s.

В тази връзка КРС извършва анализ, като оценява кумулативното наличие на следните три критерия:

⁵⁰ Препоръка за съответните пазари – Приложение, т. 6, на англ. “Wholesale terminating segments of leased lines, irrespective of the technology used to provide leased or dedicated capacity”

- наличие на високи и непреходни структурни, правни или регулаторни бариери за навлизане на пазара; и
- липса на възможност за стимулиране и развитие на конкуренцията на пазара за период до две години напред; и
- недостатъчна ефективност на конкурентното право за преодоляване на установените бариери и осигуряване на условия за конкуренция на съответния пазар.

4.1.1. Наличие на високи и непреходни бариери за навлизане на пазара

Съгласно този критерий, КРС изследва наличието на високи и непреходни структурни, правни или регулаторни бариери за навлизане на даден пазар в рамките на времевия хоризонт, обхванат в съответния анализ.

4.1.1.1. Структурни бариери

Структурни бариери за навлизане на пазара са тези, които се явяват като бариера, в резултат от необходимите първоначални разходи или условията на търсенето и създават неравноправни условия между предприятията със значително въздействие върху пазара и навлизащите предприятия на пазара, затрудняващи или пречатстващи навлизането на пазара (чл. 7, ал. 1 от Методиката).

КРС счита, че за навлизане на разглеждания пазар на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s съществуват значителни бариери, възникващи основно от наличието на инфраструктура, която не може лесно да бъде дублирана.

Съгласно изложеното в Раздел V, терминиращите сегменти на линии под наем на едро се използват предимно за достигане до крайните потребители с оглед предоставяне на услуги на дребно. По тази причина, те се предоставят предимно чрез мрежите за достъп на предприятията, които представляват най-трудната за дублиране мрежова инфраструктура, предвид големия обем необходими инвестиции за нейното изграждане, свързания с тях риск и високият процент на невъзстановими разходи.

Както е отбелязано в т. 3.1. от Раздел III, БТК е предприятието, което разполага с най-добре развита инфраструктура в мрежата за достъп, предимно от гледна точка на традиционната мрежа на предприятието, базирана на усукана метална двойка. Тази мрежа е с национален обхват и предоставя на БТК възможност за достъп до почти цялото население на страната. Тя представлява съществено и трайно преимущество за БТК, като първи навлязъл на пазара участник. С развитието на технологиите, обаче, тази инфраструктура запазва конкурентното си значение по-скоро за тези електронни съобщителни услуги, чиито вид и предназначение позволява безусловно ползването на традиционната мрежа за предоставянето им и предизвиква значителни бариери при дублирането на услугите от страна на алтернативните предприятия.

Както бе отбелязано по-горе, както спецификите на технологичното предоставяне, така и различията в условията на конкуренцията, установени при изследване на взаимозаменяемостите на търсенето и предлагането, определят необходимостта от дефиниране на два подпазара на терминиращи сегменти на линии под наем на едро – със скорости до и включително 8 Mbit/s, и със скорости над 8 Mbit/s. Установено бе, че за предоставяне на услуги на втория подпазар е необходимо

изграждане на влакнесто-оптична инфраструктура на мрежата за достъп, с оглед осигуряване и гарантиране на по-високо качество на линиите под наем от гледна точка на тяхната скорост. От друга страна, бе посочено че традиционната мрежа за достъп на БТК, която преобладаващо е изградена чрез усукани метални двойки, не позволява предоставянето на линии под наем със скорости над 8 Mbit/s. Предвид тези обстоятелства, въпреки повсеместното си покритие, традиционната абонатна мрежа на БТК (базирана на усукани метални двойки) не може да се счита за значителна бариера за навлизане на подпазара терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости над 8 Mbit/s. Отчитайки всички характеристики на традиционната мрежа, обаче, тя се явява сериозно препятствие за навлизане и разширяване на подпазара на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s. В тази връзка, КРС счита, че наличието на влакнесто-оптични мрежи за достъп, които позволяват предоставянето както на традиционни, така и на алтернативни линии под наем, не биха могли да намалят значението и предимството на традиционната мрежа на БТК на разглеждания подпазар на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s. Така, като основна структурна бариера за навлизане и разширяване на изследвания подпазар може да се посочи контролът от страна на БТК върху инфраструктурата на традиционната мрежа за достъп на предприятието, изградена предимно чрез усукани метални двойки, която не може лесно да бъде дублирана. Контролът върху тази инфраструктура, която не може да бъде лесно дублирана и чрез която може да се осъществи достъп до почти цялото население на страната и да се предоставят различни услуги както на пазарите на дребно, така и на пазарите на едро, осигурява на историческото предприятие конкурентно предимство и на изследвания подпазар, включително от гледна точка на възможността за постигане на икономии от обхвата и от мащаба. Възможностите на БТК да се възползва от значителни икономии от обхвата и мащаба са разгледани подробно в т. 5.2.2.3 от настоящия раздел, изследваща наличието на предприятие със значително въздействие върху съответния подпазар.

Като структурна бариера могат да бъдат оценени и високите невъзстановими разходи, необходими за навлизане на пазара. Основните елементи на невъзстановимите разходи, свързани с предоставянето на линиите под наем със скорости до и включително 8 Mbit/s, които в по-голямата си част представляват традиционни линии под наем (над 82% към края на 2010 г.), са свързани с изграждането на канална мрежа в съответствие с нормативните изисквания и с полагане на необходимото окабеляване в нея. Тези елементи са част от прилежащата мрежова инфраструктура, необходими за предоставяне на терминиращи сегменти на линии под наем на едро и изискват значителни капиталови разходи. Тъй като БТК е единственото предприятие, което притежава традиционна мрежа за достъп в национален мащаб, изграждането на която се е реализирало в дългосрочен период, то историческото предприятие притежава конкурентни предимства в това отношение. КРС счита, че би било изключително скъпо за потенциален конкурент да изгради конкурентна мрежа с подобен обхват от гледна точка на необходимите за това финансови и времеви ресурси и високия риск. Затова тези разходи също представляват бариера за навлизането на алтернативни доставчици на разглеждания подпазар.

В допълнение на това, като вертикално интегрирано предприятие, предоставящо услуги на пазарите на линии под наем на дребно, линии под наем на едро и на необвързан достъп, БТК е в състояние да прехвърля пазарна сила на тези свързани пазари. Историческото предприятие може да използва позицията си на пазарите на едро, за да засили контрола надолу по веригата към пазара на дребно (например създавайки ценова преса между два тясно свързани пазара), която да представлява

бариера за нови участници на пазара. Аналогично, БТК може да се възползва от позицията си на предприятие със значително въздействие на пазара на необвързан достъп до абонатната линия, която притежава, за да прехвърли пазарна сила върху пазара на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s, тъй като и на двата пазара мрежата, която осигурява възможност за предоставяне на услугите повсеместно на територията на страната, без да се налагат допълнителни разходи за изграждането ѝ, е традиционната мрежа за достъп, базирана на усукани метални двойки.

4.1.1.2. Правни и регулаторни бариери

Правни или регулаторни бариери са бариери, които не се основават на икономическите условия, а са резултат от законодателни, административни или други държавни мерки, които в някаква степен ограничават достъпа до пазара на потенциалните конкуренти или тяхното бъдещо поведение (чл. 7, ал. 2 от Методиката).

Като се вземат предвид разпоредбите на действащата нормативна и поднормативна рамка, които имат отношение към условията за навлизане и позициониране на съответния пазар, КРС счита, че след премахването на изключителните права на историческото предприятие да предоставя услугата линии под наем от 31.12.2002 г., на пазара на терминиращи сегменти на линии под наем на едро не са налице правни или регулаторни бариери, които в някаква степен да ограничават достъпа до пазара от потенциалните конкуренти.

Заклучение

Предвид изложеното, КРС прави извод, че на подпазара на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s съществуват високи бариери за навлизане и разширяване и не се очаква намаляване на тяхното значение и осигуряваните от тях конкурентни предимства на БТК за бъдещия период, обхванат в настоящия анализ.

4.1.2. Липса на възможност за стимулиране и развитие на конкуренцията

Вторият критерий, на който трябва да отговаря пазарът, за да бъде определен като подлежащ на ex ante регулиране, е изпълнен, когато пазарът има такива характеристики, че няма изглед на него да се развие ефективна конкуренция без регулаторна намеса. При прилагането на този критерий се изследва състоянието на конкуренцията, като се вземе предвид факта, че дори когато съществуват високи бариери за навлизане, други структурни фактори или пазарни характеристики може да показват, че пазарът клони към ефективна конкуренция⁵¹.

КРС оценява този критерий по отношение на пазарните дялове на предприятията на съответния пазар, както и по отношение на развитието на алтернативните мрежи, технологичното развитие на пазара и неговата динамика, съгласно документа на ГЕР за прилагането на теста на трите критерия⁵².

⁵¹ Разяснителна бележка, стр. 10-11

⁵² ERG Report on Guidance on the application of the three criteria test, ERG (08) 21, June 2008

4.1.2.1. Пазарни дялове

Като цяло обемът на пазара, изчислен на база брой линии, намалява чувствително през тригодишния период, обхванат от анализа. През 2008 г. отдадените линии под наем със скорости до и включително 8Mbit/s са общо 6428, докато през 2010 г. предлагането се редуцира до 2160 бр., т.е. отчетеният спад е почти три пъти. За трите години, обхванати от анализа, броят на участниците на пазара не се променя, като освен БТК осъществяват дейност още девет предприятия. През разглеждания тригодишен период няколко от алтернативните участници успяват леко да засилят позициите си и това отслабва до известна степен влиянието на БТК. Основен конкурент на историческото предприятие по отношение на пазарен дял, се явява „СОФИЯ КОМЮНИКЕЙШЪНС“ ЕАД. Въпреки динамиката на подпазара на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s, поведението на деветте конкурента не е достатъчно силно, така че да неутрализира позициите на БТК. Факт е, че историческото предприятие губи 33 процентни пункта от пазарния си дял през разглеждания период – от 92,1% през 2008 г. до 59,1% през 2010 г., но продължава да поддържа изключително предимство пред алтернативните предприятия по отношение на пазарните си позиции, както се вижда от фигура 30, представена в т. 5.2.1 по-долу.

Въпреки чувствителния спад в пазарния дял, БТК продължава да бъде лидер на изследвания подпазар с над 50% пазарен дял. Както бе изтъкнато по-горе, историческото предприятие притежава най-развитата опорна мрежа и мрежа за достъп (изградена предимно чрез усукани метални двойки) на територията на цялата страна, което представлява висока структурна бариера за навлизане на пазара от страна на алтернативните предприятия, предвид значителният обем инвестиции за нейното дублиране, свързаният с тях риск и необходимият продължителен период от време. Предвид изложеното, КРС счита, че е малко вероятно алтернативните предприятия значително да увеличат пазарния си дял през периода, обхванат от настоящия анализ, в резултат от наличието на високи структурни бариери за навлизане и разширяване на пазара, в съответствие с установеното в т. 5.2.2 от настоящия раздел.

В допълнение, според Разяснителната бележка към Препоръката за съответните пазари от 2007 г., *„фактът, че пазарните дялове са започнали да намаляват в последните години сам по себе си е недостатъчен, за да се констатира, че пазарът клони към ефективна конкуренция”*⁵³. Още повече, че индикаторът „пазарни дялове на предприятията” отразява състоянието на разглеждания пазар вземайки предвид само броя на реално предоставените линии под наем, но не отчита потенциала на участниците да предоставят услуги на разглеждания подпазар.

4.1.2.2. Обхват и степен на развитие на алтернативните мрежи

С оглед да се отчетат по-обективно възможностите за стимулиране и развитие на конкуренцията, КРС е разгледала в т. 3 от Раздел III състоянието и развитието на мрежите на предприятията, предоставящи услугата „линии под наем”, както и наличието на национална мрежова инфраструктура на предприятия, предоставящи други електронни съобщителни услуги, които също могат да се разглеждат като потенциални бъдещи играчи на пазарите на линии под наем.

Въпреки установената в посочената т. 3.2. от Раздел III ясна тенденция на изграждане на високоскоростни оптични мрежи от страна на алтернативните предприятия, включително на оптични MAN мрежи, към момента на изготвяне на

⁵³ Разяснителна бележка към Препоръката за съответните пазари от 2007 г., стр. 10

настоящия пазарен анализ няма участник на пазарите на линии под наем, който разполага с изградена мрежа за достъп, осигуряваща обхвата и покритието на мрежата за достъп на БТК. Наистина, конкурентите на БТК изграждат модерни, оптично-базирани мрежи за достъп, при използване предимно на сценария FTTB (оптика до сградата). Към момента, обаче, само едно предприятие е обявило намеренията си постепенно да изгражда изцяло оптични мрежи за достъп (PON) в четири от най-големите градове на страната. Както бе отбелязано по-горе, конкурентите на БТК имат изградени мрежи за достъп (MAN мрежи) предимно в големите градове, които са центрове на икономическата активност в страната. Като се има предвид изключително големият обем необходими инвестиции в изграждане на оптична инфраструктура, дори постигането на покритие на мрежата за достъп в някои от населените места в страната ще изисква продължително време, като е свързано и с поемане на значителен инвестиционен риск. По тази причина, обикновено предприятията изграждат специална оптична връзка с оглед предоставяне на услугата линии под наем, включително терминиращи сегменти на едро.

Предвид изложеното, КРС счита, че на подпазара на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s за периода на анализа не може да се очаква изграждане на алтернативна инфраструктура, сходна с покритие по територия и по население на използваната от БТК мрежа за достъп, включително традиционната му мрежа, изградена чрез усукани метални двойки. Комисията заключава, че БТК ще продължи да разполага с конкурентни предимствата, произтичащи от инфраструктура, която не може лесно да бъде дублирана и в бъдещия период, обхванат в настоящия анализ.

В допълнение на това, изграждането на аналогична инфраструктура от алтернативно предприятие би отнело значителни финансови ресурси и би могло да се реализира единствено в дългосрочен период. А по принцип, *„колкото по-късно се очаква да се прояви ефективна пазарна конкуренция в някакъв момент в бъдеще, толкова по-вероятно е вторият критерий да бъде изпълнен“*⁵⁴.

4.1.2.3. Динамика на пазара

През разглеждания тригодишен период е отчетен спад в обема на подпазара на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s. Като цяло търсенето се е свило до 2160 линии в сравнение с 6428 линии през 2008 г. Към края на 2010 г. повече от половината линии под наем продължават да се предоставят от БТК. Тези наблюдения дават основание на КРС да счита, че в бъдещия период, до изготвяне на следващ пазарен анализ, не може да се очаква преодоляване на конкурентните предимства на БТК и значително отслабване на пазарната сила на предприятието, които да доведат до установяване на ефективна конкуренция на подпазара на терминиращи сегменти на линии под наем със скорости до и включително 8 Mbit/s.

Заклучение

Предвид изложеното, КРС счита, че подпазарът на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s покрива и втория критерий, а именно липсата на възможност за стимулиране и развитие на конкуренцията.

⁵⁴ Разяснителна бележка към Препоръката за съответните пазари от 2007 г., стр. 10

4.1.3. Недостатъчна ефективност на конкурентното право

Общото заключение дали даден пазар подлежи на ex-ante регулиране зависи и от оценката дали правото в областта на конкуренцията е достатъчно за преодоляване на неефективната конкурентна среда, установена на пазара, в резултат на удовлетворяването на първите два критерия.

В България органът, овластен да прилага правото на защита на конкуренцията е Комисията за защита на конкуренцията (КЗК). Нейната дейност се основава преди всичко на ex-post регулиране. В този случай регулаторни мерки се прилагат тогава, когато се установи, че от даден участник на пазара са извършени действия, довели до увреждане на конкуренцията. Това е и съществена разлика спрямо прилагането на ex-ante регулация, където налагането на определени мерки има за цел да се предотврати нарушаването на условията за конкуренция. В този случай контролът се осъществява в перспектива, за разлика от типичния за дейността на конкурентното ведомство принцип на последващ контрол. КЗК прилага ex-ante контрол единствено що се касае до оценки на концентрации на стопанска дейност, от което следва, че възможността по силата на конкурентното право да бъдат наложени подходящи превантивни мерки за предотвратяване ограничаването на конкуренцията, е поставено в пряка зависимост от евентуалното осъществяване на сливания, вливания, придобивания или други форми на концентрация в сектора.

Като пример може да се посочи липсата на възможност по правилата на конкурентното право да се наложат задължения, свързани с осигуряване на достъп до изградените мрежи от предприятията на пазара. Това създава предпоставки за злоупотреба с доминиращо положение на пазара от предприятие, което притежава и контролира трудна за дублиране инфраструктура. Всяка злоупотреба с такава доминация би подлежала на санкция. Ex-post регулирането обаче предвижда предприемането на мерки, едва когато се установи, че вече е налице необоснован отказ за предоставяне на достъп, което води до нарушаване на конкуренцията. Прилагането на този принцип не позволява да бъдат предприети адекватни мерки, които превантивно да въздействат на поведението на участниците на пазара и да създадат такива правила, които да не водят до необосновани откази за достъп, освен ако не се касае за случаи на концентрации между предприятия. В резултат на това, в рамките на конкурентното право липсва ефективна възможност за преодоляване на идентифицираните по-горе структурни бариери, като например наличието на инфраструктура, която не може лесно да бъде дублирана. Не са налице възможности, при спазване принципите на конкурентното право, да бъдат приложени превантивни мерки, които да премахнат възможността от препятстване на достъпа до тази инфраструктура.

Ex-post регулацията представлява прилагане на последващ контрол и е свързана с предприемане на санкционни мерки за вече извършено нарушение. При установяване на нарушение на ЗЗК, конкурентният регулаторен орган постановява прекратяване на нарушението, като същевременно ЗЗК дава възможност на КЗК за налагане на имуществени санкции за вече извършени нарушения, както и за налагане на временни мерки и за поемане на ангажменти от страна на предприятията. Този принцип на регулиране обаче не дава възможност за налагане на несанкционни мерки като например ценови ограничения на предприятията, чиято ценова политика може да доведе до нарушаване на условията за конкуренцията. В тази връзка, липсата на възможност въз основа на нормите на конкурентното право да се предприема конкретни мерки за бързо и ефективно въздействие върху ценовите условия за предоставяне на електронни съобщителни услуги на практика отнема възможността за

стимулиране на конкуренцията на разглеждания подпазар на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s.

ЗЗК дава възможност на КЗК да постанови прекратяване на извършено вече нарушение, включително като налага подходящи структурни и/или поведенчески мерки за възстановяване на конкуренцията. Въпреки това обаче, мерките отново са в резултат на вече извършено нарушение и нямат превантивен характер.

Следва да се отбележи и обстоятелството, че принципите за последваща регулация, т.е. след установяване на вече извършено нарушение, не включват възможността за периодично събиране на информация от предприятията, което ограничава възможността за анализ на тенденциите относно развитието на пазара в перспектива. По този начин се отнема възможността за предприемане на бързи и адекватни мерки, с цел да се предотвратят възможностите за нарушаване на конкуренцията.

Следва да се отбележи и, че за обезпечаване на ефективното прилагане на ЗЗК е предвидено, че евентуалното обжалване на наложените временни мерки не спира изпълнението им, но често решенията на конкурентния регулаторен орган биват обжалвани от засегнатите предприятия, като по този начин се отлага влизането им в сила до приключване на съдебното обжалване и следователно се отлага реалното налагане на санкционни мерки за извършените нарушения, което води до известна неефективност на правото на защита на конкуренцията.

Като се има предвид посоченото, с оглед установените високи и непреходни бариери и липсата на възможност за стимулиране и развитие на конкуренцията, налагането на санкции от компетентността на конкурентния регулаторен орган за вече извършени нарушения са недостатъчен механизъм за преодоляване на тези бариери, дори и санкциите да бъдат налагани в чести случаи. За ефективното развитие на пазара е необходимо предприемането на мерки, които да могат да предотвратят извършването на нарушения, които увреждат конкуренцията, което не може да се постигне със заложените в конкурентното право правомощия за последващо (ex-post) регулиране.

Заклучение

С оглед изложеното, КРС приема, че разглежданият подпазар на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s покрива на национално ниво и третия критерий, а именно недостатъчна ефективност на конкурентното право за преодоляване на установените бариери и възстановяване на конкуренцията на разглеждания пазар.

4.1.4. Заклучение

В резултат от прилагането на теста на трите критерия, отчитайки специфичните национални условия, свързани с предоставянето на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s, КРС стигна до заключението, че разглежданият подпазар удовлетворява кумулативно трите изследвани по-горе критерия и, следователно, подлежи на *ex ante* регулиране.

В Разяснителната бележка⁵⁵ се обръща внимание на факта, че удовлетворяването на трите критерия не означава автоматично, че е необходимо

⁵⁵ Разяснителна бележка към Препоръката за съответните пазари от 2007 г., стр. 11

регулиране на съответния пазар. Регулаторна намеса е необходима само в случаите, когато се докаже наличието на едно или няколко предприятия със значително въздействие върху пазара.

4.2. По отношение на подпазара на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости над 8 Mbit/s

Съобразявайки се с гореизложеното относно значението на теста на трите критерия при изготвянето на пазарни анализи и необходимостта от прилагането му, КРС е извършила изследване за кумулативното им изпълнение и на подпазара на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости над 8 Mbit/s. Целта на изследването е да определи дали обособеният подпазар подлежи на ex-ante регулиране. В тази връзка, КРС разглежда дали са изпълнени кумулативно и на този обособен подпазар трите критерия, както следва:

- наличие на високи и непреходни структурни, правни или регулаторни бариери за навлизане на пазара; и
- липса на възможност за стимулиране и развитие на конкуренцията за период до две години напред; и
- недостатъчна ефективност на конкурентното право за преодоляване на установените бариери и осигуряване на условия за конкуренция на съответния пазар.

4.2.1. Наличие на високи и непреходни бариери за навлизане на пазара

Съгласно този критерий, КРС изследва наличието на високи и непреходни структурни, правни или регулаторни бариери за навлизане на даден пазар в рамките на времевия хоризонт, обхванат в съответния анализ.

4.2.1.1. Структурни бариери

Структурни бариери за навлизане на пазара са тези, които се явяват като бариера, в резултат от необходимите първоначални разходи или условията на търсенето и създават неравноправни условия между предприятията със значително въздействие върху пазара и навлизащите предприятия на пазара, затрудняващи или пречатстващи навлизането на пазара (чл. 7, ал. 1 от Методиката).

Като основна структурна бариера за навлизането на пазара на едро на терминиращи сегменти на линии под наем, без оглед на тяхната скорост, може да се разглежда „контролът върху инфраструктурата, която не може лесно да бъде дублирана”. Като историческо предприятие, БТК разполага с най-добре развита опорна мрежа и мрежа за достъп в страната от гледна точка на покритие по население и по територия. Както бе отбелязано по-горе, терминиращите сегменти на линии под наем се асоциират с последния участък от мрежата, осигуряващ достъп до крайния потребител. Тъй като е първият навлязъл на пазара участник, БТК има повсеместно изградена абонатна мрежа, базирана на традиционната усукана метална двойка, като достигнатата степен на развитие на мрежата за достъп на предприятието е изложена подробно в т. 3.1 от Раздел III. Тази мрежа за достъп, обаче, поставя известни ограничения пред предоставянето на терминиращи сегменти на линии под наем на едро, предвид обстоятелството, че използваната SHDSL/HDSL технология поддържа скорости до 8

Mbit/s за предоставяне на линии под наем. За предоставяне на по-високоскоростни линии под наем, БТК следва да използва и, респективно, да изгражда оптична връзка в последния участък на мрежата до помещенията на заявителя. Тези особености водят до заключението, че критерият „контрол върху инфраструктурата, която не може лесно да бъде дублирана” има различно измерение по отношение на тежестта си като структурна бариера в разглеждания подпазар на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости над 8 Mbit/s.

Предвид обстоятелството, че предоставянето на линии под наем със скорост над 8 Mbit/s се реализира в „последната миля” на мрежата за достъп основно посредством оптични технологии, които не изискват дублирането или използването на съществуващата традиционна абонатна мрежа на БТК, КРС е на мнение, че както историческото предприятие, така и неговите конкуренти са изправени пред еднакви бариери за навлизане и разширяване на разглеждания подпазар. Освен това, алтернативните предприятия инвестират основно в изграждане и разгръщане на мрежи за достъп от следващо поколение (NGA) с използване на оптичните технологии, които отговарят на нарасналото потребителско търсене на високоскоростни и по-евтини решения за предоставяне на линии под наем. Следва да се има предвид, че повечето от предприятията, предоставящи линии под наем на едро на разглеждания подпазар, използват изградените си мрежи за достъп (MAN мрежи) за достигане до крайните потребители с оглед предлагане и на други електронни съобщителни услуги, като по този начин реализират икономии от обхвата.

Предвид изложеното, КРС счита, че БТК и алтернативните предприятия са в относително равностойна конкурентна позиция по отношение на структурните бариери за навлизане и разширяване на подпазара на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости над 8 Mbit/s. Към момента на изготвяне на настоящия пазарен анализ няма предприятие в страната, което да разполага с повсеместно изградена оптична абонатна мрежа. Практиката в тази посока сочи, че предприятията предоставящи терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости над 8 Mbit/s изграждат необходимата оптична свързаност при възникване на конкретно търсене.

Предвид изложеното, КРС счита, че на подпазара на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости над 8 Mbit/s няма предприятие, което да разполага с контрол върху инфраструктура, която не може лесно да бъде дублирана и която би представлявала бариера за навлизане и разширяване на други участници на този подпазар.

При разглеждане на мрежовата инфраструктура като бариера за навлизане на съответен пазар, следва да се отчете влиянието и на два други критерия, а именно разходите за навлизане на пазара, които не могат лесно да се възстановят при неговото напускане (sunk costs), и вертикалната интеграция на участниците на този пазар.

Както бе споменато по-горе, почти всички участници на подпазара на едро на терминиращи сегменти на линии под наем със скорости над 8 Mbit/s, към края на 2010 г. предоставят реално и други електронни съобщителни услуги, предимно услуги за пренос на данни и за достъп до интернет. Освен обстоятелството, че тези предприятия реализират икономии от обхвата, чрез предоставянето на повече от една услуга посредством мрежовата си инфраструктура, те понижават и риска от реализиране на невъзстановими разходи (sunk costs) при напускане на разглеждания подпазар на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости над 8 Mbit/s. Ако предприятието се откаже да предоставя високоскоростни линии под наем, то може да продължи да използва изградената си мрежа за предоставяне на други електронни

съобщителни услуги. Освен това, както вече бе посочено, към момента няма предприятие, което да е инвестирало в изграждането на оптична абонатна мрежа, която да покрива цялата или голяма част от територията и населението на страната, с цел да си осигури възможност за бъдещо предоставяне на линии под наем на едро при евентуално възникване на търсене. Изграждането на мрежи за достъп с цел предоставяне на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости над 8 Mbit/s се реализира паралелно със заявеното търсене от страна на клиента.

Предвид изложеното, КРС счита, че „разходите за навлизане на пазара, които не могат лесно да се възстановят при неговото напускане” не представляват бариера за навлизане на подпазара на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости над 8 Mbit/s.

Изложените по-горе мотиви са относими и към изследването на степента на влияние на фактора „вертикална интеграция” по отношение на разглеждания подпазар. Възможността на някой от участниците на този подпазар да действа като доставчик на услуги на пазара на едро и същевременно да предлага услуги на крайни потребители на пазара на дребно (като на пазара на дребно се конкурира с потребителите на предлаганите от него услуги на пазара на едро) изцяло зависи от изградената мрежа за достъп, която осигурява предоставянето на линии под наем над 8 Mbit/s, респективно – зависи от наличието на моментното търсене.

Предвид изложеното, КРС счита, че участниците на подпазара на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости над 8 Mbit/s са равностойни по отношение на възможността им да генерират предимства от наличието на вертикална интеграция.

4.2.1.2. Правни и регулаторни бариери

Правни или регулаторни бариери са бариери, които не се основават на икономическите условия, а са резултат от законодателни, административни или други държавни мерки, които в някаква степен ограничават достъпа до пазара на потенциалните конкуренти или тяхното бъдещо поведение (чл. 7, ал. 2 от Методиката).

Като се вземат предвид разпоредбите на действащата нормативна и поднормативна рамка, които имат отношение към условията за навлизане и позициониране на съответния пазар, КРС счита, че след премахването на изключителните права на историческото предприятие да предоставя услугата линии под наем от 31.12.2002 г., на пазара на терминиращи сегменти на линии под наем на едро не са налице правни или регулаторни бариери, които в някаква степен да ограничават достъпа до пазара от потенциалните конкуренти.

Заклучение

Предвид изложеното и поради обстоятелството, че през разглеждания тригодишен период (2008 -2010 г.) три нови предприятия са започнали реално да предоставят услуги на разглеждания подпазар, КРС счита, че на подпазара на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости над 8 Mbit/s не съществуват високи и непреодолими структурни бариери за навлизане и разширяване.

Както бе отбелязано, за да бъде определен даден пазар за съответен пазар, подлежащ на *ex ante* регулиране, посочените по-горе три критерия трябва да бъдат изпълнени кумулативно. Предвид обстоятелството, че първият критерий не е изпълнен,

комисията може да не предприема изследване на останалите два. Въпреки това, КРС показва какво е влиянието на следващите два критерия по отношение на подпазара на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости над 8 Mbit/s.

4.2.2. Липса на възможност за стимулиране и развитие на конкуренцията

Вторият критерий, на който трябва да отговаря пазарът, за да бъде определен като подлежащ на *ex ante* регулиране, е изпълнен, когато пазарът има такива характеристики, че няма изглед на него да се развие ефективна конкуренция без регулаторна намеса. При прилагането на този критерий се изследва състоянието на конкуренцията, като се вземе предвид факта, че дори когато съществуват високи бариери за навлизане, други структурни фактори или пазарни характеристики може да показват, че пазарът клони към ефективна конкуренция⁵⁶.

КРС оценява този критерий по отношение на пазарните дялове на предприятията на съответния пазар, както и по отношение на развитието на алтернативните мрежи, технологичното развитие на пазара и неговата динамика, съгласно документа на ГЕР за прилагането на теста на трите критерия⁵⁷.

4.2.2.1. Пазарни дялове

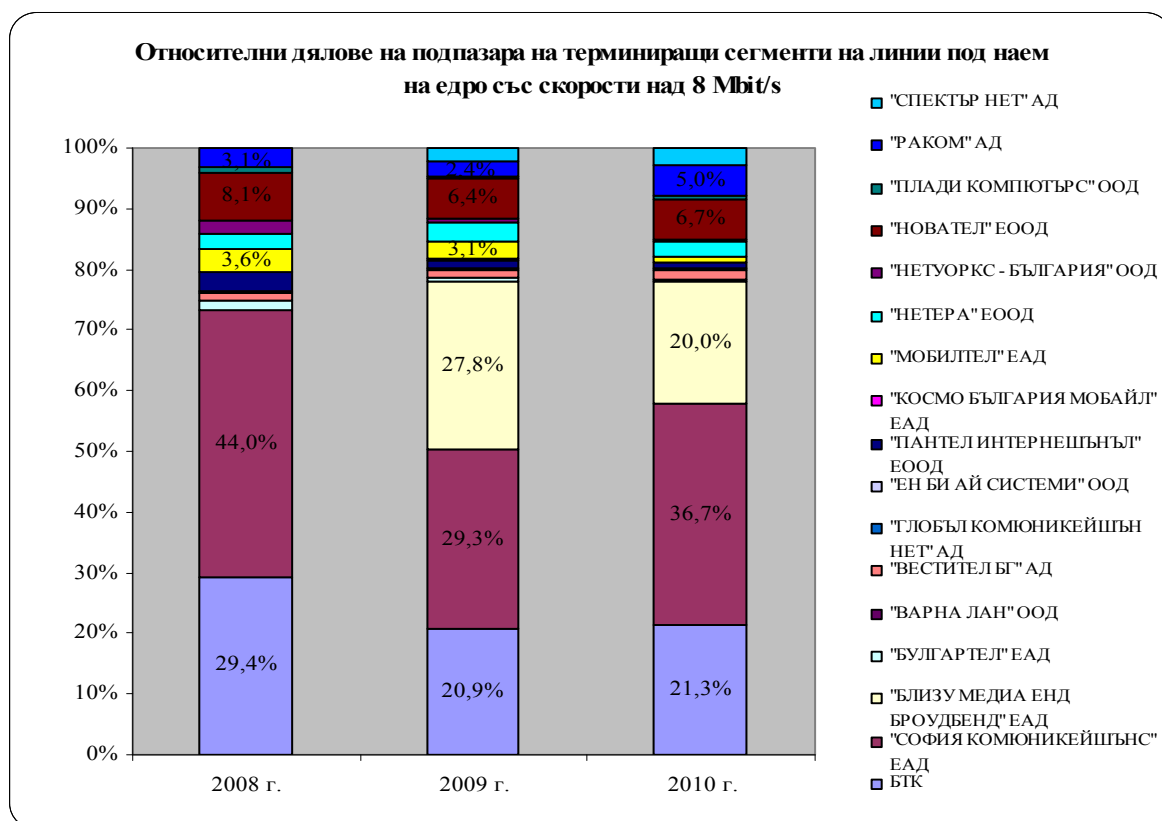
Към края на 2010 г. участниците на подпазара на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости над 8 Mbit/s са общо шестнадесет. През 2008 г. те са били четиринадесет, като през 2009 г. навлизат „СПЕКТЪР НЕТ” АД и „БЛИЗУ МЕДИА ЕНД БРОУДБЕНД” ЕАД, а през 2010 г. на пазара стартират дейност „ВАРНА ЛАН” ООД и „ЕН БИ АЙ СИСТЕМИ” ООД. „КОСМО БЪЛГАРИЯ МОБАЙЛ” ЕАД преустановява предоставянето на линии под наем на едро през 2010 г.

В периода 2008 – 2010 г. относителният дял на БТК на подпазара на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости над 8 Mbit/s (изразен по отношение на броя предоставени под наем линии) не търпи съществени изменения. За трите години той спада с 8,1 процентни пункта от 29,4% на 21,3%, въпреки отчетеното колебливо нарастване с 0,4 процентни пункта през 2010 г. спрямо 2009 г. (фиг. 28).

Заклученията, направени при изследване на наличието на високи и непреходни бариери за навлизане на пазара, сочат, че БТК и алтернативните предприятия са равностойни конкуренти по отношение на оптичната инфраструктура в мрежите за достъп, необходима за предоставяне на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости над 8 Mbit/s. От тази гледна точка, може да се приеме, че във времето до предприемане на следващ пазарен анализ съществуват реални предпоставки за запазване на пазарните дялове на участниците или за преразпределяне на тези дялове при условие, че на разглеждания подпазар навлязат нови предприятия. Това предположение се подкрепя и от обстоятелството, че през разглеждания тригодишен период от 2008 – 2010 г. се наблюдава динамично преразпределяне на пазарните дялове на участниците на пазара, независимо, че обемът на подпазара, на база брой линии, се е увеличил близо три пъти (фиг. 29).

⁵⁶ Разяснителна бележка, стр. 9-10

⁵⁷ ERG Report on Guidance on the application of the three criteria test, ERG (08) 21, June 2008

Източник: Данни, подадени в КРС

Фигура 29

Предвид наблюдаваното динамично преразпределение на пазарните дялове и липсата на изявен пазарен лидер, КРС счита, че на разглеждания подпазар има установена устойчива конкуренция.

Освен това, в периода 2008 – 2010 г. БТК не е имало изключителни лидерски позиции на разглеждания подпазар. Към края на 2010 г., от петнадесетте конкуретни на БТК, две предприятия имат пазарен дял, близък и по-висок от този на историческото предприятие, шест предприятия имат пазарен дял над 1%, а останалите седем поддържат пазарен дял под 1%. Най-сериозните конкуренти на историческото предприятие на разглеждания подпазар са „БЛИЗУ МЕДИА ЕНД БРОУДБЕНД” ЕАД, и „СОФИЯ КОМЮНИКЕЙШЪНС” ЕАД които през 2010 г. притежава съответно 20,0% и 36,7% пазарен дял.

Тъй като индикаторът „пазарни дялове на предприятията” отразява състоянието на разглеждания пазар, вземайки предвид само броя на реално предоставените линии под наем и не отчита потенциала на участниците на пазара да предоставят услугата, КРС отчита обхвата и степента на развитие на алтернативните мрежи на пазара, с цел по-обективен анализ на възможностите за стимулиране и развитие на конкуренцията.

4.2.2.2. Обхват и степен на развитие на алтернативните мрежи

Предвид изложеното в т. 3 от Раздел III и в т. 4.2.1.1. от настоящия раздел, КРС счита, че на подпазара на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости над 8 Mbit/s няма предприятие, което да разполага с контрол върху изградена

оптична инфраструктура в мрежи за достъп с такова покритие по територия и по население, която да му осигурява конкурентни предимства пред останалите участници на пазара. Всички предприятия, предоставящи услуги на този подпазар са изправени пред достатъчно еквивалентни предизвикателства от гледна точка на изградената инфраструктура.

Заключение

Предвид изложеното, КРС счита, че вторият критерий, а именно липса на възможност за стимулиране и развитие на конкуренцията за период до две години напред, не е изпълнен по отношение на подпазара на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости над 8 Mbit/s. Въз основа на изследването на този критерий, КРС установи, че разглежданият подпазар е конкурентен.

4.2.3. Недостатъчна ефективност на конкурентното право

Заключението дали даден пазар подлежи на *ex ante* регулиране зависи и от оценката дали прилагането на правото в областта на конкуренцията е достатъчно за преодоляване на неефективната конкурентна среда. Както бе посочено по-горе, КРС приема, че към настоящия момент за този подпазар не съществуват трайни и непреодолими бариери за навлизане, както и че са налице обстоятелства, които спомагат за насърчаване на конкуренцията на пазара. В този смисъл, подпазарът на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости над 8 Mbit/s не удовлетворява първия и втория критерии за определянето му като съответен пазар, подлежащ на *ex ante* регулиране. Поради изискването за кумулативно изпълнение и на трите критерия, този факт е достатъчен за неговото изключване от съответните пазари. Въпреки това, КРС направи оценка и на третия критерий, т.е. доколко механизмите на конкурентното право са достатъчни с оглед справянето с евентуални проблеми, свързани с конкуренцията при предоставянето на линии под наем на едро със скорости над 8 Mbit/s.

В Република България органът, овластен да прилага правото на защита на конкуренцията, е КЗК. Нейната дейност се основава преди всичко на *ex post* регулация. В този случай регулаторни мерки се прилагат тогава, когато се установи, че от даден участник на пазара са извършени действия, довели до увреждане на конкуренцията. Това е и съществената разлика спрямо прилагането на *ex ante* регулиране, където налагането на определени мерки има за цел да предотврати нарушаването на условията за конкуренция в случаите, когато е установена пазарна структура, която създава предпоставки за такова нарушаване. В този случай, контролът се осъществява в перспектива, за разлика от типичния за дейността на конкурентното ведомство принцип на последващ контрол (с изключение на случаите на концентрации между предприятия).

Ex post регулацията представлява прилагане на последващ контрол и е свързана с предприемане на санкционни мерки за вече извършено нарушение. В практиката си по повод „третия критерий”, КРС трайно приема, че този принцип на регулиране не дава възможност за налагане на несанкционни мерки като например ценови ограничения на предприятията, чиято ценова политика може да доведе до нарушаване на условията на конкуренцията. КРС принципно отчита и обстоятелството, че принципите за последваща регулация, т.е. след установяване на вече извършено нарушение, не включват възможността за периодично събиране на информация от

предприятията, което ограничава възможността за анализ на тенденциите относно развитието на пазара в перспектива. По този начин би могло да съществува опасност от липса на възможност за предприемане на бързи и адекватни мерки с цел предотвратяване на злоупотреби с евентуално положение на дадено предприятие, при което то може да увреди конкуренцията със своето поведение.

Третият критерий относно това дали даден пазар подлежи на *ex ante* регулиране, обаче, следва да се разглежда не сам по себе си, а систематично заедно с другите два критерия и при отчитане специфичните особености на съответния пазар. Смисълът на изследването на този критерий е, че когато съществуват бариери за навлизане на пазара и не съществуват други средства за насърчаване на конкуренцията, трябва да се изследва дали евентуално възникнали конкурентни проблеми могат да бъдат разрешени *ex-post*, единствено с методите и средствата на конкурентното право. Съгласно т. 13 от преамбюла на Препоръката за съответните пазари от 2007 г. „Решението за определяне на даден пазар като подлежащ на *ex ante* регулиране следва да зависи и от оценката дали правото в областта на конкуренцията е достатъчно за справяне с пазарните срывове, *настъпващи в резултат на удовлетворяването на първите два критерия*”. Също така, съгласно чл. 152, ал. 5, т. 3 от ЗЕС този критерий ще е изпълнен при „недостатъчна ефективност на конкурентното право за *преодоляване на бариерите по т. 1 и за възстановяване на конкуренцията на съответния пазар*”.

От направените изводи, че не съществуват високи и непреходни бариери за навлизане на разглеждания подпазар, както и че са налице еднакви условия пред БТК и алтернативните предприятия да предоставят услугата, КРС счита, че на подпазара на терминиращи сегменти на линии под наем на едро над 8 Mbit/s се наблюдава ефективна конкуренция.

В допълнение, следва да се отбележи че, считано от одобряването на Типовото предложение за линии под наем до момента на изготвяне на анализа, КРС не се е намесвала на разглеждания подпазар, включително поради липсата на спорове между предприятията и жалби от страна на заинтересовани страни.

Като взема предвид особеностите на подпазара на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости над 8 Mbit/s, КРС не очаква действия, които биха причинили вреди в развитието на конкуренцията на изследвания подпазар.

В заключение КРС смята, че ex post регулацията би била достатъчна за разрешаване на евентуални проблеми, възникнали на разглеждания подпазар за периода до следващия пазарен анализ.

4.2.4. Заключение

Предвид изложеното, КРС прави заключението, че подпазарът на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости над 8 Mbit/s не подлежи на ex ante регулиране, тъй като не изпълнява кумулативно трите критерия, определени в чл. 152, ал. 5 от ЗЕС. Само по себе си установяването на липсата на трите критерия за определяне на съответен пазар е пречка пред регулирането на този пазар. От друга страна, съгласно чл. 155, ал. 1 от ЗЕС в случаите, когато въз основа на анализ на съответния пазар се установи, че е налице ефективна конкуренция, комисията не налага специфични задължения на предприятията, предоставящи обществени електронни съобщителни мрежи и/или услуги на съответния пазар. От направения анализ за наличието на втория критерий - „липса

на възможност за стимулиране и развитие на конкуренцията”, КРС установи, че разглежданият подпазар е ефективно конкурентен.

С оглед на изложеното, КРС счита че не са налице основания за продължаване на съществуващите задължения на БТК на подпазара на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости над 8 Mbit/s, поради което същите трябва да бъдат отменени.

5. Анализ на подпазара на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s

5.1. Въведение

След определяне на съответния подпазар на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s, като пазар, подлежащ на ex ante регулиране, и въз основа на събраната информация по реда на Раздел III на Методиката, КРС следва да извърши анализ на този подпазар, който има за цел да оцени:

- наличието на предпоставки, възпрепятстващи функционирането на подпазара и ефективната конкуренция, които могат да позволят на едно или повече предприятия, участници на съответния подпазар, самостоятелно или съвместно, да имат господстващо поведение до степен на съществена независимост от конкуренти, потребители и крайни потребители;
- наличието на възможности за прехвърляне на пазарна сила на свързани пазари.

Съгласно чл. 14, ал. 2 от Рамковата директива и чл. 24 от Методиката, предприятие със значително въздействие върху пазара е предприятие, което самостоятелно или съвместно с други се ползва от позиция, равностойна на господстваща, т.е. позиция на икономическа сила, позволяваща му да следва поведение до съществена степен независимо от конкуренти, потребители и крайни потребители.

Ефективна конкуренция на съответния пазар е налице, когато нито едно предприятие, предоставящо обществени електронни съобщителни мрежи и/или услуги самостоятелно или съвместно с други предприятия, няма значително въздействие върху този пазар⁵⁸.

5.2. Критерии, използвани при анализа на ефективността на конкуренцията на разглеждания подпазар

Според чл. 75 от Насоките за извършване на пазарни анализи, господстващо положение на даден съответен пазар се установява по редица критерии и преценката за него се основава на перспективен анализ на пазара, като се вземат предвид съществуващите пазарни условия. Като отправна точка в анализа и показател за наличието на пазарна мощ обикновено се използват пазарните дялове. Самото наличие на висок пазарен дял обаче не е достатъчно, за да се установи присъствие на господстващо положение.

Освен пазарния дял, критериите, които се използват за измерване на пазарната мощ на предприятията зависят от конкретните характеристики на съответния пазар.

⁵⁸ Чл. 25, ал. 2 от Методиката

Националните регулаторни органи са тези, които следва да определят кои критерии са най-подходящи за анализиране на пазарното присъствие⁵⁹. Част от критериите, които могат да бъдат използвани за установяване наличието на предприятие със значително въздействие върху съответния пазар са посочени в чл. 35 и 36 от Методиката.

КРС счита, че не е релевантно за целите на настоящия анализ да се използват всички критерии за установяване на наличието на значително въздействие върху пазара, които са залегнали в Насоките за извършване на пазарни анализи и оценката на значително въздействие върху пазара⁶⁰, както и в Методиката⁶¹.

При анализа на ефективността на конкуренцията и при определянето на предприятия със значително въздействие върху подпазара на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s, КРС използва следните критерии:

1. Пазарен дял;
2. Наличие на бариери за навлизане и разширяване на пазара:
 - Контрол върху инфраструктура, която не може лесно да бъде дублирана;
 - Разходи, необходими за навлизане в сектора, които не могат да бъдат възстановени при неговото напускане;
 - Икономии от мащаба и обхвата;
 - Наличие на вертикална интеграция;
3. Недостатъчна или слаба покупателна способност;
4. Липса на потенциална конкуренция.

5.2.1. Пазарен дял

Пазарният дял е важен показател за пазарната мощ на предприятията. Той не е единственият критерий, който определя дали дадено предприятие има значително въздействие на пазара, но дава силна индикация за това. Съгласно Методиката предприятия, които имат пазарен дял, по-нисък от 25 на сто на съответния пазар, не би следвало да се разглеждат като предприятия със значително въздействие върху пазара, освен ако въз основа на анализ на характеристиките на съответния пазар при прилагане на критериите по чл. 35 се установи обратното⁶².

Както вече е посочено в Раздел V, към момента на изготвяне на анализа линиите под наем на едро не са разделяни на терминиращи и магистрални сегменти. Съответно и приходите, реализирани от предприятията не са разделяни на приходи от предоставяне на терминиращи и магистрални сегменти на линии под наем на едро. В тази връзка, изкуственото разпределяне на тези приходи в съответствие с дефиницията за терминиращи и магистрални сегменти на линии под наем на едро, не би могло да доведе до изчисляването на точни и обективни показатели, характеризиращи определените пазари на терминиращи и магистрални сегменти на линии под наем на едро. Поради тази причина КРС счита, че за целите на анализа на определените

⁵⁹ Чл. 77 от Насоките за извършване на пазарни анализи

⁶⁰ Чл. 78 от Насоките за извършване на пазарни анализи

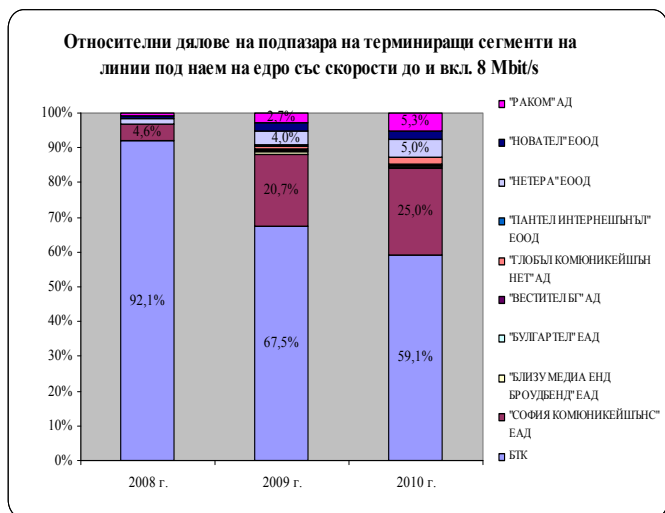
⁶¹ Чл. 35 и чл. 36 от Методиката

⁶² Чл. 32 от Методиката

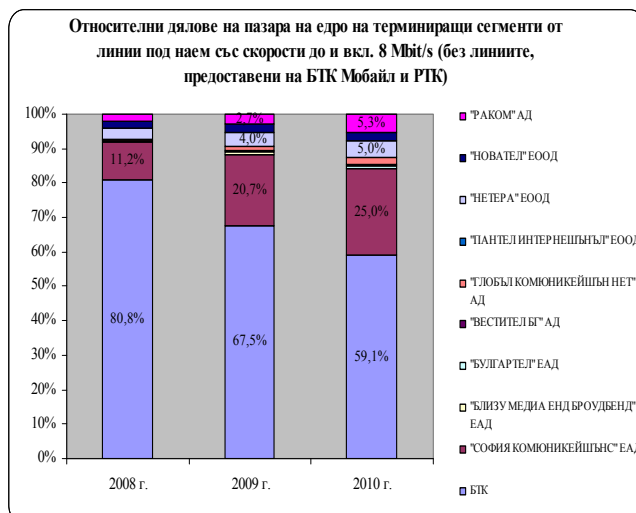
съответни пазари, изчисляването на пазарните дялове следва да бъде извършено на база брой линии.

През 2010 г., освен историческото предприятие, на подпазара на терминиращи сегменти на линии под наем на едро до и включително 8 Mbit/s осъществяват дейност още 9 предприятия: „БЛИЗУ МЕДИА ЕНД БРОУДБЕНД“ ЕАД, „БУЛГАРТЕЛ“ ЕАД, „ВЕСТИТЕЛ БГ“ АД, „ГЛОБЪЛ КОМЮНИКЕЙШЪН НЕТ“ АД, „ПАНТЕЛ ИНТЕРНЕТЪНЪЛ“ ЕООД, „НЕТЕРА“ ЕООД, „НОВАТЕЛ“ ЕООД, „РАКОМ“ АД и „СОФИЯ КОМЮНИКЕЙШЪНС“ ЕАД.

Фигура 30 показва разпределението на относителните дялове на предприятията на подпазара на терминиращи сегменти на линии под наем на едро до и включително 8 Mbit/s за периода 2008 - 2010 г., изчислен по отношение на броя линии, предоставени под наем.

Фигура 30

Фигура 31

Източник: Данни, подадени в КРС

Забелязва се, че въпреки спада в относителния дял на БТК, предприятието все още държи значителен дял на подпазара на линии под наем на едро до и включително 8 Mbit/s - 59,1% през 2010 г., докато делът на второто след него предприятие („СОФИЯ КОМЮНИКЕЙШЪНС“ ЕАД) е над 2 пъти по-нисък. Освен това, последното има изградена мрежа и предоставя линии под наем на едро единствено на територията на гр. София. Спадът в броя на линиите, предоставени под наем от БТК в периода 2008 – 2010 г. е по-плавен, ако изключим от пазара линиите, които предприятието е отдало на БТК Мобайл и РТК преди вливането им в историческото предприятие в края на 2008 и началото на 2009 г. (фиг. 31) Въпреки това, пазарният дял на БТК на подпазара на терминиращи сегменти на линии под наем на едро до и включително 8 Mbit/s за периода 2008 - 2010 г. все още остава висок в сравнение с пазарните дялове на останалите участници на пазара.

При оценка на дяловете на предприятията на съответния пазар се взема предвид и степента на пазарна концентрация. Тя може да се изчисли чрез използването на индекса на Херфиндал-Хиршман (ННІ)⁶³.

⁶³ Чл. 34 от Методиката

Индексът на Херфиндал-Хиришман взема под внимание пазарните дялове на всички участници на разглеждания пазар и се изчислява по формулата:

$$H = \sum_{i=1}^n ПД_i^2,$$

където:

$ПД_i$ е пазарният дял на i -тия участник, в %;

n – броят на участниците на съответния пазар.

В съответствие с получената стойност за H , съответният пазар може да се определи като:

- нормален конкурентен пазар с ниско ниво на концентрация – при стойности на H под 1000;
- сравнително конкурентен пазар със средно ниво на концентрация – при стойности на H от 1000 до 2000;
- слабо конкурентен пазар с високо ниво на концентрация – при стойности на H над 2000.

Индексът на Херфиндал-Хиришман (HHI), изчислен на база брой терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s, има стойност 4 178 през 2010 г., което говори за слабо конкурентен пазар с високо ниво на концентрация.

Следователно, въпреки развитието на конкуренцията на подпазара на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s, тя все още не е достигнала задоволително ниво на развитие през разглеждания период, на база на относителни дялове на предприятията на съответния пазар.

5.2.2. Наличие на бариери за навлизане и разширяване на пазара

Бариерите за навлизане на пазара⁶⁴ са събирателен термин на няколко различни фактора, влияещи върху пазарната сила на предприятието. Ако бариерите за навлизане на даден пазар са ниски и ако са налице възможности за реализиране на печалба, то тогава този пазар би бил привлекателен за нови предприятия. Потенциалната конкуренция от новонавлезлите предприятия може да има положителен ефект върху поведението на предприятието със значително въздействие на пазара, например като го стимулира да инвестира в иновации или като окаже натиск върху цените на предлаганите от него услуги. И обратно – наличието на бариери за навлизане на пазара води до отслабване или предотвратяване на потенциална конкуренция на пазара, което има отрицателен ефект върху крайните потребители.

Бариерите за навлизане на пазара могат да приемат различни форми, например да представляват значителни първоначални невъзстановими разходи или икономии от мащаба и обхвата, произтичащи от присъствието на голямо предприятие на пазара.

⁶⁴ Чл. 81 от Насоките за извършване на пазарни анализи

Наличието на такива бариери създава условия едно предприятие да притежава и упражнява значително въздействие на съответния пазар.

Основните предимства за БТК при предоставяне на линии под наем на едро са свързани с широко разгърнатата мрежа на предприятието. Дублирането на мрежата на БТК, използвана за предоставяне на линии под наем на едро би изисквало значителни инвестиции и финансови ресурси. Поради това КРС е на мнение, че не е икономически целесъобразно за никое алтернативно предприятие да възпроизведе мрежата на БТК.

5.2.2.1. Контрол върху инфраструктура, която не може лесно да бъде дублирана

Съгласно този критерий⁶⁵ се отчита дали дадено предприятие има право на собственост или контрол върху електронна съобщителна мрежа, за изграждането на която потенциалните конкуренти ще трябва да направят значителни по размер разходи за продължителен период от време и която му дава възможност да следва поведение, независимо от другите доставчици⁶⁶. Контролът, упражняван от дадено предприятие върху подобна инфраструктура, може да е съществена бариера за навлизане на потенциални конкуренти на съответния пазар.

Развитието на мрежите на БТК, на неговите конкуренти на разглеждания подпазар, както и на потенциални новонавлизащи предприятия, предоставящи други електронни съобщителни услуги, но разполагащи с добре развита инфраструктура в национален мащаб, са представени в т. 3 от Раздел III. В допълнение, КРС разглежда степента, до която е икономически обосновано да се дублира мрежата на БТК с оглед предоставяне на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s. Теоретично е възможно едно предприятие да изгради електронна съобщителна мрежа в цялата страна, паралелна на тази на БТК, за да предоставя линии под наем. Но, този процес би бил труден за изпълнение и би изисквал значителни финансови и времеви ресурси, ако изградената инфраструктура трябва да е сравнима с тази на БТК на съответния подпазар. Поради тази причина, не е икономически изгодно за нов участник на пазара да дублира мрежовата инфраструктура на БТК, в рамките на срока на действие на настоящия анализ.

Както бе споменато, мрежата на БТК е уникална от гледна точка на покритието по територия и по население и осигурява на предприятието достъп до инфраструктура в много населени места в страната, своевременно и без да е необходимо да се налагат значителни разходи. По същество, повсеместното разгръщане на мрежата на БТК като цяло намалява разходите за предоставяне на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s, като му осигурява възможност да осигурява тази услуга на територията на цялата страна.

В допълнение, КРС счита, че вземайки предвид невъзстановимите разходи за разширяване на мрежите, е малко вероятно да се развие по-голяма пазарна конкуренция във времевата рамка на този анализ. Не само че мрежите на алтернативните предприятия не са с национален мащаб (разгледано в т. 3.2. от Раздел III. на настоящия документ), но и не са обект на планове за значително разширяване. По данни на КРС, само 8 от предприятията, уведомили за предоставяне на линии под наем през 2010 г. (от 18, които имат дейност по предоставяне на услугата „линии под наем“ през съответната година и от 45, уведомили за намерението си да предоставят услугата) са заявили, че

⁶⁵ Чл. 79 от Насоките за извършване на пазарни анализи

⁶⁶ Чл. 35, т. 2 от Методиката

имат намерение през 2011 г. да разширяват мрежата си, като някои от тях изрично са упоменали, че ще инвестират в опорна мрежа, т.е. в изграждане на инфраструктура за предоставяне на магистрални сегменти на линии под наем на едро.

Предвид изложеното, КРС е на мнение, че изградената от БТК инфраструктура в мрежи за достъп, включително традиционната абонатна мрежа на предприятието, базирана на усукана метална двойка, представлява инфраструктура, която не може лесно да бъде дублирана и, по тази причина, може да се счита за висока бариера за навлизане на алтернативните предприятия на подпазара на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s.

5.2.2.2. Разходи, необходими за навлизане на пазара, които не могат да бъдат възстановени при неговото напускане

Както се установи, ако дадено предприятие има контрол върху инфраструктура или съоръжения, за които е трудно и неизгодно да бъдат дублирани, това би могло да представлява значителна бариера за потенциалните конкуренти на пазара. Тази вероятност е тясно свързана с потенциалното наличие на невъзстановими разходи.

Когато едно предприятие започне да осъществява дейност на нов пазар, то прави значителни първоначални инвестиции. Ако дейността на предприятието на съответния пазар не се окаже успешна, то може да възстанови част от първоначалните си разходи, например чрез продажба на закупеното за дейността оборудване.

Тъй като БТК е единственото предприятие, което притежава традиционна национална мрежа за достъп, изграждането на която е отнело десетилетия, несъмнено би било изключително скъпо за потенциален конкурент да изгради конкурентна мрежа с подобен обхват. Още повече, че подобно изграждане би представлявало инвестиция, която до голяма степен би била невъзстановима. Рискът от реализиране на значителни загуби на средства поради високите първоначални разходи означава, че новонавлизащите предприятия са изправени пред по-голям риск в решението си да започнат да предоставят съответната услуга, отколкото предприятията, които вече осъществяват дейност на пазара. Този факт представлява бариера за навлизането им на пазара.

Един потенциален участник на пазара би направил значителните първоначални разходи, ако очакваната възвръщаемост от инвестицията е достатъчна за покриването им. От друга страна, БТК вече е направила тези инвестиции и, следователно, е в по-добра позиция да се конкурира с новонавлизащите участници, тъй като вече е покрила невъзстановимите си разходи. Тази асиметрия затруднява новите участници ефективно да се конкурират с историческото предприятие.

Това заключение се потвърждава и в приетия от КРС анализ за „*Определяне, анализ и оценка на пазарите на достъп до обществена телефонна мрежа в определено местоположение и обществено достъпни телефонни услуги, предоставяни в определено местоположение*”⁶⁷ в България, където бе доказано, че историческото предприятие притежава изградена електронна съобщителна мрежа с национално покритие, която на пазарите на достъп до обществена телефонна мрежа в определено местоположение му позволява да следва поведение, независимо от конкурентите. Потенциалните участници на пазара е необходимо да направят значителни по размер разходи за изграждането на подходяща инфраструктура, които трудно биха могли да

⁶⁷ Приложение към Решение № 650/25.06.2009 г. на КРС

бъдат покрити при излизане от пазара. Дублирането на съществуващата инфраструктура, в контекста на разглеждания подпазар като цяло е икономически неоправдано (или от техническа гледна точка – невъзможно, предвид отживялата своето време технология), особено при наличието на други алтернативни решения (например необвързан достъп до абонатна линия, разгръщане на кабелни или оптични мрежи), които са по-икономични и изискват по-малко капиталови ресурси.

Предимство за БТК е и обстоятелството, че инвестициите му в мрежата, чрез която то предоставя терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s, са направени в един дълъг времеви период в миналото, през който историческото предприятие се е утвърдило и завоювало значителен брой клиенти. От своя страна, навлизащите на пазара днес предприятия имат предимството да изберат по-нови и по-евтини технологии, необходими за изграждане на инфраструктурата си, отколкото е имала на разположение БТК, когато е инвестирала в своята мрежова инфраструктура.

Предвид изложеното, КРС е на мнение, че разходите, които не могат да бъдат възстановени при напускане на пазара, главно поради значителния обем на необходимите първоначални инвестиции, представляват бариера за навлизане на подпазара на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s за всяко предприятие, което не е изградило собствена мрежа за достъп.

5.2.2.3. Икономии от мащаба и обхвата

При оценка съгласно този критерий се отчита дали в резултат на нарастване обема на предоставяните от дадено предприятие електронни съобщителни мрежи и/или услуги намаляват средните му разходи за единица⁶⁸.

Благодарение на широко разгърнатата си в цялата страна мрежа (както по обхват, така и по покритие), БТК се ползва от икономии от мащаба при предоставянето на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s. С оглед на факта, че историческото предприятие има най-висок дял на този подпазар (59,1% на база брой линии през 2010 г.), разходите за предоставяне на допълнителни линии под наем на едро вероятно са много по-ниски за него, отколкото за всяко друго алтернативно предприятие.

Освен това, широкото разгърнатата мрежа на БТК позволява допълнителни предимства за клиентите на предприятието, които желаят да ползват услугите, разглеждани на този подпазар, в голям брой населени места.

Икономии от обхвата са налице, когато средните разходи за единица са по-ниски в резултат на съвместно производство или предоставяне на електронни съобщителни мрежи и/или услуги от дадено предприятие. В този случай предприятието използва капацитета на една съществуваща електронна съобщителна мрежа за производство и предоставяне на повече от една услуги. Когато едно предприятие присъства на голям брой пазари, то може да разпределя общите си разходи върху по-голяма гама от услуги⁶⁹.

Предоставянето на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s позволява реализирането на значителни икономии

⁶⁸ Чл. 35, т. 7 от Методиката

⁶⁹ Чл. 35, т. 8 от Методиката

от обхвата. Това е така, защото мрежовите и линейните съоръжения, които се използват за предоставянето на услуги на разглеждания подпазар могат да се използват и за предоставяне на други електронни съобщителни услуги (пренос на данни, глас и видео), съвместими с наличната честотна лента. Реализирането на икономии от обхвата зависи както от разнообразието, така и от обема на предлаганите услуги от предприятието. Както вече бе отбелязано, БТК разполага с широко разгърната в страната мрежа, базирана на усукани метални двойки, чрез която предлага различни видове електронни съобщителни услуги. Освен за отдаване на линии под наем, историческото предприятие ползва мрежата си и за предоставяне на фиксирани телефонни услуги, достъп до интернет, както и за предоставяне на други услуги на едро, като например необвързан достъп до абонатна линия. То е предприятието, което предлага най-голямо разнообразие от услуги, за които отчита обеми, далеч по-големи от тези на неговите конкуренти⁷⁰.

В допълнение на това, в приложенията към решения № 237 от 17.03.2009 г., № 650 от 25.06.2009 г. и № 246 от 22.02.2011 г. на КРС, бе доказано, че достигнатото покритие на мрежата на БТК по територия и по население позволява на предприятието да се възползва от икономии от мащаба, които намаляват разходите му за единица предоставян продукт или услуга спрямо тези на алтернативните предприятия. От друга страна, широката гама услуги, които предоставя БТК чрез традиционната си мрежа за достъп, му позволяват да разпредели фиксирания разходи върху всички услуги и, по този начин, да се възползва от значителни икономии от обхвата.

Предоставяйки повече от една услуга чрез мрежата си за достъп, пределните разходи за предоставяне – чрез една и съща структура, на допълнителни терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s, без оглед на използваната технология за предоставяне на нает или резервиран капацитет, са относително ниски.

По тази причина, съществуващата прилежаща инфраструктура и споделянето на общи ресурси (например оптични влакна), наред с предоставянето на различни услуги, могат да направят разходите на БТК за предоставяне на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s много по-ниски от тези на всеки друг доставчик. Затова КРС счита, че историческото предприятие е в по-добра позиция, в сравнение с останалите участници на този подпазар, да се възползва от икономии от мащаба и обхвата, което представлява значително конкурентно предимство на предприятието по отношение на разходите, свързани с предоставяне на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s.

Икономии от мащаба, от които се ползва БТК, свързани с традиционната мрежа за достъп, произтичат и от възможността предприятието да се възползва от съществуващите мрежови елементи и персонал за допълнително по-нататъшно намаляване на разходите за предоставяне на услуги на разглеждания подпазар. КРС счита, че са налице и други икономии от обхвата, които БТК може да реализира на съответния подпазар, които са свързани с разходите за реклама, за обслужване и поддръжка, администрация и управление.

Икономии от мащаба и от обхвата, от които се възползва БТК са важно икономическо предимство спрямо останалите участници на подпазара на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8

⁷⁰ Към края на 2010 г. БТК е единственото предприятие, което предоставя широколентов достъп на едро и притежава 80,52% относителен дял, изчислен на база брой телефонни постове в България

Mbit/s и представляват бариера за навлизане на нови предприятия или за разширяване на позициите на участниците на този подпазар.

5.2.2.4. Наличие на вертикална интеграция

При оценка съгласно този критерий се отчита дали дадено предприятие, включително и свързани с него лица, действа (действат) като доставчик на услуги на разглеждания подпазар и същевременно предлага (предлагат) услуги на крайни потребители на пазара на дребно, като на пазара на дребно се конкурира (конкурират) с потребителите на услугите му на изследвания подпазар на едро. Наличието на вертикална интеграция може да представлява бариера за навлизането на нови конкуренти на съответните пазари на едро и дребно, да създава преимущества на вертикално интегрираното предприятие пред съществуващите конкуренти на тези пазари и да му предоставя потенциална възможност за прехвърляне на пазарно въздействие от единия на другия пазар⁷¹.

Например, при наличие на вертикална интеграция, предприятието може да прехвърли пазарната си сила от пазара на едро върху свързания пазар на дребно, като упражни ценова преса чрез намаляване на маржа между цените на едро и дребно и, по този начин, затрудни навлизането на конкуренти на пазара на дребно. Форма на прехвърляне на пазарна сила от един към друг вертикално свързан пазар е ограничаването на достъпа или отказване на достъпа до услуги на едро, които се използват от конкурентите на предприятието за предоставяне на услуги на пазара на дребно, както и прилагането на практики на крос-субсидиране на услуги, предлагани на вертикално свързани пазари по веригата на пласмента и продажбата.

Предвид изложеното, доставчик на услугата „терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s” се счита за вертикално интегрирано предприятие, ако предоставя услуги и на пазара на линии под наем на дребно (пазар надолу по веригата) и/или на пазар от по-горно ниво по производствената верига - например, на пазара на предоставяне на (физически) достъп на едро до мрежова инфраструктура (пазар 4⁷²).

В тази връзка, БТК може да се счита за вертикално интегрирано предприятие, тъй като предоставя както линии под наем на пазара на дребно и на пазарите на едро, така и достъп на едро до мрежова инфраструктура, включително необвързан достъп и достъп до канална мрежа, по силата на наложените му задължения с Решение № 246 от 22.02.2011 г. на КРС.

В случай, че едно предприятие желае да предоставя линии под наем на дребно, но не притежава необходимата собствена инфраструктура, то следва да закупи или линии под наем на едро или мрежова инфраструктура от друго предприятие, което предоставя тези услуги и/или инфраструктура на съответен пазар на едро. Аналогично, доставчиците на терминиращи сегменти на линии под наем на едро на разглеждания подпазар, в случаите когато не притежават необходимата инфраструктура, могат да станат потребители на услуги за (физически) достъп на едро, които към момента се предоставят единствено от БТК, като по този начин ще получат достъп до

⁷¹ Чл. 35, т. 9 от Методиката

⁷² Пазар на предоставяне на (физически) достъп на едро до мрежова инфраструктура (включително самостоятелен и съвместен необвързан достъп) в определено местоположение, т.е. пазар 4 от Анекса към Препоръката за съответните пазари

инфраструктурата от усукани метални двойки в мрежата за достъп на вертикално интегрираното предприятие

Следва да бъде изтъкнато, че през 2010 г. шест от предприятията (включително историческото предприятие), които предоставят терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s, предоставят и линии под наем на дребно. БТК, обаче, е единственото предприятие, задължено да предоставя (физически) достъп до мрежова инфраструктура, който може да бъде използван от конкурентите му за предоставяне на услуги на разглеждания подпазар на едро. Предвид това обстоятелство, възможността БТК да прехвърли – в позицията си на вертикално интегрирано предприятие, пазарната си сила от пазара на едро нагоре по веригата върху изследвания подпазар на едро, може да се счита за наличие на бариера за навлизане на конкурентни предприятия и/или за разширяване на пазарните им позиции на този подпазар.

В този смисъл БТК, като доставчик с вертикално интегрирана дейност, има възможност, при липса на регулаторни задължения, да упражни значителна пазарна сила, която е придобило на пазара на терминиращи сегменти на линии под наем на едро, за да окаже въздействие върху условията за конкуренция на кореспондиращия пазар на дребно. Например, БТК може да откаже да осигури достъп до мрежата си от други доставчици или да наложи прекомерно високи цени за услугите по предоставяне на линии под наем. Директният ефект от липсата или намалението на конкуренцията на ниво пазар на дребно, добавен към негативния ефект върху възвръщаемостта на алтернативните предприятия, ще доведе до ограничаване на мотивацията и възможностите им да инвестират в инфраструктура и съответно да навлязат на пазара на терминиращи сегменти на линии под наем на едро. Друг пример за прехвърляне на пазарна сила между пазарите на линии под наем на дребно и едро е когато една линия под наем включва и магистрален сегмент, който един интегриран доставчик би могъл да си предостави сам, и така една част от пазара на магистрални сегменти на линии под наем би бил затворен за другите доставчици. Това би създало предимство за интегрирания доставчик, тъй като той би имал предвидимо висок обем на продажби на магистрални сегменти, както и би бил способен по-успешно да реализира икономии от мащаба.

Следователно, въпреки че пазарът на линии под наем на дребно е конкурентен, чрез силната си позиция на пазара на линии под наем на едро, едно вертикално интегрирано предприятие може да се опита да предотврати навлизането на конкуренти на пазара на дребно, например, чрез по-високи цени за услугата на едро или чрез отказ от предоставяне на услугата на ниво на дребно (а конкурентите на БТК на пазара на дребно често са зависими от него, когато нямат друга алтернатива). Аналогично, то може да се възползва от позицията си на предприятие със значително въздействие на пазара на необвързан достъп до абонатната линия, за да прехвърли сила върху пазара на терминиращи сегменти на линии под наем на едро.

Ако за БТК се установи, че притежава значително въздействие на подпазара на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s, но не му се наложат задължения, това би дало на предприятието възможност да изключи свои конкуренти от пазара на дребно, например, като им предлага услугата на по-високи цени, отколкото за собствените си услуги на дребно. Затова КРС счита, че евентуални задължения, наложени на пазарите на линии под наем на едро биха предотвратили проблеми, свързани с прехвърлянето на пазарна сила от тези пазари на едро към свързания с тях пазар на линии под наем на дребно.

Предвид изложеното, КРС счита, че възможността за пренасяне на пазарна сила от страна на БТК, като вертикално интегрирано предприятие, от един на друг вертикално свързани пазари, може да представлява бариера за навлизане на нови участници на подпазара на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s.

5.2.3. Недостатъчна или слаба покупателна способност

При оценка съгласно този критерий се отчита дали дадено предприятие има потребители със силни позиции при водене на преговори, които упражняват значително въздействие върху конкуренцията и ограничават способността на предприятието да следва поведение независимо от своите потребители. Такава покупателна способност е налице, когато тези потребители закупуват голям дял от предлаганите от предприятието електронни съобщителни мрежи и/или услуги, реализират значителна част от постъпленията на предприятието, добре са информирани за алтернативни предприятия, предлагащи сходни електронни съобщителни мрежи и/или услуги, и са в състояние да преминат лесно и без значителни разходи към електронни съобщителни мрежи и/или услуги, предлагани от други предприятия и/или дори да започнат сами да предоставят съответните електронни съобщителни мрежи и/или услуги. Ако се установи, че дадено предприятие няма потребители, за които са налице изброените характеристики, може да се приеме, че потребителите на предприятието имат недостатъчна или слаба покупателна способност⁷³.

КРС анализира до каква степен има предприятие-потребител, способно да упражни въздействие, което да окаже натиск, например, върху ценовата политика на БТК по отношение на предоставянето на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s. През 2010 г. потребители на услуги на изследвания подпазар са били 63 предприятия, осъществяващи електронни съобщения, като клиенти на БТК са 43 от тях. В следващата таблица са представени петте предприятия, които са наемали най-голям обем терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s от БТК през 2010 г.

Дялове на най-големите предприятия, наемали линии с две крайни точки, разположени в една област със скорости до и включително 8 Mbit/s от БТК през 2010 г.

№	Предприятие - клиент на БТК	Брой наети от предприятието линии през 2010 г.	Относителен дял
1	"МОБИЛТЕЛ" ЕАД	Търговска тайна!	
2	"ОРБИТЕЛ" ЕАД		
3	"НУРТС БЪЛГАРИЯ" АД		
4	"НЕТЕРА" ЕООД		
5	"ЕКУАНТ БЪЛГАРИЯ" ЕООД		

Таблицата съдържа данни, обявени за търговска тайна.

Източник: Данни, подадени в КРС

Таблица 9

От таблица 9 е видно, че най-големият клиент на БТК на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s е предприятие,

⁷³ Чл. 35, т. 4 от Методиката

наело% (търговска тайна) от всички линии, предоставени от БТК на съответния подпазар през 2010 г.

Независимо от високите относителни дялове на броя на линиите, предоставени от БТК на първите две предприятия, КРС счита, че на разглеждания подпазар, където БТК е единствения доставчик, които е в състояние да предостави услугата с национален обхват, тези предприятия не са в състояние да окажат въздействие върху пазарното поведение на историческото предприятие. Освен това, предприятията, които купуват терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s в същото време са доставчици на други линии под наем на едро и/или на дребно. Обикновено те използват услуги на разглеждания подпазар в случай, че не разполагат със собствена инфраструктура. Фактът, че дадено предприятие не може да си достави тази услуга от друг доставчик и не инвестира в собствена инфраструктура означава, че не притежава позиции на силна покупателна способност спрямо БТК. Следователно, на пазара няма предприятие-клиент, което разполага с такава позиция, че да окаже въздействие върху пазарното поведение на историческото предприятие при предоставянето от него на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s.

В допълнение на това, ефектът от широко разгърнатата традиционна мрежа на БТК още повече намалява възможността за прилагане на въздействие чрез покупателна сила на онези потребители, които се нуждаят от по-широко географско покритие с линии под наем в страната. Освен това историческото предприятие е в позиция да предоставя голям брой услуги и по такъв начин да предлага цялостни решения за удовлетворяване на потребителските нужди. В тази връзка, КРС счита, че динамиката на подпазара на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s е такава, че потребителите на тези услуги на БТК не биха могли да придобият значителна покупателна сила през периода, обхванат от анализа.

В допълнение КРС разглежда и дали са налице възможности за преминаване към друг доставчик, предвид установеното по-горе, а именно, че покупателната способност на клиентите на разглеждания подпазар е ограничена. Основните причини за наличието на бариери за преминаване към друг доставчик пред потребителите е липсата на алтернатива или необходимостта от значителни разходи за смяна на доставчика. От гледна точка на липсата на алтернатива, това важи в голяма степен за разглеждания подпазар, поради факта, че по отношение на терминиращите сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s единствено БТК притежава инфраструктура, която не може да бъде лесно дублирана. По отношение на разходите за смяна на доставчика, следва да се посочи, че действащото в момента Типово предложение за линии под наем на БТК, одобрено с Решение на КРС №1487/15.07.2004 г., не предвижда първоначалните плащания, направени от клиента за откриване и/или месечен абонамент за линията да му се връщат при прекратяване на договора, независимо дали причините за прекратяването произтичат от клиента или от БТК. Едновременно с това, в този документ се посочват разходите, които клиентът дължи на БТК при отказ от услугата преди изтичане на минималния срок⁷⁴. Съгласно т. 5.6.12 от Типовото предложение за линии под наем, когато потребителят прекрати договора за предоставяне на услугата „линии под наем“ преди изтичане на минималният срок и това прекратяване не е резултат от съществено нарушение от страна на БТК, страната, прекратяваща договора, *„ще заплати на другата страна всички суми, които иначе*

⁷⁴ Съгласно т. 5.5.1. от Типовото предложение, минималният срок за селищна и междуселищна линия под наем е 2 (два) месеца.

биха станали дължими през минималния срок, съгласно условията на Договора за предоставяне на услугата наети линии”.

От представената информация КРС стига до заключението, че покупателната способност на потребителите на подпазара на терминиращи сегменти на линии под наем на едро до и включително 8 Mbit/s е силно ограничена, като са налице и бариери за смяна на доставчика.

5.2.4. Липса на потенциална конкуренция

При оценка съгласно този критерий се отчита дали съществува възможност за навлизане на нови предприятия на съответния пазар, на който дадено предприятие предоставя електронни съобщителни мрежи и/или услуги, в резултат на хипотетично повишаване цените на тези мрежи и услуги в рамките на периода, за който се извършва пазарният анализ. При оценка на този критерий се отчита дали в миналото са налице случаи на навлизане на конкуренти на съответния пазар и дали се очаква появата на потенциални структурни, правни и регулаторни бариери за навлизане на този пазар⁷⁵.

Наличието на потенциална конкуренция би предотвратило евентуалното увеличаване на цените от страна на участниците на пазара, тъй като това би привлякло нови участници. Но, при наличие на значителни бариери за навлизане на пазара, вероятността от навлизане на нови участници би била по-малка в сравнение с пазар, на който бариерите за навлизане са ниски или липсват. Предвид това обстоятелство, при оценка на този критерий, КРС отчита дали се очаква поява на потенциални структурни, правни и регулаторни бариери за навлизане на съответния пазар.

В т. 5.2.2. от настоящия раздел е анализирано наличието на бариери за навлизане и разширяване на пазара, като в резултат на анализа КРС е направила заключение, че БТК притежава инфраструктура, която е трудно да бъде дублирана и за изграждането на която е необходимо да бъдат направени значителни невъзстановими разходи. В допълнение на това, е установено, че чрез широко разгърнатата си мрежа, историческото предприятие може да реализира икономии от мащаба и обхвата. Освен това, БТК е и вертикално интегрирано предприятие, предоставящо услуги на пазарите на линии под наем на едро и на дребно, както и на пазара на (физически) достъп до мрежова инфраструктура. Наличието на посочените структурни бариери може да се счита за ограничаващо достъпа на потенциални нови доставчици на пазара на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s. Следователно, поради обстоятелството, че за предоставяне на услуги на разглеждания подпазар е необходимо наличие на съответна инфраструктура, а нейното изграждане е скъп, сложен и продължителен процес, КРС счита, че е много малка вероятността за развитие, в рамките на относително кратък период от време, на потенциална конкуренция в мрежова инфраструктура, която би застрашила позицията на вече присъстващите на пазара предприятия. В Таблица 10 са представени данни за броя на активните предприятия на подпазара на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s в разглеждания от настоящия анализ период.

⁷⁵ Чл. 35, т. 11 от Методиката

Дял на активните предприятия на подпазара на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s в общия брой на предприятията, уведомили за намерението си да предоставят услугата „линии под наем” за периода 2008 - 2010 г.

	2008 г.	2009 г.	2010 г.
Брой предприятия, уведомили за намерението си да предоставят услугата "линии под наем"	30	36	45
Брой активни предприятия на подпазара на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s	9	10	10
Дял на активните предприятия на подпазара на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s	30%	27,8%	22,2%

***Източник:** Данни, подадени в КРС*

Таблица 10

От представените данни е видно, че броят на предприятията, реално предоставящи терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s, се запазва сравнително стабилен през разглеждания период. Въпреки това, относителният им дял намалява, тъй като нараства общият брой на предприятията, уведомили КРС за намерението си да предоставят услугата „линии под наем”. Това означава, че са налице пречки пред реалното навлизане на предприятията на разглеждания подпазар, които най-вероятно произтичат от високите бариери за навлизане на пазара и от значителните инвестиции за изграждане на необходимата инфраструктура.

Оценката на потенциалната конкуренция зависи също и от това, дали пазарът е в период на застой/спад или нараства. Ако на съответния пазар се наблюдава застой или спад, ще има по-малко доставчици, които потенциално биха навлезли на него, отколкото на един разрастващ се пазар. На един разрастващ се пазар, новите доставчици могат да завладеят пазарен дял, без задължително да е необходимо да „отвоюват” клиенти от вече утвърдените доставчици.

На фигура 32 е представено развитието на подпазара на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s, изразено по отношение на броя предоставени на пазара линии.

Източник: Данни, подадени в КРС

Фигура 32

Независимо, че през 2010 г. е отчетено нарастване на обема на разглеждания подпазар спрямо предходната година (ръст от 5%), общо за периода 2008 - 2010 г. обемът на съответния пазар е намалял с 66,4%. Поради тази причина, не може да се приеме, че наблюдаваният ръст (2010 г. спрямо 2009 г.) би бил устойчив в по-дългосрочен период и би се запазил за периода, обхванат от настоящия пазарен анализ. КРС счита, че отбелязаният спад ще се запази и в бъдеще, предвид обстоятелството, че услугите на разглеждания подпазар се предоставят предимно чрез технологии и физическа среда (усукана метална двойка), които са морално остарели и които, предвид и представените по-горе данни, се изместват от модерни технологични решения, осигуряващи и по-добро качество на линиите под наем от гледна точка на гарантирани скорости.

Във връзка с горепосоченото, КРС прави извода, че поради високите бариери за навлизане на подпазара на едро на терминиращи сегменти на линии под наем до и включително 8 Mbit/s и факта, че не се очаква отслабване на тяхното значение и поради тенденцията на намаляване на обема на съответния пазар през периода 2008 - 2010 г., потенциалът на развитие на ефективна конкуренция на него е ограничен и в това отношение не се очаква съществена промяна през периода, обхванат от настоящия пазарен анализ.

5.3. Определяне на предприятие/предприятия със значително въздействие върху подпазара на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s

В резултат на извършения пазарен анализ, имащ за цел да оцени наличието на предпоставки, възпрепятстващи ефективната конкуренция на разглеждания подпазар на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s, и вземайки предвид изводите, направени при анализа на всеки един от разгледаните критерии, а именно:

- високия пазарен дял на БТК (59,1% на база брой линии);

- наличието на традиционна инфраструктура, изградена от историческото предприятие, която не може лесно да се дублира, както и на значителни невъзстановими разходи при евентуалното напускане на пазара;
- икономии от мащаба и обхвата, от които се възползва БТК;
- наличието на вертикална интеграция (фактът, че при липса на регулаторни мерки, вертикалната интеграция на БТК, заедно с контрола върху инфраструктурата, която е трудно да бъде дублирана, може да се предотврати навлизането на нови предприятия на пазара и да окаже негативно влияние върху конкуренцията на пазарите надолу по веригата);
- липсата на предприятия, които имат възможност чрез своята покупателна способност да окажат въздействие върху цените на разглежданите услуги и пазарната позиция на БТК;
- липсата на потенциална конкуренция на пазара.

КРС стигна до заключението, че следва да определи „Българска телекомуникационна компания” АД за предприятие със значително въздействие върху подпазара на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s.

VII. Пазар на магистрални сегменти на линии под наем на едро

1. Определяне на продуктивния обхват на пазара на магистрални сегменти на линии под наем на едро

1.1. Взаимозаменяемост при търсенето и предлагането

Съгласно чл. 9 от Методиката съответният продуктов пазар включва всички обществени електронни съобщителни мрежи и/или услуги, за които е налице:

- взаимозаменяемост при търсенето;
- взаимозаменяемост при предлагането.

Взаимозаменяемост при търсенето е налице, когато при относително малко, но постоянно повишаване на цената на дадена електронна съобщителна мрежа и/или услуга потребителите са склонни да пренасочат търсенето си към други електронни съобщителни мрежи и/или услуги, които са в състояние да я заменят на базата на техните характеристики, предназначение и цени.⁷⁶

Взаимозаменяемост при предлагането е налице, когато вследствие на малко, но постоянно повишаване на цената за предоставяне на електронната съобщителна мрежа и/или услуга предприятия, които не осъществяват електронни съобщения и не предоставят електронни съобщителни услуги на съответния пазар, са в състояние в краткосрочен план, до една година, да навлязат на него без значителни допълнителни разходи за материални и нематериални дълготрайни активи, допълнителни инвестиции, стратегически решения и други.⁷⁷

Отправна точка при изследване на взаимозаменяемостта от гледна точка на търсенето и предлагането за магистралните сегменти на линии под наем ще бъде границата между двата пазара на терминиращи и магистрални сегменти на линии под наем на едро, която бе установена в Раздел V.

Изхождайки от топологията на мрежата, чрез която се предоставят, и от функционалните им характеристики, КРС счита, че е по-релевантно терминиращите и магистрални сегменти на линии под наем да се разглеждат като допълващи се продукти, които се намират на различни, хоризонтално свързани пазари на едро. Тъй като комисията възприе, че магистралните сегменти съставляват трасета в опорните мрежи на предприятията и се характеризират със значително по-голям капацитет и концентрация на трафичните потоци, а терминиращите сегменти от своя страна се асоциират по-скоро с мрежата за достъп до крайните потребители, то за граница между двата пазара на едро се определи в точката на концентрация на трафичните потоци, намираща се в областните центрове на страната и обслужваща съответната административна област. По този начин КРС дефинира като магистрален сегмент тази част от линията под наем, която свързва посочени от заявителя крайни точки в два различни областни центъра. Предвид гореспоменатото, анализът на взаимозаменяемостта при магистралните сегменти на линии под наем следва да се ограничи до изследване на продуктите и/или услугите, които съвпадат до голяма степен или биха могли да съвпадат с посочените по-горе характеристики. В тази връзка КРС

⁷⁶ Чл. 10, ал. 1 от Методиката

⁷⁷ Чл. 11, ал. 1 от Методиката

изследва взаимозаменяемостта при търсенето и предлагането между традиционните и алтернативните линии под наем от една страна и между линиите с различни скорости от друга. Следва да се има предвид, че анализът на взаимозаменяемостта при магистралните сегменти на линии под наем на едро отчита аргументите и изводите, направени по отношение на взаимозаменяемостта при линиите под наем на дребно и при терминиращи сегменти на линии под наем на едро.

1.1.1. Взаимозаменяемост между традиционни и алтернативни линии под наем

Както е отбелязано в Раздел IV на пазара на линии под наем на дребно през отчетния период се наблюдава увеличаване на използваните линии, базирани на алтернативна технология (Ethernet). Подобна е ситуацията и на пазара на терминиращи сегменти на линии под наем на едро, анализирана в раздел VI. И на двата пазара бе установено наличието на взаимозаменяемост между линиите, базирани на традиционни и алтернативни технологии, поради което тези различни видове линии бяха включени в един и същ пазар, съответно на дребно и на едро.

Във връзка с посочените съображения и от гледна точка на технологичната неутралност, КРС разглежда включването на традиционни и алтернативните линии под наем в продуктивния обхват на пазара на магистрални сегменти на линии под наем на едро.

Взаимозаменяемост при търсенето

Функционалните характеристики на линиите под наем, както и заключенията, направени по отношение на взаимозаменяемостта от гледна точка на търсенето на традиционни и алтернативни линии на пазара на дребно и на двата подпазара на терминиращи сегменти на линии под наем на едро, се отнасят и за магистралните сегменти на линии под наем на едро.

От теоретична гледна точка, взаимозаменяемост при търсенето на конкретни съобщителни услуги е налице, когато при относително малко, но постоянно повишаване на цената на едната от услугите, от страна на хипотетичния монополист, потребителите са склонни да пренасочат търсенето си към другата услуга, на базата на техническите характеристики, предназначението и цените на услугите.

На разглежданият пазар, навлизането на Ethernet технологията има съществено въздействие върху избора на потребителите. Наличието на оферти за линии под наем с по-висок капацитет и по-ниски цени, каквито са алтернативните линии, оказва въздействие върху търсенето на потребителите на тази услуга.

Потребителската нагласа в това отношение може да се проследи графично на следващата фигура.

Източник: Данни, подадени в КРС

Фигура 33

Видно от представените данни, в разглеждания период се наблюдава ръст на предоставените алтернативни линии на пазара на магистрални сегменти на линии под наем на едро (линии с начална и крайна точка в различни административни области). Наетите през 2009 г. линии с алтернативен интерфейс са със 102,5% повече в сравнение с 2008 г. През 2010 г. ръстът се забавя и възлиза на 28,3% спрямо предходната година, но като цяло за периода 2008-2010 г., изменението се изразява в увеличение на броя на алтернативните линии със 159,9%. Броят на линиите с традиционен интерфейс, включени в пазара, също се увеличава през 2010 г. спрямо 2009 г. (с 53,8%), но като цяло за периода се отчита намаление със 78,5%. Видно от фигура 33 през 2009 г. и 2010 г. броят на отдадените под наем алтернативни линии на разглеждания пазар надхвърля този на традиционните линии, отдадени под наем.

С оглед на бързото развитие на Ethernet технологията и нейното все по-широко навлизане на пазара, както и в резултат от нарастващите нужди на потребителите от по-високи скорости, се очаква в дългосрочен период ръстът в потреблението на алтернативните линии да се запази и дори да се засили. Това е от съществено значение за разглеждания пазар, тъй като, магистралните сегменти на линии под наем на едро представляват трасета в опорните мрежи на предприятията, а както е посочено в т. 3 от Раздел III болшинството от предприятията, които предлагат линии под наем имат изградени високоскоростни оптични мрежи.

Взаимозаменяемост при предлагането

Взаимозаменяемостта между традиционни и алтернативни линии под наем от гледна точка на предлагането се състои в готовността на предприятие, предоставящо традиционни линии под наем, да започне да предоставя алтернативни линии под наем при слабо, но трайно повишаване на цената на същите и без значителни разходи за въвеждането им. В тази връзка КРС счита, че основният фактор, който следва да се

отчете на пазара на магистрални сегменти на линии под наем е инфраструктурата, чрез която се предоставя услугата.

Както е посочено в Раздел III, както историческото предприятие, така и алтернативните предприятия оперират оптични опорни мрежи с въведена DWDM технология за уплътняване на трафика, като по този начин се осигурява възможност посредством една и съща медийна среда да се пренася едновременно SDH, Ethernet и IP трафик. Информацията, предоставена от БТК за целите на анализа на пазарите на линии под наем на едро показва увеличение с над 2 пъти на общия брой на алтернативните линии под наем на едро, предоставени от предприятието. Информацията, предоставена от другите предприятия на пазара, сочи, че от 15 предприятия, които се конкурират през 2010 г. с БТК на пазара на линии под наем на едро, шест предлагат както цифрови, така и алтернативни линии под наем.

По отношение на линиите, включени в пазара на магистрални сегменти на линии под наем на едро (фиг. 33), следва да се отбележи, че в разглеждания период броят на алтернативните линии е нараснал над два пъти (2,6 пъти). От подадените данни е видно, че историческото предприятие и две от алтернативните предприятия, участници на пазара, през разглеждания период са предоставяли както традиционни, така и алтернативни линии под наем. Две от осемте, конкурентни на БТК предприятия са предоставяли единствено алтернативни линии под наем, а други четири са предоставяли само цифрови линии под наем.

От казаното дотук КРС стигна до заключението, че предприятията лесно биха започнали да предлагат алтернативни линии под наем, без да правят значителни разходи.

Заключение

Изложените аргументи в анализа на взаимозаменяемостта при магистралните сегменти на линии под наем отразяват две пазарни особености – наличие на конкурентно предлагане на високоскоростни трасета в опорните мрежи на предприятията, предоставящи магистрални сегменти на линии под наем на едро, както и технологична неутралност на търсенето и предлагането. Отчитайки посоченото КРС стига до извода, че между магистралните сегменти на традиционни и на алтернативни линии под наем на едро съществува взаимозаменяемост при търсенето и предлагането, поради което принадлежат към един пазар.

1.1.2. Взаимозаменяемост между линиите с различни скорости

На разглеждания пазар, подобно на пазара на линии под наем на дребно и на пазара на терминиращи сегменти на линии под наем на едро, се предоставят линии с различни скорости. Предприятията използват линии под наем на едро, за да предоставят различен вид електронни съобщителни услуги (пренос на глас, данни, видео и др.) или за да доизградят мрежата си и затова имат различни изисквания по отношение на скоростта на линията.

Взаимозаменяемостта на линиите с различни скорости на пазара на линии под наем на дребно и на двата подпазара на терминиращи сегменти на линии под наем на едро е разгледана съответно в т. 2.1.2 от Раздел IV и в т. 1.1.2. от Раздел VI. Аналогично на гореспоменатите два пазара, в настоящата точка се изследва наличието на подобна взаимозаменяемост на пазара на магистрални сегменти на линии под наем на едро.

Взаимозаменяемост при търсенето

Поради вече доказаната верижна взаимозаменяемост между линиите под наем с различни скорости (т. 2.1.2 от Раздел IV и в т. 1.1.2. от Раздел VI), КРС счита, че заключенията, изложени в пазара на линии под наем на дребно и на подпазарите на терминиращи сегменти на линии под наем на едро са валидни и при магистралните сегменти на линии под наем на едро.

Наличието на такава взаимозаменяемост се констатира на практика и на разглеждания пазар. В таблица 11 са представени относителните дялове на магистралните сегменти на линии с различни скорости, предоставени под наем на едро за периода 2008 – 2010 г. От тези данни е видно, че потребителите използват различни по скорост линии под наем и на разглеждания пазар се наблюдава значителна миграция към линии с по-високи скорости. Докато делът на линиите с ниски скорости (до и включително 2 Mbit/s) намалява почти два пъти през периода 2008 – 2010 г., магистралните сегменти на линии под наем на едро със скорости от 2 Mbit/s до 34 Mbit/s и над 155 Mbit/s увеличават дела си от 3,4% през 2008 г. на над 20% през 2010 г., а делът на тези със скорости между 34 Mbit/s и 155 Mbit/s се увеличава от 3,3% на 12,3%.

Разпределение на магистрални сегменти на линии под наем на едро според скоростта за периода 2008–2010 г.

Година	до 2 Mbit/s вкл.	от 2 Mbit/s до 34 Mbit/s вкл.	от 34 Mbit/s до 155 Mbit/s вкл.	над 155 Mbit/s
2008 г.	89,9%	3,4%	3,3%	3,4%
2009 г.	50,4%	17,1%	12,9%	19,6%
2010 г.	47,2%	20,5%	12,3%	20,1%

Източник: Данни, подадени в КРС

Таблица 11

Както бе установено на пазара на линии под наем на дребно и на подпазарите на терминиращи сегменти на линии под наем на едро, и при магистралните сегменти на линии под наем на едро се наблюдава миграция от линии под наем с по-ниска скорост към такива с по-висока скорост.

В резултат на посоченото по-горе КРС прави заключението, че магистралните сегменти на линии под наем на едро с различни скорости са взаимозаменяеми от гледна точка на търсенето.

Взаимозаменяемост при предлагането

Взаимозаменяемостта на магистрални сегменти на линии под наем на едро с различни скорости от гледна точка на предлагането зависи от готовността на предприятията да преминат към предоставянето на линии под наем с по-високи скорости, като същата зависи от размера на необходимите инвестиции в мрежата.

Магистралните сегменти на линии под наем на едро се предоставят чрез високоскоростната опорна мрежа, като характеристиките на преносната среда са едни и същи, независимо от осигурената скорост на линията под наем. Тъй като към момента

участниците на разглеждания пазар имат изградени високоскоростни опорни мрежи, техническите характеристики на преносната среда не представляват бариера за преминаването от магистрални сегменти на линии под наем на едро с ниски скорости към магистрални сегменти с високи скорости и обратно. Следователно, в случай на малко, но постоянно увеличаване на цените на магистрални сегменти на линии под наем на едро с по-високи скорости от страна на хипотетичния монополист, всички предприятия, предоставящи магистрални сегменти на линии под наем са в състояние да предложат същите услуги без забавяне и допълнителни инвестиции.

Въз основа на посоченото по-горе и информацията относно опорните мрежи на предприятията, представена в т. 3.2. от Раздел III КРС прави заключението, че от гледна точка на предлагането, съществува взаимозаменяемост между магистралните сегменти на линии под наем на едро с различни скорости.

Заключение

Анализът на взаимозаменяемостта при търсенето и при предлагането на магистралните сегменти на линии под наем на едро сочи, че магистралните сегменти на линии под наем на едро с различни скорости са взаимозаменяеми, поради което принадлежат към един и същ пазар.

1.2. Заключение относно продуктовия обхват на пазара на магистрални сегменти на линии под наем на едро

КРС определя продуктовия обхват на пазара на магистрални сегменти на линии под наем на едро, като пазар, включващ линиите под наем на едро, чиито две крайни точки са разположени в два различни административни центъра на областите на страната, независимо от скоростта и използваната технология за предоставянето им.

2. Определяне на географския обхват на пазара на магистрални сегменти на линии под наем на едро

Географският пазар включва определена територия, в която се предлагат съответните взаимозаменяеми обществени електронни съобщителни мрежи и/или услуги и в която конкурентните условия са еднакви и се различават от тези в съседни географски райони.

Идентифицирането на съответния географски пазар се извършва по следните критерии: покритие по територия на обществените електронни съобщителни мрежи и/или услуги и наличие на еднакви законови и регулаторни изисквания за предоставянето им⁷⁸.

КРС отчита факта, че част от магистралните сегменти на линии под наем покриват определени географски маршрути, които са по-натоварени, и поради тази причина са налице икономически по-благоприятни условия за навлизане на нови участници на пазара. Например над 70% от предоставените магистрални сегменти на линии под наем през 2010 г. имат начална/крайна точка в град София. Съответно най-много линии под наем се наемат по трасетата София – Благоевград, София – Бургас, София – Пловдив, София – Варна, София – Видин, София – Стара Загора и София –

⁷⁸ Чл. 14, ал. 1 от Методиката

Русе. По-голямата натовареност на тези отделни трасета се дължи на концентрацията на стопанска дейност в тези градове, а не на специфични характеристики на линиите под наем. В този смисъл КРС приема, че въпреки че съществуват определени географски маршрути, които се ползват в по-голяма степен, не могат да се установят ясни и устойчиви граници на различни географски сегменти на пазара.

В допълнение, в Насоките за извършване на пазарни анализи се отбелязва, че не е необходимо условията на конкуренция между доставчиците на услугата да бъдат напълно хомогенни, а е достатъчно те да бъдат „сходни” или „достатъчно хомогенни”⁷⁹.

В полза на тезата, че пазарът на магистрални сегменти на линии под наем на едро формира географските си граници, така че да обхваща цялата територия на страната, е обстоятелството, че изградените до момента опорни мрежи на участниците на пазара не са изолирани в отделни области на страната. Видно от информацията, посочена в т. 3. от Раздел III, във всички областни центрове има точки на присъствие на повече от едно предприятие.

Вземайки предвид горепосочените съображения, КРС счита, че географският обхват на *съответния пазар на магистрални сегменти на линии под наем на едро е национален*, определен от територията на Република България.

3. Заключение

КРС определя пазара на магистрални сегменти на линии под наем на едро, като пазар, включващ линиите под наем на едро, чиито две крайни точки са разположени в два различни административни центъра на областите на страната, независимо от скоростта и използваната технология за предоставянето им.

Географският обхват на пазара е територията на Република България.

4. Прилагане на теста на трите критерия

Съгласно чл. 152, ал. 5 от ЗЕС и в съответствие с разпоредбите на Препоръката за съответните пазари от 2007 г., при определяне на пазар, различен от посочените в приложимия акт на Европейската комисия, КРС се ръководи от принципите на конкурентното право и прилага теста на трите критерия, за да се установи дали определеният (продуктов и географски) пазар подлежи на ex-ante регулиране.

Поради факта, че пазарът на магистрални сегменти на линии под наем на едро не е включен в Препоръката за съответните пазари от 2007 г., КРС извършва анализ, като оценява кумулативното наличие на следните три критерия:

- наличие на високи и непреходни структурни, правни или регулаторни бариери за навлизане на пазара; и
- липса на възможност за стимулиране и развитие на конкуренцията за период до две години напред; и
- недостатъчна ефективност на конкурентното право за преодоляване на установените бариери и осигуряване на условия за конкуренция на съответния пазар.

⁷⁹ Чл. 56 от Насоките за извършване на пазарни анализи

4.1. Наличие на високи и непреходни бариери за навлизане на пазара

При анализа, съгласно този критерий, КРС изследва наличието на високи и непреходни структурни, правни или регулаторни бариери за навлизане на даден пазар до изготвянето на следващия пазарен анализ.

4.1.1. Структурни бариери

Структурни бариери за навлизане на пазара са тези, които се явяват като бариера в резултат от необходимите първоначални разходи или условията на търсенето и създават неравноправни условия между предприятията със значително въздействие върху пазара и навлизащите предприятия на пазара, като затрудняват или препятстват навлизането на пазара на последните⁸⁰.

Основна структурна бариера, която следва да бъде анализирана, за навлизане на пазара на магистрални сегменти на линии под наем на едро е наличието на инфраструктура, която не може лесно да бъде дублирана. Съгласно възприетото от КРС определение, пазарът на магистрални сегменти на линии под наем на едро обхваща линиите под наем на едро, свързващи два областни центъра, независимо от тяхната скорост и използваната технология. В тази връзка, предоставянето на услугата предполага контрол върху тази част от инфраструктурата на предприятията, която е обособена във високоскоростната им опорна мрежа. КРС счита, че топологията на националните мрежи определя като граница на опорните мрежи на предприятията, възлите/точките на присъствие на предприятията, предоставящи услуги на разглеждания пазар, които са разположени в центровете (градовете), обслужващи административните области на страната. За предприятие, което има намерение да навлезе на този пазар, са налице две възможности – да изгради собствена опорна мрежа или да наеме вече изградена мрежа от друго предприятие, предоставящо електронни съобщения.

В първия случай, структурните бариери се изразяват в необходимостта от извършване на значителни по обем инвестиции от страна на предприятието в изграждане на собствена инфраструктура и, по-конкретно, в тази част от нея, която е необходима за изграждане на опорна мрежа, така че да могат да бъдат предоставяни магистрални сегменти на линии под наем на едро между центровете (градовете) на административните области в страната.

Значителна част от първоначалните капиталови вложения са разходи, които не могат да бъдат възстановени при евентуално напускане на пазара. Към тях се включват разходи, свързани с изграждане, поддръжка и експлоатиране на опорната мрежа, инвестиции във високо специализирано оборудване и сгради, разходи за набиране на квалифициран персонал и обучения, разходи за реклама, лицензионни такси, разходи за проучвания и развитие и др.⁸¹ Тези разходи нарастват пропорционално с увеличаване на обхвата на опорната мрежа като покритие и капацитет.

Във втория случай, когато предприятието наема вече изградена мрежа, бариерите се изразяват в наличие на предприятие на разглеждания пазар, което притежава контрол върху инфраструктура, която не може лесно да бъде дублирана (изградена мрежа с национално покритие) и което реализира икономии от мащаба и от обхвата. Тези икономии се свързват с факта, че след като транспортната

⁸⁰ Чл. 7, ал. 1 от Методиката

⁸¹ Report 2005 Barriers to entry, OECD; <http://www.oecd.org/dataoecd/43/49/36344429.pdf>

инфраструктура е изградена, разходите за единица намаляват прогресивно с увеличаването на обема и нарастването на броя на предоставяните услуги.

С цел да се изследва наличието на структурни бариери на пазара КРС разглежда следните критерии:

4.1.1.1. Обхват и развитие на мрежите

Състоянието на инфраструктурата, чрез която се предоставят магистрални сегменти на линии под наем следва да бъде разгледано, отчитайки както реалното предоставяне на услугата в наблюдавания период, така и наличието на потенциал за нейното предоставяне.

В таблица 12 е представен броят на доставчиците на магистрални сегменти на линии под наем на едро по административни области за периода 2008 – 2010 г., независимо от използваната технология за пренос. Информацията, представена в таблицата е базирана на осъществените продажби на услугата линии под наем на едро с крайни точки в различни административни области в разглеждания период и не отразява възможностите на участниците на пазара за предоставяне на услугата при възникване на търсене.

Разпределение на броя на предприятията според присъствието им по административни области за периода 2008 г. – 2010 г.

Административна област	Година		
	2008	2009	2010
Благоевград	3	4	5
Бургас	6	6	6
Варна	7	7	6
Велико Търново	4	3	4
Видин	3	3	3
Враца	3	3	3
Габрово	2	4	4
Добрич	4	6	6
Кърджали	1	1	2
Кюстендил	2	3	3
Ловеч	2	4	4
Монтана	2	3	3
Пазарджик	4	5	5
Перник	3	2	2
Плевен	4	4	4
Пловдив	6	6	7
Разград	3	3	3
Русе	6	6	7
Силистра	1	1	1
Сливен	3	5	6
Смолян	1	1	1
София	9	9	9
Стара Загора	4	4	5
Търговище	3	4	4
Хасково	5	5	5
Шумен	4	4	4
Ямбол	5	5	4

Източник: Данни, подадени в КРС

Таблица 12

Видно от представената в таблицата информация, в края на разглеждания период само в две от административните области – Силистра и Смолян, има само един

доставчик на услугата (търговска тайна). Възможните причини за предоставяне на услугата само от едно предприятие в определена област са ограничено търсене на услугата от страна на потребителите и/или липса на икономически стимули. С цел реална оценка на потенциала за предоставяне на магистрални сегменти на линии под наем на едро, КРС счита, че е необходимо да се разгледат изградените към момента опорни мрежи, както на предприятията, предоставящи линии под наем или резервиран капацитет, така и на предприятия, които са потенциални конкуренти на разглеждания пазар. В съответствие с продуктовата и географската дефиниция на разглеждания пазар на магистрални сегменти на линии под наем на едро, изследването на изградените към момента опорни мрежи в национален аспект е разгледано в т. 3. от Раздел III и в Раздел V на настоящия документ. Видно от представената информация във всеки от 27-те областни центрове на страната има най-малко 2 точки на присъствие на конкуренти на историческото предприятие. Отбелязано е също, че болшинството от изградените оптични опорни мрежи на алтернативните предприятия са със затворена кръгова структура и с голям капацитет вследствие на въведената DWDM технология.

Освен предприятията, предлагащи към момента линии под наем, с опорни мрежи с почти пълно национално покритие разполагат и алтернативни предприятия, които предлагат други електронни съобщителни услуги, различни от линии под наем. Тези предприятия следва да се разглеждат като потенциални участници и конкуренти на разглеждания пазар, тъй като предвид изградената мрежова инфраструктура те са в състояние да навлязат на пазара на магистрални сегменти на линии под наем на едро, без необходимост от големи по обем невъзстановими разходи, свързани с изграждане на инфраструктура, необходима за предлагането на тази услуга. В т. 3.2. от Раздел III са посочени четири такива предприятия, като две от тях имат точки на присъствие в 27-те областни центрове.

Въз основа на представената по-горе информация, КРС счита, че изградените до момента опорни мрежи на алтернативните предприятия (участници на разглеждания пазар и потенциални конкуренти) с точки на присъствие в 27-те областни центрове са алтернатива на изградената инфраструктура на историческото предприятие. Следователно, инфраструктурата в опорни мрежи, чрез която се предоставя услугата магистрални сегменти на линии под наем, не представлява висока и непреходна структурна бариера за навлизане на пазара, предвид широкото конкурентно предлагане и наличие на такава инфраструктура във всички трасета между посочените 27 административни центрове на областите в Република България.

4.1.1.2. Икономии от мащаба и обхвата

При оценка на критерия икономии от мащаба се отчита дали в резултат на нарастване обема на предоставяните от дадено предприятие електронни съобщителни мрежи и/или услуги намаляват средните му разходи за единица⁸². Подобно на предоставянето на терминиращи сегменти на линии под наем на едро и при магистралните сегменти, силната връзка между фиксирани и променливите разходи, с които се характеризира предоставянето на услугата, дава възможност за реализиране на значителни икономии от мащаба. Това се дължи на факта, че след като магистралната инфраструктура в опорни мрежи е изградена, с увеличаване на обема или на продадения капацитет разходите за единица услуга намаляват прогресивно. Следователно, след като са направени големите фиксирани (невъзстановими) разходи, свързани с изграждане на инфраструктура, разходите за предоставяне на допълнителни

⁸² Чл. 35, т. 7 от Методиката

линии под наем или на по-голям капацитет чрез същата инфраструктура, са относително ниски.

Както е посочено по-горе (Раздел V), магистралните сегменти следва да бъдат разглеждани като трасета в опорните мрежи на предприятията, предоставящи линии под наем на едро, които се характеризират със значително по-голям капацитет и концентрация на трафичните потоци от терминиращите сегменти. Възможностите в тези мрежи да се агрегират големи трафични потоци, които да са насочени към основните и най-натоварените маршрути, предполагат възможност за реализиране на икономии от мащаба, както и възможността с по-малък обем инвестиции да се постигне по-голямо покритие на територията на страната.

Поради факта, че БТК разполага с най-добре развита опорна мрежа, чрез която предоставя магистрални сегменти на линии под наем от и до всички областни центрове на страната, неговите възможности за реализиране на икономии от мащаба са най-добри. Въпреки това следва да се отбележи, че и алтернативните предприятия са в позиция да реализират такива икономии. Видно от данните през разглеждания период 96% от предоставените линии под наем на едро от алтернативни предприятия са с начална и крайна точка в областните градове, които са центрове на административните области. Тоест, през разглеждания период, алтернативните предприятия предоставят линии под наем на едро (резервиран капацитет) основно в 27-те административни центрове на областите България, където са точките на присъствие на опорните им мрежи.

Икономии от обхвата, от друга страна, са налице, когато средните разходи за единица са по-ниски в резултат на съвместно производство и/или предоставяне на електронни съобщителни мрежи и/или услуги от дадено предприятие. В този случай предприятието използва капацитета на една съществуваща електронна съобщителна мрежа за производство и предоставяне на повече от една услуги. Когато едно предприятие присъства на голям брой пазари, то може да разпределя общите си разходи върху по-голяма гама от услуги⁸³.

Поради малкия относителен дял на услугите за предоставяне на линии под наем (на пазарите на дребно и едро) в общия обем на пазара на електронни съобщения в България (между 2,8% и 1,6%) в периода 2008 – 2010 г., както и предвид обстоятелството, че всеки от участниците на разглеждания пазар предоставя поне още една електронна съобщителна услуга, може да се предположи, че предприятията не изграждат високоскоростни опорни мрежи с единствената цел да предоставят линии под наем. В същото време предприятия, които не участват на разглеждания пазар, но имат изградени мрежи, чрез които предоставят други електронни съобщителни услуги – например гласови телефонни услуги, достъп до интернет и пренос на данни, могат да навлязат лесно на пазара на магистрални сегменти на линии под наем на едро. Теоретично всяко предприятие, което към момента е изградило високоскоростна опорна мрежа и точки на присъствие в областни градове, е в състояние да започне да предоставя магистрални сегменти на линии под наем, без това да е свързано с необходимост от значителни инвестиции и разходи за изграждане и поддържане на мрежа за достъп до крайни потребители.

Икономии от обхвата се реализират в резултат на факта, че само една част от общия капацитет на трасетата в опорните мрежи се използва за предоставяне на линии под наем и по този начин разходите, свързани с тях, се разпределят между повече услуги. Данните, събрани с въпросниците за отчет на дейността по предоставянето на

⁸³ Чл. 35, т. 8 от Методиката

обществени електронни съобщения сочат, че всички предприятия, които предоставят линии под наем, предоставят и други обществени електронни съобщителни услуги, най-често достъп до интернет и пренос на данни. Тоест, всяко от предприятията на пазара на магистрални сегменти на линии под наем на едро е в състояние да се възползва от известни икономии от обхвата. Безспорно БТК е в по-благоприятна позиция в сравнение с другите участници, поради добре развитата си мрежа за достъп, но това предимство е от съществено значение не толкова на пазара на магистрални сегменти на линии под наем на едро, колкото на пазара на терминиращи сегменти на линии под наем на едро.

Заклучение

При анализа на структурните бариери за навлизане на пазара на магистрални сегменти на линии под наем на едро, КРС установява, че не съществуват такива бариери, които да възпрепятстват навлизането и разширяването на разглеждания пазар.

4.1.2. Правни и регулаторни бариери

Правни или регулаторни са бариерите, които не се основават на икономическите условия, а са резултат от законодателни, административни или други държавни мерки, които в някаква степен ограничават достъпа до пазара на потенциалните конкуренти или тяхното бъдещо поведение (чл. 7, ал. 2 от Методиката).

По отношение на пазара на магистрални сегменти на линии под наем на едро КРС счита, че не са налице правни и регулаторни бариери за навлизане на него. След влизане в сила на ЗЕС (май 2007 г.) предприятията, които възнамеряват да предоставят услугата линии под наем, както и всякакви други електронни съобщителни услуги, за които не е нужен ограничен ресурс, преминават на уведомителен режим. Новата нормативна уредба не създава бариери за желаещите предприятия да навлязат на конкретния пазар.

Въз основа на изложеното по-горе КРС прави заключение, че на разглеждания пазар на магистрални сегменти на линии под наем на едро не са налице високи и трайни бариери за навлизане на пазара. Основните доказателства за това са:

- *съществува алтернатива на инфраструктурата на историческото предприятие – във всички областни центрове има точки на присъствие на високоскоростните опорни мрежи на едно или повече алтернативни предприятия;*
- *възможностите на историческото предприятие да реализира икономии от обхвата и мащаба не го поставят в значително по-привилегирована позиция от останалите участници на пазара на магистрални сегменти на линии под наем на едро;*
- *не съществуват правни и регулаторни бариери за навлизане и разширяване на разглеждания пазар.*

4.2. Липса на възможност за стимулиране и развитие на конкуренцията

Според Разяснителната бележка към Препоръката за съответните пазари от 2007 г.⁸⁴, при прилагането на този критерий се изследва състоянието на конкуренцията, като се отчита, че дори когато съществуват високи бариери за навлизане, други структурни фактори или пазарни характеристики може да са индикатори, че пазарът клони към ефективна конкуренция.

Както беше вече посочено по-горе, на разглеждания пазар на магистрални сегменти на линии под наем на едро съществуват алтернативи на изградената инфраструктура на историческото предприятие, което означава, че не са налице високи бариери за навлизане и разширяване на пазара. Въпреки аргументирания извод, за пълнота при определянето на съответния пазар, КРС разглежда и втория критерий, а именно *липса на възможност за стимулиране и развитие на конкуренцията*.

С цел отчитане на специфичните характеристики на пазара на магистрални сегменти на линии под наем, КРС разглежда следните показатели, които описват състоянието на пазара в периода 2008 – 2010 г. и имат отношение към втория критерий – липса на възможност за стимулиране и развитие на конкуренцията:

- състояние и развитие на пазара;
- пазарни дялове на участниците на пазара;
- динамика на средния месечен приход от предоставяне на линии под наем на едро, включени в обхвата на разглеждания пазар.

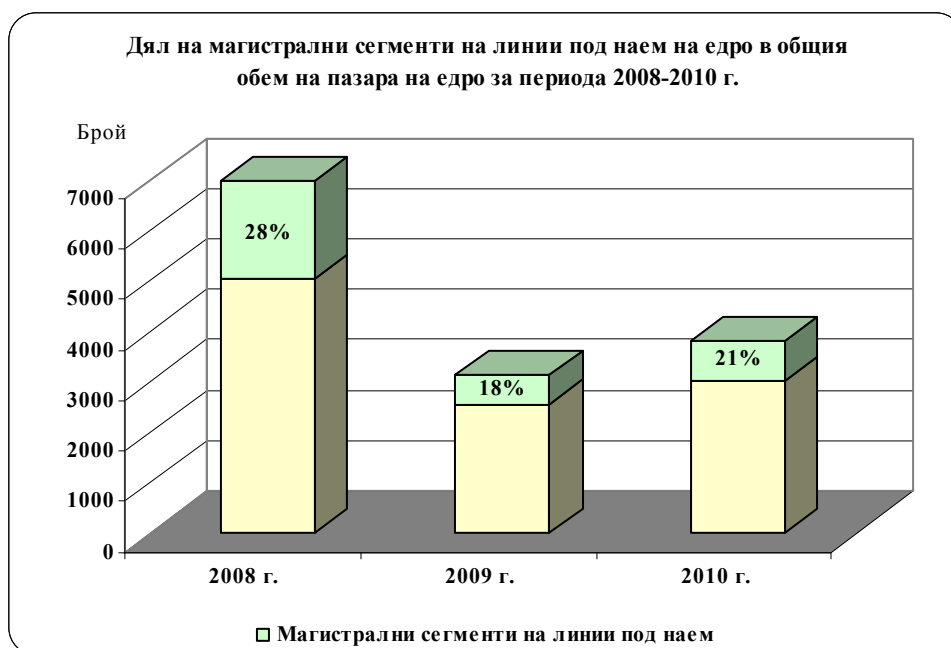
4.2.1. Състояние и развитие на пазара

През 2010 г. на пазара на магистрални сегменти на линии под наем на едро, осъществяват дейност следните предприятия: „БЛИЗУ МЕДИА ЕНД БРОУДБЕНД” ЕАД, БТК, „БУЛГАРТЕЛ” ЕАД, „ВЕСТИТЕЛ БГ” АД, „ГЛОБЪЛ КОМЮНИКЕЙШЪН НЕТ” АД, „ПАНТЕЛ ИНТЕРНЕТЪНЪЛ” ЕООД, „МОБИЛТЕЛ” ЕАД, „НЕТЕРА” ЕООД и „НОВАТЕЛ” ЕООД. Общият брой на участниците се запазва през целия разглеждан период – през 2008 г. и 2009 г. магистрални сегменти на линии под наем на едро предоставя и „КОСМО БЪЛГАРИЯ МОБАЙЛ” ЕАД, като през 2010 г. последното не предоставя услугата, а на пазара навлиза „БЛИЗУ МЕДИА ЕНД БРОУДБЕНД” ЕАД.

Както бе посочено в т. 5.2.1. от Раздел VI, изкуственото разпределяне на приходите, които реализират предприятията при предоставяне на дадена линия под наем, в съответствие с дефиницията за терминиращи и магистрални сегменти на линии под наем на едро, не би могло да доведе до изчисляването на точни и обективни показатели, характеризиращи определените пазари на терминиращи и магистрални сегменти на линии под наем на едро. Поради тази причина КРС разглежда съответните показатели на пазара вземайки предвид броя линии, а не реализираните приходи.

На фигурата по-долу е представен делът (в общия брой линии под наем на едро) на линиите под наем на едро, включени в пазара на магистрални сегменти на линии под наем на едро, предоставени по търговски начин на предприятия, осъществяващи електронни съобщения в периода 2008 – 2010 г.

⁸⁴ Разяснителна бележка към Препоръката за съответните пазари от 2007 г., стр. 9-10

Източник: Данни, подадени в КРС

Фигура 34

Видно от представената информация, през 2010 г. магистралните сегменти на линии под наем на едро, т.е. линиите с крайни точки в две различни административни области, съставляват 21% от общия брой линии под наем на едро. Като цяло е невъзможно да се очертае някаква тенденция при изменението на броя на отдадените под наем на едро линии – през 2010 г. се отбелязва ръст спрямо 2009 г. с около 40%, през 2009 г. са намалели с близо 71% спрямо 2008 г., а в края на периода намалението е 59% спрямо началото на периода.

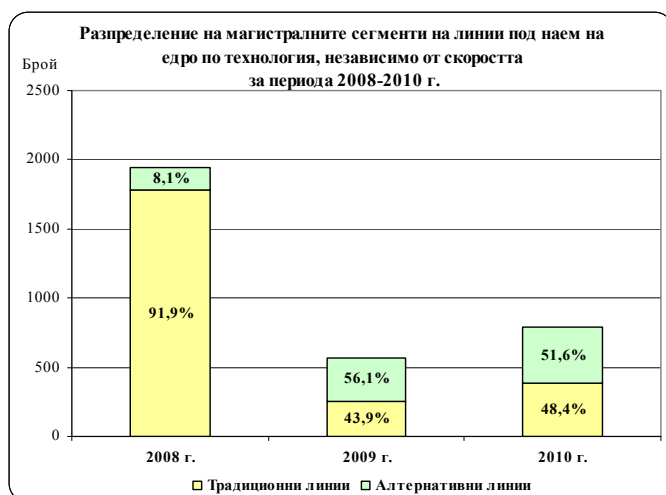
Следва да се отбележи обаче, че броят на магистралните сегменти на линии под наем на едро, предоставени от алтернативните предприятия, нараства с 22% през 2009 г. в сравнение с 2008 г. и съответно с 23% през 2010 г. в сравнение с предходната 2009 г. За целия разглеждан период ръстът е 50%. Едновременно с това пет от алтернативните предприятия, предоставяли услуги на дефинирания пазар на магистрални сегменти на линии под наем на едро в периода 2008 г. – 2010 г. са посочили във въпросниците, с които е събирана информацията за определяне и анализ на пазарите на линии под наем, че планират увеличаване на капацитета на мрежата с цел предоставяне на линии под наем.

Анализът на информацията за периода 2008 - 2010 г., предоставена от предприятията, доставчици на разглеждания пазар по отношение на клиентите на пазара, показва увеличение на броя на предприятията-клиенти. Например, броят на предприятията, предоставящи електронни съобщения на територията на страната, които ползват линии под наем, нараства от 31 през 2008 г. на 54 бр. през 2010 г. Съответно през 2008 г. ... (търговска тайна) предприятия са наемали линии само от БТК, 9 предприятия – само от алтернативните предприятия, а 10 предприятия са наемали линии, както от БТК, така и от алтернативни предприятия. През 2010 г. съотношението е следното:(търговска тайна) предприятия наемат само от БТК, други 18 наемат само от алтернативните предприятия. Клиентите на разглежданата услуга, които ползват като доставчици както БТК, така и алтернативни предприятия, през 2010 г. са 16 и тяхното потребление, измерено в брой линии, представлява 47% от

общо наетите от националните предприятия магистрални сегменти на линии под наем на едро през 2010 г.

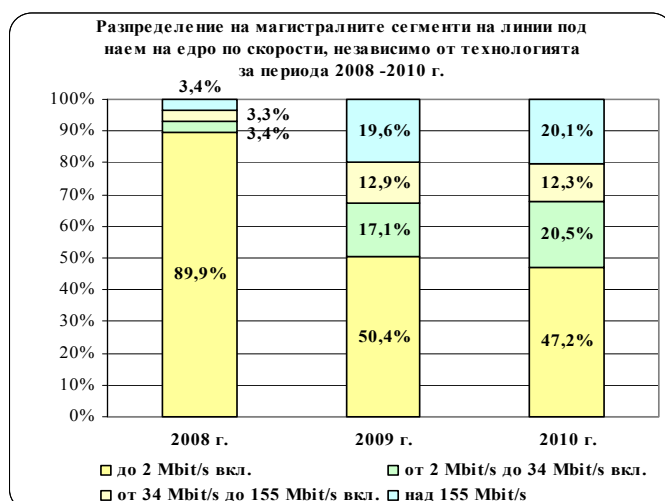
По отношение на предприятията, които са конкуренти на БТК при предоставянето на мобилни електронни съобщителни услуги („МОБИЛТЕЛ” ЕАД и „КОСМО БЪЛГАРИЯ МОБАЙЛ” ЕАД), следва да се отбележи че те присъстват на разглеждания пазар в качеството както на доставчици, така и на клиенти. От предоставените данни е видно, че в края на разглеждания период двете мобилни предприятия наемат общо 6 пъти по-малко на брой линии, включени на пазара на магистрални сегменти на линии под наем на едро, отколкото през 2008 г. (2008 г.: „МОБИЛТЕЛ” ЕАД наема (търговска тайна) броя линии, „КОСМО БЪЛГАРИЯ МОБАЙЛ” ЕАД – (търговска тайна) броя; 2010 г.: „МОБИЛТЕЛ” ЕАД наема (търговска тайна) броя линии, „КОСМО БЪЛГАРИЯ МОБАЙЛ” ЕАД – (търговска тайна) броя). Ролята им като доставчици на пазара на магистрални сегменти на линии под наем на едро към момента не е голяма (търговска тайна), но предвид, че са сред предприятията с най-добро национално покритие на опорните мрежи (т. 3.2. от Раздел III), може да се очаква, че при евентуално повишение на цената на услугата те могат да разширят дейността си на пазара на магистрални сегменти на линии под наем на едро, без забавяне и без необходимост от значителни разходи.

На фигура 35 и фигура 36 е представено разпределението на предоставените магистрални сегменти на линии под наем на едро според технологията и скоростта им.

Източник: Данни, подадени в КРС

Фигура 35

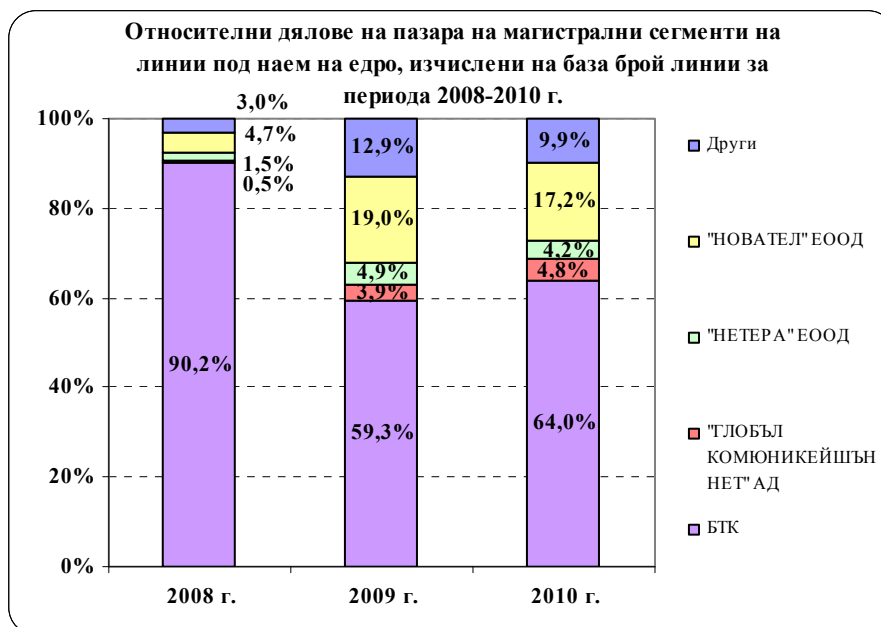

Фигура 36

През 2009 г. и 2010 г. алтернативните линии представляват над 50% от пазара на магистрални сегменти на линии под наем на едро. Следва да се отбележи, че за целия разглеждан период на пазарния анализ (2008 – 2010 г.) алтернативните предприятия са отдали под наем два пъти повече алтернативни линии през 2010 г. в сравнение с 2008 г., а броят на алтернативните линии, отдадени под наем от БТК, е нараснал три пъти. От разпределението на предоставените линии под наем по скорости е видно, че делът на линиите до и включително 2 Mbit/s намалява значително в разглеждания период, въпреки че съставлява все още близо половината от пазара. Съществено нараства делът на линиите със скорости от 2 Mbit/s до 34 Mbit/s и над 155 Mbit/s.

От изложеното по-горе е видно, че въпреки ограничения обем на пазара (близо 800 линии през 2010 г.), от гледна точка на вида и скоростта на предоставените линии, под наем на едро, включени в обхвата на разглеждания пазар, може да се направи следното заключение: пазарът се характеризира с миграция към ползването на алтернативни линии и линии с по-високи скорости.

4.2.2. Пазарни дялове

Източник: Данни, подадени в КРС

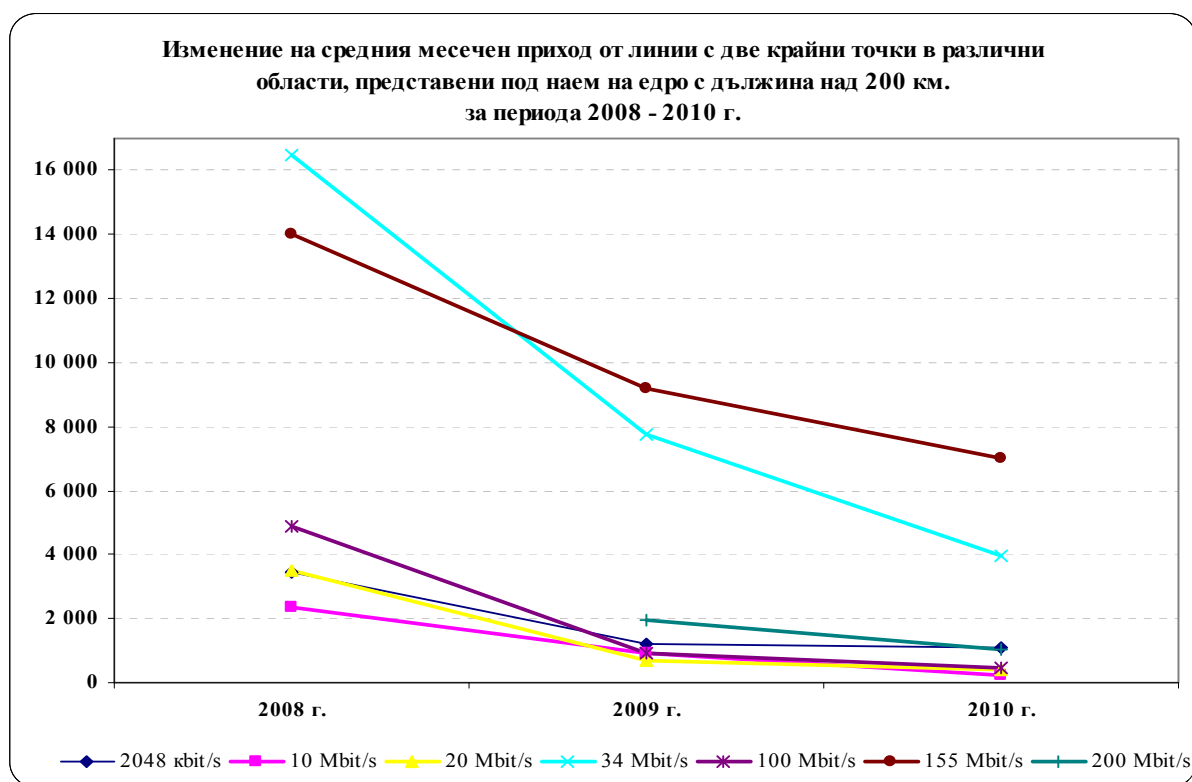
Фигура 37

БТК е предприятието с най-висок относителен дял на пазара на магистрални сегменти на линии под наем на едро и през трите години. Второто по големина предприятие на база брой предоставени линии е „НОВАТЕЛ” ЕООД, следвано от „ГЛОБЪЛ КОМУНИКЕЙШЪН НЕТ” АД и „НЕТЕРА” ЕООД, които заедно с останалите алтернативни предприятия покриват 36% от предоставените магистрални сегменти на линии под наем на едро към края на разглеждания период. Нарастването на пазарният дял на БТК през 2010 г. в сравнение с предходната година се дължи и на обстоятелството, че% (търговска тайна) от линиите на БТК, включени в разглеждания пазар, са предоставени под наем на „НУРТС БЪЛГАРИЯ” АД, което от 2010 г. осъществява дейност като отделно предприятие⁸⁵. Ако тези линии не се вземат предвид при изчислението на пазарните дялове на участниците на пазара, дялът на БТК възлиза на 58,9%. Въпреки, че пазарният дял на историческото предприятие надхвърля 50%, следва да се има предвид, че този показател не отразява възможностите на предприятията, участници на пазара, да предоставят съответната услуга в бъдещ период. В случая пазарните дялове отчитат дяловете на участниците на пазара в продажбите на услугата магистрални сегменти на линии под наем на едро.

⁸⁵ С писмо вх. № 04-04-449/17.08.2010 г. и от 26.08.2010 г. БТК уведоми КРС за сключването на 20.08.2010 г. на сделка по прехвърляне на активи и пасиви на Национално управление „Радио и телевизионни станции”, собственост на БТК на дружеството „НУРТС България” АД.

4.2.3. Динамика на средния месечен приход от предоставяне на линии под наем на едро, включени в обхвата на разглеждания пазар

Цените на линии под наем се определят от вида на линията, нейната скорост и разстоянието между началната и крайната точка на линията. Тъй като не съществуват цени за магистрални сегменти на линии под наем на едро, на фигура 38 е показано изменението на средния месечен приход от линии с най-разпространените скорости с дължина над 200 км, предоставени под наем в периода 2008 г. – 2010 г. Конкретните скорости са подбрани въз основа на делът, който формират линиите с тези скорости в общия брой линии, включени в пазара на магистрални сегменти на линии под наем, а именно: 85,5% за 2008 г., 58,9% за 2009 г. и 63,0% за 2010 г. За изчислението на показателя „среден месечен приход“ са използвани данните за годишния приход от месечни абонаменти и срока за ползване на всяка една от линиите, като са взети под внимание линиите с дължина над 200 км, които в края на периода съставляват над половината от линиите с избраните скорости.

Източник: Данни, подадени в КРС

Фигура 38

Представените на графиката стойности очертават една по-обща тенденция на намаление на реализираните месечни приходи от доставчиците на услугата и съответно средните месечни разходи на клиентите при наемането на линии под наем с крайни точки в различни административни области.

Като цяло на разглеждания пазар, от една страна потребителите се насочват към линии с по-високи скорости, а от друга се наблюдава намаление на разходите за ползване под наем на някои от най-разпространените линии.

Заклучение

С оглед изложеното, КРС счита, че на разглеждания пазар са налице конкурентни условия, като отчита следните характеристики на пазара:

- два пъти нараства броят клиентите и на линиите, включени в пазара на магистрални сегменти на линии под наем, предоставени от алтернативните предприятия за разглеждания период;

- декларирани намерения на алтернативните предприятия за разширяване на капацитета на мрежата, чрез която се предоставят линии под наем;

- намаление с близо 30 процентни пункта на пазарния дял на историческото предприятие за три годишен период;

- намаление в средния месечен приход от линии под наем с крайни точки в различни административни области.

4.3. Недостатъчна ефективност на конкурентното право

Общото заключение дали даден пазар подлежи на *ex ante* регулиране зависи и от оценката дали правото в областта на конкуренцията е достатъчно за преодоляване на неефективната конкурентна среда, установена на пазара в резултат на удовлетворяването на първите два критерия.

Както бе посочено по-горе, в България органът, овластен да прилага правото на защита на конкуренцията, е КЗК. Нейната дейност се основава преди всичко на *ex post* регулиране. В този случай регулаторни мерки се прилагат тогава, когато се установи, че от даден участник на пазара са извършени действия, довели до увреждане на конкуренцията. Това е и съществена разлика спрямо прилагането на *ex ante* регулация, където налагането на определени мерки има за цел да предотврати нарушаването на условията за конкуренция. В този случай контролът се осъществява в перспектива, за разлика от типичния за дейността на конкурентното ведомство принцип на последващ контрол (с изключение на случаите на концентрация между предприятията).

Ex post регулацията представлява прилагане на последващ контрол и е свързана с предприемане на санкционни мерки за вече извършено нарушение. В практиката си по повод „третия критерий“, КРС трайно приема, че този принцип на регулиране не дава възможност за налагане на несанкционни мерки като например ценови ограничения за предприятията, чиято ценова политика може да доведе до нарушаване на условията на конкуренцията. КРС принципно отчита и обстоятелството, че принципите на последваща регулация, т.е. след установяване на вече извършено нарушение, не включват възможността за периодично събиране на информация от предприятията, което ограничава възможността за анализ на тенденциите относно развитието на пазара в перспектива. По този начин би могло да съществува опасност от липса на възможност за предприемане на бързи и адекватни мерки с цел предотвратяване на злоупотреби с евентуално положение на дадено предприятие, при което то може да увреди конкуренцията със своето поведение.

Третият критерий относно това дали даден пазар подлежи на *ex ante* регулиране, обаче, следва да се разглежда не сам по себе си, а систематично заедно с другите два критерия и при отчитане специфичните особености на съответния пазар. Смисълът на изследването на този критерий е, че когато съществуват бариери за навлизане на пазара и не съществуват други средства за насърчаване на конкуренцията, трябва да се

изследва дали евентуално възникнали конкурентни проблеми могат да бъдат разрешени ex-post, единствено с методите и средствата на конкурентното право. Съгласно т. 13 от преамбюла на Препоръката за съответните пазари от 2007 г. „Решението за определяне на даден пазар като подлежащ на ex ante регулиране следва да зависи и от оценката дали правото в областта на конкуренцията е достатъчно за справяне с пазарните сривове, настъпващи в резултат на удовлетворяването на първите два критерия”.

При оценката на първите два критерия беше установено, че на разглеждания пазар не са налице високи и непреходни бариери за навлизане на пазара, най-вече поради наличието на изградени алтернативни мрежи, чрез които да се предоставя въпросната услуга. Отбелязано беше, че пазарът е до известна степен динамичен, както по отношение на вида и капацитета на наетите магистрални сегменти на линии под наем на едро, така и по отношение на поведението на клиентите на разглеждания пазар.

Законът за защита на конкуренцията (ЗЗК) предвижда забрана за злоупотреба с монополно или господстващо положение, забрана за антиконкурентни споразумения, решения или съгласувани практики, както и забрана за нелоялна конкуренция. Монополно положение, по смисъла на ЗЗК, на разглеждания пазар безспорно не е налице, а „господстващо положение” по смисъла на ЗЗК е със същото съдържание като понятието „значително въздействие на пазара” по смисъла на ЗЕС. КЗК има правомощие във всеки конкретен случай да дефинира съответен пазар и да установи наличие или липса на господстващо положение. В случай, че такова се установи и едновременно с това се докаже злоупотреба с него КЗК би могла да реши евентуално възникналия проблем чрез прилагането на ex-post регулацията. Въпреки това, при липсата на бариери за навлизане на разглеждания пазар и при текущото състояние на пазара, КРС изразява съмнения, че такова господстващо положение би било установено. По отношение на възможно създаване на картели или нелоялна конкуренция КРС счита, че средствата на конкурентното право са достатъчни за защитата от антиконкурентни споразумения, съгласувани практики и поведение на участниците на пазара, насочено към създаването на нелоялна конкуренция.

С оглед изложеното, КРС приема, че разглежданият пазар не покрива третия критерий, а именно недостатъчна ефективност на конкурентното право.

4.4. Заключение

Съгласно т. 5 от преамбюла на Препоръката за съответните пазари от 2007 г., чл. 152, ал. 5 от ЗЕС и чл. 6, ал. 1 от Методиката, анализът във връзка с прилагането на трите критерия при определянето на даден пазар за съответен, следва да докаже, че всички те са изпълнени кумулативно.

С оглед изложеното дотук, КРС прави заключението, че пазарът на магистрални сегменти на линии под наем на едро не подлежи на ex ante регулиране, тъй като не изпълнява кумулативно трите критерия за определяне на съответен пазар, подлежащ на ex ante регулиране. Съгласно чл. 152, ал. 6 от ЗЕС, комисията може да не извършва анализ на съответен пазар, посочен в приложим акт на Европейския съюз, когато установи, че поне един от критериите по ал. 5 не е изпълнен.

С оглед на гореизложеното КРС счита, че не са налице основания за продължаване на действащите задължения, наложени на БТК и същите следва да бъдат отменени.

VIII. Определяне на специфични задължения на пазара на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s

1. Изводи относно необходимостта от регулаторна намеса

1.1. Относно пазара на линии под наем на дребно

От резултатите от теста на трите критерия по отношение на пазара на линии под наем на дребно следва, че същият не подлежи на ex ante регулиране, тъй като не изпълнява кумулативно трите критерия за определяне на съответен пазар. Съгласно чл. 152, ал. 6 от ЗЕС, комисията може да не извършва анализ на съответен пазар, посочен в приложим акт на Европейския съюз, когато установи, че поне един от критериите по ал. 5 не е изпълнен.

С оглед на гореизложеното КРС счита, че не са налице основания за продължаване на действащите задължения, наложени на БТК и същите следва да бъдат отменени.

1.2. Относно пазара на магистрални сегменти на линии под наем на едро

От резултатите от теста на трите критерия по отношение на пазара на магистрални сегменти на линии под наем на едро КРС прави заключението, че пазарът на магистрални сегменти на линии под наем на едро не подлежи на ex ante регулиране, тъй като не изпълнява кумулативно трите критерия за определяне на съответен пазар, подлежащ на ex ante регулиране. Съгласно чл. 152, ал. 6 от ЗЕС, комисията може да не извършва анализ на съответен пазар, посочен в приложим акт на Европейския съюз, когато установи, че поне един от критериите по ал. 5 не е изпълнен.

С оглед на гореизложеното КРС счита, че не са налице основания за продължаване на действащите задължения, наложени на БТК и същите следва да бъдат отменени.

1.3. Относно пазара на терминиращи сегменти на линии под наем на едро

1.3.1. Подпазар на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости над 8 Mbit/s

От резултатите от теста на трите критерия по отношение на подпазара на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости над 8 Mbit/s следва, че същият не подлежи на ex ante регулиране, тъй като не изпълнява кумулативно трите критерия за определяне на съответен пазар. Съгласно чл. 152, ал. 6 от ЗЕС, комисията може да не извършва анализ на съответен пазар, посочен в приложим акт на Европейския съюз, когато установи, че поне един от критериите по ал. 5 не е изпълнен.

С оглед на изложеното, КРС счита, че не са налице основания за продължаване на съществуващите задължения на БТК на подпазара на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости над 8 Mbit/s, поради което същите трябва да бъдат отменени.

1.3.2. Подпазар на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s

Изводите от анализа на съответния подпазар на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s сочат, че БТК следва да бъде определено като предприятие със самостоятелно значително въздействие върху този подпазар, предвид следните обстоятелства:

- БТК е предприятие със съществен пазарен дял, изчислен на база брой линии. Относителният дял на БТК на разглеждания подпазар отбелязва спад за периода 2008-2010 г., но остава над 50%;
- БТК е вертикално интегрирано предприятие, което предоставя достъп до терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s чрез мрежата си, която е с национално покритие;
- Достъпът до терминиращите сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s, предлагани от БТК, е съществен ресурсен фактор, който затруднява предоставянето на услуги на дребно в райони, където дублирането на мрежата на БТК е невъзможно или е икономически необосновано;
- БТК има преимущества, произтичащи от покритието, осигурено от мрежата за достъп на предприятието, базирана на традиционната усукана метална двойка.

Като се отчита значителното въздействие на БТК върху съответния подпазар на едро, КРС счита, че БТК е способно да действа независимо от конкурентите и клиентите си на подпазара на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s.

Предвид изложеното КРС счита, че на разглеждания подпазар е налице необходимост от ex ante регулиране с цел преодоляване на причините за установените конкурентни проблеми и с оглед създаване на условия за устойчив конкурентен пазар.

2. Цели и принципи при избор на специфични задължения

Основна цел, на която следва да бъде подчинен изборът на специфични задължения при регулирането на подпазара на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s е насърчаване на дългосрочната конкуренция. Предвид резултатите от пазарния анализ и установените потенциални конкурентни проблеми, КРС, след преценка на необходимостта от това, налага, продължава, променя и/или отменя специфични задължения на предприятията, предоставящи на съответните пазари обществени електронни съобщителни мрежи и/или услуги за постигане на целите, определени в закона:

- създаване на необходимите условия за развитие на конкуренцията;
- подпомагане на развитието на вътрешния пазар на електронни съобщения;
- подкрепа на интересите на гражданите.

В съответствие с чл. 157 от ЗЕС при избора на специфични задължения КРС спазва следните принципи:

- обоснованост – специфичните мерки, които регулаторът може да налага, да отговарят на действащите нормативни изисквания;

- пропорционалност – тежестта на задължението да е съобразена с причината за установената неефективна конкуренция и целения резултат, като регулаторът посочва причините за налагане на специфичните мерки за всяко предприятие;
- въздържане от регулаторна намеса на нововъзникващи пазари, дори и при установено наличие на пазарен участник или участници с големи пазарни дялове.

3. Текущи задължения, наложени на предприятието

Съгласно §7 от ПЗР на ЗЕС наложените по реда на ЗД (отм.) задължения на операторите със значително въздействие върху пазара, свързани с предоставянето на линии под наем, се запазват до влизане в сила на решенията на комисията, с които се налагат специфични задължения на предприятия, определени за такива със значително въздействие върху съответния пазар по реда на този закон.

До настоящия момент, при условията на ЗД (отм.), с Решения № 1749 от 16.09.2004 г., № 2389 от 21.12.2005 г. и № 1315 от 20.06.2006 г. на КРС за предприятие със значително въздействие върху пазара на услугата „линии под наем” е определено БТК. Съгласно т. 2 от Решение № 1315 от 20.06.2006 г. на КРС БТК е задължено да продължи да изпълнява задълженията, предвидени в ЗД и индивидуална лицензия № 121-0001 от 28.01.2005 г. за осъществяване на далекосъобщения чрез далекосъобщителна мрежа за предоставяне на услугата „линии под наем”. В тази връзка действат и задълженията за БТК, съгласно Наредбата за условията и реда за предоставянето на услугата „линии под наем” (приета с ПМС № 21 от 29.01.2004 г., обн., ДВ, бр. 10 от 06.02.2004 г.). Наложения на БТК задължения се отнасят за пазарите на услугата „линии под наем” на дребно и на едро.

Текущите задължения на БТК са, както следва:

- Задължение за предоставяне на линии под наем от минималния пакет – БТК може да откаже да предостави услугата само при изчерпателно посочени обективни причини. Линии под наем извън минималния пакет се предоставят по договаряне.
- Задължение за прозрачност – БТК е задължено да предоставя услугата при публично известни и обективни условия за достъп и ползване. Във връзка с предоставянето на „линии под наем от минималния пакет” БТК е задължено да публикува цените на услугата в един национален всекидневник 7 дни преди влизането им в сила и да предоставя безплатна информация за тези цени във всички офиси на предприятието. БТК е задължено да поддържа и предоставя безвъзмездно, при поискване, информация за техническите характеристики на типовете линии под наем, различни от тези от минималния пакет, както и да направи публични техните характеристики. Във връзка с предоставянето на линии под наем, извън минималния пакет, е наложено задължение за изготвяне на писмен договор с определено минимално съдържание.
- Задължение за равнопоставеност при предоставянето на услугата „линии под наем”, освен в случаите на предоставяне на услугата за нуждите на националната сигурност и отбраната на страната.
- Задължение за изготвяне и публикуване на типово предложение за предоставяне на линии под наем от минималния пакет, което е с определено съдържание и подлежи на одобрение от комисията. Типовото предложение е одобрено с Решение № 1487 от 15.07.2004 г. на КРС.

- Задължение за определяне на обективни и публично известни цени, съобразени с разходите по предоставяне на услугата. Цените за линиите под наем са: първоначална цена, покриваща разходите по физическото свързване – оборудване, ресурси, тест за съвместимост; абонаментна цена, отнасяща се до текущата поддръжка и обслужването; други цени за служебни и допълнителни услуги, като достъп до услугите за справки, запитване към оператор, събиране на данни за таксуване. Цените за линии под наем от минималния пакет са разходоориентирани, като БТК доказва тяхната разходоориентираност въз основа на система за определяне на разходите, одобрена от КРС. С Решение № 1487 от 15.07.2004 г. на КРС на БТК са наложени ценови ограничения за някои от линиите под наем от минималния пакет.
- Задължение за водене на разделно счетоводство – задължението за разделно счетоводство е наложено на БТК с Решение № 237 от 17.03.2009 г. на съответните пазари на терминиране на повиквания в индивидуални обществени телефонни мрежи в определено местоположение и на генериране на повиквания от обществени телефонни мрежи в определено местоположение. Задължението се прилага по отношение на цялостната дейност на предприятието.

4. Конкурентни проблеми

Въз основа на заключенията от анализа на съответния подпазар на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s, КРС разглежда наличието на конкурентни проблеми в съответствие с Общата позиция⁸⁶ на ГЕР⁸⁷ относно подхода при определяне на подходящи специфични задължения, в която е посочено, че под „конкурентен проблем” се разбира всяко пазарно поведение на предприятие със значително въздействие върху съответния пазар, чрез което се цели да не се допусне конкурентите да навлязат на пазара или да се изтласкат от пазара, или е в ущърб на интересите на потребителите. В съответствие с цитирания документ, КРС изследва наличието на конкурентните проблеми, чието възникване би било възможно при липса на регулаторна намеса. Както е посочено в раздел VI от анализа на съответния пазар, подпазарът на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s се характеризира с наличие на бариери, свързани с контрол върху собствената инфраструктура на предприятието със значително въздействие върху този подпазар, която не може лесно да бъде дублирана. Липсата на възможност за ползване на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s може да се отрази негативно на предоставянето на електронни съобщителни услуги на дребно, като се препятства възможността на предприятията да предлагат пълния набор от услуги на своите потребители, тъй като липсва алтернативна инфраструктура, посредством която може да се осъществи достъп до тези потребители.

По-долу са разгледани възможните сценарии за възникване на конкурентни проблеми на подпазара на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s.

⁸⁶ Обща позиция на ERG относно подхода при определяне на подходящи специфични задължения (ERG (06) 33 Revised ERG Common Position on the approach to appropriate remedies in the ECNS regulatory framework („Remedies” document), Final Version – стр. 25

⁸⁷ Понастоящем Орган на европейските регулатори в областта на електронните съобщения (Body of European regulators for electronic communication – BEREC)

4.1. Прекалено високи цени

Прекалено високите цени се дефинират като цени, дължащи се на монополно или господстващо положение, чиито нива са значително по-високи от тези на конкурентите. Необоснованото ценообразуване съставлява нарушение на правото на конкуренция, относимо към предприятие с господстващо положение, което определя необоснована цена. Следва да се отбележи, че в конкурентното право липсва легална дефиниция за необосновани цени. Наличието на прекалено високи (необосновани) цени се преценява по косвени аргументи като: рязко покачване на цената, необичайно (немотивирано) повишаване на цените, липса на връзка между себестойността на продукта и цената. В икономическия анализ се приема, че са налице прекалено високи цени, в случай че предприятието има възможност да генерира печалби, по-високи отколкото в ситуация на ефективна конкуренция. КРС счита, че при липса на регулаторна намеса, за БТК са налице стимули, макар и ограничени от възможностите за конкурентен натиск, оказван от цените на алтернативните линии, да прилага прекалено високи цени на подпазара на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s. Видно от анализа на съответния подпазар, за да предоставят услуги на вертикално свързаните пазари на дребно, конкурентните предприятия следва да закупят от историческото предприятие услугата на едро в райони, в които имат ограничено покритие на мрежите си. В този смисъл, конкурентите предприятия са зависими от пазарното поведение на БТК, а за последното са налице мотиви да се възползва от положението си на предприятие със значително въздействие върху пазара, като предоставя достъп до инфраструктурата си, прилагайки прекалено високи цени, с оглед извличане на монополно висока печалба.

Въз основа на гореизложеното КРС е на мнение, че при липса на регулаторна намеса, прекалено високите цени представляват потенциален конкурентен проблем.

4.2. Прехвърляне на хоризонтални предимства

Тъй като БТК действа на съответните пазари на едро, за БТК е налице възможност да засили положението си на предприятие със значително въздействие върху подпазара на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s, като може да прехвърли пазарната си мощ и на свързания пазар на магистрални сегменти на линии под наем на едро. Правдоподобно е предприятието да се стреми към подобно поведение, което в крайна сметка е в ущърб на конкуренцията и на интересите на крайните потребители.

Въз основа на горното КРС счита, че прехвърлянето на хоризонтални предимства е потенциален конкурентен проблем.

4.3. Прехвърляне на неценови предимства на вертикално свързаните пазари

Прехвърлянето на вертикални предимства чрез неценови модели на пазарно поведение включва възможното използване на различни видове дискриминационно поведение. Липсата на каквото и да било външно въздействие върху предприятията със значително въздействие върху пазара създава условия за въвеждане на дискриминационни и/или прекомерни изисквания, както и прилагане на тактики на забава.

4.3.1. Отказ за предоставяне на достъп до услугата

БТК може да откаже да предостави на конкурентите си достъп до терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s. В този

случай, конкурентните предприятия, които нямат покритие на мрежите си в съответния район, следва да търсят алтернативни възможности, в това число изграждане на собствени линии, за да предоставят услугите си на вертикално свързаните пазари на дребно. Това може да доведе до по-високи разходи или по-ниски продажби за конкурентите на пазара на дребно, които от своя страна да доведат до отслабване на техните пазарни позиции или, дори, до изтласкване от пазара на дребно.

Също така, за предприятието със значително въздействие върху съответния пазар са налице стимули да предостави достъп до услугата си само на някои конкурентни предприятия, с цел да предотврати развитието на собствените им мрежи, въз основа на които тези предприятия имат възможност да засилят пазарните си позиции в бъдеще.

Не е изключено при липса на регулация такова поведение да бъде следвано от БТК с цел недопускане на конкурентите на вертикално свързани пазари на дребно и ограничаване на възможностите им за предоставяне на услуги на крайните потребители.

Евентуален отказ за предоставяне на достъп до услугата от вертикално интегрирано предприятие със значително въздействие върху пазара може да има за резултат изхвърляне на конкурентите от пазара. Последното ще рефлектира и върху нивото на конкуренция на свързаните пазари на дребно.

Въз основа на изложеното, КРС счита, че отказът за предоставяне на достъп до услугата от страна на вертикално интегрирано предприятие със значително въздействие върху разглеждания подпазар, каквото е БТК, представлява потенциален конкурентен проблем.

4.3.2. Тактика на умишлено забавяне или отлагане

Както е отбелязано в Общата позиция на ГЕР (ERG (06) 33), потенциален конкурентен проблем при вертикално интегрираните предприятия е тактиката на умишлено забавяне или отлагане, т.нар. „натиск при предоставянето” (provisioning squeeze). По отношение на разглеждания пазар най-често тази тактика може да се прояви при сключване на договори за предоставянето на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s. Тактиката на забавяне се проявява в различни форми, като продължителни преговори или симулиране на технически проблеми. Посредством ненужно дълги преговори за предоставяне на достъп с оглед използване на услуги на този подпазар или чрез позоваване на несъществуващи технически проблеми предприятието със значително въздействие върху подпазара може да цели създаването на несигурност у конкурентите, както и увеличаване на разходите им. За страните, които използват услугата, е необходимо тя да бъде предоставена навреме и в съответствие с договорните срокове, съотнесими към сроковете за предоставяне на съпоставими услуги на вертикално свързаните пазари на дребно. В противен случай, страната, която е закупила услугата не може да даде гаранции и качество за предоставяне на услугите на дребно на своите клиенти, които са сходни с предоставяните от БТК, като вертикално интегрирано предприятие със значително въздействие върху подпазара на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s.

Така разгледано забавянето на преговорите или на предоставянето на услугите за достъп би могло да се приравни на отказ от достъп. Мотивите за такова поведение са два вида. На първо място, при отворен за конкуренция пазар на дребно биха се намалили печалбите на предприятието със значително въздействие върху пазара, ако то

не използва тактиката за забавяне на навлизането на пазара. Съществува потенциална възможност действията на БТК по забавяне под формата на дълги проучвателни срокове, на чувствително разтегнати във времето проверки на необходими съоръжения и изчисления на разходите да са причина конкурентните предприятия да загубят крайни потребители на пазара на дребно, тъй като не могат да предложат условия и качество, сходни на предлаганите от БТК.

Въз основа на изложеното, КРС счита, че тактиката на умишлено забавяне или отлагане представлява потенциален конкурентен проблем, който може да се отрази върху конкуренцията на вертикално свързаните пазари на дребно чрез прехвърляне върху тях на конкурентните предимства, от които се ползва БТК на пазара на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s.

4.3.3. Прекомерни изисквания

Поставянето на завишени изисквания, проявяващи се в неотносими към исканата услуга технически изисквания или други условия затрудняват конкурентите при навлизането им на пазара. В конкретния случай, тези изисквания могат да се изразяват в необосновани технически изисквания или сложни процедури за отстраняване на повреди, като същевременно са извън необходимото за осъществяване на услугите. Крайният ефект от такива изисквания се изразява в увеличаване разходите или намаляване продажбите на конкурентите.

Въз основа на изложеното, КРС счита, че прекомерните изисквания представляват потенциален конкурентен проблем, от който БТК може да се възползва в ролята си на предприятие със значително въздействие върху разглеждания подпазар.

4.3.4. Дискриминация по отношение на качеството

Качеството на услугите, предлагани на разглеждания пазар оказва пряко влияние върху услугите, предоставяни на крайните потребители. Посоченото създава предпоставки за предприятие със значително въздействие върху разглеждания подпазар да предоставя на свързаните пазари на дребно (надолу по веригата) услуги, с качество, различно от качеството на услугите, предоставяни на конкурентните предприятия. Така например, за БТК е налице възможност да предоставя достъп до терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s с по-ниско качество, от това, с което предприятието предоставя услугите на собствените си абонати на свързаните пазари на дребно. Всъщност, ако закупената услуга на едро е с по-ниско качество, то предоставяната въз основа на нея услуга на дребно също е с по-ниско качество. Поради това, предприятията закупили услугата на едро с по-ниско качество не могат да се конкурират на пазарите на дребно с предприятието със значително въздействие върху разглеждания подпазар на едро. Подобно поведение може да има съществено влияние върху конкуренцията на пазарите на дребно и, в крайна сметка, да е в ущърб на потребителите на вертикално свързаните пазари на дребно.

Предвид посоченото КРС счита, че дискриминацията по отношение на качеството е потенциален конкурентен проблем, който може да бъде адресиран с предвидените мерки за ex-ante регулиране.

4.3.5. Стратегическо планиране на продуктовите характеристики

Стратегическото планиране на продуктовите характеристики може също да бъде използвано от предприятието със значително въздействие върху подпазара на

терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s, като тактика, целяща да повиши разходите на конкурентите на вертикално свързаните пазари на дребно или да постигне отлив на крайните потребители от ползване на услугите на последните. Планирането на продуктовите характеристики, като антиконкурентна практика, може да обхване всяка една от характеристиките на услугите на разглеждания подпазар, като например възможности за поддържане на гарантирани скорости на линията под наем или налагане на използването на определена технология, независимо от съществуващите възможности за осигуряване на услуги на този подпазар чрез използване на модерна и по-високо ефективна алтернативна технология. Предвид посоченото, КРС е на мнение, че при липса на регулиране, БТК би имало мотиви да приложи стратегическо планиране на продуктовите характеристики с оглед препятстване на конкурентни възможности за ползване на услугата, както и за предоставяне на конкурентни продукти на вертикално свързаните пазари на дребно. В тази връзка КРС счита, че това е потенциален конкурентен проблем, чието въздействие може да бъде елиминирано чрез, например, поставяне на условия за справедливост, основателност и своевременност при определяне на пропорционални задължения за предоставяне на достъп до и ползване на необходими мрежови елементи и/или съоръжения.

4.3.6. Дискриминационно използване и непредоставяне на информация

Дискриминационното използване или непредоставянето на необходима информация за ползването на услугите на едро е друга тактика, която може да бъде използвана от историческото предприятие за негласен отказ да предостави достъп до услугите на подпазара на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s. Такава възможност е, например, придобивайки информация за крайните клиенти на своите конкуренти, предприятието да я предостави на своето звено, предоставящо услуги на дребно, с цел оферирание на по-изгоден продукт.

Следва да се изтъкне, че липсата на информация е от съществено значение както за планиране от страна на алтернативните предприятия на ползването на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s, така и за коректно заявяване на тези услуги. Липсата на информация или неясно представената информация води до по-малко ефективен или ефикасен достъп до услугата или може напълно да изключи възможностите за ползването му. От изложеното по-горе, е видно, че при липса на регулация БТК би имало стимули да пречи на конкурентите, като не предоставя необходимата информация. Това би повишило разходите на конкурентите и би намалило конкуренцията.

В заключение, КРС счита, че дискриминационно използване и непредоставяне на информация представлява потенциален конкурентен проблем.

4.2. Прехвърляне на ценови предимства на вертикално свързаните пазари

При липса на регулаторна намеса БТК, като вертикално интегрирано предприятие със значително въздействие върху подпазара на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s, би имало възможности да прехвърля вертикалните си предимства от съответния пазар на едро на пазарите на дребно чрез прилагане на ценови модели на пазарно поведение като ценова дискриминация и крос-субсидиране. Чрез такива модели на поведение се цели лимитиране на продажбите на конкурентите на пазара на дребно, увеличаването на техните разходи и поставянето под натиск на размера на печалбата им („margin

squeeze”). Общото между проблемите от този вид е, че се пораждат вследствие на взаимното влияние между цените на пазарите на едро и цените на свързаните пазари на дребно.

Въз основа на посоченото, КРС счита, че прехвърлянето на вертикални предимства от съответния пазар на едро на пазарите на дребно представлява потенциален конкурентен проблем.

4.2.1. Ценова дискриминация

БТК като вертикално интегрирано предприятие има стимули да прилага по-ниски цени за терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s с оглед предоставяне на услуги на дребно от собствените му звена/поделения или от свързани с предприятието лица (вътрешни услуги), в сравнение с цените за същите услуги, предлагани на конкурентните предприятия (външни услуги), като по този начин осъществява ценова дискриминация. Друг възможен пример на ценова дискриминация на пазарите на линии под наем е комплексна цена по договор. Като цяло договорната/ комплексната цена е обичайна практика в случаи, при които специалните изисквания на клиентите и реализирания обем продажби много трудно биха били обхванати от стандартните ценови листи. От друга страна, договорните цени са крачка в посока на предлагане на по-ниски цени на някои от клиентите на услуги на едро в сравнение с други, независимо че обемите на първите са по-малки от тези на вторите, което би могло да бъде конкурентен проблем. Такива практики биха поставили конкурентите в неблагоприятно положение по отношение на разходите им на вертикално свързаните пазари на дребно.

Въз основа на посоченото КРС счита, че ценовата дискриминация представлява потенциален конкурентен проблем.

4.2.2. Крос-субсидиране

Близко свързан с ценовата дискриминация, крос-субсидирането е друг потенциален конкурентен проблем на подпазара на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s. Крос-субсидирането, само по себе си, би могло и да не представлява антиконкурентно поведение. Но, ако едната цена е прекалено висока (на пазара на едро), а другата е хищническа (на пазара на дребно), крос-субсидирането може да бъде използвано, за да се затвори свързан, потенциално конкурентен пазар на дребно. При условие, че на пазара на едро е определена прекалено висока цена, а пазарът, на който се предлагат услуги на хищнически цени е този на дребно и предприятието със значително въздействие върху пазара е вертикално интегрирано, то крос-субсидирането може да доведе до потискане на печалбата („margin squeeze”) на конкурентите. В конкретния случай, потискането на печалбата не би позволило на конкурентните предприятия да постигнат разумна норма на печалба на пазара на дребно, което от своя страна води до изтласкването им от пазара на дребно.

Въз основа на посоченото КРС счита, че крос-субсидирането представлява потенциален конкурентен проблем.

Заклучение

В заключение следва да се посочи, че ясно се очертават потенциални конкурентни проблеми, които могат да ограничават или да попречат на развитието на конкуренцията на подпазара на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s.

5. Избор на специфични задължения

Разпоредбите на чл. 166 ал. 2 от ЗЕС дават възможност на регулатора, с оглед постигане на целите по чл. 4 от ЗЕС, да избере измежду няколко възможни специфични задължения, които са обективни и пропорционални на установените конкурентни проблеми.

При избора на специфични задължения, които могат да бъдат наложени на БТК, определено като предприятие със значително въздействие върху разглеждания подпазар, КРС отчита в максимална степен най-добрите практики за налагане на регулаторни мерки, като следствие от установено значително въздействие на съответния пазар и установените на него конкурентни проблеми. При избора на специфични задължения КРС се съобразява и с това кое от няколко възможни задължения би било достатъчно, за да се преодолеят конкурентните проблеми срещу които то е насочено.

Съгласно разпоредбите на чл. 166 от ЗЕС, КРС може да налага, продължава, изменя или отменя специфични задължения на предприятията със значително въздействие върху съответния пазар, като спазва принципите на обективност, прозрачност, пропорционалност и равнопоставеност.

Разпоредбите на чл. 157 от ЗЕС предвиждат, че наложеното специфично задължение е пропорционално, когато съответства на причината за установената неефективна конкуренция и на целения резултат. В допълнение, съгласно разпоредбите на чл. 175 от ЗЕС, при налагане на специфично задължение за достъп, КРС следва принципа на пропорционалност, като взема предвид:

- техническа и икономическа жизнеспособност на ползването или инсталирането на съоръжения от конкурентни предприятия, предоставящи обществени електронни съобщителни мрежи и/или услуги, с оглед развитието на пазара и характера и вида на използвания достъп;
- възможност за предоставяне на услугата с оглед на наличния капацитет;
- направени първоначални инвестиции от собственика на инфраструктурата, отчитайки всички направени публични инвестиции и свързаните с тях рискове;
- запазване на конкуренцията в дългосрочен аспект и по-специално икономически ефективна конкуренция по отношение на инфраструктурата;
- права на интелектуална собственост, когато са относими;
- предоставяне на общоевропейски услуги;
- наложени специфични задължения на същото предприятие на съседни свързани пазари.

Изхождайки от законовите разпоредби и като отчита алтернативните възможности за избор на специфично задължение, КРС счита, че прилагането на принципа на пропорционалност при избор на специфични задължения означава регулаторният орган да избере най-малко обременяващата мярка за съответното предприятие със значително въздействие върху пазара, като в същото време тази мярка следва да е обоснована от гледна точка на целения резултат. Изборът на конкретно задължение измежду няколко възможни е разгледан и обоснован в т. 5.2. от настоящия раздел.

5.1. Взаимосвързаност между специфичните задължения

При избора на съответните мерки КРС е отчела обстоятелството, че между специфичните задължения, които могат да бъдат наложени на предприятието със значително въздействие върху съответния пазар, е налице тясна свързаност. Връзката се изразява в осигуряване на условия за ефективното прилагане на съответната мярка, тъй като самостоятелното ѝ прилагане не би имало необходимия ефект за развитие на конкуренцията. Например, задължението за прозрачност, наложено самостоятелно има по-малък ефект върху развитието на конкуренцията за разлика от случаите, когато се налага съвместно със задължение за равнопоставеност.

5.2. Налагане на конкретни специфични задължения

Предвид посочените по-горе цели и принципи, КРС счита, че специфичните задължения, пропорционални на установените в т. 4 от настоящия раздел конкурентни проблеми и които е обосновано да бъдат наложени на БТК като предприятие със значително въздействие върху подпазара на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s, са както следва:

5.2.1. Задължение за достъп до необходими мрежови елементи и съоръжения с оглед ползване на услугата „терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s”

Както беше посочено в анализната част по-горе, БТК има значително въздействие върху подпазара на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s. БТК е предприятие със съществен пазарен дял, изчислен на база брой линии, поради което КРС счита, че евентуален отказ за предоставяне на достъп до услугата, би нанесъл съществена вреда на конкуренцията на пазара. Нормалното развитие на конкуренцията се застрашава или пречатства и от практики на поставяне на прекомерни и неравнопоставени изисквания, както и от случаите на забавено удовлетворяване на исканията за достъп до услугата.

Ето защо, КРС счита, че за да се даде възможност на предприятията, които се конкурират с БТК на вертикално свързания пазар на линии под наем на дребно, да предоставят еквивалентни на предлаганите от БТК условия на този пазар, е необходимо да се наложат задължения на БТК за предоставяне на достъп до необходими мрежови елементи и съоръжения с оглед ползване на услугата „терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s”. По този начин ще бъде стимулирана ефективната конкуренция на пазарите на дребно в полза на крайните потребители.

Съгласно чл. 173 от ЗЕС, КРС може да наложи задължение на предприятие със значително въздействие върху съответен пазар за предоставяне на достъп до и ползване на необходими мрежови елементи и/или съоръжения, когато по преценка на комисията отказът за предоставяне или налагането на срокове и условия, които се приравняват на отказ, може да пречатства наличието на устойчив конкурентен пазар на услуги на дребно или е във вреда на крайните потребители. Предвид установените в т. 4 от настоящия раздел конкурентни проблеми, КРС счита за обосновано и пропорционално да наложи на БТК задълженията за достъп до и ползване на необходими мрежови елементи и съоръжения, предвидени в чл. 174, ал. 1, т. 1, т. 2 и т. 3 от ЗЕС.

При налагане на задълженията за предоставяне на достъп до необходими мрежови елементи и съоръжения с оглед ползване на услугата „терминиращи сегменти

на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s”, КРС се е ръководила от спазването на принципа за пропорционалност, като е взела предвид обстоятелствата, посочени в чл. 175 от ЗЕС.

На първо място, КРС счита, че задължението за достъп на БТК е съобразено с развитието на пазара от гледна точка на наличната инфраструктура на мрежите за достъп на алтернативните предприятия и, предимно, на ограниченото изграждане на MAN мрежи от предприятия, упражняващи дейност на пазарите на линии под наем, анализирано в т. 3.2 от Раздел III). Комисията изтъква, че предвиденото задължение за достъп е съобразено и с обстоятелството, че БТК разполага с най-добре изградена мрежа за достъп на национално ниво, осигуряваща на предприятието почти всеобхватен достъп до крайните потребители, предвид покритието на тази мрежа по население и територия. Предвид изложеното, КРС изтъква, че не са налице основания, които да водят до извода, че посредством предвидените задължения биха се засегнали нормалното функциониране на мрежата и икономическата стабилност на БТК.

На следващо място, комисията е на мнение, че предвидените в настоящата точка задължения за достъп на БТК отчитат както инвестициите, направени от БТК, така и свързания с тях риск. Следва да се има предвид, че конкурентните условия на подпазара на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s са обусловени и от техническите ограничения за предоставяне на линии под наем, предвид исторически изградената мрежа за достъп на БТК, базирана на усукана метална двойка. В тази връзка, комисията посочва, че БТК вече не инвестира в мрежа, базирана на усукана метална двойка, но независимо от това може да я използва навсякъде, където тя е изградена, без свързан с това значителен инвестиционен риск.

Предвид изложеното, КРС счита, че посочените по-долу задължения за достъп са пропорционални и ще гарантират развитието на конкуренцията на свързания пазар на дребно, както и икономически ефективна конкуренция по отношение на инфраструктурата и, по-специално, по отношение на изграждането на мрежи за достъп, включително LAN/MAN мрежи, базирани на влакнесто-оптична среда.

Относно засягането на правата на интелектуалната собственост КРС счита, че този въпрос не е в пряка връзка с налагането на задължението за достъп и, доколкото могат да възникнат такива въпроси, тяхното регламентиране е предмет на договорите за ползване на услугите на разглеждания съответен пазар.

По отношение предлагането на общоевропейски услуги, КРС не намира основания, които водят до извода, че налагането на посочените по-долу задължения би се отразило негативно върху предлагането на тези услуги.

С оглед посоченото и отчитайки, че при липса на външно въздействие БТК има възможност да определи едностранно условия за предоставяне на достъп до необходими мрежови елементи и съоръжения с оглед получаване на услугата „терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s” в ущърб на конкурентите и крайните потребители, КРС счита, че в съответствие с разпоредбите на чл. 166, ал. 2, т. 4 и във връзка с разпоредбите на чл. 173 и чл. 174, ал. 1, т. 1, 2 и 3 от ЗЕС на БТК следва да бъдат наложени задължения за достъп, както следва:

- предоставяне на достъп до необходими мрежови елементи и съоръжения с оглед получаване на услугата „терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s”, независимо от използваната технология за предоставяне на наетия или резервиран капацитет;

- добросъвестно водене на преговори с предприятия, искащи достъп;
- запазване на предоставения, преди налагане на настоящото задължение, достъп с оглед ползване на услугата „терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s”.

Наред с посоченото, във връзка с установените конкурентни проблеми и с оглед разпоредбата на чл. 174, ал. 2 от ЗЕС, КРС е на мнение, че е необходимо да постави изисквания, свързани с осигуряване на условия за справедливост и своевременност, при които следва да се изпълняват посочените по-горе задължения за достъп, предвид важността им за осигуряване на устойчива конкурентна среда. В тази връзка, на основание на чл. 174, ал. 2 от ЗЕС, БТК се задължава:

- да осигури възможност на заинтересованите предприятия за ползване на услуги на едро при неценови условия и при срокове, които кореспондират с условията за предоставяне на услугите на дребно, предлагани от БТК. Услугите на дребно могат да се предлагат на крайните потребители най-рано един месец след осигуряване на неценови възможности за ползване на съответните услуги на едро от заинтересованите предприятия при условия, осигуряващи възможност за ефективна конкуренция, и след публикуване на измененията в неценовите условия за ползване на услугите на едро, както и в сроковете за тяхното предоставяне, в съответствие с наложеното на БТК задължение за прозрачност;
- БТК се задължава да уведомява писмено и мотивирано предприятия, с които води преговори за сключване на договор и предоставяне на достъп с оглед получаване на услугата „терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s” и/или за получаване на услугата, регламентирана във вече сключен договор, когато не може да сключи договора и/или да предостави достъпа в срока и при условията, регламентираните респективно в действащата нормативна уредба и/или определени в съответствие с наложените специфични задължения или в сключения договор;
- БТК се задължава в срок до 6 (шест) месеца от получаване на решението на комисията да определи срокове за предоставяне на достъп с оглед ползване на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 64 Kbit/s, както и над 64 Kbit/s до и включително 8 Mbit/s, при спазване на следните изисквания:

а) сроковете за предоставяне на достъп следва да са с минимум 3 (три) дни по-кратки от сроковете, в които БТК предоставя достъп с оглед ползване на линии под наем на дребно, съответно разпределени по скорости до и включително 64 Kbit/s, и над 64 Kbit/s до и включително 8 Mbit/s, като последните се определят като средно аритметична величина от сроковете, в които БТК е предоставило достъп с оглед ползване на 95% от линиите под наем на дребно, съответно разпределени по посочените скорости, за предходната календарна година в съответствие със срока за актуализиране по б. „в” по-долу.

б) сроковете за предоставяне на достъп по б. „а” обхващат периода от получаване на съответна заявка от БТК до осигуряване на възможност за ефективно ползване на заявения терминиращ сегмент на линия под наем на едро, представен в дни.

в) БТК актуализира сроковете за предоставяне по б. „а” ежегодно, най-късно до 31 януари на съответната календарна година.

- До определяне на сроковете в съответствие с посочените по-горе изисквания, БТК прилага максимални срокове за предоставяне на достъп с оглед ползване на

терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s, както следва:

Терминиращи сегменти на линии под наем на едро със съответна скорост:	до и включително 64 Kbit/s	над 64 Kbit/s до и включително 8 Mbit/s
Максимален срок за предоставяне на достъп, дни	15	30

Таблица 13

- БТК се задължава в срок до 1 (един) месец от получаване на решението на комисията да определи срокове за отстраняване на възникнали повреди на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s. Сроковете за отстраняване на повреди се актуализират ежегодно, най-късно до 31 януари на съответната календарна година, и съответстват на постигнатото от БТК средно време за отстраняване на повреди на линии под наем на дребно, с аналогични характеристики, в предходната календарна година.
- БТК предоставя в комисията подробна информация, въз основа на която са определени сроковете за предоставяне на достъп и за отстраняване на повреди на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s, 10 дни преди сроковете за актуализиране на тази информация, посочени по-горе.

КРС счита, че налагането на тези изисквания ще възпрепятства евентуално поведение на БТК, насочено към забава или отказ да предостави терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s. При определяне на изисквания, свързани с осигуряване на условия за справедливост и своєвременност, комисията се е ръководила и от европейската практика, в съответствие с *Общата позиция на ГЕР относно най-добра практика по отношение на мерки, наложени вследствие на установено значително въздействие върху съответните пазари на линии под наем на едро*⁸⁸. В посочения документ се изтъква (стр. 4), че един от начините за осигуряване на конкурентни условия между предприятията е определянето на конкретни срокове за предоставяне на достъп с оглед ползване на услугите в обхвата на изискванията за справедливост, основателност и своєвременност по отношение на задължението за предоставяне на достъп до и ползване на необходими мрежови елементи и съоръжения, а именно в съответствие с чл. 174, ал. 2 от ЗЕС.

Предвид изложеното, КРС се е съобразила също с Препоръката на Европейската комисия от 21 януари 2005 г. относно предоставянето на линии под наем в Европейския съюз (част 1 – Основни условия за доставка на линии под наем на едро)⁸⁹, в която се определя (т. 1(b)), че сроковете за предоставяне на всяка категория линии под наем трябва да са колкото е възможно по-кратки, като сроковете за предоставяне на линии под наем на едро следва да са, във всеки случай, по-къси от постигнатите от задълженото предприятие текущо най-добри срокове за предоставяне на услуги на пазара на линии под наем на дребно. В Анекса към тази препоръка са представени срокове за предоставяне на линии под наем на дребно със скорости 64 Kbit/s, 2 Mbit/s

⁸⁸ ERG Common Position on best practice in remedies imposed as a consequence of a position of significant market power in the relevant markets for wholesale leased lines, ERG (07) 54 final 080331

⁸⁹ Commission Recommendation of 21 January 2005 on the provision of leased lines in the European Union (Part 1 — Major supply conditions for wholesale leased lines), ОВ L24 от 27.01.2005 г., стр. 39

(структурирани и неструктурирани) и 34 Mbit/s. Тези препоръчани като максимални срокове са определени на основата на третия най-кратък срок, наблюдаван в държавите-членки на ЕС за предоставяне на посочените категории линии под наем на дребно, в съответствие с представена от регулаторните органи информация. ЕК счита, че по този начин до известна степен са отразени обективните различия в мрежовите структури и процедурите за предоставяне на линии под наем в отделните държави-членки на ЕС.

Отчитайки европейската практика и посоченото в цитираната по-горе Препоръка на ЕК, КРС е определила задълженията за определяне, актуализиране и обосноваване от страна на БТК на конкретни срокове за предоставяне на достъп с оглед ползване на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s. До изпълнение на наложените задължения БТК следва да прилага ограниченията, определени в съответствие с Анекса към цитираната по-горе препоръка на ЕК, намалени с 3 (три) дни. КРС счита, че организирането на линии под наем със скорости над 2 Mbit/s до и включително 8 Mbit/s е аналогично на организирането на линии под наем със скорости над 64 Kbit/s до и включително 2 Mbit/s. По тази причина, срокът за предоставяне на достъп с оглед ползване на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости над 64 Kbit/s до и включително 8 Mbit/s следва да е еднакъв. Освен това, комисията е на мнение, че срок от 3 (три) дни е напълно достатъчен за заявителят на терминиращ сегмент на линия под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s да предостави чрез него други електронни съобщителни услуги на пазара на дребно.

В съответствие с т. 1(а) на цитираната по-горе Препоръка на ЕК в договорите за предоставяне на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s следва да са определени и срокове за отстраняване на повреди. Предвид това, КРС счита, че от гледна точка на поставянето на условия за справедливост, основателност и своєвременност, в съответствие с чл. 174, ал. 2 от ЗЕС, на БТК следва да бъде наложено задължение да определи срок за отстраняване на повреди на терминиращите сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s, които съответстват на постигнатото от БТК средно време за отстраняване на повреди на линии под наем на дребно със сходни характеристики през предходната календарна година.

С оглед осигуряване на контрол върху изпълнението на наложените на БТК изисквания, свързани с изпълнение на специфичното задължение за осигуряване на достъп до необходими мрежови елементи и съоръжения с оглед ползване на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s, КРС счита, че БТК следва да представя в комисията достатъчна информация, доказваща обективното определяне на сроковете за предоставяне на този достъп и за отстраняване на повреди.

Предвид обстоятелството, че задължението на БТК за осигуряване на достъп до необходими мрежови елементи и съоръжения с оглед ползване на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s представлява продължаване на част от задължението за предоставяне на достъп до линии под наем от минималния пакет с хармонизирани характеристики, наложено на БТК по реда на ЗД (отм.), КРС не счита, че продължаването и изменението на това задължение би създавало значителни затруднения за предприятието, такива, че да надвишават ползите от постигането на устойчива конкурентна среда в интерес на крайните потребители на вертикално свързаните пазари на дребно.

5.2.2. Задължение за прозрачност

Съгласно чл. 167, ал. 1 от ЗЕС задължението за осигуряване на прозрачност е свързано с публикуване на определена информация като финансови отчети, технически спецификации, характеристики на мрежата, условия и ред за предоставяне на достъп и/или взаимно свързване, начин на използване, цени, условия, ограничаващи достъпа до и/или използването на услуги и приложения. Съгласно *Общата позиция на ГЕР относно подхода при определяне на подходящи мерки в новата регулаторна рамка*⁹⁰, задължението за прозрачност се прилага като подходяща мярка за решаване на потенциалните конкурентни проблеми, свързани с дискриминация при ползване на информация, тактики на забавяне, обвързване на услугите, прекомерни изисквания, дискриминация по отношение на качеството и стратегическо проектиране по отношение на продуктовите характеристики.

Съгласно § 7 от ПЗР на ЗЕС, за БТК е налице задължение за прозрачност във връзка с предоставянето на линии под наем от минималния пакет с хармонизирани в европейски стандарти технически характеристики, както и задължение за изготвяне и публикуване на Типово предложение за сключване на договор за тяхното предоставяне, които са наложени по реда на ЗД (отм.)⁹¹. Типовото предложение следва да съдържа описание на услугата, условия и срокове за предоставянето ѝ, изисквания за качество, технически изисквания и интерфейси, приемни изпитвания, цени и начини на плащане, отговорност при неизпълнение и други договорни условия за предоставяне и ползване на услугата „линии под наем” от минималния пакет.

Като отчита, че чрез задължението за прозрачност се гарантира недопускане на част от потенциалните конкурентни проблеми, КРС счита, че евентуалното отменяне на задължението би могло да доведе до условия за прилагане на тактики за забава, създаване на дискриминация по отношение на качеството, както и до прекомерни и необосновани изисквания с оглед ползване на услугата терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s. Продължаването на задължението за прозрачност ще гарантира на заинтересованите предприятия достатъчно информация и яснота в процеса на преговорите за предоставяне на достъп с оглед ползване на тези услуги, като ще осигури предвидимост на договорните отношения. Освен това, изпълнението на задължението за прозрачност ще позволи на КРС да следи и контролира изпълнението на задълженията за равнопоставеност и предоставяне на достъп. Предвид изложеното, комисията счита, че задължението за прозрачност на БТК следва да бъде продължено.

От гледна точка на предвидените изисквания, свързани с осигуряване на условия за справедливост и своевременност при изпълнение на задължението за достъп, комисията разполага с възможност за предварителен контрол на условията за предоставяне на достъп с оглед ползване на услугата терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s. Същевременно, КРС е на мнение, че на БТК следва да бъде осигурена възможност за гъвкаво поведение на пазара на дребно, от гледна точка на динамичното му развитие в посока на интензивно ползване на линии под наем с алтернативни интерфейси. Предвид изложеното и

⁹⁰ ERG Common Position on the approach to appropriate remedies in the new regulatory framework, ERG (03)30rev1

⁹¹ В съответствие с чл. 139, ал. 1 от ЗД (отм.), БТК предоставя услугата „линии под наем” при публично известни и обективни условия за ползване на достъп до услугата и ползването ѝ. Задължението за изготвяне и публикуване на Типовото предложение за сключване на договор за предоставяне на услугата „линии под наем” е в съответствие с чл. 140, ал. 3 от ЗД (отм.), а съдържанието му е уредено в чл. 140, ал. 4 от ЗД (отм.)

отчитайки липсата на жалби, свързани с предоставяне на линии под наем от минималния пакет от страна на задълженото предприятие, КРС счита, че не е необходимо да продължи най-тежката мярка във връзка със задълженията за прозрачност и равнопоставеност, а именно – изготвяне и публикуване на Типово предложение, тъй като тя е свързана с продължителна процедура на одобрение от страна на регулатора, преди влизане в сила на съответните условия за предоставяне на достъп с оглед ползване на услугата. КРС счита, че предвидените в настоящия проект на решение задължения за прозрачност и равнопоставеност са достатъчна гаранция за предотвратяване на евентуално антиконкурентно поведение на БТК и не е необходимо да продължи наложеното на предприятието задължение за изготвяне и публикуване на Типово предложение като най-тежка регулаторна мярка за комбинирано изпълнение и упражняване на контрол върху изпълнението на тези две задължения.

Предвид текущото задължение на БТК за изготвяне и публикуване на Типово предложение, комисията счита, че изпълнението на продълженото и изменено задължение за прозрачност на условията за предоставяне на достъп с оглед ползване на услугата „терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s” няма да представлява тежест за задълженото предприятие.

Предвид предложеното изменение на текущите задължения на БТК и, в частност, отпадането на задължението за изготвяне и публикуване на Типово предложение, и отчитайки, че между специфичните задължения, които могат да бъдат наложени на предприятие със значително въздействие върху съответен пазар, е налице определена взаимовръзка, КРС счита за необходимо да продължи и измени задължението на БТК за прозрачност, както следва:

БТК се задължава да публикува и да актуализира на официалната си страница в интернет и да предоставя при поискване от заинтересованите предприятия информация, относно следното:

1. Описание на услугата „терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s” и на условията и сроковете за предоставяне на достъп с оглед нейното ползване, в т.ч.:

- а) приложими технически характеристики, в т.ч. интерфейси, скорости, стъпка на предлаганите скорости, приемни изпитвания и др.
- б) приложими стандарти и технически спецификации;
- в) изисквания за качество и гарантирано качество на предоставяне на услугата, включително гарантирана скорост и достъпност на услугата. Достъпността на услугата е времето, изразено като процент от общото време на ползване на услугата, в което предприятието гарантира, че услугата ще бъде достъпна за реално ползване;
- г) процедури и срокове за предоставяне, включително срокове за отговор на заявки;
- д) процедури и срокове и за прекратяване на предоставянето на услугата;
- е) условия, процедури и срокове при промяна в техническите характеристики на вече предоставена услуга за ползване, в т.ч. при промяна на скоростите, интерфейсите и други характеристики;
- ж) срокове и процедури за отстраняване на повреди и за възстановяване на услугата и нейното качество.

2. Цени за предоставяне на услугата „терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s”, определени при условията на т. 5.3.4.2

от настоящия раздел, включително условия за предоставяне и ползване на отстъпки, когато е приложимо.

3. Други договорни условия за предоставяне на достъп с оглед ползване на услугата:

а) отговорност при неизпълнение на условията и сроковете за предоставяне на достъп с оглед ползване на услугата, включително обезщетения при неизпълнение на сроковете за предоставяне на услугата и за отстраняване на повреди;

б) минимален срок на договора;

в) условия за предварително уведомяване за прекъсване или влошено качество на услугите при извършване на профилактични прегледи, ремонти или поради развитие на електронната съобщителна мрежа, както и за сроковете на прекъсването или влошаването на качеството на услугата;

г) други стандартни условия на договора, в т.ч. условия за сключване и прекратяване на договора, условия, уреждащи опазването на конфиденциалността на информацията в сключените индивидуални договори, която следва да се счита за търговска тайна;

д) друга относима информация, необходима за предоставяне на достъпа и ползване на услугата.

БТК следва да публикува посочената информация в срок до един месец от получаване на решението на КРС и да я актуализира в срок до три работни дни от настъпване на промяна, относима към някое от условията. Информацията следва да се актуализира и при дадени от комисията указания, на основание чл. 167, ал. 2 от ЗЕС в случай, че са дадени указания относно степента на подробност на публикуваната информация.

При определяне на съдържанието на информацията, която БТК е задължено да публикува на страницата си в интернет относно условията и сроковете за предоставяне достъп с оглед ползване на услугата терминиращи сегменти от линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s КРС се е съобразила с характера на предвиденото задължение за достъп на БТК, както и с т. 1(а) от *Препоръката на ЕК относно предоставянето на линии под наем в Европейския съюз (част 1)*, а именно осигуряване на включване в договорите за предоставяне на линии под наем на едро на всички въпроси относими към тези услуги, като условия на заявяване, миграция, предоставяне, качество, време за отстраняване на повреди, превантивни финансови санкции и изготвяне на друга необходима информация.

КРС счита, че във връзка с предвиденото задължение за равнопоставеност, както и с оглед осъществяване на контрол върху качеството на предоставяните услуги, така както е уредено в задължението за достъп по т. 5.2.1 по-горе, БТК следва да публикува и информация, както следва:

4. Информация за постигнато качество на услугата, както следва:

4.1. срокове за предоставяне на достъп с оглед ползване на услугата терминиращи сегменти на линии под наем на едро, съответно разпределени по скорости до и включително 64 Kbit/s, и над 64 Kbit/s до и включително 8 Mbit/s:

а) Процент на терминиращите сегменти, за които е спазен срокът за предоставяне на достъп, спрямо общия брой терминиращи сегменти, за които е предоставен достъп с оглед ползване през съответната година;

б) Средно време (в дни) за предоставяне на достъп с оглед ползване на терминиращи сегменти, постигнато през съответната година;

в) Средно време (в дни) на закъснението за предоставяне на достъп с оглед ползване за терминиращите сегменти, които не са предоставени в срок през съответната година;

г) Максимално закъснение (в дни) за предоставяне на достъп с оглед ползване на терминиращи сегменти, които не са предоставени в срок през съответната година. За максимално закъснение се счита най-дългият срок, в който е предоставен достъп с оглед ползване на терминиращи сегменти през съответната година.

4.2. срокове за отстраняване на възникнали повреди на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s:

а) Процент на терминиращите сегменти с отстранени в определения срок повреди спрямо общия брой терминиращи сегменти с възникнали повреди през съответната година.

б) Средно време за отстраняване на повреди, постигнато през съответната година;

в) Максимално закъснение при отстраняване на повреди на терминиращи сегменти през съответната година. За максимално закъснение се счита най-дългият срок, в който е отстранена възникнала повреда на терминиращ сегмент, над определения срок за отстраняване на повреди.

4.3. БТК се задължава да публикува информацията по т. 4.1 и по т. 4.2 в срок до 2 (два) месеца от получаване на решението на КРС. БТК се задължава да актуализира информацията ежегодно, най-късно до 31 януари на текущата година, на основата на отчетни данни за предходната календарна година, и да я публикува на страницата на предприятието в интернет във формат, който позволява сравнимост между постигнатите показатели за терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 64 Kbit/s, и за скорости над 64 Kbit/s до и включително 8 Mbit/s, с постигнатите показатели за линии под наем на дребно с аналогични технически характеристики. Информацията следва да се актуализира и при дадени от комисията указания, на основание чл. 167, ал. 2 от ЗЕС в случай, че са дадени указания относно степента на подробност на публикуваната информация.

4.4. БТК се задължава, при поискване от комисията, да представя данни, обосноваващи коректността на публикуваната информация по точки 4.1. и 4.2. по-горе.

КРС счита, че определянето на ясни и предвидими условия за предоставянето на достъп с оглед ползване на услугата ще осигури възможности за навлизане на нови предприятия на пазара на едро и на свързаните пазари на дребно, нарастване на доверието между участниците на пазара, свързани със създаване на равнопоставени условия за конкуренция и стимулиране на ефективното използване на съществуващата инфраструктура. В тази връзка КРС е на мнение, че ползите от изпълнение на задължението надвишават негативните последствия от незначителното увеличаване на административните разходи на БТК за публикуване и поддържане на актуална информация на страницата му в интернет. Предвид изложеното КРС счита, че предвиденото задължение на БТК за прозрачност е обосновано и пропорционално.

По отношение на задължението за публикуване на информация относно качеството на предоставяне на достъп с оглед ползване на услугата, КРС счита, че то е от съществено значение, тъй като качеството на услугите на дребно, предлагани от конкурентните предприятия, е функция от качеството на закупените на едро от БТК терминиращи сегменти на линии под наем на едро. От тази гледна точка, БТК би могло да прехвърли конкурентни предимства на пазара на дребно, чрез осигуряване на по-високо качество на услугата на собствените си крайни потребители в сравнение с качество на услугата на едро, предоставяна на конкурентните предприятия. Това би

повлияло съществено на избора на крайните потребители и би изкривило конкуренцията на пазара на дребно. В тази връзка, КРС е на мнение, че предвиденото задължение за прозрачност е необходимо с оглед осъществяване на контрол по отношение на постигнатата сходимост на предлаганото от БТК качество на услугите на едно и на дребно, както и по отношение на изпълнението на задълженията за достъп и равнопоставеност.

КРС счита, че изменението на задължението за прозрачност ще позволи на КРС да следи изпълнението и на останалите задължения на предприятието, предвидени с настоящото решение, а именно задълженията за достъп, равнопоставеност и ценови ограничения. Само по себе си посоченото задължение не е достатъчно за разрешаване на идентифицираните потенциални конкурентни проблеми, но налагането му засилва ефективността на другите наложени задължения. Предвид това, КРС счита, че изменението на задължението на БТК за прозрачност с оглед публикуване и актуализиране на информацията относно качеството на услугата терминиращи сегменти от линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s, както и на информацията относно условията за предоставяне на линии под наем на дребно със сравними технически характеристики, е обосновано и пропорционално от гледна точка на ползите, свързани с осъществяване на своевременен контрол за изпълнението на наложените на предприятието задължения за достъп и равнопоставеност.

5.2.3. Задължение за равнопоставеност

Предвид установените конкурентни проблеми КРС счита, че е необходимо продължаване на задължението за равнопоставеност на БТК, което да предотврати възможно дискриминационно поведение. Следва да се отбележи, че задължението за равнопоставеност обхваща както ценовите, така и неценовите условия за предоставяне на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s.

Съгласно чл. 168 от ЗЕС, задължението за осигуряване на равнопоставеност обхваща предоставяне на равностойни условия при сходни обстоятелства на други предприятия, предоставящи еквивалентни електронни съобщителни услуги, както и предоставяне на услуги и информация при същите условия и качество като тези, при които предприятието предоставя собствени услуги и/или които предприятието предоставя на свързаните с него лица или търговски партньори.

В тази връзка задължението за равнопоставеност може да се разглежда в два аспекта:

- забрана за дискриминиране на предприятия, предоставящи еквивалентни услуги;
- задължение за третиране на свързани с предприятието лица или обособени отделни дейности, извършвани от същото предприятие, по начин еквивалентен на този, по който се третират предприятия, предоставящи еквивалентни услуги.

БТК, в качеството си на оператор със значително въздействие върху пазара на услугата „линии под наем“, има наложено задължение за равнопоставеност при предоставянето на услугата линии под наем по реда на ЗД (отм.).

Изводите от настоящия анализ сочат, че като вертикално интегрирано предприятие, за БТК са налице мотиви да предоставя терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s при условия на неравнопоставеност, с оглед на по-благоприятно третиране на собствената дейност на свързания пазар на дребно, в сравнение с условията, при които предоставя на

конкурентните предприятия услугите на едро, които са основата за конкуренция на свързания пазар на дребно. При отчитане на горното КРС счита, че евентуалната отмяна на задължението за равнопоставеност би намерила негативно отражение върху развитието на конкуренцията на свързания пазар на дребно. Това е така, защото с премахване на посоченото задължение ще се премахнат и ограниченията пред предприятието със значително въздействие върху пазара на едро за прехвърляне на пазарна сила от пазара на едро към пазара на дребно, което от своя страна може да доведе до намаляване на конкурентоспособността на алтернативните предприятия.

Предвид изложеното дотук и установените конкурентни проблеми, с цел да предотврати създаването на възможности за неравнопоставено третиране, КРС счита за подходящо и пропорционално да продължи задължението на БТК за равнопоставеност, като определя неговото съдържание, както следва:

- предоставянето на достъп с оглед ползване на услугата „терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s” се осъществява при равностойни условия за сходни обстоятелства, при които вече е предоставена услугата на други предприятия, предоставящи еквивалентни електронни съобщителни услуги, включително и на свързани лица;
- предоставянето на услуги и информация на предприятие, искащо достъп с оглед ползване на услугата „терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s”, се осъществява при същите условия (ценови и неценови) и качество като тези, ползвани от предприятието със значително въздействие върху пазара при предоставяне на собствени услуги, както и предлагани от предприятието със значително въздействие на пазара на свързаните с него лица и на предприятията, с които вече е сключен договор.

Посоченото определя съдържанието на задължението за равнопоставеност съобразно разпоредбите на ЗЕС. Във връзка с изпълнението на задължението за равнопоставеност, КРС уточнява, че ще счита за неизпълнение на задължението за равнопоставеност всяко поведение, изразяващо се в обмен на информация между звеното (отдел, департамент) на БТК, което отговаря за предоставяне на услугите за предоставяне на терминиращи сегменти на едро, и звеното на БТК, което предоставя линии под наем на дребно, което наред с друго ще представлява и нарушение по чл. 162, ал. 1 от ЗЕС.

Задължението за равнопоставеност, наложено самостоятелно, не би имало необходимия ефект, но в комбинация с ценовите ограничения, задълженията за достъп и за прозрачност, ще способства за развитие на конкуренцията на пазара.

Тъй като задължението за равнопоставеност е с продължено действие, то изпълнението му не би създавало затруднение или допълнителни тежести за БТК. Същевременно продължаването му би осигурило еднакви условия за конкуренция на пазара на дребно, поради което КРС смята, че ползата от продължаването му е по-голяма от тежестта, която то представлява за предприятието. В тази връзка КРС счита, че предимствата за конкуренцията и ползите за потребителите надвишават недостатъците от прилагането му, поради което, според КРС, задължението за равнопоставеност е справедлива и пропорционална мярка за БТК.

5.2.4. Ценови ограничения

В съответствие с посоченото в т. 4 на настоящия раздел, за БТК, в качеството му на предприятие със значително въздействие върху подпазара на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s, са налице стимули

да прилага прекомерно високи цени и търговски стратегии с цел изтласкване на конкурентите от пазара. Наличието на подобна пазарна ситуация обосновава регулаторна намеса по отношение на цените.

Вземайки предвид, че при липса на регулаторна намеса установените конкурентни проблеми биха влошили условията за развитие на ефективна конкуренция, КРС е на мнение, че на БТК следва да бъдат наложени задълженията, посочени по-долу:

5.2.4.1. Разделно счетоводство

Задължението за прилагане на разделно счетоводство е наложено на БТК на пазарите на генериране на повиквания от определено местоположение на обществени телефонни мрежи и на терминиране на повиквания в определено местоположение на индивидуални обществени телефонни мрежи с Решение № 237 от 17.03.2009 г. Наложено задължение обхваща цялостната дейност на задълженото предприятие, включително и на пазарите, на които не е определено като предприятие със значително пазарно въздействие, в съответствие със съображение 5 от преамбюла и т. 4 от Препоръката на ЕК⁹² от 2005 г. Предвид посоченото КРС счита, че отстраняването на потенциалните конкурентни проблеми, свързани с възможностите за крос-субсидиране, следва да се осъществи чрез предприемането на съответните мерки на пазара, върху който БТК има най-голяма пазарна сила. В тази връзка КРС поддържа позицията си, че не е необходимо да наложи на настоящия пазар на БТК задължение за въвеждане и поддържане на разделно счетоводство, тъй като такова е наложено на пазарите на едро на генериране и терминиране на повиквания от/в определено местоположение на индивидуални обществени телефонни мрежи и е относимо и към дейността на предприятието на подпазара на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s.

5.2.4.2. Ценови ограничения

Предвид установените в т. 4 от настоящия раздел ценови конкурентни проблеми, а именно възможността за прилагане на прекалено високи цени, прехвърляне на ценови предимства на хоризонтално и вертикално свързаните пазари и като отчита факта, че БТК е собственик на инфраструктура с национално покритие, позволяваща предоставянето на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s, което от своя страна дава възможност на историческото предприятие да действа независимо от конкурентите на пазара, КРС счита, че е налице необходимост от ценова регулация с оглед предотвратяване на евентуални антиконкурентни практики от страна на предприятието със значително въздействие върху съответния пазар.

Следва да се отбележи, че задължението за прилагане на разходоориентирани цени е текущо и е наложено на БТК по отношение на линиите под наем от минималния пакет, поради което представените от предприятията ценови листи за линии под наем със скорост над 2 Mbit/s, нямат идентична структура и липсва ясно дефинирана компонента за разстояние. Същевременно разделянето на пазарите на едро е извършено за първи път от КРС в настоящия пазарен анализ, поради което представените от предприятията данни за приходите не са в съответствие с направеното разделение на

⁹² Commission Recommendation of 19 September 2005 on accounting separation and cost accounting systems under the regulatory framework for electronic communications (2005/698/EC)

терминиращи и магистрални сегменти на линии под наем на едро. Поради голямото разнообразие на скорости, условия и разстояния, изготвянето на прецизен анализ на цените на терминиращи сегменти на традиционни и алтернативни линии под наем на едро е затруднено. Ето защо по-нататък, въз основа на разполагаемата информация, са разгледани цените на линии под наем на едро, които изцяло попадат в пазара на терминиращи сегменти на линии под наем на едро, т.е. селищни линии или междуселищни линии, чиито две крайни точки се намират в населени места в рамките на една и съща от 27-те административни области на страната..

Както бе отбелязано по-горе, в съответствие с текущите задължения на предприятието по отношение на линиите под наем от минималния пакет БТК прилага разходоориентирани цени, съгласно Решение № 1487 от 15.07.2004 г. на КРС, които са единни за цялата територия на страната, независимо от това дали се предоставят на краен клиент или на друго предприятие, предоставящо електронни съобщителни мрежи и/или услуги. Цените за дадена скорост се разграничават в зависимост от разстоянието между крайните точки, като БТК се прилага зони за разстояние както следва:

- в рамките на едно населено място (селищни линии под наем);;
- зона I – между две населени места на разстояние до 30 км;
- зона II – между две населени места на разстояние от 30 км до 50 км вкл.;
- зона III – между две населени места на разстояние от 50 км до 100 км вкл.;
- зона IV – от 100 до 150 км вкл.;
- зона V – от 150 до 200 км вкл.;
- зона VI – над 200 км.

От обработката на предоставените в КРС данни, може да се заключи, че терминиращите сегменти на линии под наем на едро са с дължина до 100 км, в резултат на което по-нататък за целите на ценовата регулация се разглеждат ценовите равнища за разстояние от първа до трета зона, посочени в ценовата листа на БТК.

Анализът на цените на линиите под наем, включени в обхвата на разглеждания подпазар, обхваща линии със скорост до 2 Mbit/s, 2 Mbit/s и над 2 Mbit/s до и включително 8 Mbit/s, предлагани изцяло в рамките на една област. На тази основа могат за бъдат направени следните заключения:

1. По отношение на линиите под наем със скорости до 2 Mbit/s

Както е отбелязано в текущите задължения, по отношение на линиите под наем на едро със скорости до 2 Mbit/s, за периода, обхванат в пазарния анализ, БТК прилага цените, наложени от КРС с Решение № 1487 от 15.07.2004 г., без оглед на това дали се предлагат на крайни потребители или на конкурентни предприятия. Следва да бъде посочено, че броят на тези линии намалява значително за разглеждания период, почти 2,5 пъти през 2010 г. спрямо 2008 г. Все още има търсене на линии под наем в този диапазон, макар и ограничено, в сравнение с търсенето на линии под наем със скорости над 8 Mbit/s. Търсенето на линии под наем на едро със скорости до 2 Mbit/s е обусловено от липсата на мрежи с достатъчно покритие, аналогично на покритието на мрежата за достъп на БТК, изградена чрез усукани метални двойки, и е относимо към някои отдалечени и трудно достъпни райони.

2. По отношение на линиите под наем със скорост 2 Mbit/s

По отношение на линиите под наем на едро със скорост 2 Mbit/s, за периода, обхванат в пазарния анализ, БТК прилага цените, наложени от КРС с Решение № 1487 от 15.07.2004 г., без оглед на това дали се предлагат на крайни потребители или на конкурентни предприятия. Нивото на търсене и предлагане на такива линии под наем е относително постоянно, като се забелязва значително намаляване на пазарния дял на БТК, дължащо се на прилаганите от предприятието по-високи от средните на пазара цени.

3. По отношение на линиите под наем със скорости над 2 Mbit/s до и включително 8 Mbit/s

Следва да се отбележи, че за периода, обхванат в анализа, цените на линиите под наем със скорости над 2 Mbit/s до и включително 8 Mbit/s се определят въз основа на търсенето и предлагането. Търсенето на линии под наем в този диапазон от скорости е ориентирано към алтернативните линии, чийто брой нараства три пъти и половина (от 63 през 2008 г. на 221 през 2010 г.) и представлява повече от три-четвърти от общия брой предоставени линии. От друга страна, както беше посочено в анализа, БТК притежава инфраструктура с национално покритие, което му позволява да предлага терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s, без необходимост от извършване на значителни разходи и свързаният с тях инвестиционен риск.

Съгласно разпоредбите на чл. 220 от ЗЕС при налагане на ценови ограничения КРС може да използва методи като ограничаване нарастването на цените на услугите до предварително определен ценови праг; сравнителен анализ между определените от предприятието цени и цените за същите услуги на сравними конкурентни пазари на други държави-членки на Европейския съюз; определяне на план за постепенно намаляване на цените за определен период от време, след което нивото на цените трябва да достигне до предварително определено ниво; определяне на цени на едро въз основа на цените на услуги, предоставяни на вертикално свързан пазар на дребно, намалени с разходите, присъщи за реализиране на услугите на пазара на дребно.

За да избере какво ценово ограничение да бъде наложено, КРС трябва да оцени доколко различните методи за определяне на цени са подходящи и съответно обосновани с оглед постигане на пропорционалност между тежестта на задължението и конкурентните проблеми, на които наложеното задължение следва да въздейства, така че да бъдат постигнати целите на закона.

Конкуренцията на подпазара на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s е базирана както на ниво инфраструктура, така и на ниво услуги, където БТК през 2010 г. има 59,1% пазарен дял, определен въз основа на броя линии. Може да се твърди, че конкурентните предприятия са зависими от БТК там, където имат ограничено покритие на мрежите си за достъп, или с други думи на местата, където се конкурират с БТК на ниво пазар на дребно и ценовото равнище на услугите на едро влияе пряко върху инвестиционните решения на алтернативните предприятия. В тази връзка КРС счита, че предвидената ценова регулация следва от една страна да предотврати поведение на БТК, насочено към прилагане на прекомерно високи цени, каквито предприятието със значително въздействие върху пазара би имало инициатива да прилага като собственик на инфраструктура с национално покритие, а от друга страна следва да позволява използване на гъвкава ценова политика по отношение на цените на предприятието, като се има предвид очевидното изместване на търсенето от линии под наем с ниски

скорости към такива с високи скорости. Не на последно място регулаторът следва да избере мярка, която да е пропорционална на установените конкурентни проблеми и целения резултат.

Разходоориентираността на цените, доказвана чрез система за определяне на разходите, като ценово ограничение е най-тежкото специфично задължение, което от една страна гарантира, че цените на предоставяните от предприятието със значително въздействие на пазара услуги са съобразени с разходите – от друга страна, не му позволява да генерира по-високи печалби от пазара, където има значително въздействие, и да субсидира предоставянето на услуги на друг конкурентен пазар. Въпреки факта, че БТК разполага със собствена инфраструктура с национално покритие, която позволява предоставянето на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s, предприятието би имало ограничена свобода на ценообразуване, при липса на ценова регулация, там където конкуренцията е базирана на инфраструктура, тъй като чрез мрежите си конкурентните предприятия биха имали възможност да предлагат същите услуги на значително по-ниски цени и по този начин оказват конкурентен натиск върху цените на предприятието със значително въздействие. В случай на прилагане на прекомерно високи цени от страна на историческото предприятие, конкурентите са склонни да инвестират в собствена инфраструктура. В тази връзка КРС е на мнение, че налагането на разходоориентираност на цените не е пропорционална мярка с оглед потенциалните конкурентни проблеми на съответния подпазар.

КРС счита, че сравнителният анализ между определените от предприятието цени и цените за същите услуги на сравними конкурентни пазари на други държави-членки на Европейския съюз за подпазара на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s, не е подходяща мярка, тъй като анализираният подпазар е строго специфичен, което силно ограничава възможностите за сравнение въз основа на съпоставими данни. Налагането на задължение за прилагане на план за постепенно намаляване на цените за определен период от време е неподходящо, тъй като, както е посочено по-горе в настоящия раздел, към настоящия момент е трудно да се направи прецизен ценови анализ на така дефинирания подпазар в национален мащаб. В тази връзка регулаторът е на мнение, че прилагането на сравнителен анализ и план за поэтапно намаление на цените като ценово ограничение може да изкриви значително цените и да не доведе до желания ефект.

Отчитайки факта, че пазарният дял на БТК, определен въз основа на броя линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s, бележи спад от 92,1% през 2008 г. до 59,1% през 2010 г., както и миграцията на търсенето към линии под наем с по-високи скорости, чрез цените на които може да бъде оказан натиск върху цените на линиите под наем с по-ниски скорости, регулаторът е на мнение, че с оглед пропорционалност на задълженията, ценовите ограничения следва да са по-леки. В тази връзка КРС счита, че определянето на ценови праг, по отношение на цените за месечен абонамент на подпазара на едро на терминиращи сегменти на линии под наем със скорости до и включително 8 Mbit/s е най-подходящата мярка, с оглед предотвратяване на възможността за прилагане на прекомерно високи цени.

Като отчита, че към настоящия момент БТК предлага услугата „линия под наем” между крайни точки независимо от местоположението им, то регулаторът счита, че за целите на ценовата регулация всяка линия под наем, чиито две крайни точки се намират в една административна област, следва да се разглеждат като един терминиращ сегмент. В случай, че двете крайни точки на една линия под наем се

намират извън административните центрове и са в различни административни области, тогава се приема, че линията съдържа два терминиращи сегмента.

За определянето на ценови праг по отношение на цените за месечен абонамент на терминиращи сегменти на линии под наем със скорости до и включително 2 Mbit/s КРС изчислява марж въз основа на разполагаемата информация за разходите, предоставени от БТК в изпълнение на регулаторните задължения на предприятието и експертна оценка за тяхното развитие. Определеният по този начин ценови праг позволява цените на едро да се формират въз основа на цените на услуги, предоставяни на вертикално свързан пазар на дребно, намалени с разходите, присъщи за реализиране на услугите на пазара на дребно. Маржът, определен от КРС в размер на 18%, е изчислен въз основа на разходите, присъщи за предоставяне на съответните услуги на дребно, като се отчита и обичайната норма на печалба, по данни за цените на дребно на линии под наем със скорости до и включително 2 Mbit/s за съответните скорости и разстояния.

Поради обстоятелството, че цените за месечен абонамент за предоставяне на линии под наем със скорости над 2 Mbit/s до и включително 8 Mbit/s на вертикално свързания пазар на дребно, не са били обект на регулация, КРС счита, че за определяне на ценовия праг на цените на едро за месечен абонамент на терминиращи сегменти на линии под наем с посочените скорости, е подходящо той да се определи въз основа на прага на цената за линии под наем със скорост 2 Mbit/s чрез съотношения. КРС определя съотношенията въз основа на средните стойности на месечните приходи за предлаганите от различните предприятия линии под наем със съответващите им скорости, като средните стойности на месечните приходи за линии под наем със скорост 2 Mbit/s са приети за единица. Съотношенията, които следва да се прилагат за определяне на ценовия праг на цените на едро за месечен абонамент на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости над 2 Mbit/s до и включително 8 Mbit/s, са представени в долната таблица:

<i>линии под наем</i>	<i>съотношение спрямо цената за 2 Mbit/s</i>
2 Mbit/s	1
4 Mbit/s	1,35
8 Mbit/s	1,97

Таблица 14

За определяне на ценовия праг на цените на едро за месечен абонамент на терминиращи сегменти на линии под наем със скорости над 2 Mbit/s до и включително 8 Mbit/s, цената за месечен абонамент за 2 Mbit/s терминираща линия под наем се умножава с посочените в таблица 14 съотношения.

По-долу в таблицата е приведен пример за онагледяване определянето на цена за линия със скорост от 2 Mbit/s, предлагана от задълженото предприятие като терминиращ сегмент на линия под наем на едро, като се отчитат възможностите същата да бъде предоставяна както в рамките на едно населено място, така и между две населени места, намиращи се в една област. В същата таблица е илюстриран и начинът за определяне на цените на терминиращи сегменти на линии под наем със скорости от 4 Mbit/s и 8 Mbit/s въз основа на определените цени за месечен абонамент на линия със скорост 2 Mbit/s. С *a*, *b*, *c* и *d* са обозначени цените на двумегабитната линия на дребно,

чиито крайни точки се намират съответно в рамките на едно населено място - селищна линия, или в две населени места - в I-ва, II-ра и III-та зона:

Цени на линии за съответна скорост (Mbit/s)		Цена за месечен абонамент в лв. на селищна линия под наем	Месечен абонамент в лв. на линия под наем с крайни точки в две населени места		
			зона I (до 30 км)	зона II (от 30 до 50 км)	зона III (от 50 до 100 км)
цена на дребно	2	a	b	c	d
цени на терминиращ сегмент на едро	2	$a*(100\%-18\%)$	$b*(100\%-18\%)$	$c*(100\%-18\%)$	$d*(100\%-18\%)$
	4	$a*(100\%-18\%)*1.35$	$b*(100\%-18\%)*1.35$	$c*(100\%-18\%)*1.35$	$d*(100\%-18\%)*1.35$
	8	$a*(100\%-18\%)*1.97$	$b*(100\%-18\%)*1.97$	$c*(100\%-18\%)*1.97$	$d*(100\%-18\%)*1.97$

Таблица 15

Когато двете крайни точки на една линия се намират извън административните центрове и са в различни административни области, то за целите на ценовата регулация КРС определя, че тази една линия съдържа два терминиращи сегмента, поради което цената за всеки от сегментите се определя като $\frac{1}{2}$ от цената за терминиращ сегмент на линия под наем, а зоната се определя в зависимост от разстоянието до границата на административната област. Когато разстоянието до границата на едната административна област е различно от разстоянието до границата на втората административна област (попадат в различни зони на таксуване), цената за всеки от терминиращите сегменти се определя като $\frac{1}{2}$ от цената за терминиращ сегмент на линия под наем за съответната зона.

Изводите за необходимостта от регулаторна намеса сочат, че на пазара на линии под наем на дребно няма необходимост от налагане на специфични задължения. Предвид посоченото КРС е на мнение, че промените на цените на линиите под наем на дребно със скорости до и включително 8 Mbit/s следва да бъдат внасяни за сведение на регулатора, в срок от два месеца преди влизането им в сила, с оглед установяване на съответствието на цените на едро с наложения ценовия праг.

За целите на ценовата регулация при изменение на цените на дребно БТК следва да внесе в комисията пълна информация за планираните изменения в условията на предоставянето на услугите на дребно най-малко два месеца преди започване на търговското предлагане на услугите на дребно, заедно с документите за тяхното ценообразуване и предложение за изменение в условията и цените на едро. В случаите, когато се изменят цените за предоставянето на услугите на едро, БТК следва да внесе в комисията пълна информация за планираните изменения най-малко два месеца преди публикуването им, заедно с документите за тяхното ценообразуване и предложение за изменение в условията и цените на дребно. БТК следва да предоставя достъп до услугите на едро, съобразно изменените условия, един месец преди старта на предоставяне на услугите си на дребно.

Предвид характера на определеното ценово ограничение, за БТК са налице възможности да предлага цени, по-ниски от определения ценови праг за съответните скорости на предлаганата услуга. Поради тази причина предприятието следва да осигури прозрачност на предлаганите цени и на измененията им, съобразно определените от КРС срокове.

По отношение на цените за инсталация, КРС счита, че БТК следва да прилага цени, не по-високи от приложимите на вертикално свързания пазар на дребно, предвид

факта, че разходите за инсталация на пазара на едро не могат да бъдат по-високи от тези на свързания с него пазар на дребно.

БТК следва да публикува на интернет страницата си и да представи на комисията пълна информация за цените на терминиращи сегменти на линии под наем със скорости до и включително 8 Mbit/s, приложими за предоставяните от БТК услуги, до един месец, считано от уведомяване за решението на КРС. В същия срок БТК следва да представи в КРС мотивирано предложение, в съответствие с определеното задължение за определяне на цените на терминиращи сегменти на линии под наем със скорости до и включително 8 Mbit/s.

КРС е на мнение, че предложеният подход за определяне на цените на терминиращи сегменти на линии под наем със скорости до и включително 8 Mbit/s е подходяща и пропорционална мярка в съответствие с тежестта на конкурентните проблеми, разгледани в т. 4 от настоящия раздел. Още повече, че предложената мярка не предполага значителни административни разходи за предприятието със значително въздействие върху съответния пазар.

Налагането на ценовия праг не би могло да засегне икономическата жизнеспособност на задълженото предприятие, предвид факта, че той е определен въз основа на цените на услуги, предоставяни на вертикално свързан пазар на дребно, намалени с разходите, присъщи за реализиране на услугите на пазара на дребно. Предложената мярка е съобразена с направените първоначални инвестиции от собственика на инфраструктурата, отчитайки всички направени инвестиции и свързаните с тях рискове, с оглед на това, че услугите на разглеждания подпазар се предоставят върху вече изградената инфраструктура, което не изисква допълнителни инвестиции от страна на задълженото предприятие.

Предложеното специфично задължение цели стимулиране и насърчаване на конкуренцията в дългосрочен аспект и по-специално икономически ефективната конкуренция, като на местата, където отсъства конкуренция по отношение на инфраструктурата, се създават условия за развитие на конкуренция по отношение на услугите.

Недостатък на избраното ценово ограничение за прилагане на ценови праг, определен въз основа на цените на вертикално свързан пазар на дребно, е необходимостта от непрекъснат мониторинг на цените на дребно. Това е свързано с обмен на значителен обем информация, която подлежи на проверка и анализ от страна на регулатора.

Въпреки посочените недостатъци следва да се отбележи, че ценовият праг, определен въз основа на цените на вертикално свързан пазар на дребно, гарантира предотвратяването на възможностите за прилагане на прекомерно високи цени, на натиск чрез печалбата („margin squeeze”) и/или на натиск чрез цените („price squeeze”) от предприятието със значително въздействие върху пазара и не е свързан с допълнителни тежести за задълженото предприятие. В тази връзка КРС счита, че задължението за определяне на ценови праг, който ограничава нарастването на цените за месечен абонамент на терминиращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s, е пропорционална и подходяща специфична мярка, чрез която ще се стимулира навлизането на пазара на дребно, като се осигурят равни конкурентни условия за участниците на пазара.

6. Очаквано въздействие от предложените специфични задължения

Оценката за въздействието на специфичните задължения е посочено към съответната мярка, която КРС счита, че следва да бъде наложена на подпазара на терминаращи сегменти на линии под наем на едро със скорости до и включително 8 Mbit/s. От направената оценка на всяко от наложените задължения КРС заключава, че предимствата на задълженията са по-големи от недостатъците, и предложените задължения са подходящи и необходими, поради което намира предложените задължения за пропорционални.